

Austria

קורס מדרכי טיולים לחו"ל - 216191

עבודת גמר אוסטרית

rdtouristg@gmail.com

חגג' דודו - ת.ז. - 023056179

חברוני רוני - ת.ז. - 059274852

דודו : 050-5070427

רוני : 052-6153337

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

- 2..... תוכן העניינים -
3..... מבוא - מדוע אוסטריה ? העיתוי דגשים כלי תכנון והנחות עבודה.....
4..... אוסטריה ת.ז. -

רשימות וטבלאות

- 5..... טיסות
6..... לוח ימי הטיול
7..... רשימת בתי המלון
10 - 8..... דף ספקים ונותני שירותים
11..... דף קשר מטיילים
12..... דף נוכחות מטיילים
13..... רשימת חריגים
14..... דף הכנות מקדימות
15..... תיק מדריך
16..... דף הנחיות למטיילים
18..... רשימת ציוד למטיילים
19..... דף הודעה יומי
20..... תחזית מזג האוויר לימי הטיול
23 - 21..... תיק מפות מדריך

37 - 24..... הרחבה על אירוע היסטורי-אנשלוס :
60 - 38 הרחבה על יצירת אומנות- האיש בזהב :
91 - 61 הרחבה על נושא עם זיקה לעם היהודי- פרויד :
109 - 92..... נושא רחב להדרכה באוטובוס -האלפים :
116 - 110 הרחבה על אתר - דרך הנוף האלפינית – הוכאלפנשטראסה
130- 117 הרחבה על אתר - מנזר מלק :
157 - 131 תכנון מסלול הטיול 12 יום

מדוע אוסטריה.

אוסטריה אחת מהמדינות היותר מפותחות באירופה הן תרבותית והן כלכלית. כמו גם הטופוגרפיה המדהימה ויופייה המהמם, המגוון הרחב והשפע העצום של אתרי הטבע הרבים שבה, ההיסטוריה הרחבה והתרבות הענפה שהתפתחה לה במהלך כל השנים הרבות על כל אלה ייחודה של אוסטריה.

הערים העיירות והשווקים העתיקים אשר בהם אין שובע, אווירת התרבות ומרכזי הקניות הרבים כל אלו משרים אוירה ייחודית של אוסטריה. ההיסטוריה העשירה של אוסטריה ומספר המקומות המגוון והעצום שבה, כמות הכנסיות הרבה הן בערים והן בעיירות כמו גם במקומות מרוחקים יחסית עם שלל של צמחיה וטבע שיחודי לאזור.

למה מאי יוני ?

חודשי מאי יוני הם החודשים הכי אידיאליים לטיול באוסטריה וזה בשל כמה סיבות: סיבה ראשונה ועיקרית היא מזג האוויר הטוב בעונה זו, שהוא אינו חורפי קשה (שלגים וכו' ולמרות שגם בחורף היא מדהימה) למעט טפטוף פה ושם. כמו גם שהקיץ עדיין לא הגיע במלוא הדרו וממש לא חם, בחודשי הקיץ החמים התנועה בין אתר לאתר רגלית קצת מכבידה על האוכלוסייה היותר בוגרת ולכן חודשים

מאי יוני מצוינים לטיול באוסטריה. מזג אוויר אידיאלי זה עם פריחות מדהימות ושלל צבעים שהטבע מעניק לנו בתקופה זו, השתקפות ההרים והעיירות במים על כל אלה, פשוט עוצרי נשימה. שום תמונה לא תוכל להעביר לעין האנושית את החוויה המדהימה של אותם מראות. והסיבה העיקרית לטעמי היא

כמות התיירים המועטה יחסית לתקופה זו. בשל כך רוב האתרים ונותני השירותים השונים אינם הומי אדם ועל כן הטורים הארוכים של תקופת התיירות ה"הומה" אינם מנת חלקנו בתקופה זו. גורם שבעיקר משאיר לנו יותר זמן "איכות" בכל אתר ואתר.

דגשים על תכנון העבודה.

עיקר שימת הלב בעבודה הייתה למרחקים העצומים בין כל האתרים אשר בם נבקר.

דגש מיוחד ניתן על שעות הפתיחה וסגירה של מוסדות ציבור, אתרים ופארקים.

דרכי גישה לכל אתר ואתר עם מתן דגש לזמנים סבירים ושהות בכל מקום בו נשהה.

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

אירופה	יבשת
לב יבשת אירופה ללא מוצא לים .	
N, 13' 20' E 20' 47	קורדינטות
גרמנית רשמית ארצית - 86 %	שפה
שפת הסרבים והקרואטים 2.2 % השפה הטורקית 2.3%	
סלאבים ואחרים 5.3 %	
ווינה - עיר קוסמופוליטית המאכלסת בתוכה 1.700.000 תושבים היא העיר הכי גדולה באוסטריה שמהווה למעשה גם את אחת המדינות הפדראליות	עיר הבירה
גראץ - Graz , לינץ - Linz , זלצבורג - Salzburg , אינסברוק - Klagenfurt , קלגנפורט , Innsbruck	ערים מרכזיות
רפובליקה פדראלית דמוקרטית . היינץ פישר : מכהן החל מ- 8 ביולי 2004 ועד היום . ורנר פיימן : מכהן 2 בדצמבר 2008 ועד היום . 15מאי - 1955 -	משטר נשיא המדינה ראש המדינה עצמאות
קמ"ר 83,871	שטח
1426 קמ"ר. שהם 1.7% מכלל שטח המדינה	אחוזי מים
\$ 47'500	תמ"ג לנפש
403,8 מיליארד \$ -	תמ"ג לאומי
8,665,550 (יולי 2015)	אוכלוסיה
קמ"ר לנפש -103.32	צפיפות אוכלוסיה
קתולים - 74% , פרוטסטנטים - 5% , מוסלמים 4% , אחרים כ- 17%.	דתות
מונה כ- 8000 איש .	הקהליה היהודית
יורו	מטבע
ללא שעון קיץ - 1 (הבדל מהארץ שעה אחת .)	אזור זמן
AT	סיומת אינטרנט
43	קידומת
OE	בינלאומית
	קידומת
	למטוסים

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

לוח טיסות

משיך טיסה כולל:		יציאה: AUSTRIAN AIRLINES - טיסה סדירה	
03:55	משיך טיסה	06:15 יום א' 05/06/2016 תל אביב (TLV)	09:10 יום א' 05/06/2016 וינה (VIE)
03:55	משיך טיסה	OS860 AUSTRIAN AIRLINES סוג מטוס: 321	
משיך טיסה כולל:		חזרה: AUSTRIAN AIRLINES - טיסה סדירה	
03:25	משיך טיסה	20:25 יום ה' 16/06/2016 וינה (VIE)	00:50 יום ו' 17/06/2016 תל אביב (TLV)
03:25	משיך טיסה	OS859 AUSTRIAN AIRLINES סוג מטוס: 321	

הנחיתה היא ביום מאוחר יותר מיום ההמראה

Austrian airlines

טיסה מספר - OS 860
נתבי"ג טרמינל 3 .
יום ראשון 5.06.2016 , טיסה ישירה לווינה .
שעת המראה: 06:15 (שעת נחיתה : 09:10 שעון מקומי אוסטריה)
סה"כ משך הטיסה : 03:25 .
(זמן הגעה לטרמינל 03:00 יש להזיז שעון שעה אחת אחורה זמן אוסטריה)

Austrian airlines

טיסה מספר - OS 859
נמל התעופה הבינלאומי וינה שוואט : (Flughafen Wien-Schwechat)
יום חמישי 16.06.2016 טרמינל 1 טיסה ישירה לנתבי"ג .
שעת טיסה 20:30 (נחיתה יום למחרת בישראל זמן מקומי - 00:50)
משך הטיסה : 03:25
(זמן הגעה לטרמינל 17:00 , יש להזיז שעון שעה אחת קדימה זמן ישראל)

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

ימי הטיול

מס' ימים	תאריך:	בוקר	תאור המסלול.	לינה
1	5.6.2016	נתב"ג.	נחיתה בווינה, האוניברסיטה של וינה, בית הפרלמנט, כנסיית ההודיה,	ווינה
2	6.6.2016	ווינה		ווינה
3	7.6.2016	ווינה	מלך דרך עמק הוואכאו, העיירה גומדאן, שייט באגס, זלצבורג סיור לילי.	זלצבורג
4	8.6.2016	זלצבורג	ארמון "מיראבל פאלס", כנסיית השילוש הקדוש, בית מוצארט, קתדרלה של זלצבורג, מצודת הופנברג הנגאר 7, אחה"צ של שופיינג.	זלצבורג
5	9.6.2016	זלצבורג	תצפית שאפברג, אלשטט הכנסיית הלוטרנית, מערת הקרח איסרוולג,	זלצבורג
6	10.6.2016	זלצבורג	קניון ליכטנשטיין, בזל אמ זי הכנסייה - הקתולית: st. hippolyt בסוורובסקי בוואטס.	אינסבורג
7	11.6.2016	אינסבורג	רכבל - Alpengasthaus Karwendel, מטבעת - HILL UN TIROL	אינסבורג
8	12.6.2016	אינסבורג	במפלי קרמייל, תצפית - גרוסלקנור.	קגלנפורט
9	13.6.2016	קגלנפורט	מינימונדוס, שופיינג, אגם Wörthersee חצי יום כיף (בגדי ים)	קגלנפורט
10	14.6.2016	קגלנפורט	מצודת - holnosterwitz - במריה צאל בכנסייה, סנט וייט במבצר, ניסע לגרץ ונבקר ביקב Winzerhaus Kogelberg-	גרץ
11	15.6.2016	גרץ	בנשקייא בגרץ, (Hauptplatz) הכיכר המרכזית	איזנשטט
12	16.6.2016	איזנשטט	נסייר ברובע היהודי, ובבית העלמין היהודי. מבצר אסטראצי ספר ע 158 בית ההידן.	חזרה לארץ

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

רשימת בתי המלון

Check in/ out	night	Location	Hotel Name	Hotel address
05.06.2016 07.06.2016	2	Viena	Austria Trend Hotel Europe Wien	Kärntnerstraße 18 / Eingang Neuer Markt 3, 01. Innere Stadt, 1010 Vienna,
europa.wien@austria-trend.at			☎ + 43-1-51594	
07.06.2016 10.06.2016	3	Salzburg	Hotel am Mirabellplatz	Paris-Lodron-Straße 1, 5020 Salzburg
salzburg@austrotel.at			☎ + 43-662-881688	
10.06.2016 12.06.2016	2	Innsbruck	Hotel Best Western Plus	herzog-Friedrich-Straße ,6, 6020
office@goldeneradler.com			☎ + 43- 512- 5711110	
12.06.2016 14.06.2016	2	Klagenfurt	Hotel Plattenwirt	Friedelstrand 2, 9020 Klagenfurt am Wörthersee
hotel@plattenwirt.at			☎ + 43-463- 21173	
14.06.2016 15.06.2016	1	GRAZ	HOTEL WIESLER	GRIESKAI 4-8, 8020
INFO@HOTELWIESLER.COM			☎ + 43-03167066	
15.06.2016 16.06.2016	1	Eisenstadt	Hotel Burgenland	7000, Franz Schubert-Platz 1
info@hotelburgenland.at			☎ + 43-2682 696 / 0	

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

ספקים ונותני שירותים

שם הספק	תאור / שם	נייד / אחר	כתובת	מיקום	@
נהג האוטובוס					
נהג אוטובוס מחליף					
חברת התעופה (m-1)	Austrian Airlines	+43 5 1766 1001 Mon-Sun: 08:00-20:00	Office Park 2, 1300 Flughafen Wien	Vienna	sales- tlv@lufthansa- cargo.com
שגרירות ישראל (m-2)		טלפון 43 - 47646500- + פקס 43- 47646555- +	anton frankgasse 1180 '20	Vienna	infoormation@ vienna.mfa.gov.il
בית מלון - 05.06.2016 Check in (m-3) בית מלון-	Austria Trend Hotel Europe Wien	+ 43-1-51594	Kärntnerstraße 18 / Eingang Neuer Markt 3, 01. Innere Stadt, 1010	Vienna	europa.wien@ austria-trend.at
בית מלון-					
בית מלון -					
בית מלון					
בית מלון -					

דף לדוגמא

(m-1) : סימול זה מציין מפה ומספרה בדף מפות שמצרף לתיק מדריך .

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

דף ספקים מס' 3 מסעדות ואתרים.

שם	תאור	נייד / אחר	כתובת	מיקום	@
Ristorante Danieli (m-4)	מסעדה 05.06.2016 20:30 הוזמן מקום	+43 - 1 51379130	Himmelpfortgasse 3, 1010	Vienna	ristorante@danieli.at
אתר 1- (m-5)	מנזר מלק 07.06.2016 08:00-22:00	+43 2752 5550	Abt-Berthold- Dietmayr-Straße 1, 3390 Melk	Melk	tours@stiftmelk.at daily guided tours in English at 10.55 a.m. and 2.55 p.m.
אתר 6- (m-6)	רכבל - Alpengasthaus Karwendel 12.06.2016	+43 -5243 6301	Pertisau 11b, 6213 Pertisau	Innsbruck	info@karwendel-bergbahn.at

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

דף קשר מטיילים

PNR-1234567

טיול לאוסטריה 12 יום - 05.03.2016-16.06.2016

מזהה	שם פרטי	שם משפחה	כתובת	קירבה אם יש	טלפון קווי	נייד	מס' דרכון	כתובת דואר אלקטרוני
2	סמי	אטיאס						
33	עוזי	יחזקאלי						
16	רונזה	יוסף						
15	רוני	חברוני	חלוקי הנחל 6/7 מעלה אדומים	אח של נעמי	02-555555	052-6153337	922-2222 (5)	roni19651@gmail.com
29	רונית	אלון						
26	רחל	יעקובלב						
22	רחל	כהן						
6	שוש	רייניץ						
18	שלום	קינן						
20	שמואל	אוחנה						
8	שרי	סתרן						
10	שרי	פורת						

♥ - טבלה זו עוצבה בתוכנת ה- "excel" ולכן החיפוש בא מאד קל, על פי שם ואו שם משפחה טל' ת.ז. ועוד.

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

דף נוכחות מטיילים

תאריך: _____

remark	present	name & last name	מס'
	✓	Mr. MALKA AVRAHAM Ms. MALKA ILANA	<u>1</u>
	✓	Mr. LEVY MOSHE CARLOS	<u>2</u>
יצטרף בתאריך - 07.06.2016 בזלצבורג במלון בשעה 21:00 מגיע לבד . אשתו איתנו מתחילת הטיול . (ישנה במלון בחדר זוגי לבד)		Mr. SOLOMON ZOAR Ms. SOLOMON MIHAELA	<u>3</u>
			<u>4</u>
			<u>5</u>
			<u>6</u>
			<u>7</u>
			<u>8</u>
			<u>9</u>
			<u>10</u>
			<u>11</u>
			<u>12</u>
			<u>13</u>
			<u>14</u>
			<u>15</u>

♥ - מדפיס מספר עותקים לתיק המדריך .

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

רשימת חריגים

שם ושם משפחה	הנושא :
Mr. SOLOMON ZOAR	יצטרף בתאריך - 07.06.2016 בזלצבורג יגיע למלון בשעה 21:00 .

הכנות מקדימות

כ- 5 ימים לפני הטיסה אני עובר על רשימת המשתתפים בטיול ומתקשר ליחידים ולמשפחות , (כ-10 דקות שיחה) .

עובר על תכנית הטיול ומבקש לוודא שהדרכון תקף לשישה חודשים לפחות .

מוודא שידוע להם מיקום המפגש ומבקש להגיע למקום בשעה הרצויה עם כרטיס טיסה כולל שני צילומי דרכון (צילום אחד שישלחו לי במייל מבעוד מועד בכדי לבדוק תוקף ותאריכי לידה) .

נותן הסבר קצר על הבגדים המתאימים שיצטרכו לארוז ומסביר על שיטת הבצל . ואת הצורך במטריה (גם באוגוסט, ספטמבר) .

מסביר על מתאמי החשמל המתאימים, טלפון ומטען .

ממליץ גם על כמות הכסף המינימאלית המומלצת לטיול, מסביר בקצרה על כייסים ועל הגרב האלסטית לאחסון בטוח יותר . ממליץ לארוז בתיק קטן דברים יקרי ערך .

על תרופות שם דגש מיוחד שיש לקחת עימם בזמן הטיסה ובכלל , כמו כן מבקש לארגן " רצפט " נוסף מרופא המשפחה .

כלי רחצה ומשקפיים רזרביות . וממליץ לזוגות ומשפחות לערבב בגדים בשתי המזוודות (למקרה של אבדן מזוודה) . מזכיר חריגות במשקל כבודה, ואיסור העלאת נוזלים למטוס .

מבקש מכל משתתף את הדוא"ל בכדי לשלוח מסמכים נלווים כגון : (דף הזמנה לטיסה, דף מידע לחברי הקבוצה, דף אופשיונל) ומבקש לדאוג לבטוח רפואי נאות - כולל הרחבות לכיסוי רפואי של מקרי עבר, ולהמשך טיפול בארץ במקרה ונדרש .

מבקש לדעת אם ישנם בקשות מיוחדות או עניינים שעליי לדעת, אוכל מיוחד או בקשות לינה ספציפיות .

עושה תאום ציפיות עם כל אחד מחברי הקבוצה . משאיר מספר טלפון בבית לכל שאלה ובקשה עד לטיול .

יום-יומיים לפני הטיסה מתקשר לנהג ומוודא שעה ונקודת מפגש מדויקת בשדה התעופה .

עובר על כל הדרכונים ובודק שוב תוקף .

ממלא את טבלת דף הקשר של המטיילים וכמו כן את דף הקשר ספקים .

תיק מדריך

מוודא כי ברשותי ביטוח רפואי מורחב יותר של ימי הטיול ולאחריו.
בודק שוב את כרטיס הטיסה ושהדרכון שלי בתוקף (שהסנדלר לא ילך יחף).

מכין רשימות של :

דף טלפונים של - " TOUR OPERATOR "
בארץ, מפעיל האוטובוסים, סוכנים מקומיים, מדריכים מקומיים, טלפון נהג וכיב"ז.
דף טלפונים של החברה בארץ (מרמת מנה"ח ועד לרמת מנהל החברה).
כתובות נציגויות ישראל ומשרדי חברת הטיסה בחו"ל.
מספרי טלפון של אתרים הכלולים בטיול ואתרים נוספים כאופציה חלופית.
תכנית הטיול המפורטת (מספר העתקים)
נהלי החברה הרשמיים בנוגע לטיול.
רשימת חדרים ובתי מלון כולל מספר עותקים לתכנון " Rooming List " רשימת הנוסעים המדויקת עם פרטים ליצירת קשר בארץ.
דפי נוכחות עם שמות המטיילים.
צילומי דרכונים של המטיילים. (סורק במחשב ושומר אותם ב "ענן" כך שאם חס וחלילה תיק המדריך אבד אפשר להדפיס מכל מקום את העתקי הדרכונים.
רשימת חריגים - מטיילים שמצטרפים בחו"ל ואלה שחוזרים לבד, צמחוניים וכו"..
כסף מזומן כרטיסי אשראי בינ"ל.
(כולל קופת טיפים, הוצאות אישיות ומקומיות, הוצאות חירום ואש"ל)
גרב אלסטית

חומר הדרכה :

את כל חומר ההדרכה שם בתיק המדריך ועולה איתו למטוס.
מגבה את חומר וההדרכה ב - " DROPBOX " וגם ב - " GOOGLE DRIVE "
שולח לעצמי ב - @ את כל חומר ההדרכה. (שלא נדע)
מגבה את כל חומר ההדרכה על דיסק און קי .

מצלם מספר עותקים לדוח"ות ההוצאות והטיפים .
דפי משוב מעטפות ריקות לטיפים ולדפי משוב .
מפות מצולמות ומנוילנות של סיורים ביעדי הטיול ומסדרם לפי ימי הטיול .
תיקיות עם חומר שהוכן מבעוד מועד ספרים ועזרי הדרכה .
מתברת רישום של דברים חריגים בטיול וגם רשמים חשובים מאותו היום ,
למשל דבר חיובי ואו שלילי חדש באתר מסוים שיכול לעזור בטיול הבא.
הפתעה קטנה לנוסעים למפגש הראשוני .
דיסקים עם מוזיקה אוסטרית + קטעי וידאו .
ערכת שעשועונים חידות בדיחות ושירונים לאוטובוס .
עזרה ראשונה , פלסטרים , תחבושות , כלי תפירה , כדורים משככי כאבים .
מברג קטן לתיקון משקפיים .
סרטי סימון לזיהוי מזוודות הקבוצה . " אוזניות " למזוודות למקרה שלמישהו חסר .
מספר טושים עבים , מדבקות , עטים מסקינג טייפ סרט הדבקה חזק

ציוד אישי :

פלאפון חו"ל , סיכה להחלפת ה " sim " בטלפון .
מטען חשמלי , מטען נייד לאוטובוס .
כובע , מטרייה , בגד ים , משקפי שמש , סידור , יין קטן , כיפה , בגדים במזוודה קטנה אורז בגדים למקרה ש...)
תיק כלי רחצה :
שמפו, סבון, בושם, דאודוראנט, מברשת שיניים ומשחת שיניים . חומר נגד יתושים.

דף הנחיות למטייל

נוסע יקר, שמח שהצטרפת לטיול בחברתנו לאוסטריה. מצורפות בזה מספר הנחיות, רשימת הטיסות ובתי המלון בהן נשהה (הרשימה אינה סופית ויכולה להשתנות). מצורפת לך בזאת טבלת רשימת ציוד כהמלצה בלבד לטיול מקווה כי תהיה לך לעזר. (שולח במייל ואו בפקס ואו במפגש אם מתקיים) מצרף את הטבלה של רשימת הציוד למטיילים שהכנתי מבעוד מועד . בכל שאלה אהיה זמין בטלפונים שהשארתי בתחתית הדף אשמח לענות לך על כל שאלה ואו בקשה שאוכל כמובן לעזור .

דרכון

אנא וודאו שדרכונכם תקף לפחות לששת החודשים הקרובים (ישנם מדינות המקפידות על כך). אנא צלמו את הדרכון בשני עותקים (אחד מהם יישמר אצלי)

בטוח רפואי

אנא וודאו שברשותכם בטוח רפואי נאות - הכולל הרחבות לכיסוי רפואי של מקרי עבר, כמו גם המשך טיפול בארץ במקרה ונדרש .

מזוודה

אם ברשותכם שתי מזוודות אנא ערבבו את המזוודות, כך שבמקרה של אבדן מזוודה ("לא עלינו") יהיו ברשותכם חלק מן הבגדים. נא להעלות למטוס בתיק הגב (ולא במזוודה) את הפריטים החשובים לכם : תרופות, משקפיים רזרביות ובגד אחד לפחות להחלפה. (אין להעלות נוזלים כל שהם לתיק היד)

זרם חשמלי ושקעים

רשת החשמל באוסטריה היא כמו רשת החשמל ומתאימה למכשירים בדיוק כמו בארץ בישראל ברוב המקומות ישנו שקע כמו בתמונה שצרפתי בכל מקרה אם יש ברשותכם מעביר נא צרפו אותו עימכם על כל מקרה שתצטרכו ...

חבילת גלישה -

מומלץ לדאוג לחבילת גלישה שתאפשר ווטסאפ (מסרונים וגם שיחות) ושיחות VIBER.

מיסים וטיפים

לכל חשבון במסעדה מתווספים דמי שירות בשיעור 12.5 - 15 % .
ובכל זאת נהוג לעגל את החשבון בכמה אירו כלפי מעלה במיוחד אם השירות היה מצוין. לנהגי מוניות - 10 % .
ולסבלים - כ - 1 € למזוודה .

המטבע באוסטריה

המטבע באוסטריה הוא האירו € במרבית המקומות ניתן להשתמש בכרטיסי אשראי בינ"ל, אולם כדאי להצטייד במזומן. אוסטריה היא מקום בטוח יחסית למטיילים אך כדאי לנקוט במספר אמצעי זהירות סבירים כדי לא ליפול קרבן לכייסים או נוכלים. כדאי להתרחק מאזורים מפוקפקים ולהיזהר מכייסים במיוחד בשווקים ובמטרו בשעות העומס. כדאי להשאיר את התיק תמיד קרוב ואת חפצי הערך במקום בטוח ולשאת תמיד את כמות המזומנים הנדרשת לאותו היום (בגרב אלסטית מוסתרת הנצמדת לרגל מומלץ בחום).

המידות באוסטריה

כמו בישראל באוסטריה נהוגה השיטה המטרית ומידות הבגדים זהות לארץ.

בברכת טיול פורה ומהנה :

רוני חברוני - טלפונים ליצירת קשר : בית - 02-5555555 נייד - 052-6153333 (עד לשעה 21:00)

roni19651@gmail.com

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

רשימת ציוד

מסמכים: יש לסמן ✓ לנוחיותכם.

דרכון - בתוקף ! ✓	כרטיסי טיסה	ויזות (אם יש צורך בכך)
תמונות פספורט (2) ✓	תעודת סטודנט	ביטוח רפואי מורחב מומלץ
שוברים ואוצ'רים	צילומי דרכון וכרטיסים	מספרי טלפון חשובים

תרופות:

חום / כאבים	אלרגיה	שלשולים / הקאות / בחילות	שינה / הרגעה
התקררות / צינון	צרבת	כאבי גרון	טיפות עיניים
פלסטרים	שפתון נגד יובש	מקדם הגנה / קרם לחות	אטמי אוזניים
תרופות קבועות	תכשיר נגד יתושים		

היגיינה אישית:

תיק רחצה	צמר גפן	מקלוני אוזניים	קוצץ ציפורניים
מברשת שיניים	חוט דנטאלי / קיסמים	משחת שיניים / מיי פה	מספרים קטנים
קרם ידיים	מגבונים לחים	קצף גילוח / סכין גילוח	מראה קטנה
אפטר שייב / דאודורנט	בשמים / איפור	שמפו / מרכז שיער	מוס שיער / ג'ל
סבון גוף	פדים / טמפונים	טישו / מגבונים לחים	פינצ'טה

ציוד אישי:

מצלמה / מטען	כרטיסי זיכרון	טלפון סלולארי	מתאם לחשמל
מצלמת וידאו		מטען לטלפון סלולארי	שקיות נילון (לכביסה)

ביגוד והלבשה:

לבנים - תחתונים	גרביים / גרביונים	פיג'מה / גטקס	חזיות
בגדי ים	מכנסים / חולצות	בגדי ערב / בגדי יציאה	שמלה / חצאית
גופיות	מעיל רוח / גשם (קליל)	כובע	מטריה
נעלי הליכה מומלץ לא חדשות	מגבת קטנה לרחצה בטבע		

הליכה:

תיק גב	נעליים נוחות	בקבוק מים (שומר קור)	כובע
מחברת + עט	משקפי שמש	מטריה	
חטיפים			

מצב רוח טוב.....

מטייל יקר אין לראות ברשימת התרופות האלה אלה כהמלצה בלבד , כמו כן מומלץ בחום שאם ישנן תרופות קבועות אשר אתה צריך לקחת עימך לטיול יש לקחת אותם אך ורק בתיק היד . (שיהיה ברשותך בזמן הטיסה). טבלה זו היא בגדר המלצה בלבד אפשר לגרוע ואו להוסיף כאוות נפשך. להזכירך אין להעלות לטיסה דברים הנחשבים כמסוכנים כגון : כלים חדים , מספרים , נוזלים וכו. רשימה זו נכתבה בלשון זכר אך אין לראות בה פגיעה כל שהיא במין החזק .

דף הודעה יומי

אוסטריה - יוני 2016

יום - 1 בטיול.

תוכנית ליום : יום ראשון כ"ח באייר 05.06.2016 .

השכמה : 06:45

מזוודות בחוץ : 08:15

ארוחת בוקר : 07:30

זיהוי מזוודות : 08:15

יציאה : 08:30

הערות חשובות : יש לקחת מטריה ומעיל גשם

שם המדריך - חברוני רוני

♥ - דף הודעות יומי למטיילים לתלייה בלובי המלון ערב קודם . (מדפיס מספר דפים לתיק מדריך)

דף תחזית מזג האוויר לימי הטיול

זריחה 05:10

שקיעת שמש 21:02

Sun -Jun- 5		16 / 24 °C	Showers late. Partly sunny.
Mon -Jun- 6		13 / 21 °C	Showers early. More sun than clouds.
Tue -Jun- 7		9 / 22 °C	Mostly sunny.
Wed -Jun- 8		12 / 23 °C	Morning clouds.
Thu -Jun- 9		11 / 24 °C	Partly cloudy.
Fri -Jun- 10		14 / 20 °C	Showers late. Mostly cloudy.
Sat -Jun- 11		12 / 22 °C	More sun than clouds.
Sun -Jun- 12		10 / 21 °C	More clouds than sun.
Mon -Jun- 13		13 / 21 °C	Showers late. Mostly cloudy.
Tue -Jun 14		12 / 22 °C	A few showers. Partly sunny.
Wed -Jun -15		14 / 23 °C	Showers late. More clouds than sun.
Thu -Jun -16		15 / 23 °C	Passing showers. Mostly cloudy.

♥ - אין להסתמך על דף זה במאת האחוזים יש לבדוק בכל בערב יום קודם את מזג האוויר של היום למחרת באתר בו נצטרך לבקר.

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

תיק מפות

תוכן העניינים של תיק מפות .

שם האתר / מפה	מספר וזיהוי המפה / אתר	עמוד
משרדי חברת התעופה - Austrian airlines	m-1	
שגרירות ישראל בווינה.	m-2	
בית מלון בווינה.	m-3	
מסעדת דניאל בווינה danieli vienna restaurant	m-4	
מנזר מלק - Melk Abbey	m-5	
רכבל - Alpengasthaus Karwendel	m-6	

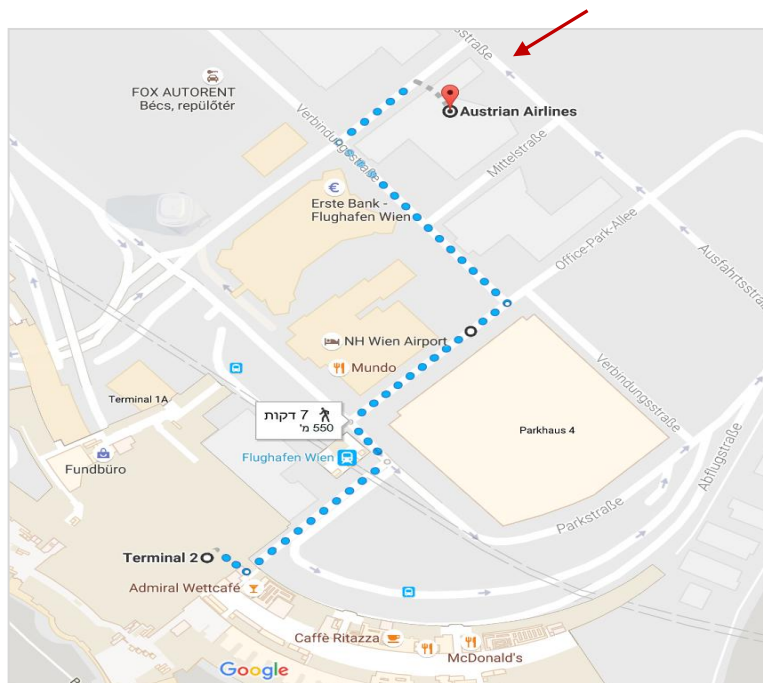
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

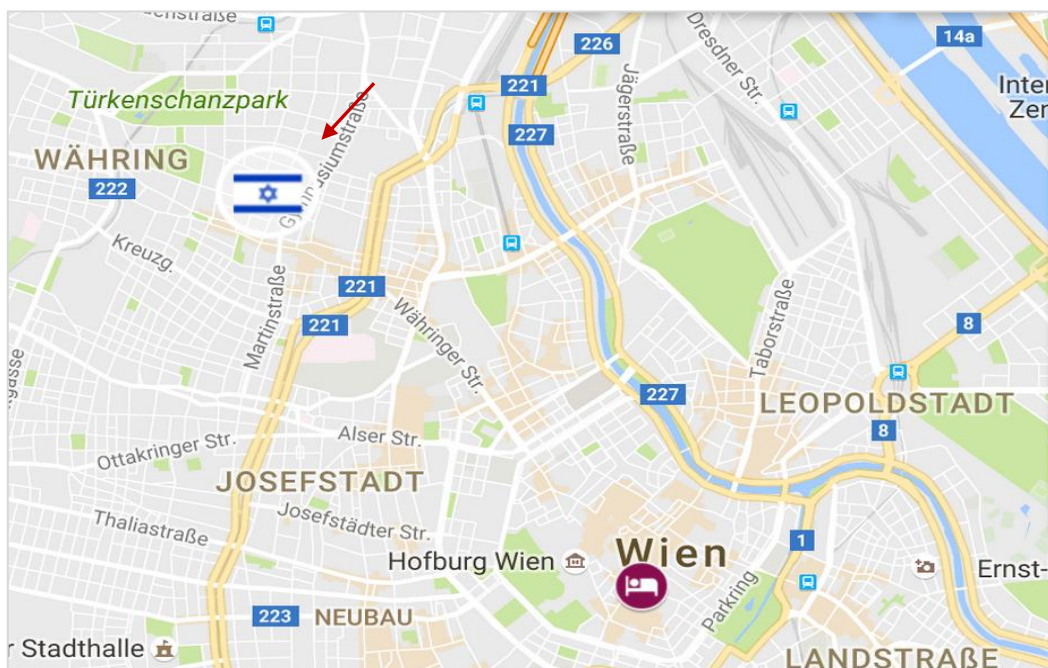
בס"ד

(m-1) משרדי חברת התעופה Austrian airlines בשדה התעופה ווינה שוואכט

(m-2) שגרירות ישראל בווינה .

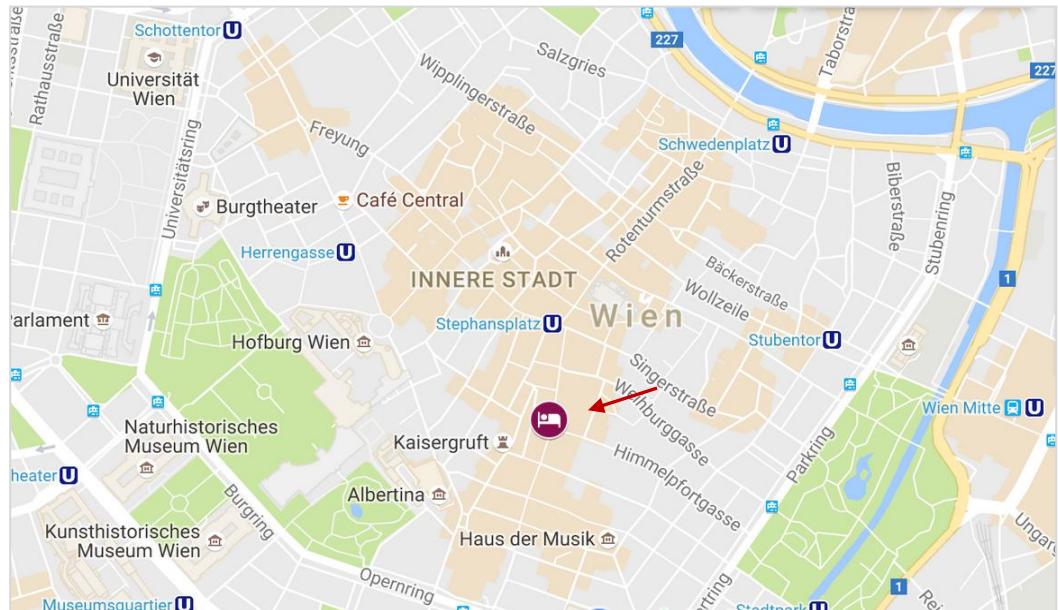

אוסטריה עבודת גמר

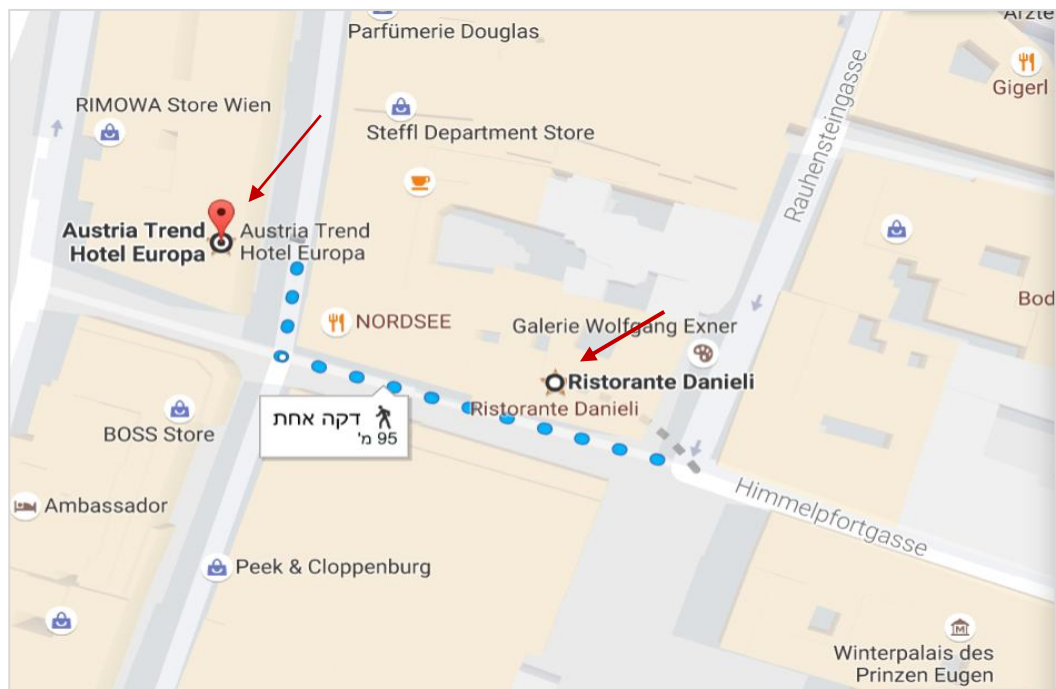
קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

(m-3) בית מלון בווינה.

20:30 - 05.06.2016 - restaurant danieli vienna - (m-4)

האנשלוס הוא למעשה הסיפוח של אוסטריה לרייך הגרמני השלישי בראשותו של אדולף היטלר (יימח שמו). הסיפוח אירע ב-1938, ערב מלחמת העולם השנייה והכניס את אוסטריה כשותפה מלאה בביצוע פשעי המלחמה המזוויעים עלי אדמות שהתרחשו במהלך אותה מלחמה.

כאוס פוליטי ומשבר כלכלי.

מלחמת העולם הראשונה הותירה את אוסטריה "מרוסקת", הן מבחינה פוליטית והן מבחינה כלכלית. אוסטריה - שעד לאותה מלחמה הייתה למעשה אימפריית אוסטרו-הונגריה, בעלת שטח עצום ומעמד מכובד מאוד בקהילה הבינלאומית - נותרה מדינה צנומה שאיבדה ממעמדה. קארל הראשון, שהיה צעיר חסר ניסיון (לאחר שירש את פרנץ ג'וזף ששלט באימפריה כ-60 שנה והלך לעולמו) ניסה לשווא לשמור על האימפריה המתפוררת, אלא שלאומים שונים החליטו להיות עצמאיים ויצרו מדינות כצ'כוסלובקיה

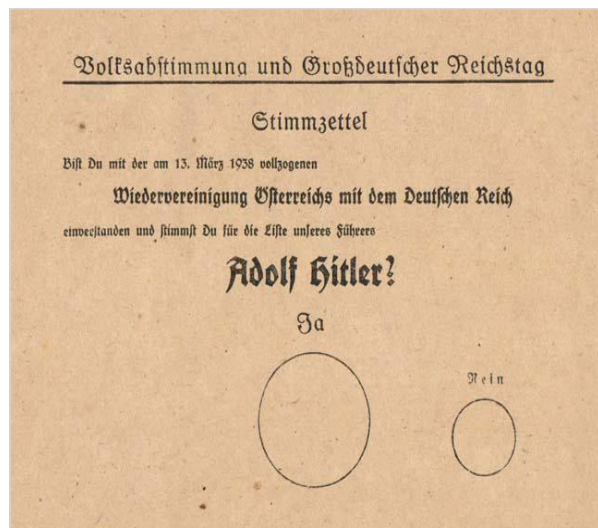
וייגוסלביה. שושלת הבסבורג המכובדת ששלטה באוסטריה כ-800 שנה גורשה מן המדינה ורכושה הוחרם, רכוש שהיה סמל לעושר, כוח והשפעה, אך יש שראו בו סמל לשחיתות. קארל הקיסר, הוגלה לאי הפורטוגזי, מדיירה. קיסרות גרמניה הקדושה – שבמלחמת העולם הראשונה, הייתה שותפתה של האימפריה האוסטרו-הונגרית – הותירה את אוסטריה מרוששת. פירוק האימפריה הותיר את אוסטריה - מדינה בעלת 7 מיליון תושבים – עם כאוס פוליטי ושפל כלכלי חסר תקדים. רק לצורך המחשה:

אחד מסימניי הבולטים של המשבר הכלכלי היה קריסתו של המטבע. ערך הכתר האוסטרי ב-1922 היה רק 1/15,000 מערכו ב-1914. (מאוחר יותר התקבל השילינג האוסטרי שהיה שווה 10,000 כתרם). הסכם סן ז'רמן (נחתם ב-10/9/1919 - עליו חתמו אוסטריה והונגריה כמדינות נפרדות) שאסר על איחוד בין אוסטריה לגרמניה ופסק על אוסטריה תשלום פיצויים היה בין הגורמים למשבר הכלכלי. האינפלציה גאתה והובילה לרעב המוני. אוסטריה אמנם קיבלה סיוע כספי מהקהילה הבינלאומית, אלא שזה עזר במידה מסוימת

ולא פתר את הבעיות, האינפלציה עדיין הייתה גבוהה וכך גם האבטלה. גרוע מכך היה הקרע הפוליטי במדינה, זאת למרות בחירות דמוקרטיות שנערכו בפברואר 1919, וכינון חוקה החל מ-1920. (בבחירות זכתה המפלגה הסוציאל-דמוקרטית וד"ר קארל רנר נתמנה לראש הממשלה, הקואליציה הוקמה עם המפלגה הנוצרית-סוציאליסטית שהייתה השנייה בגודלה). מצדדי המיזוג האסור עם גרמניה עדיין היוו כוח משמעותי. מפלגתם, הנאצי-סוציאליסטית, הייתה השלישית בגודלה. הקרע הפוליטי היה בעיקר בין

וינה "האדומה" הסוציאליסטית – שאוכלוסייתה מנתה כשליש מכלל תושבי המדינה - לפרובינציות השמרניות. שתי המפלגות הגדולות הקימו כוחות מזוינים, הנוצרים – סוציאליסטים את "משמר המולדת" והסוציאל-דמוקרטים את "הברית להגנת הרפובליקה". ניצני מלחמת אזרחים נראו באופק. המשבר הכלכלי שעדיין היה קיים והחריף ב-1929 - עם פרוץ משבר כלכלי בינלאומי - הביא לפריחה של רעיונות דיקטאטורים של חוגים לאומניים, בעיקר של המפלגה הנאצי-סוציאליסטית שמנהיגה הכריזמטי היה אדולף היטלר.

פתק ההצבעה במשאל
העם על האיחוד. העיגול
הגדול נועד לסימון "כן"
והעיגול הקטן "לא".
המצביעים היו צריכים
לסמן את בחירתם באופן
גלוי לעיני הפקידים
הנאצים לשאלה:
"האם אתם מסכים
לאיחוד-מחדש של
אוסטריה עם הרייך
הגרמני שהוחלט עליו ב-13
במרץ 1938 והאם אתם
מצביע למפלגה של המנהיג
שלנו?
(באותיות גדולות) אדולף
היטלר "

האנשלוס הלכה למעשה

כצפוי, הכאוס הזה הביא לחיפוש אחר "שעיר לעזאזל", ומי אם לא, היו אלה היהודים, ששימשו בתפקיד זה כאילו היה זה התפקיד הנצחי שלהם. פרעות ביהודים אירעו באופן תכוף. כוחם של הנאציזם סוציאליסטים, החל לצבור תמיכה רחבה באוסטריה ובמיוחד רעיון האיחוד עם גרמניה למרות שכאמור נאסר על פי הסכם סן ז'רמן. אוסטרים רבים שאבו השראה מהמפלגה הזו בראשותו של היטלר, וכוחה של המפלגה הלך והתחזק בקרב הציבור האוסטרי, שרצה לצאת מהמשבר הפוליטי והכלכלי ולחזור לימי

גדולתה של אוסטריה. עליית כוחו של הנאציזם באוסטריה הפך לגורם מערער יציבות. ממשלות שבאו בזו אחר זו לא הצליחו לשים קץ לחוסר השקט והתסיסה בקרב האוכלוסייה. אנגלברט דולפוס, ראש הממשלה הצעיר שנבחר ב-1932 מטעם המפלגה הנוצרית – סוציאליסטית, הבין שעליו לנקוט בצעד חריג, וכדי למנוע אנרכיה נקט ביד חזקה. במרץ 1933, מס' שבועות לאחר עלייתו של היטלר לשלטון בגרמניה, דיכא דולפוס את האופוזיציה הסוציאל – דמוקרטית והוציא אל מחוץ לחוק את כל המפלגות. צעדים אלו הובילו

למהומות עקובות מדם ולניסיון הפיכה של הנאצים ב-1934 שאמנם כשל, אך במהלכו נרצח דולפוס. הממשלה האוסטרית בראשותו של המיניסטר הצעיר קורט פון שושינג, הצליחה להתגבר על ניסיון ההפיכה כעבור מספר שעות. בהמשך ניסה שושינג לשקם את היחסים עם היטלר והתנועה הנאצית שהלכה וצברה כוח והשפעה בקרב הציבור האוסטרי, במיוחד בקרב בני הנוער ולמרות כל האיסורים. שושינג ניסה לשמור על אוסטריה מפני פלישה גרמנית, מחשבתו הייתה שאם ישתף פעולה עם היטלר – עד כמה שניתן – ולא

יספק לו תירוצים להתנהג באגרסיביות, הוא אכן יצליח למנוע פלישה שלו לאוסטריה וכחלק משיתוף פעולה זה חתם שושינג ב-1936 על הסכם גרמני-אוסטרי. מחד הכיר הסכם זה בעצמאותה של אוסטריה, מאידך היה עליה להיות בקו אחד עם גרמניה בכל הקשור למדיניות החוץ שלה, הסכם זה כלל גם איש משרות בכירות ובעמדות מפתח בממשל האוסטרי על ידי הנאצים, אחת העמדות הללו הייתה משרד הפנים והביטחון. משרת השר אוישה על יד אחד הנאצים הבכירים. היטלר לא "נרגע", והחל – באמצעות פעילים

נאצים אוסטרים – ליצור תוהו ובוהו באוסטריה, מטרתו הייתה ליצור כאוס באוסטריה ולבוא בטענות לשושיג על כך שאינו שולט במצב ובכך לתרץ את הדחיפות בפלישה הגרמנית לאוסטריה וסיפוחה ל"רייך השלישי" על מנת להשליט סדר במדינה. שושינג שהיה נחוש לשמור על עצמאותה של אוסטריה, יזם משאל עם בנושא, אלא שהוא מעולם לא התקיים מכיוון ששושינג אולץ להתפטר תחת איומי אקדחשל היטלר או שלוחו למען הדיוק. יום למחרת התפטרותו המאולצת של שושינג, ב-12/3/1938, נכנס היטלר לוויה בראש

מצעד צבאי של חיילי "הרייך השלישי". המצעד התקבל בהתלהבות רבה על ידי המוני אוסטרים שנדחקו עד שפת הכביש שקראו קריאות עידוד, השליכו ורדים לעבר החיילים הגרמנים והצדיעו במועל יד: "הייל היטלר". גבוה מעל ההמון עמד היטלר במכוניתו שהתקדמה באיטיות וידו מושטת קדימה, טנקים חלפו על פני הקהל בזה אחר זה, מפציצים גרמניים חתכו את השמיים ממעל, "היום גרמניה שלנו, מחר העולם..." שרו החיילים הגרמנים. היטלר הכריז על "אנשלוס" (סיפוח) של אוסטריה ל"רייך השלישי", שמה של

אוסטריה חזר להיות "אוסטמארק" דהיינו "ממלכת המזרח" (של גרמניה), כמו שהיה בימי שושלת באבנברג כ-1000 שנה קודם לכן (השושלת שקדמה לשושלת הבסבורג). היה זה עוד סממן שהדגיש את הסיפוח של אוסטריה ל"רייך השלישי".

היטלר מבקר בוויה זמן קצר לאחר האנשלוס, לשמאלו עומד זייס אינקווארט, ראש הנאצים האוסטרים.

שיתוף הפעולה האוסטרי-גרמני והאופוריה שהתפוגגה

מחד לווח סיפוחה של אוסטריה ל"רייך השלישי" באימוץ מידי ונלהב של חוקי הגזע הנאצים על ידי האוסטרים, מאידך היו הרבה אוסטרים שברחו ממולדתם לכל קצוות תבל, אולם לא לכולם התמזל המזל וגורלם של אלפים נחרץ בהמשך כאשר נכלאו והושמדו כמתנגדי המשטר הנאצי, במחנות הריכוז השונים. אוסטריה הפכה לשותפה מלאה בביצוע הפשעים המזוויעים עלי אדמות, אוסטרים רבים שירתו כנאצים, חלקם "ביחידות המובחרות" דוגמת הוורמאכט, האס-אס והגסטפו, ובמספרים גדולים יחסית

לגודלם באוכלוסיית "הרייך השלישי". טירות רבות הופקעו כדי לאכלס מנהיגים נאצים וקציני אס-אס, ה"דורותיאום" – בית המכירות הפומביות בווינה, הפך לבית עבט עבור הנאצים. מתחת ל"בלוודרה" – ארמונו של הנסיך אויגן, נבנה בונקר מבוצר, ששימש למעשה כמפקדת האס-אס והיה למעשה אחת החלופות למקלט עבור היטלר. במהלך הזמן כאשר הפציצו "בעלות הברית" את ווינה, צץ מהבונקר הזה פריסקופ שהשמיע אזעקה. העיתון הנאצינאל-סוציאליסטי, כינה את ה"בלוודרה",

"טירת הרייכסמארשל". במשך השנים שלאחר המלחמה הציגו האוסטרים עצמם כאילו הדבר נכפה עליהם, הם רק "מילאו את חובתם", האמת היא שרבים חששו "להיתפס" כמתנגדים למשטר וחששו למשפחותיהם, באם לא יצטרפו ו/או יסכימו עם השלטון הנאצי. מרבית הנאצים, לפחות בהתחלה היו אנשים טובים ונורמליים, הרבה אנשי אס-אס התחילו כאידיאליסטים. מה גם שבאותה התקופה האבטלה הייתה בשיאה והתגייסות לצבא הגרמני היה גם צעד כלכלי. האמת היא שחלק לא מבוטל מהאוסטרים

שמח על הפלישה של היטלר והסיפוח של אוסטריה מתוך הנחה שמגיעים ימי גאולה ואוטוטו חוזרים לימי תהילה גדולים כפי שהיה בימי בית הבסבורג והאימפריה האוסטרו-הונגרית. ברכת "הייל היטלר!" הפכה לברכת שלום נימוסית והונהגה גם בבתי הספר. די מהר התחלפה התלהבותם של אלו בכעס עצור כלפי השלטון הנאצי כאשר כללים וגזירות שונות נכנסו לתוקף. אחת הדוגמאות היה האיסור על תושבי הפרובינציות באוסטריה לעזוב את איזור מגוריהם. האופוריה פינתה מקומה לתרעומת וכשהחלה

המלחמה, לפחד שהתפשט בכל המדינה. מעצרים היו דבר נפוץ כעת, וכללו לא רק יהודים, אלא גם מתנגדי משטר כגון: סוציאליסטים וקומוניסטים, גורמים "אנטי-חברתיים" וגם הומוסקסואלים. הוקמה "יחידת עילית" – "איינזצגרופן", על ידי היידריך שכינויו היה "הקצב מפראג". מטרתה הייתה לאבטח משרדי ממשלה, מסמכים שונים ורכוש שהוחרם מיהודים אוסטרים עשירים, יחידה זו הייתה ממונעת וחייליה קיבלו יד חופשית לביצוע מעשי טבח כראות עיניהם. היידריך נרצח, בידי מתנקשים והפך לקדוש נאצי.

התכנית להשמדת היהודים נקראה לכבודו: "מבצע היידריך". גם יחידות החיסול הממונעות של האס-אס – ה"איינזצקומנדו", "טמנו ידם בצלחת" והשתמשו ביהודים שהתהלכו ברחוב כ"מטרות ירי". התנגדות פעילה הייתה דבר קשה לביצוע, אם לא בלתי אפשרי, רק מיעוט קטן התנגד למשטר החדש והתארגן בתנועת מחתרת שהקיפה חוגים שונים: סוציאליסטים, קומוניסטים וקתולים, אלא שהתנגדות זו התנהלה כולה מחוץ לאוסטריה, היו סניפים שונים של "תנועת אוסטריה החופשית", כולל בישראל. באוסטריה

עצמה לא הייתה התנגדות פעילה לנאצים. אוסטריה הייתה נתונה לשליטתו של היטלר, האיש ההרסני, שתורת השנאה שלו תבעה "שעיר לעזאזל".

מי היה היטלר ? !

אדם צעיר, לבוש ברישול וחסר כל שהגיע לווינה מהפרובינציה כדי להגשים את חלומו להיות אמן. הוריו קשי היום לא יכלו לספק את צרכיו הרגשיים הבסיסיים, ועל אחת כמה וכמה לסייע לו להיכנס אל העולם התרבותי שאליו ערג ושאף להשתייך. הוא היה ביישן, חסר ביטחון ומסורבל בהתנהלותו עם נשים. שמו של אותו אדם היה אדולף. משמעות השם בגרמנית עתיקה היא "זאב אצילי". שם משפחתו נבחר בידי אביו, אלוויס שיקלגרובר, שנולד מחוץ לנישואים ואימץ לעצמו בבגרותו וריאציה על שם משפחתו של אביו

החורג, הידלר : "היטלר". היטלר היה אוסטרי שגדל סמוך לגבול הגרמני, במעוזו של הדמגוג האנטישמי הפרוע באוסטריה, הפוליטיקאי גיאורג פון שונר, אזור שבו ברכת השלום הגרמנית הלאומנית "הייל!" כבר זכתה לפופולריות. היטלר למד בבית ספר בעיר לינץ והיה תלמיד גרוע. בשנת 1906, בהיותו בן 17, התבקש לעזוב את בית הספר. הוא נסע לווינה במטרה ללמוד אמנות ושכר חדר באחד הרובעים במרחק קצר מאוד מה"Allddeutsches Tagblatt", - "היומן הפאן גרמני", אשר תמך באנטישמיות של שונר

וקידם את רעיון ה"אנשלוס"- איחודן של גרמניה ואוסטריה לכדי רייך גרמני אחד. בספטמבר 1907 נכשל היטלר במבחן הציור בנסותו להתקבל ללימודים באקדמיה לאמנות בווינה, הוא יצא את הבניין כשהוא "שבור", "מפקפק בעצמי, בפעם הראשונה בחיי הצעירים", הוא נזכר. מאוחר יותר יטענו כי שורש האנטישמיות של היטלר נעוץ בסירובם של פרופסורים יהודים לקבלו ללימוד אמנות, אך אף אחד מבוחניו של היטלר באותו היום לא היה יהודי. למעשה היטלר זכה לחסדיהם של יהודי ווינה. כשהפך בכל זאת

לאמן מרושש וחסר כל, עבר להתגורר בבית מחסה לגברים ברובע פועלים צפון בפרברי ווינה, בית מחסה שמומן באמצעות תרומות מהברון רוטשילד ומשפחת גוטמן. בנוסף לכך, סמואל מורגנשטרן, בעליה של חנות למסגרות וחלונות, הפך לקניין הרישומים וציורי המים של היטלר. מורגנשטרן, אדם נעים הליכות, ריחם על היטלר והצליח לעניין את לקוחותיו בציורים האדריכליים הבינוניים של היטלר, דוגמת: ארמון אאורסברג, בנין הפרלמנט והבורגתיאטר שהיו מהבניינים המרשימים בווינה. היטלר השתקע בווינה והפך

מעריץ נלהב של "קארל היפה", קארל לוגר האנטישמי, ראש עיריית ווינה שהיה נואם משלהב וכריזמטי וידע להסיט את חוסר הנחת הציבורי אל עבר היהודים בווינה. לוגר התלונן על "התקשורת היהודית", על "היהודים המושכים בעט" ועל "היהודים שמחזיקים בכסף ובבורסה", הוא הבטיח לשחרר את הווינאים מ"כבלי העבדות המבישים שמרתקים אותנו ליהודים". אחת מהצעותיו הייתה להצמיד את יהודי ווינה אל אנייה אשר תוטבע בין גלי הים. לטעמו של היטלר לוגר היה "ראש העירייה הגרמני הגדול ביותר בכל

הזמנים". היטלר שחי בשולי החברה החל לרחוש טינה כלפי היהודים שמספרם באקדמיה היה רב יחסית למספרם באוכלוסייה, "הנוער היהודי נמצא בכל מקום במוסדות החינוך... אך אין כמעט נוער ארי", כתב ב"מיין קמפף", רב המכר שחיבר בתאו בכלא, לאחר ניסיון ההתקוממות הכושל ב-1923. שנאתו ליהודים הייתה כה עזה שהוא ראה ביהודי ווינה "נשאי חיידקים" של "מגיפה מוסרית יותר מהדבר השחור" והוא שאל ולא על מנת על לקבל תשובה: "האם יש יוזמה מפקפקת אחת, צורה כלשהי של זוהמה, המיוחדת

בעולם התרבות, שבה לא משתתף לפחות יהודי אחד? אם נסיר בזירות את הביב הזה, נגלה שם מיד יהודון, כמו רימה בגוף מרקיב". בבית המחסה שלו - שכאמור מומן מתרומות של יהודים - סחף אחריו היטלר מעריצים בשרטטו את חזונו ליצירת מדינה אחת בעלת לאומיות גרמנית מאוחדת, הוא בזל "ריבוי הלשונות הבבלי" של ווינה וערג ל"רגע השחרור של העם הגרמני-אוסטרי" כשלדבריו ובהתאם לכך חזונו, רק האנשלוס יוכל להחזיר את הסדר הדרוש על כנו. שנים מאוחר יותר יציין היטלר שתקופת בגרותו

באוסטריה, למרות שהייתה לו קשה, "הפכה לברכה הגדולה ביותר לאומה הגרמנית", לדבריו העובדה "שנמנעה ממנו הזכות להשתייך לארץ אבותיו האהובה", עוררה בו את הדחף לאחד את האוסטרים עם "מדינת האם שלהם". שנים לאחר מכן, האמן הכושל, היטלר, שהתמנה לקנצלר גרמניה, השתמש באמנות לצורך תעמולה פוליטית: "אנו קוראים לאמנינו להשתמש בנשק האצילי ביותר להגנת העם הגרמני: האמנות הגרמנית!" שאג היטלר בעצרת הראשונה שלו בנירנברג, בשנת 1933. ביולי 1937 נפתחה במינכן

תערוכת "האמנות המנוונות" שהציגה ציורים של יהודים בערבוביה מכוונת וצורמנית ושולבה בכותרות שונות שכולן לעגו ליהודים והציגו אותם כתת – אדם. כותרות כגון: "כמיהת היהודים אל הבהמיות מתגלה..." או "הטבע על פי מוחות חולניים", היטלר ציין לגבי האמנים היהודים: "אם הם רואים שדות כחולים – הם חולי רוח, ומקומם בבית המשוגעים. אם הם רק מעמידים פנים שהם רואים שדות כחולים – הם עבריינים, ומקומם בבית הסוהר. אני אנקה את המדינה מזוהמתם, ולא ארשה

לאיש לסייע להם בשחיתותם. יום דינם בוא יבוא". יחד עם האיסור על היהודים לעסוק באמנות, הוחרמו ונשרפו אלפי ספרים בהוראת הגסטפו, אפילו "במבוי" של פליקס זלאטן מ-1923 הוחרם. הנאצים ראו בו אלגוריה פוליטית חזקה על העוולות שנעשו ליהודים. בעבר היה היטלר אמן כושל, חסר פרוטה, וכעת היה בידיו הכוח להפיץ את דעותיו הרעילות בנוגע לתרבות הגרמנית. עד אוגוסט 1937 הוחרמו בגרמניה אלפי יצירות שנמכרו בפרוטות במכירות פומביות, "כדי להוציא קצת כסף מהזבל הזה" ציין יוזף גבלס, שר התעמולה של המפלגה הנאצית.

האנשלוס והיהודים

גילוי קלף בקבר ילד סמוך לוינה, ובו תפילה יהודית - "שמע ישראל, אדוני אלוהיך אדוני אחד!" – מעיד על נוכחות יהודית באזור מאז המאה השלישית לספירה לכל המאוחר, ומרמז כי בין מייסדי אוסטריה הרומית היו גם יהודים. אך כשהנצרות החליפה את עבודת האלילים נעשו היחסים עם האזרחים היהודים הפכפכים. היהודים זכו ליחס סובלני – ואז גורשו: הורשו לחזור כסוחרים – אך לא לרכוש בתים; הכל על פי גחמה. היהודים נבדלו מהשאר בידיעת קרוא וכתוב, ומנהגם לסייע לאלמנות ולנכים מקרב אחיהם עורר

קנאה. הסופר מרק טווין שהיה פילושמי (תומך נלהב של היהודים) שבשנת 1897 עבר עם משפחתו להתגורר בווינה אמר "ההבדל בין המוח של הנוצרי הממוצע ושל היהודי הממוצע – במיוחד באירופה – הוא בערך ההבדל בין ראשן לארכיבישוף. זה גזע מופלא – המופלא ביותר שיצר העולם אי פעם, אני מניח. "אם יהודים הפכו למצליחנים, אזי כל אסון מקרי – מגיפה, בצורת, מלחמה, רעב – הפכו שכנים שלווים לאספסוף זועם. יהודים הושמצו כמלווים בריבית קצוצה וכרוצחיו של ישו, ואז, כשנמלטו, תוארו

בלעג כנוודים חסרי עמוד שידרה. והיהודים בווינה היו מאוד מצליחים ובעלי רשת של קשרים בתעשייה, בין עורכי הדין ובבנקים. היה זה כמעט בלתי אפשרי לאדם לא יהודי לעשות עסקים באחד מהתחומים האלה ושוב היוו היהודים מקורלקנאה, למרות מספרם הנמוך ביחס לכלל האוכלוסייה. האנטישמיות באוסטריה ידעה כאמור עליות וירידות (כמו בארצות רבות אחרות) וזאת בהתאם לחילופי השלטון השונים ומשברים שונים שפקדו את המדינה, וכאמור במשך השנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה פקדו את

אוסטריה משברים, הן מבחינה כלכלית והן פוליטית. ה"אנשלוס" (הסיפוח) שכאמור התקבל על ידי האוסטרים בהתלהבות רבה לווה בהתפרצויות אנטישמיות פרועות והמוניות, אנטישמיות זו הקיפה את כל שכבות האוכלוסייה האוסטרית, מהאיכרים, דרך הסטודנטים ובעלי המקצועות החופשיים ועד לפועלי התעשייה, למרות החינוך הסוציאליסטי שכביכול הוענק להם. היהודים שוב היו "השעיר לעזאזל" העיקר. האנשים הללו שראו בעצמם חברים מלאים בחברה האוסטרית, הפכו כעת, עם השתלטות הנאצים

על אוסטריה, ללא יותר מיהודים לא רצויים. עם כניסתו של היטלר לאוסטריה החלו ה "רציות" – פשיטות מבית לבית במטרה לעצור יהודים ולשולחם למחנות הריכוז. בווינה החלו לתלות כרזות על בנייני ציבור שהציגו שילוקים יהודים עם אפים מעוקלים. (שילוק היה דמות שלילית מהמחזה של שייקספיר "הסוחר מוונציה", דמות של רודף בצע ומלווה בריבית). צלבי קרס ניתלו על חלונות הראווה של החנויות השונות. כנופיות משוטטות החלו להכות יהודים ברחבי ווינה, נערים בחולצות חומות (מדי הנוער ההיטלראי)

החלו לעצור יהודים באופן אקראי ופעילים נאצים ירו גם בכלביהם של משפחות יהודיות לנגד עיניהם, "סתם בשביל הכיף". נאסר על היהודים לבקר בקולנוע, מחשש ש "יזהמו את הסביבה בנוכחותם". החיים עבור היהודים הפכו בלתי נסבלים. האמנות עבור היטלר כידוע לא הייתה סתם "תחום עניין" אלא אובססיה, וכעת לאחר ההכרזה על ה"אנשלוס" החלו פעילים נאצים נאבקים כדי לזכות ביוקרה וקרבה לפיהרר באוספם יצירות ואומנות מבתיהם של יהודים שחלקם כבר נכלאו במחנות הריכוז, ומעבירים אותם

אליו – בתקווה שיבחרו ל"פיהררפורבהלט" – "המלאי הפרטי של הפיהרר" – אוסף של כל הדברים היפים שהיטלר חמד אך נמנעו ממנו כשהיה אמן דלפון בווינה. היו יצירות שנמכרו ועזרו בכך למעשה במימון מסע הכיבוש של היטלר ברחבי אירופה. מיותר לציין ששמותיהם של האמנים היהודים נמחק והיסטוריה נאצית חדשה "נתפרה" ליצירה. היטלר, הצעיר שנודה בעבר מעולם האמנות הווינאי שלט בו עתה באופן מוחלט וכולם חשו בהשפעתו, מאספנים שאוספם הוחרם ועד לאמנים הגדולים ביותר בווינה. ארבע מאות

מיצירותיו של הצייר אוסקר קוקושקה - שיצירותיו היו בעיקרן מחאה – הוחרמו. (קוקושקה גלה לאנגליה). אחת מיצירותיו מתארת את הרינגשטראסה עולה בלהבות, בעוד אוסטרים מכסים את עיניהם ואוזניהם בידיהם, וחיילים מחפשים אחר טרף. קוקושקה אמר על היטלר: "מלך העולם ברגע זה, אשר החל, מתוך טינה, לרדוף אמנים מפני שהוא עצמו היה אמן כושל". העובדה שהיהודים הוכרזו בפומבי כהיפוכה של הזהות הגרמנית החדשה, מנעה כל נקיפות מצפון שהיו עשויות להתעורר בדבר גניבת יצירות

האמנות מבעליהן. יהודים התקשו לקבל טיפול רפואי: רופאים לא יהודים, לא ששו או שסירבו לטפל ביהודים כיוון שהטיפול ביהודים למעשה נאסר עליהם, ואילו הרופאים היהודים שסולקו מבתי חולים לא יהודיים – ונאסר עליהם להמשיך לעסוק ברפואה – היו כעת במנוסה או במחבוא מפני הנאצים, כמו-כן לא שבעבר ריחם על היטלר שהיה אמן צעיר, כושל ודלפון וקנה ממנו את ציורי הנוף הבינוניים שצייר, היה ביניהם. מורגנשטרן כתב להיטלר מכתב נואש אך לא זכה לתשובה. הוא מת מתשישות בגטו לודז' בגיל 68,

בשנת 1943. אשתו נרצחה באושוויץ. עם תום המלחמה נותרו באוסטריה רק כ-7,000 יהודים. ניתן היה לערוך לווינה בבית הכנסת הגדול של ווינה ששכן במרחק של שני בניינים ממטה הגסטפו במלון מטרופול-חוקי נירנברג אסרו על נישואים בין יהודים ל "ארים", האבסורד הוא שעד האיסור על כך, נישואים בין נוצרים ליהודים היו מנהג נפוץ בקרב האליטה העירונית. היו יתרונות בנישואין לנערות יהודיות. באוסטריה הפטריארכאלית שבה ניתנה השליטה על הירושה לבן הבכור, או אפילו לאחיין, אבות

יהודיים הורישו לבנותיהם סכומים נכבדים. אולם כעת הייתה זו בעיה עבור אותם אוסטרים שקשרו את גורלם עם יהודי מכיוון שמן הסתם צאצאיהם יהודים, אולם היו כאלה שזכו בהכרה מצד הנאצים. חצי "ארי" מיוחס זכה לכינוי "מישלינג" – יצור כלאיים מדרגה ראשונה, והיה לו סיכוי להימלט מציפורני המוות. אחד הדברים שעזרו ליהודיות דווקא - ועשוי להעלות חיוך עצוב – היה האינטרס ההדדי שלהן ושל ההומוסקסואלים האוסטרים שגם הם היו מטרה של הנאצים, ולפיכך היו לא מעט מקרים של נישואים

פיקטיביים בין הצדדים הנ"ל. כמו-כן נאסר על היהודים להעסיק נשים "בעלות דם גרמני" מתחת לגיל 45 במשק הבית. באחר צהריים של אחד מימי נובמבר (בין ה-9 ל-10), מילא עדר לובשי מדים נאציים את הרינגשטראסה בווינה, חבורות אלימות בהן קציני אס-אס תקפו בתי עסק של יהודים במוטות וגרזנים, תקפו יהודים בבתי הספר שחלקם, מבוהלים קפצו מהחלונות אל מותם. הם הפשיטו נשים יהודיות ואילצו אותן לרקוד עירומות ו/או לבצע אקטים מיניים עם פרוצות, בעוד הקהל מריע מסביב בלעג.

החולייגנים האלו הרסו ושרפו בתי כנסת ודליקות פרצו ברחבי ווינה, היה זה ה- "קריסטלנאכט" – "ליל הבדולח", פוגרום רחב היקף שהתבצע ביהודים בכל רחבי "הרייך השלישי". עולמם של היהודים התערער עד היסוד ורבים אכן שמו קץ לחייהם, רבים התחרטו על כך שלא ברחו מאוסטריה כשעוד היה ניתן לעשות זאת.

היהודים נדרשו להצהיר על נכסיהם, שכנים ידידותיים הפכו עוינים ועירם ומולדתם האהובה שיתנה בהם בריונים חדורי שנאה שאת סיבתה קשה היה לפענח. יהודים פחדו לצאת מביתם, מספיק היה להיתקל בנער נאצי מתלהב יתר על המידה, שיחסל אותך. בווינה חיו כ-170,000 יהודים והיה ברור שאינם רצויים עוד. הגסטפו פיטר 153 מתוך 197 פרופסורים בבית הספר לרפואה של ווינה. אוטו לוי היהודי זוכה פרס נובל לפיזיולוגיה ורפואה (1936) נכלא ואולץ להעביר את כספי הפרס לבנק בשליטה נאצית לפני שאושר לו לעזוב

את המדינה, גם זיגמונד פרויד שוחרר ממפקדת הגסטפו רק בזכות התערבות של מיליונר אמריקאי, שהיה מטופל שלו בעבר, וזאת לאחר שנאלץ לחתום על הצהרה כי זכה ליחס טוב. "אני ממליץ על הגסטפו בחום רב", כתב פרויד ביושב ובציניות. בשנת 1938 חיו באוסטריה כ-200,000 יהודים, מרביתם בווינה. עם הסיפוח של אוסטריה ל"רייך השלישי", נמלטו כשני שלישי מהם מאוסטריה לארצות שונות, מרביתם לארה"ב, בריטניה וישראל. השליש הנוסף הושמד כמעט כולו על ידי הנאצים במחנות הריכוז השונים. היהודים

אותרו ונלקחו במשאיות פתוחות לקול קללות וצעקות של אזרחי ווינה. גם סמואל מורגנשטרן שבעבר ריחם על היטלר שהיה אמן צעיר, כושל ודלפון וקנה ממנו את ציורי הנוף הבינוניים שצייר, היה ביניהם. מורגנשטרן כתב להיטלר מכתב נואש אך לא זכה לתשובה. הוא מת מתשישות בגטו לודז' בגיל 68, בשנת 1943 אשתו נרצחה באשוויץ. עם תום המלחמה נותרו באוסטריה רק כ-7,000 יהודים.

פני הדברים

נשמעו צעקות מהטיילת, נאום קולני הדהד. כמה רעש! הקנצלר קורט שושינג אמר כי בכוונתה של אוסטריה להתיר לכוחותיו של היטלר להיכנס אליה, הוא ציין כי בכוונתו להיכנע כדי למנוע שפיכות דמים. (כאמור היה זה תחת איומי אקדח). אנשים היו מבולבלים וחוסר הודאות הכה בכל. מה פשר ההתפתחות הזו? האם היטלר באמת עומד לשלוט באוסטריה? מה בדיוק עומד לקרות? אוסטריה שרדה סערות רבות במשך השנים, לרבות מהומות וירי ברחובות. היו כאלה שדיברו עכשיו על עזיבה מיידית של המדינה והיו

שאמרו שזה עוד "שיגעון חולף" וצריך לשמור על קור רוח, כאמור היו גם כאלה שהיו באופוריה וראו את אוסטריה חוזרת לגדולתה. אזרחים רבים לא הצליחו לקבוע לעצמם מהו הדבר הנכון לעשות והיו חילוקי דעות רבים בעניין זה בתוך המשפחות. הפעילים הנאצים הצעירים היו באקסטאזה, שיירה של משאיות שעטה במורד הרינגשטראסה (מוקד הבילויים בווינה) עמוסה במתבגרים ורודי לחיים, שחלקם היו נחשלים עד שהצטרפו לתנועת הנוער הנאצית שסיפקה להם את הגאווה ותחושת השייכות שהיו חסרות

להם. כעת לבושי חולצות חומות של תנועתם הנאצית, צווחו "הייל היטלר!" ו"מוות ליהודים!". קבוצה אחרת של גברים לבושים במכנסי לדרהוזן (אחד הסמלים הלאומיים של האוסטרים) צעדו לאורך הרינגשטראסה כשהם מחייכים לכל עבר ושרים על שבירת עצמות היהודים ב"מלחמה הגדולה המתקרבת". גברים נושאי לפידים התערבבו בקהל ושרו, "הסוף ליהודים!" כשהיטלר הלך וקרר לווינה, עלה מפלס ההתלהבות, אנשים רבים החלו נוהרים מבתייהם להלדנפלאץ – "כיכר הגיבורים", תוך כדי

שהם שרים שירים גזעניים ומריעים בפראות. יהודים רבים סגרו את חלונות ביתם ועליהם את הוילונות. הרחוב הראשי עליו תגיע התהלוכה כוסה בשושנים, שאגה רחוקה הלכה וגברה בשעה שתהלוכת הרכבים ובראשה היטלר, התקרבה ל"כיכר הגיבורים" והקהל הניף ידיו בתנועת מועל היד הידועה לשמצה ושאג "הייל היטלר!" ההתרחשות נראתה כקרבן לכבוד המפלגה הנאצית. היה נדמה שההמון ברחובות הופך אלים יותר ויותר. ההמון העולץ בזז חנויות ובתים של יהודים, אלא שהיו דברים גרועים יותר, סיפורים

מחרידים דיברו על יהודים מבוגרים שצוו לרדת על ברכיהם ולנקות את הרחובות, כאשר לעיתים נמהלו המים שקיבלו לצורך כך, בחומצה ששרפה את ידיהם ובנוסף לכל הטילו הנאצים את מימיהם על ראשיהם כשקצצו את המדרכות. נערי החולצות החומות אילצו את הסוחרים היהודים לכתוב "יודן" על חלונות הראווה של חנויותיהם. אחד המקרים מספר דווקא על אישה אוסטרית נוצרית שנכנסה לאחת החנויות של היהודים כדי לקנות משהו, אותם נערים רשעים תלו שלט צווארה ועליו נכתב: "החזירה הארית הזו

קונה מיהודים", הם אילצו אותה לשבת בחלון הראווה של אותה חנות במשך שעות כשהיא ממררת בבכי ואנשים שחלפו במקום יורקים לכיוונה. הרינגשטראסה על בתי הקפה שלו שהיה מוקד הנאה ושמחה, הפך למוקד של פחד. היו כאלה שהצטרפו למפלגה הנאצית, אך בסך הכל היו אנשים טובים מהשורה, הם כינו עצמם "אידיאליסטים" ודיברו בשבחי היטלר והבטחותיו, אותן כתב ב"מיין קמפף". הם היו באופוריה ופטרו את האלימות האנטישמית כהתנהגות חריגה של קומץ חתרני שאינו סר לפקודות הפיהרר. אולם לא

היה זה קומץ, קציני גסטפו החלו להיכנס לבתי היהודים ולהחרים ציוד כשהם חומדים במיוחד ציורים, כלי נגינה ותכשיטים. היו כאלה שהשתלטו על דירות והפכו אותן למקום משכנם. והיו גם כאלה שחמדו את הנשים במיוחד את אלו שבעליהן נעצרו או שכבר היו במחנות העבודה או במחנות הריכוז. בקרב הציבור הייתה פאניקה מוחלטת, היו יהודים רבים שבמהלך השנים התבוללו וכעת בני זוגם היו בבעיה, הרי לדיהם נחשבים יהודים, היו זוגות מאורסים (כשאחד הצדדים יהודי) שנפרדו. בנאום ששודר לרדיו, הודה

קרל רנר - גיבורה של "ווינה האדומה" וקנצלר אוסטריה לשעבר - כי הוא מסתייג משהו מכמה מהשיטות שננקטו ב"אנשלוס" אולם ציין שהוא רואה בסיפוח הזה פיצוי על השפלות הסכמי סן ז'רמן וורסאי, לדבריו: "שני עשורים בהם תעה העם האוסטרי ללא כיוון הגיעו לקיצם". חבריו היהודים שסייעו לו להפוך לקנצלר, לבנות בתי ספר ובתי חולים וליישם את הרפורמות החברתיות השונות - במיוחד לאחר מלחמת העולם הראשונה, כאשר הייתה נתונה אוסטריה בכאוס מוחלט - תהו כיצד יכול אותו אחד לתת גושפנקה

לתנועה הרודפת יהודים בגרמניה כבר שנים?! האם כעת הם מיותרים בעיניו?! מספר ימים מאוחר יותר, ערך יוזף גבלס, כינוס בן מספר שעות בווינה מול כמות עצומה של תומכים נלהבים, ובין היתר התייחס לדיווחים שנשמעו בתקשורת הזרה על תקיפות יהודים כאל "גרויילמרשן" – "מעשיות זוועה". "נודע לי שיהודים רבים בווינה מתאבדים בזמן האחרון", אמר גבלס לקהל בעצב מעושה, רומז לדיווחים כי מאות מיהודי ווינה שמו קץ לחייהם מאז האנשלוס. "בעבר, הגרמנים היו אלה שהתאבדו, עכשיו יהודים

מתאבדים. אני לא יכול לעשות שום דבר נגד זה, כי אני לא יכול להציב שוטר מאחורי כל יהודי" אמר גבלס בטון קריר ולעגני. הקהל שאג מצחוק ומחא כפיים. האמת היא שהנאצים לא פסחו גם על הסלבריטאים האוסטרים הנוצרים; ראש העיר המודח של וינה, ריכרד שמידט הקתולי, נכלא בגין סירובו למסור לנאצים את בית העירייה. הרברט ציפר, תלמידו לשעבר של ריכרד שטראוס - שכעת היה המנצח של התזמורת המדריגלית הווינאית (סגנון מוזיקלי מתקופת הרנסנס) והתזמורת הסימפונית של דיסלדורף - נכלא גם

הוא. אפילו ארנסט ומקסימיליאן הוהנברג, בנוי של יורש העצר האחרון בשושלת הבסבורג, הארכידוכס פרנץ פרדיננד, אשר ההתנקשות בחייו ב-1914 הייתה הגרעין שהצית את פרוץ מלחמת העולם הראשונה. והיו עוד ועוד שנדחפו אל הרכבות בעזרת קתות של רובים, על ידי נערים ורודי לחיים שצעקו בפנים מעוותות משנאה: "על הרצפה!". במחנות הריכוז חולקו האסירים על פי השתייכותם לקבוצות שונות וסומנו בהתאם; טלאי שחור סימן גורמים אנטי-חברתיים, טלאי אדום סימן את הסוציאליסטים

והקומוניסטים, טלאי ורוד סימן הומוסקסואלים וטלאי צהוב – כידוע – את היהודים. האסירים גולחו וספגו עלבונות ומכות על כל מילה או תזווה מיותרת. עדות של אחד הניצולים ממחנה הריכוז דכאו מספרת על המפקד שאמר לאסירים החדשים שהגיעו: "הכל אסור בדכאו, אפילו החיים. אם אתם חיים כאן, זה במקרה.

כניסת
המשטרה
הגרמנית
לתוך טירול
שבמערב
אוסטריה
במהלך
האנשלוס,
מרץ 1938

פלישת בעלות הברית

באוקטובר 1944 כיסו הפצצות אוויריות את שטחה של ווינה, החלו הקרבות שישנו את פני מלחמת העולם השנייה. "בעלות הברית" הביאו את גרמניה לסגת מצרפת ויוגוסלביה וחדרו אל "המדינה החופשית הראשונה שנפלה קורבן לתוקפנות הנאצית", כפי שהוכרזה אוסטריה ב "ועידת מוסקבה" שנערכה על ידי "בעלות הברית" ב-1/11/1943. מחשבותיו האחרונות של היטלר בשעות הקטנות של ליל העשרים ותשעה באפריל 1945 - כשהוא נמצא בבונקר בברלין לצד אהובתו אווה בראון - הוקדשו לאמנות. האמן הכושל

פירט בהתלהבות אחוזת שיגעון את תוכניותיו להקמת ה"פיהררמוזיאום" האדיר בעיר לינץ שבאוסטריה, שבו התכוון להציג את אוסף יצירות המופת הגנובות שצבר. עד אז הספיק היטלר לבזוז כ-20% מסך כל יצירות האמנות באירופה. היצירות הוחבאו במעמקי מכרות מלח ומנורים ברחבי אירופה, או נתלו באחוזותיהם של נאצים שכעת נמלטו על נפשם. "היצורים שלי באוספים השונים שרכשתי במהלך השנים, מעולם לא נאספו למטרות פרטיות אלא רק לצורך הרחבת הגלריה בעיר הולדתי, לינץ" כתב היטלר

בצוואתו מהבונקר שלו בברלין. שעתיים אחר כך התאבד היטלר לצד אווה בראון. כעת היו החיילים הנאצים עצבניים, מנהיגיהם נכנעו וצבא "בעלות הברית" מתקרב אליהם. בזה אחר זה נטשו חיילי הצבא הנאצי את עמדותיהם ונמלטו לעבר כפרים קטנים ומרוחקים, שם שרפו את מדיהם ואת תעודות הזיהוי הנאציות שברשותם והמציאו את עצמם מחדש כולל שמות חדשים. ווינה התת קרקעית הפכה למקום מפלטם של הנאצים. לאחר שראו שמקלטים שהיו אמורים לעמוד איתן בפני הפגזות אוויריות, מתמוטטים

בזה אחר זה, חשו בטוחים יותר בין הגולגולות, בקטקומבות העתיקות ובמרתפים השונים. בחודש מארס 1945, הוציא היטלר את פקודת "אדמה חרוכה" בשטחי הרייך השלישי, כינויה של הפקודה היה "צו נירון", "מתנת הפרידה" שביקש היטלר להשאיר אחריו, בדיוק כפי שהקיסר הרומי, נירון שרף כפרים וחוות, וכפי ששלטונות ווינה של המאה השבע-עשרה שרפו ארמונות ובתים מחוץ לחומות העיר כשהטורקים התקרבו.

הצתת טירות פשטה בכל רחבי הרייך הגרמני. במקביל בוצעו מעשי טבח המוני באסירים המורעבים והכחושים שהיו עדים לפשעים הנוראיים שביצעו בהם הנאצים, דוגמא לכך היה הטבח באסירים היהודים שהוצאו אל מחוץ למחנה הריכוז האוסטרי במאוטהאוזן. בימים שבאו לאחר מכן, שחררו חיילי "בעלות הברית", אסירים ממחנות הריכוז, האכילו פליטים מותשים וניהלו מרדף אחר נאצים ידועים לשמצה. הרייכסמארשל הרמן גרינג לדוגמא, נתפס עם מזוודות מלאות ביצירות אמנות גנובות. קארל רנר, אשר

יעמוד בראש ממשלת אוסטריה שנבחרה בבחירות דמוקרטיות לאחר המלחמה, טען (באפריל 1945) כי תיעשה החזרת רכוש שנגנב מיהודים אך לא לקורבנות פרטיים, אלא לקרן פיצויים כללית וזאת כדי למנוע גל עצום ופאנאומי של גולים חוזרים. "האומה האוסטרית לא צריכה לשאת באחריות הנזק שנעשה ליהודים" אמר רנר. נשמעו מעט מאוד גילויי חרטה מצד האוסטרים שנתלו בהכרזה על אוסטריה

כ"קורבן הראשון" של היטלר והמשיכו לדבוק בכך ולראות עצמם "מסכנים" ובכך פטרו עצמם מאחריות לפשעים הנוראיים שבוצעו במלחמה ומפיצויים הוגנים. ביולי 1945 חוקק החוק להענשת פושעי מלחמה, לפיו יתבע ויוענש כל משהיה לו חלק בהחזקת אנשים במחנות הריכוז ובגרימת סבל לאותם אנשים, וכן כל מי שהתעשר על חשבון רכוש יהודי שנגזל. מחד נראה רצון טוב אכן לטפל ולהעניש את אותם מנוולים, מאידך לא נעשה מספיק, למרות שעד היום אנו שומעים מדי פעם על עוד נאצי שנתפס ועומד למשפט.

"בעלות הברית" שהו באוסטריה ככוח כובש כ-10 שנים ואפשרו לאוסטריה לחזור לעצמאותה אט אט. במהלך אותן שנים הודחו הנאצים מעמדות ומשרות בעלות השפעה ואופי ציבורי, אולם נאצים ללא תיעוד קרימינאלי הורשו להשתתף בבחירות ב-1949. למערב בכלל ול "בעלות הברית" בפרט לא היה זמן ורצון להתעסק עם פושעי המלחמה שבוצעו, מה גם שכאמור הם ראו באוסטריה עצמה קורבן של היטלר. המערב היה זקוק כעת לאוסטריה, משפחה "המלחמה הקרה" ולכן הופסק גם תהליך הדה-נאציפיקציה (פיטורי

פעילים נאצים לשעבר ממשורות ממשלתיות ו/או בעלות השפעה). אוסטריה נשטפה בגל של רחמים עצמיים. ווינה נהרסה לחלוטין. הפצצות "בעלות הברית", הפכו בניינים לעיי חורבות. אוסטריה נחלקה לארבעה אזורים שליטה בין "בעלות הברית" (ארה"ב, בריטניה, צרפת וברית המועצות), כך גם ווינה. אנשים קטועי איברים צלעו ברחובות, מאה אלף נשים הסתירו טראומת אונס, חלקן נאלצו לשכב עם הנאצים כדי להציל את משפחותיהם. אנשים מכרו כל דבר שנותר להם, כולל גופם כדי להשיג מזון. אוסטריה בכלל - ווינה

בפרט - הייתה ענייה ושיעור האבטלה היה גבוה. התסכול בקרב האוסטרים היה עצום. למעלה מ-65,000 יהודים אוסטרים נרצחו, אלפים בודדים נותרו בחיים באוסטריה ורבים מהם העדיפו להגר מאוסטריה. כ-130,000 נמלטו ערב המלחמה. יהודים שגלו, או למעשה נאלצו לברוח מציפורני הנאצים, נתקלו כעת בסבך של חוקים עוינים. עתה נאלצו לוותר על אזרחותם הזרה אם רצו לקבל בחזרה את אזרחותם האוסטרית, תהליך שהיה עשוי להימשך שנים כאשר לצורך קבלת פיצוי כלשהו נדרשו אזרחות או מגורים

באוסטריה. יהודים שחזרו לווינה סיפרו שמצאו אנשים זרים מתגוררים בביתם, ואלה סירבו לעזוב. צו הביטול משנת 1946 הכריז כי כל העסקאות מתקופת השלטון הנאצי "בטלות ומבוטלות", אך בפועל היה קשה מאוד לקבל בחזרה את הבעלות על דירות ובתים מאוכלסים שעברו אריזציה (הדרה של "הלא ארים" ובמקביל העברת רכושם לבני הגזע הארי) במהלך המלחמה. אותו הדבר היה עם העסקים שהיו בבעלות יהודית לפני המלחמה, מתוך כ-35,000 בתי עסק שהוחרמו מיהודים, אלפים בודדים הוחזרו

לבעליהם המקוריים. כנ"ל לגבי יצירות אמנות, בעליהן היהודים נתבקשו "לתרום" אותן - כיוון שהן "מורשת תרבותית" - בתמורה לאישורי ייצוא עבור יצירות פחותות ערך וחפצי בית שונים. היצירות "שנתרמו" כביכול מצאו דרכם למוזיאונים השונים ברחבי אוסטריה. זו הייתה למעשה ביזה בחסות ממשלתית. מעט יהודים אוסטרים חזרו לאוסטריה, מרביתם העדיפו להישאר בארצות שאליהן ברחו עם תחילת המלחמה או להגר כעת לישראל, מולדתם שקיבלה כעת - ב-1948 - עצמאות, כאן חשו סוף-סוף

שייכות, לאחר שנים של נידוי והשפלה. חיילים אמריקאים החלו לאסוף יצירות אמנות שנמצאו במכרות מלח, טירות ומנזרים ברחבי אוסטריה וגרמניה. היצירות הוחזרו למדינות השונות מהן נגנבו כדי שאלו יחזירו אותן לבעליהן, אלא שנוהג זה היווה בעיה עבור בעלי היצירות היהודים האוסטרים, שהיו נתונים לחסדיהם של פקידי ממשלה אוסטרים, אשר שיתפו פעולה עם הנאצים בעבר הלא רחוק וכעת כמעט שלא שיתפו פעולה לטובתם של בעלי הציורים, הסתירו פרטים ושמרו על שתיקה, בין היתר כדי לכסות על

עברם. גילויי חרטה היו נדירים. "זה", הייתה המילה הווינאית המכובסת למעצרים, מחנות הריכוז והשוואה בכלל, פשוט "זה", כמו שכולם אמרו "נאצי-סוציאליסט" במקום "נאצי". ככלל העדיפו האוסטרים לא לדבר על הנושא ה"זה" ונמנעו מלשאול שאלות מיותרות. אוסטריה כאמור שוב הייתה במצב כלכלי קשה, סיוע כלכלי בינלאומי הועמד לטובתה באופן מידי ואט אט החלה המדינה מתאוששת.

באביב 1955 נחתם במוסקבה "הסכם המדינה האוסטרית" בו התחייבה אוסטריה להישאר מדינה נטרלית מבחינה פוליטית וצבאית באופן קבוע, הסכם שנשמר בקפידה גם בימינו. ב-15/5/1955 הכריז הקנצלר ליאופולד פיגל בפני קהל שהתאסף מחוץ לארמון בלוודרה בווינה: "אוסטריה שוב פעם חופשייה ועתיד חדש יכול שוב להתחיל". ואכן התחילה אוסטריה מחדש וסללה את דרכה היטב הפעם הזו. שנים אחר כך רבים הסכימו עם האפיפיור פאול השישי שאוסטריה היא אכן "אי מבורך". "בעלות הברית" עזבו את

אוסטריה באוקטובר 1955 כמתחייב מההסכם. במהלך השנים התפתחה המדינה וכלכלתה כיום היא בין החזקות באירופה ולמעשה בעולם. כמו-כן ביססה עצמה אוסטריה כמדינת גישור בין המזרח למערב במיוחד בתקופת "המלחמה הקרה".

השד הנאצי מתעורר

קורט וולדהיים
Kurt Waldheim
(במרכז)

לצד היותה נטרלית וכמעין גשר בין המזרח למערב כאמור, לפחות בשני מקרים מבחינה פוליטית נראה היה שהשד הנאצי מתעורר שוב וכי דעותיהם של האוסטרים עדיין מאוד ימניות. מקרים אלו עוררו דאגה הן בבית והן בקהילה הבינלאומית. ב-1986 נבחר קורט ולדהיים שהיה המזכיר הכללי באו"ם לנשיא אוסטריה.

די מהר התגלה שהוא שיקר לגבי עברו הנאצי. גינוי בינלאומי בעקבות המינוי הזה עורר זעם והלהיט את הגאווה הלאומית בקרב האוסטרים ולמעשה שיקף את גישתם האמביוולנטית (דו-ערכית) ואת עברה הנאצי של המדינה. במקרה השני, בראשית שנת 2000 הקים הקנצלר האוסטרי, וולפגנג שוסל, קואליציה עם

מפלגת החירות של הפוליטיקאי הימני הנודע לשמצה יורג היידר, בנו של נאצי שכונה את אנשי האס-אס "אנשים של כבוד". בעקבות כך הטיל האיחוד האירופאי על אוסטריה מספר סנקציות לתקופה קצרה. היידר תקף את ניסיונותיה של ארה"ב להשיג פיצוי לעובדי כפייה לשעבר ולניצולי שואה אוסטרים קשישים.

"צריך לעשות לזה סוף" הכריז היידר בפגישה בווינה. "אפילו לא סנט אחד נוסף" הצהיר אחריו שר האוצר החדש מטעם מפלגת החירות, קארל-היינץ גראסר. היידר אירח פגישה שנתית של ותיקי האס-אס בעיירה הררית בקרינתיה, שם שימש כמושל. הוא לעג בגלוי להחלטת השופטים במשפטי נירנברג להכריז על האס-אס כעל ארגון פשע. "לא נוכל לקבל את הכתמת שמם של אבותינו וסבינו בכינוי פושעים" אמר היידר,

"הם לא פושעים". הקנצלר וולפגנג שוסל, לא סייע הרבה לשיפור הדימוי המפוקפק של אוסטריה בריאיון שנתן בחודש נובמבר אותה השנה ל"ג'רוזלם פוסט", ובמהלכו התעקש שאוסטריה הייתה "הקורבן הראשון של המשטר הנאצי" ושהנאצים כבשו את אוסטריה בכוח. יורג היידר נהרג בתאונת דרכים זמן לא רב לאחר מכן. מלבד זאת יש לציין ששיתוף הפעולה בין המפלגות קרס בסופו של דבר וכוחה של מפלגת החירות של היידר איבדה מכוחה ובשנת 2002 ירדה בה התמיכה באופן משמעותי.

אוסטריה מתעשתת

ברונו קרייסקי

במהלך שנות השבעים הנהיג הקנצלר ברונו קרייסקי (שהיה יהודי) את אוסטריה, הוא פיתח את המדינה והצעיד אותה קדימה מבחינות רבות, בהן: כלכלית, תרבותית וכמוקד משיכה לתיירים.

בעשור האחרון עברה אוסטריה את המשבר הכלכלי שהכה בכל העולם כמעט, טוב יותר מרוב 12 המדינות העשירות בעולם ונשארה הכלכלה היציבה באירופה. בשנת 2000 הוקמה בווינגטון

ארה"ב, קרן לאומית אוסטריית להענקת פיצויים בעלות של מאות מיליוני דולרים לניצולי שואה יהודים ולמשפחותיהם. לפני מספר שנים הכירה אוסטריה בחלקה בפשעים שבוצעו במלחמת העולם השנייה.

ברונו קרייסקי

Bruno Kreisky

1911-1990

ביבליוגרפיה אנשלוס

האנציקלופדיה העברית, כרך א'. עמ': 967 – 969.
מדריך EYEWITNESS של אוסטריה. מהדורה שנייה 2014. עמ': 51 – 50.
"האישה בזהב" מאת אן מארי אוקונור. בהוצאת "פן", ספרי חמד, ידיעות אחרונות 2013. כל הספר.

AUSTRIA; CULTURE SMART - The essential guide to customs & culture.

Page: 28 – 34. Second printing 2012.

Berlitz; pocket guide of Austria. Second Edition 2012. Page 24 – 26.

WOMAN IN GOLD

זהו סיפור נפלא, לא רק על ציור ספציפי, אלא על תקופה תרבותית מדהימה של ווינה בסוף המאה התשע עשרה ותחילת המאה העשרים, לרבות האינטליגנציה היהודית שלה והכחדתה כמעט מוחלטת על ידי הנאצים וכחלק נכבד מכך על הביזה האמנותית שבוצעה על ידי אותם נאצים, כאשר "האישה בזהב" דיוקנה הנפלא של אדלה בלוך-באואר שצויר על ידי האמן הדגול גוסטב קלימט – הוא דוגמא לכך.

הקהילה היהודית בווינה

הרפורמות המוקדמות ביותר בתחום האמנציפציה היהודית הגיעו בשנת 1848, עם התרופפות ההגבלות על מגורי יהודים באוסטריה הגיעו משפחות רבות של יהודים ממקומות שונים בהם: גליציה, צ'כוסלובקיה ויוגוסלביה. ווינה קרצה להם במיוחד. בשנת 1857 הורה הקיסר פרנץ-יוזף על פירוק ביצורי האבן המאסיביים של העיר מתקופת הפלישה העות'מאנית. המולת עבודות הבנייה ברינגשטראסה - ערש לידתה המחודשת של העיר - הייתה מאומצת. שושלת הבסבורג חיזרה אחר השקעות של יהודים עשירים, בסלילת

כבישים ובהקמת מפעלים ועל מנת לפתות אותם אישרה למשפחות יהודיות עשירות לבנות אחוזות ברינגשטראסה המחודש ואף כיבדה אותם בתארי אצולה שונים. בין השנים 1860 – 1900 זינקה הקהילה היהודית בגודלה בווינה מכ-6,000 לקרוב ל-150,000 נפשות והיא הפכה לגדולה ביותר במערב אירופה. כמעט עשירית מכלל האוכלוסייה בעיר. ווינה הרוויחה כמה מהמוחות המבריקים ביותר של מרכז אירופה, בהם: זיגמונד פרויד, גוסטב מאהלר ועוד. משפחות ווינאיות יהודיות בעלות אמצעים התאהבו בתרבות

הווינאית ומילאו את התיאטראות ובתי האופרה בשיעור גבוה מאוד יחסית לחלקם היחסי באוכלוסייה. הם היו יותר חופשיים לזום. בין היתר תמכו באמנים חדשים ובאנשי רוח והפכו לפטרונים תרבות חשובים מאוד. העיתונאי שטפן צווייג כתב: "כל מי שרוצה לעשות משהו בווינה או מחפש קהל והערכה, תלוי בבורגנות היהודית". האליטה היהודית הייתה, כפי שכתב הסופר מילן קונדרה, "הדבק האינטלקטואלי" של אירופה. אולם, לצד אותם יהודים עשירים, מרבית המשפחות היהודיות שהגיעו לווינה, ברחו למעשה

מהעוני והפרעות בפולין וברוסיה, מרביתם היו נואשים לצד אדיקותם הדתית, הם כונו "אוסטיון" – יהודי המזרח, והם התקבצו בגטו היהודי הישן שכונה "אי המצות", זהו רובע ליאופולדשטדט שעל גדות הדנובה. במהלך השנים לצד עלייתן לגדולה של משפחות יהודיות, פשטה גם האנטישמיות, דבר שאין להתפלא עליו שהרי ידוע היה כמעין מסורת שכאשר יהודים הצליחו והפכו מושא לקנאה, הפליאו בהם האנטישמים את פרעותיהם, ובווינה היה זה בין היתר לא אחר מאשר ראש העירייה קארל לוגר שנכנס

לתפקידו בשנת 1897 עם מצע אנטישמי והאשים את היהודים בגרימת הצרות הכלכליות של ווינה למרות שבמקביל ביקש עזרה מבנקאים יהודים. עבור חברי האליטה היהודית המיוחסת דוגמת מוריץ באואר, האנטישמיות הגסה של פוליטיקאים כמו לוגר הייתה לא יותר מרעשי רקע, קשקושים חסרי טעם של דמגוגים חסרי תרבות, אשר ייטב אם יקפידו להתמקד בשיפוץ ובתיקון הרחובות.

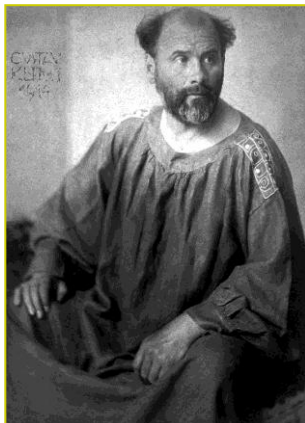
להבדיל מהבהמיות של האנטישמים או שלעיתים במקביל לכך, גדל והתפתח בעולם המעודן של ווינה המיוחסת דור שעיסוק באמנות עברו היה ייעוד אצילי, כמעט דתי. בין אלו היו גם חברים רבים באליטה היהודית שהחשיבו עצמם ווינאים למופת ובין היתר חגגו את חג המולד, חג הפסחא ואת נשפי עונת האופרה. משפחות מהאליטה היהודית החלו להיטמע בווינה באמצעות התרבות והאמנות. בווינה החלה מתגבש מעין טרנד של "שיחות סלון" כשאת הטון בעניין הזה הוביל חוג מצומצם של נשים משכילות

ממוצא יהודי. הן סיפקו במה למחשבות ויצירות אמנות חדשות ובו בזמן צברו השפעה רבה במוסדות הווינאיים השונים. הסלונים הקנו לנשים אלו את הלגיטימציה החברתית לממש שאיפות שלא היו מתקבלות בברכה במוסדות הווינאיים הרשמיים, הייתה תקופה בה נשים לא הורשו ללמוד ולא הייתה להן זכות בחירה. הסלונים גם היוו חלופה לחוגים חברתיים מדושנים ששעריהם היו סגורים בפני נשים יהודיות בשל אנטישמיות וסקסיזם. אך מה שלמעשה הקנה לסלונים אלו את כוחם היה העובדה שבימים

של טרום תקשורת המונים, הסלונים היו אמצעי יקר ערך להפצת רעיונות. נשות הסלונים הוגדרו "מנוונות" על ידי השמרנים למיניהם, נשים שהתנהגותן סתרה למעשה את ה"טבע". נשים שביקשו לקדם את הזכות להשכלה גבוהה הן "מנוונות", נשים שתבעו את זכות הבחירה סבלום "התקף שחרור של נשים מנוונות". בחברה הווינאית הצבועה, שהייתה עוינת לנשים בכלל ולמיניות הנשית בפרט, הסטודיו של הצייר גוסטב קלימט, היה שמורה של חושניות לתחושותיהן ושאיוותיהן של אותן נשים "מנוונות". ווינה של שלהי

המאה התשע עשרה, נשלטה בידי כוחות סותרים. בזמן שאמנים ואינטלקטואלים דחפו קדימה, הציעו דרכים חדשות לעיצוב החברה וייצרו את המודרניזם האוסטרי, ווינה הישנה, השמרנית וצרת האופקים דחפה אחורה. חידושים – דוגמת חידושיה של קלימט – נתקלו בעוינות, ועלייתם של פטרונים יהודים הותקפה בידי אנטישמיות עקשנית שטרם הגיעה לשיאה.

גוסטב קלימט GUSTAV KLIMT

ת, לידה - 14 ביולי 1862.
מקום לידה - וינה, אוסטריה.
תאריך פטירה - 6 בפברואר 1918.
בן - 55 במותו.
לאום - אוסטרי.
זרם באומנות - סימבוליזם,
אר נובו

אחד הציירים הגדולים שקמו לאוסטריה. באמצע שנות העשרים לחייו העניק לו הקיסר פרנץ-יוזף את "צלב הזהב" ובגיל 30, כשחבריו כינו אותו "קוניג", הוא אכן היה "המלך" של עולם האמנות הווינאי, המעמד היה משכר עבור אדם שהגיע ממשפחה ענייה ואשר כל שאיפתו הייתה להיות

לא יותר ממורה לאמנות, תהילה שכזו נמצאה מעבר לחלומותיו הפרועים ביותר. הוא נולד כבן שני למשפחה קתולית בת שבעה ילדים ב-14/7/1862, בבאומגרטן שבעיבורי ווינה. אביו, ארנסט, היה צ'כי מחוספס וחסר השכלה, בעל שפה גרמנית לקויה וחי בתסכול בין היתר עקב השתכרותו

המועטה כצורך. אמו הווינאית, אנה, שחלומה היה להיות זמרת אופרה, נאבקה למעשה בחרדה ובדיכאון שגברו לאחר כל לידה. בילדותו גדל בעוני נורא. "לא היה אפילו לחם בבית, ובטח לא מתנות" מספרת אחותו הרמינה. גם ההליכה לבית הספר הייתה בגדר חוויה יומיומית משפילה,

בשלב מסוים נעדר קלימט מבית הספר תקופה ארוכה כי לא היו זוג מכנסיים ראויים ללבוש. טרגדיות פקדו את המשפחה, בהיותו בן 12, נפטרה אחותו אנה שהייתה בת חמש, עקב מחלת ילדות, ומאוחר יותר,

קלרה אחותו הגדולה עברה התקף של "שיגעון דתי", ממנו לא החלימה עד יום מותה. לעיתים קרובות חש קלימט רגשי אשם, דחייה ואכזבה. המפלט שלו שאותו כה אהב, היה הרישום, בין רישומיו הראשונים היו החתול של השכן, אחיו הצעיר ארנסט ואמו החולנית, ספונה בכיסאה. במקביל עזרו גוסטב ואחיו ארנסט לאביהם בעבודתו עם הזהב. זהב סימל את כל מה שנמצא מחוץ להישג ידם של משפחת קלימט שנועדו – כך נדמה היה – לחיים בשולי ההצגה הווינאית הגדולה. אולם הגורל חשב אחרת. בגיל ארבע-עשרה נרשם

גוסטב לבית הספר החדש לאמנויות בווינה, אחיו ארנסט הצטרף אליו מעט מאוחר יותר ולמזלם משכו השניים את תשומת ליבו של מורה חשוב, פרופסור פרדיננד לאופברגר. מורה זה הדריך אותם במלאכת הפסיפס וציורי הקיר ובזכות המלצתו קיבלו די מהר הזמנות לביצוע עבודות שונות. אחת ההזמנות הראשונות הייתה ביצוע ציורי הקיר בארמון הרמס, אתר נופש מלכותי בו נחה מדי פעם הקיסרית אליזבת מחיי החצר של ווינה. בשנת-1880 חברו האחים קלימט לסטודנט נוסף בשם פרנץ מאצה והם החלו לכוון

עצמם: "קונסטלר קומפני" – "חברת אמנים". גוסטב היה אז בסך הכול בן שמונה-עשרה, ולו ולחבריו לצוות הייתה יותר עבודה מכפי שיכלו לבצע. אמנות הייתה כוח בווינה בעלת הריבוד החברתי הנוקשה, האחים קלימט הפכו כעת לאלים צעירים והצליחו להאפיל על מוצאם הבעייתי. אך הטרגדיות לא פסקו מלפקוד את בית משפחת קלימט. ב-1892 נפטר אבי המשפחה ממחלה, ומאוחר יותר באותה השנה נפטר

ארנסט אחיו הצעיר שלגוסטב מדלקת קרום המוח והותיר אחריו אלמנה וילדה קטנטנה. גוסטב המשיך לדאוג לבני המשפחה האחרים, להיות עני היה ענין אכזרי, לגברים מרוששים המתין הצבא וחיים מסוכנים כמטעיני תותחים ואילו לנשים היה הגורל אכזר עוד יותר. הן נאלצו להפוך לפרוצות כדי לשרוד. נחמתו וגאולתו של קלימט הייתה האמנות, הוא עטה על עצמו מסיכה יפה, אך נפשו הייתה מצולקת, לא ירחק היום בו השדים של גוסטב קלימט יזלגו מנפשו הסוערת אל ציוריו.

העוגן החונק

למרות הצלחתו, היה קלימט אמן שנתמך על ידי המדינה, היה זה עוגן כלכלי חשוב עבורו במיוחד בתקופה בה היה מחויב לכלכל את משפחתו (אמו, אחיותיו, גיסתו ואחייניתו), אולם הוא חש כבול ולא אהב את היותו החצרן האמנותי של ווינה הרשמית והשמרנית. הוא לא היה היחיד מבין האמנים שחוו תחושות אלו, אמנים נוספים חשו תסכול רב, מכיוון שאת הטעמים האסתטיים הכתיב מספר מצומצם של פטרונים מהמעמד הגבוה שבכיסיו היה מצוי הכסף הדרוש להזמנה ורכישה של יצירות אמנות, ופטרונים אלו

העדיפו אמנות היסטורית בסגנון הניאו-רנסנס או מוטיבים מתקופת ימי הביניים ויוון העתיקה. את האמנים הווינאים שערקו מהקונסטלרהאוס (גלריית האמנות של התאגדות האמנים האוסטרים) הסעירו עבודותיהם של ואן-גוך והאימפרסיוניסטים הצרפתים. הם רצו את החופש של פיקאסו והנרי מאטיס. האקדמיה הווינאית השמרנית סירבה להציג עבודות אמנות ניסיוניות במוזיאונים חשובים.

העובדה שהמדינה מימנה את מוסדות האמנות יצרה "דיקטטורה של תערוכות" אשר הציגה – לטעמים של קלימט וחבריו – אמנות "חלשה" ו"שקרית" ולא החמיצה "כל הזדמנות להתקיף אמנות מקורית ואמנים מקוריים". גרוע מכך, היחסים המעוותים בין סוחרי אמנות ואמנים מסוימים יצרו תרבות מסואבת של "אמנות להשכרה", החניקה כל חדשנות וגרמה לאנשים לקנות "ציורים שמתאימים לריהוט".

זצסיון

וזצסיון : תנועה של אמנים בתחומי האמנות, אדריכלות ומוסיקה אשר שייכת לתנועת האר-נובו והיוגנדסטיל אשר נוצרה בווינה ב-1897, הקבוצות בגרמניה ובאוסטריה צמחו מתנועה פוליטית וספרותית בשנות השבעים של המאה התשע עשרה). המאבק החל. קלימט וחבריו האמנים שמאסו בשמרנות ובאמנות המוזמנת תכננו "מסלול התנגשות" בעולם האמנות הווינאי. "עסקים או אמנות, זו השאלה של הזצסיון שלנו", "האם יישארו הציירים הווינאים וכולים זעירים או שמא עליהם לנסות להפוך לאמנים?" קלימט

טען וכתב: "אם אינך יכול לרצות באמנותך את כולם, רצה את המעטים, זה לא מוסרי לרצות את כולם". על דלת המבנה של תנועת הזצסיון וקירותיו נכתבו משפטים כגון: "לכל תקופה אמנותה, לכל אמנות החופש שלה" ו-"תנו לאמן להראות את עולמו, את היופי שנברא עמו, יופי שלא התקיים לפני ולא יתקיים עוד אחרי". בכרזה שהודיעה על פתיחת הזצסיון צייר קלימט את תזאוס (מלך אתונה על פי המיתולוגיה היוונית) לוחם בעירום, טובח במינוטאור המיתי, מפלצת בעלת גוף אדם וראש של שור, אך כשהודפסה

הכרזה על ידי עיריית ווינה עם כיסוי על מבושיו של תזאוס, קלימט זעם. "כבר צנזורה? מגוחך!" מגוחך, כיוון שההתחסדות הייתה אבסורדית. בווינה בה מתחים מיניים נראו בכל מקום, החל מבית הבסבורג ועד לצבא הפרוצות שהתהלכו ברחובותיה. עבור קלימט ובעלי בריתו, היה הזצסיון יותר מבית לאמנים חדשים, הוא ייצג התנתקות מעבר שאבד עליו הכלח, ובריאת דרך כנה יותר לחוות את החיים. על גבי אחד מרישומיו כתב קלימט: "האמת היא אש, ולומר את האמת משמעו לזהור ואז להישרף". התבטאות נוספת

של קלימט הייתה: "אני רוצה לגאול את עצמי, להשתחרר מכל הדברים המגוחכים והבלתי נעימים שמגבילים את עבודתי, אני רוצה לברוח, להיות חופשי. אני מסרב לכל תמיכה רשמית. אעשה הכלבד". אחיו הצעיר גיאורג היה מודאג, ללא התמיכה הכלכלית של הממסד עומד גוסטב בפני עתיד קשה, אולם הוא הבין אותו והבין שהוא מחפש את דרכו, ושהגורל אילץ אותו לצאת למאבק על חייו. קלימט, למעשה הפך עצמו ל"כבשה השחורה" של הממסד התרבותי האוסטרי. הוא "נשך את היד שהאכילה אותו".

פטרוניות

קלימט החל להתפרסם והתקרב לפטרונים חדשים, תעשיינים ווינאים שעשו את הונם במו ידיהם, רבים מהם יהודים אשר נהגו לרכוש את האמנות החדשנית שדחו המוזיאונים של המדינה. אותם פטרונים למעשה לא רק שאהבו את עבודותיו של קלימט ואת האומץ שהפגין מול הממסד אלא החשיבו אותו כגאון. חלקם של הפטרונים היו נשים (יתכן והיו נשותיהם של אותם תעשיינים) והן כאילו הוקירו לו תודה על כך שיצירותיו כאילו אפשרולן להתבטא בתקופה בה הן לא הורשו אפילו ללמוד. במפנה המאה (בתפר שבין

המאה התשע-עשרה למאה העשרים) היו לקלימט לא מעט פטרונים שתמכו בחיפושיו אחר שפה אמנותית חדשה. הפטרונות החשובה ביותר הייתה סרנה לדרר, אשתו של אוגוסט לדרר שהשתייך לחוג אנשי העסקים היהודים המצליחים לצד מוריץ באואר ופרדיננד בלוך. פטרונים יהודים נוספים כדוגמת משפחת לדרר, שחררו כעת את קלימט לחופשי ועזרו לו לבנות את עתידו – בעודו שורף את כל גשרי העבר.

נשים

נשים חשבו שקלימט מושך מאוד, הוא נטף כריזמה מינית טבעית של אדם שחש בנוח עם עצמו, גם קלימט מצדו גילה עניין בנשים וחיזר אחריהן כאילו היה פאן (אל הרועים, המוזיקה והשעשועים במיתולוגיה היוונית. יצור שחציו אדם וחציו תיש, הידוע בהיותו רודף נשים). הוא החל לקבל הזמנות לצייר את דיוקנאותיהן של נשים שונות, מרביתן יהודיות אינטלקטואליות מהמעמד הגבוה, כמה מהן הכירו את פרויד באופן אישי, ולא נדהמו למשמע טענתו כי דחפים מיניים לא מודעים רוחשים תחת תדמיתה

המיופייפת שלווינה. בניגוד לפרויד ורבים אחרים שהוקיעו את החושניות הנשית כסטייה או כ"היסטריה" שיש לטפל בה, הרישומים הארוטיים של קלימט – בהן נראו דוגמניות הציור שלו, מגורות מינית, ולעיתים אף מענגות את עצמן – הבהירו מעל לכל ספק שהוא מבין את תשוקותיה המיניות של האישה. הוא ראה בתשוקה הגופנית כוח חיים אוניברסלי שעומד מאחורי האהבה ומאחורי תהליך היצירה עצמו. ציוריו

תיארו את התשוקה המינית כהתעלות אל חיי הנצח. נשים במעמד גבוה בהרבה מזה של קלימט, הלכו שבי אחר התנהלותו הישירה וחסרת הגינונים, מבטו החורף וקול הבריטון שלו. היסטוריון האמנות, האנס טיצה, כתב: "התשישות האירוטית הרוטטת ברבים מאיוריו המרגשים ביותר ספוגה בניסיונו הכאוב והמעמיק ביותר של איש הטבע המעודן הזה, שילוב של סטיר וסגפן." השלטונות זעמו. משרד התרבות דחה את מועמדותו של קלימט לפרופסורה באקדמיה לאמנות. השמועה אמרה שמאחורי ההחלטה עומד

הקיסר בכבודו ובעצמו. האמנות המודרנית שבזכותה קיווה קלימט להיזכר, ספגה קיתונות של לעג מצד הממסד האמנותי. מהעיתונים זעקו הכותרות: "אמנות מגונה", "פורנוגרפיה מצוירת" ו-"פנטזיות חולניות". מבקר האמנות הרמן באהר, שאל שאלה רטורית: "מדוע עורר קלימט שנאה כזו? האם משום שסירבליצור עוד קיטש?" והעיתונאי פליקס זלאטן הוסיף: "אפשר לדעת שקלימט ווינאי – בכל העולם מכבדים אותו ורק בווינה מתקיפים אותו". מאידך, מספר מבקרים טענו שקלימט ניצל נשים בתארו אותן

כאובייקטים לפנטזיות מיניות אצל הגברים, אך הנשים היו הסנגוריות הגדולות ביותר שלו. בעידן עוין למיניות הנשית, היו רישומיו הארוטיים של קלימט, הכרה נדירה בתשוקה המינית הנשית. אלא שאמנות ארוטית זו חיזקה את המוניטין המפוקפק שלו והיו ריכולים על דוגמניות רישום שמתפרקות להן בסטודיו שלו בשלבים שונים של עירום.

זהב

ההשפעות על קלימט היו ווינאיות. בעידן שבו זהב סימל כוח אימפריאלי, אפשר קלימט להשתקפויות המוזהבות של הפסלים והגלובוסים המעטרים את בנייני העיר לטפטף אל תוך יצירותיו. הוא החל מוסיף לציוריו החושניים גימור של זהב, כמו יוצרים של ציורים דתיים, אשר השתמשו בזהב לסימון האלוהי. קלימט למעשה סלד מכתבי הקודש, אך אהב סמליות דתית וראה באמנות מקור לאמת כמעט דתית, וזו

הייתה אחת הסיבות העיקריות שבשנת 1903 ערך מסע של צליינות אסתטית לרוונה (עיר רומית עתיקה). מטרתו הייתה ללמוד את יצירות הפסיפס מהמאה השישית, השרידים המפוארים ביותר שהותירה האמנות הביזנטית מחוץ לקונסטנטינופול. הזהב סימל את כוחה הקדום של השמש, ובעולם הנוצרי ייצג את הנשגב. אריחי זהב יוחדו לשליטים ולקדושים נוצריים קדומים. בבזיליקת סאן ויטלה, התפעל קלימט

במיוחד מציור הפסיפס של הקיסרית תיאודורה, שקרנה על רקע אריחי הזהב אשר האירו כהילה מעל ראשה. "עבודות הפסיפס הנשגבות באופן בלתי נתפס" היו עבור קלימט לא פחות מ"התגלות". הוא החל לתכנן בראשו את הדיוקן המוזהב כפסיפס מצויר ואת מושא הציור שלו כאיקונין.

הסוף

בשנת 1909, בהיותו בן 47 חש קלימט שעדיין לא הצליח להתגבר על משמיעיו ולעיתים חשש שזמנו עבר. "הצעירים כבר לא מבינים אותי. אני בכלל לא יודע אם הם אפילו מעריכים את עבודתי." התבטא באחת ההזדמנויות. המחלה ממנה תמיד חשש, הכתה בו, הייתה זו העגבת. לא מפליא אחרי כל שנות ההתהללות שלו. גופו נחלש ובתוך כך נחלשה יכולת הציור שלו ואיכותה. הוא היה יוצא מדי פעם לחופשות הבראה באחד האגמים עם ידידת נפשו, גיסתו האלמנה והאהובה אמילי פלגה. בשנותיו האחרונות הפך קלימט

לאדם מסוגר ובלתי-נגיש עוד יותר למי שלא היה בחוג פטרוניו הנאמנים. הוא סיגל לעצמו "צורך כמעט פתולוגי להימנע מהציבור" כתב אחד העיתונאים. הוא נתקף דיכאון לעיתים קרובות, ציין שיש לו הנאה מועטה בעבודה והוא מתעורר ללא שמחה. באוגוסט 1917 הרגיש "מסואב לגמרי מבחינה אמנותית" וציין שהציור האחרון שלו, "הכלה", "באמת עולה לי על העצבים". בריאותו הידרדרה במהירות. כיב שהופיע על עורו אילץ אותו לנסוע לקבלת טיפול באחד מאתרי הספא. שבועות ספורים לאחר מכן לקה בשבץ, הוא

הובהל לבית החולים שם השתוללה באותה התקופה "השפעת הספרדית". הוא נכנע לשפעת זו במהרה. קלימט נפטר ב-6/2/1918, כשהוא בן חמישים וחמש. התאחדות האמנים האוסטרים הודיעה כי "האמנות ספגה היום אבידה עצומה. האנושות איבדה עוד יותר." כל ווינה הנאורה נדחקה אל בית הקברות היציג, קרוב לטירת שונברון, כדי לזכות אותו בכבוד אחרון. אדלה בלוך-באואר הצטלבה לזכרו. קלימט ותקופת הזהב שלו תמו. אבל הפטרונים שהשאיר אחריו עדיין האמינו שלאמנות יש הכוח לעורר למחשבה ולשנות את העולם

אדלה

אדלה נראתה כמו אלה פגאנית קטנה, מתאר גופה דק, עדין ומוארך כאגרטל יפה, שעה השחור והסמיק גולש עד מותניה הדקים, עיניה כהות וכבדות עפעפיים והליכתה אצילית. בשנת 1898, הייתה כבר בת שש-עשרה שנים והחלה חוצה את הגבול החמקמק המבדיל בין נערה לאישה. באותה התקופה, צעירות כמותה היו אמורות להעביר את זמןן ברקמה, קריאה או לימוד של שפות או מוזיקה – בהמתנה למימוש ייעודן בחיים, הנישואים. אלא שאדלה הייתה שונה. היא הייתה שנונה, ובעלת יכולת אינטלקטואלית מפותחת

לגילה והשתוקקה ללמוד. רק זמן קצר קודם לכן הורשה סוף-סוף מספר זעום של נשים להירשם לאוניברסיטת ווינה בת 532 השנים, אך ללימודי פילוסופיה בלבד. היא סברה שחיי החברה בווינה משעממים ושטחיים, הנערות הצעירות שימשו כ "קישוט" במסיבות תה ואירועים שונים, הן נדרשו להסמיק, להימנע מהבעת דעות נחרצות, ללחוש ולצחקק כאילו הן מבוסמות מעט. היא לא גילתה ענין בהופעה באירועים אלו, והעדיפה את עולם האמנות התוסס שנגלה לעיניה ברינגשטראסה על סף דלתה – תרתי משמע. "לא מוכרחים להפוך למומחים לאמנות, אבל מוכרחים לדעת מהי מקוריות ומהו סגנון.

צריך ללמוד לראות" סברה אדלה. מוריץ באואר, אביה, היה בנקאי. (הבנק שלו היה השביעי בגודלו באימפריה האוסטרו-הונגרית) הוא שימש גם כנשיא האוריינטבאהן", תכנית גרנדיוזית להקמת מסילת רכבת בין ברלין לבגדד. הוא שידך את גוסטב בלוך - ששימש כעורך הדין של ה"אוריינטבאהן" – לתרזה, בתו הבכורה, ולאדלה בת הזקונים שלו הוא ייעד את אחיו פרדיננד, תעשיין שהתעסק עם סלק סוכר, אגב היה כפול בגילו מזה של אדלה. שאיפות הוריה של אדלה עבורה ועבור אחותה תרזה, היו תוצר של תקופה בה נערות צעירות לא הושארו ללא השגחה, במטרה להגן עליהן. "לאישה לא יכלו להיות

תשוקות כל עוד הן לא נגרמו על ידי גבר במסגרת הנישואים הקדושה" ציין הסופר סטפן צווייג באחת ההזדמנויות. האוויר - בווינה במיוחד - היה דחוס בחיידק ארוטי מידבק, על אישה צעירה היה צורך לשמור היטב עד ליום בו תהיה בזרועות בעלה ונערה מבית עשיר זכתה ליחס של תכשיט שיש לשמור בכספת.

"נישואים מוסדרים"

אולם גם על "בעיות" אלו נמצאה הדרך להתגבר. "נישואים מוסדרים" היו מוסד מקובל בווינה בקרב המעמד הגבוה, גברים חיפשו אהבה או מין סוער אצל פילגשים. ניאופים מעין אלו הכתימו בבושה ובסטיגמה את הנשים הנבגדות. אולם דברים החלו להשתנות, ואת השינוי המגדרי הובילה הקיסרית אליזבת, העריקה המאוכזבת מ" הנישואים המוסדרים" הידועים ביותר באימפריה. אלא שאדלה באמת קסמה לפרדיננד בלוך. הוא נכח במסיבת האירוסין של אחיו גוסטב לתרזה באואר, אחותה של אדלה.

המסיבה התקיימה בבית משפחת באואר, ואדלה הרשימה את הנוכחים בהופעתה ובברכה שהקדישה לזוג הצעיר. פרדיננד המכובד והרציני שהיה הניגוד של אחיו הנהנתן הוקסם מהילדה-אישה שהייתה התגלמות התקווה והנעורים וההיפוך של אחותה תרזה השמרנית. בקיץ 1899 התארסה אדלה לפרדיננד ובסתיו 1899 נישאה לו. היא הייתה מהחלוצות ששמרה על שם משפחתה המקורי ונקראה אדלה בלוך-באואר. האמת היא שזה נעשה כדי לשמר את שם המשפחה המקורי לאחר מות אחיה.

אדלה ה"מנוונת"

אדלה בגרה והפכה לאישה דעתנית ומשוחררת יחסית לנשים בתקופתה. נשים כמותה סומנו כאמור כ"מנוונות" ואחת המשענות התומכות הבודדות לנשים אלו היה הסטודיו של גוסטב קלימט. אדלה הפכה לאחת המוזות של קלימט. היא גם הפכה לאתיאיסטית והתעמקה בתנועות רוחניות אלטרנטיביות. אחת העדויות מספרת שאת אחד ממכתביה חתמה ב"חיבוקים מהבודהה שלך". מחשבתה הייתה שחיי הנצח מצויים באמנות, היא שיתפה פעולה עם האוצר של מוזיאון בלוודרה – הארמון שבנה אויגן הנסיך מסבויה

– כדי להפוך את אוסף קלימט של משפחתה למורשת שתותר אחריה. "אני מאמינה שלזכר חברי היקר קלימט, חובתי היא להפוך את עבודותיו לנגישות לציבור" כתבה אדלה. בשנת 1923 כתבה אדלה צוואה ובה ביקשה להוריש כסף לטובת בית מחסה לילדים עניים שבו תמכה – ה"קינדרפרוינדה", היא תרמה כסף גם לעמותת הרווחה של איגוד העובדים הווינאי ולמוסדות צדקה נוספים, ואת ספריה הועידה לספריית ווינה.

את תכשיטיה הורשה לאחייניותיה בהן מריה ולואיזה, בנותיה של תרזה אחותה הגדולה. "אני מבקשת מבעלי שיריש, לאחר מותו, את שני דיוקנאותיי ואת ארבעת ציורי הנוף של גוסטב קלימט לגלריה האוסטרית בווינה" כתבה אדלה בצוואתה. אמנות כבר לא הייתה העניין הקיומי היחיד שהעסיק את אדלה. הנשים קיבלו זכות בחירה בסוף שנת 1918, ומספר חודשים לאחר מכן נבחרה עירייה ווינאית סוציאל-דמוקרטית שהבטיחה לעזור לעניים. אדלה התמסרה לרעיונות של "ווינה האדומה" ולמאבק

לצדק חברתי. אדריכלי התנועה הסוציאליסטית נפגשו בביתה של אדלה מדי שבוע, ב"סלון" שמשפחתה כינתה "השבת האדומה של אדלה" כאשר בין יתר המשתתפים היה גם קארל רנר, קנצלר הרפובליקה האוסטרית הראשונה. משפחתה האמינה שאדלה הייתה מאוהבת בו.

חיי נישואים משעממים

חיי הנישואים שלה היו לה משעממים. הם לא התבססו על אהבה אלא על כבוד ונוחות, עם השנים נראה היה שאדלה חסרת סבלנות בסביבתו של בעלה ופניה אומרות אכזבה, שלרוע מזלה, השלימה איתה מזמן, ייתכן והגיוני מאוד שהיה זה בין היתר כיוון שהיו חשוכי ילדים. אפילו כשהעניק לה צמיד יהלומים מפואר

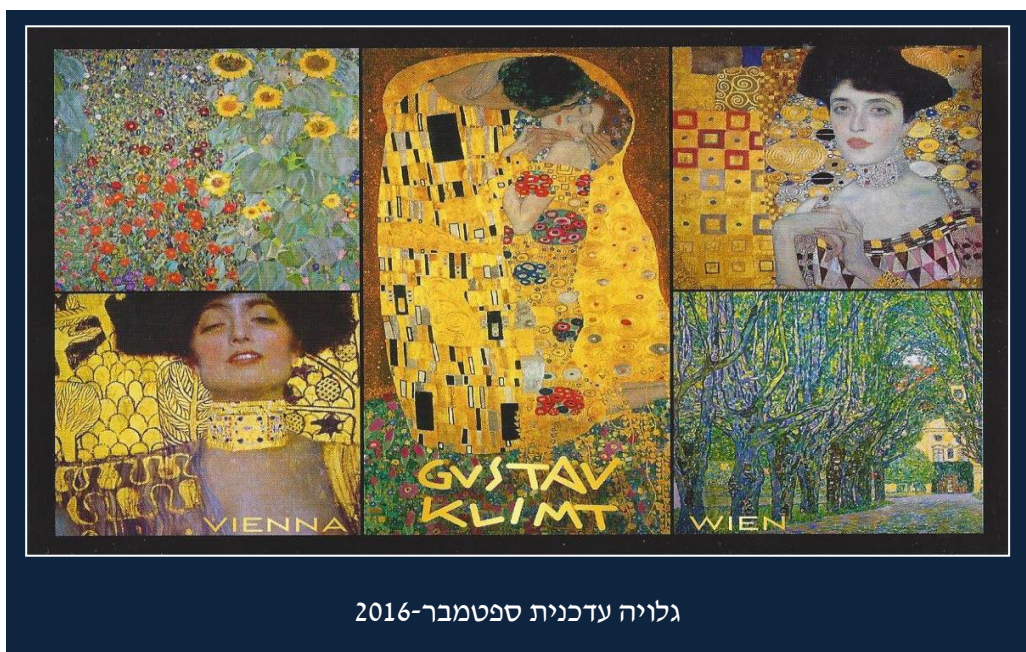
באחת ההזדמנויות, בקושי הפגינה שמחה, ובאווירת הסוציאליזם הווינאי שהייתה ממוביליו, מיעטה לענוד אותו. למרות כל זאת, פרדיננד מעולם לא איבד מהערצתו כלפיה ולא היה מסוגל למנוע ממנה את אשר ביקשה. הוא משך בכתפיו כשאמרה לאנשים שאינה מאמינה בהשגחה העליונה, לא היה טעם לנסות לעמעם את כנותה.

מחלה ומוות

לבני משפחתה נראתה אדלה קודרת ועסוקה בעצמה, תמיד עם פומית הסיגריות הזהובה והארוכה והמבט הפיקחי וחמור הסבר. אדלה לא הפגינה חוס כלפי ילדים. מריה מספרת שתמיד חששה מדודתה המרוחקת ומעוררת הכבוד. אלא שבחברת ידידיה המכובדים והמלומדים היא לבלבה. חייה הפרטיים של אדלה נותרו בגדר תעלומה. תמיד הייתה עייפה, לא חשה בטוב, סבלה מכאבי ראש וממחשבים מסתוריים. לא נמצא תיעוד רפואי כלשהוא. ידוע שסירבה בעקשנות ללכת לרופא. היא אמרה לבני משפחתה, שאם לנשים

העניות בווינה אין גישה לרופא, מדוע שלה תהיה? בפברואר 1925, הייתה אדלה מתוכננת לנסוע עם חברה לביקור בירושלים, אולם כעבור כמה ימים חשה אדלה לא טוב, חוס גופה עלה, היא שכבה לנוח ושקעה בתרדמת. למחרת בבוקר, כשהיא בת ארבעים ושלוש לערך, נקבע מותה. הרופאים נחלקו בנוגע לסיבת המוות: האם היה זה גידול או "שפעת המוח"? הם התפשרו על דלקת קרום המוח. אנשים שספדו לה העידו כי הייתה אישה בעלת חשיבה חופשית, "מוזה", משענת לאמנים, להוגים נאורים וליצירה תרבותית.

בדרכה הצנועה הניעה את ההיסטוריה קדימה והייתה אחת מאלו שהכניסו וקידמו את המודרניזם בווינה, אך החשיבות העצמית שבה התנהלה העידה כי שאפה ליותר מכך. פרדיננד היה שבור. הוא הפך את חדרה של אשתו המנוחה למעין מקדש. על הקירות תלה את הציורים של קלימט שהיו בבעלותם ועל שולחן הלילה הניח תצלום של קלימט שהיה כה אהוב על אדלה. פרדיננד ביקש מהמשרתים שתמיד יימצאו פרחים טריים באגרטל שבחדר. הוא כינה את המקום ה"גדנקצימר" שלי – חדר הזיכרון. כאן התאבל בשתיקה, בוהה בדיוקן הזהב של אדלה.

גלויה עדכנית ספטמבר-2016

החיבור בין אדלה לקלימט

הזמנת הדיוקן

פרדיננד, הזמין ציור דיוקן של אשתו האהובה, אדלה, אצל הצייר המהולל – במיוחד בקרב האליטה היהודית הווינאית – גוסטב קלימט. ציור דיוקן בידי קלימט היה מתנה לא זולה, מחירו היה 4,000 קרונות, כרבע ממחירה של אחוזת כפר. העניין בהזמנת דיוקן היה לרוב כדי להפגין את אהבתו של המזמין לבת זוגו אך יותר מכך היה זה כדי להפגין את מעמדו וממונו של מזמין הציור. קלימט צייר נשים כאינדיבידואליות, ללא הבעל ו/או הילדים, כדי לתת להן את הכוח והנוכחות ולא כעוד דמות בתמונה מה עוד שמעמדה של

האישה באותה תקופה היה נמוך ותמונה משפחתית הציגה את האישה כאישה ו/או אמא מסורה ועקרת בית למופת. אך ציור דיוקן בידי קלימט חפץ בתוכו סיכון מסוים. לעיתים הזמנת דיוקן מקלימט העמידה בסכנה את שמה הטוב של אותה אשת חברה אותה עמד לצייר. מהר מאוד החלו לרחוש שמועות על רומן עם הרב-אמן, שחיי האהבה שלו נודעו לשמצה.

ואף על פי כן, צייר קלימט את דיוקנותיהן של כמה מהעלמות החסודות של ווינה. הרכילות לא הפריעה לאליטה היהודית, ולפיכך מושא הציור הקלימטי הקלאסי היה "נערה יהודייה יפהפייה". אדלה המתונה חודשים ובסוף דצמבר 1903, כאשר הגיעה אל הסטודיו של קלימט הייתה חדורת התרגשות וציפייה. שמה הטוב, היה הדבר האחרון שהעסיק אותה.

מערכת יחסים עם קלימנט?

כאשר נכנסה אדלה לסטודיו של קלימט, החלה למעשה אחת ממערכות היחסים המורכבות והסוערות בין צייר לקליינט שלו. השניים הללו העבירו שעות ארוכות לבדם. זו לא הייתה התנהגות הולמת, יחסית לתקופה, גם ללא המוניטין הבעייתי של קלימט. אדלה הצעירה והרגישה נבחנה תחת עיניו של אחד הפתיינים הגדולים של ווינה, שגם נשות חברה מנוסות התקשו לסרב לחיזוריו. אדלה שתועדה בציורו של קלימט הייתה שונה מאדלה האישה הנשואה של פרדיננד בלוך. החזות הזוהרת שלה הסתירה פגיעות

חמורה, היא לא הצליחה להביא ילדים לעולם. היו לה מספר הפלות ותינוק - שאחרי שכן הצליחה ללדת אותו - נפטר לאחר מספר ימים. עבור אישה נשואה, חיים חשוכי ילדים היו אסון, אובדן העוגן הבסיסי של הזהות האישית והחברתית. זה היה כישלון. איש לא האמין שאדלה מאוהבת בבעלה שהיה כפול מגילה ומעולם לא חש בנוח בחברת נשים, אך ציפו שתודה על מזלה הטוב.

אך אכזבתה של אדלה הייתה קשה, ובסטודיו של קלימט נפתחה בפניה דלת - תרתי משמע - לאחת החוויות המסעירות שאישה ווינאית יכלה לבקש לעצמה. קלימט ערך אין-ספור רישומים של אדלה בהם נראתה במצבים שונים ובהבעות פנים שונות. נשים ספורות זכו לתשומת לב שכזו. ציור הדיוקן המתהווה הפך את אדלה ופרדיננד לחברים בתנועת הזצסיון של קלימט, וגם עזר לאדלה בכך שהפגיש אותה עם כמה מהנשים המרתקות ביותר בתקופתה, בהן: פטרוניות אמנות, עיתונאיות ואינטלקטואליות.

במקביל החלה ללמוד ולקרוא פילוסופיה וכתבים פוליטיים. אדלה מצאה כעת מפלט מחיי המשפחה המחניקים שלה. היכרותה של אדלה עם קלימט קידמה את המסע האינטלקטואלי הזה בכך שהפכה אותה לחברה באחוות נשים

אליטיסטית. אדלה שקעה בעולמו האמנותי של קלימט, שניהם היו נתונים כעת במערכת יחסים קרובה שתימשך עד סוף ימיהם, מרביתה התרחשה בסטודיו שקט ומבודד, מקום מפלט ליצירה אמנותית ולמפגשים רוויי יצרים. העבודה על

הדיוקן נמשכה שלוש שנים. שלוש שנים בחברת גבר כריזמטי, יצרי וחצוף, שנשים רבות נמשכו אליו. מה אירע בין אדלה לקלימט כאשר עבד האמן על "אדלה המוזהבת" נותר רק לדמיין. ממה שידוע, משפחתו של קלימט הניחה

שהוא לכל הפחות ניסה לפתות אותה. אנשים תהו האם קלימט ואדלה היו נאהבים. חוקרי אמנות אחדים טוענים שהשניים הכירו עוד בטרם נישאה אדלה, כאשר הייתה נערה, אחד הדברים שתומכים בהשערה זו הוא הציור הקרוי

"יהודית" ודמיונו לאדלה כתצלום, אלא שהציור הזה הוצג כבר בשנת 1901, שנתיים לפני שהחל לעבוד על הדיוקן שהזמין פרדיננד עבור אדלה אשתו. בציור "יהודית", הדמות חשופת חזה ומתגרה. אותם חוקרי אמנות טוענים ש"יהודית"

זו למעשה אדלה. כעבור שנים - בנוסף ל"יהודית" - נחשף רישום ארוטי מעשה ידי קלימט. היה זה רישום אותו הציג פסיכיאטר וחוקר אמנות בשם סלמון גרימברג מדאלאס ארה"ב. הדמות ברישום הייתה זהה לאדלה, ההבדל היה בכך

שהאישה ברישום הייתה עירומה ומגורה. האם אדלה דגמנה עבור קלימט בתנוחה הזו? או שמא קלימט רק דמיין זאת?

האישה בזהב

ביוני 1908 הציג קלימט בוינה את הדיוקן הראשון של אדלה. בן רגע הפכה אדלה - בחורה בת עשרים ושש - לאישה מפורסמת. הייתה זו יצירת מופת זהובה ונוצצת, העיתונות תיארה את דיוקנה של אדלה כ"אלילה במקדש זהב", מבקר אחד לעומת זאת התלונן כי הציור הוא "יותר בלך מבלוך".

"Blech" היא המילה הגרמנית לפליו – מתכת קשה המורכבת מנחושת ואבץ. שנים רבות אחר כך עוד ידובר על היצירה המופתית הזו שהפנטה את ווינה בתחילת המאה העשרים, על כך שזהו אחד הדיוקנאות הגדולים ביותר של העידן המודרני, ועל כך שהאוסטרים ראו בו את ה"מונה ליזה" שלהם. הדיוקן הוצג בקונסטשאו, חלל תצוגה בגן פתוח ומרווח במרכז העיר, שעוצב בידי אמנים ואדריכלים ווינאים, שקלימט בראשם, לאחר שהצליחו להבקיע מבעד לגבולותיו הצרים של הצסיון. התגובה הראשונית לציור הייתה

מורכבת. שפתיה היו אדומות ומלאות, עיניה הביטו מתוך ריקוע זהב מואר שנדמה כיוצר מישור טרנסצנדנטי משלו. (טרנסצנדנטיות: תיאור או מצב שהוא מעבר לגשמיות. מושרש ברוב הדתות בהקשר לדבר נשגב ומעבר לבינה). פניה החיוורות של אדלה צפו על רקע הפסיפס כמו פניה של סירנה בסרט אילם. דומה שהדיוקן של אדלה – כמו המונה ליזה – גילם את מושג הנשיות, אך הייתה זו נשיות חסרת מנוח וחושנית, ללא האיפוק הנדרש מגבירה. נדמה היה שהציור מכיל משמעויות רבות ושונות, קלימט

קרא דרור לפלרטוטו עם הסימבוליים. העיניים המצריות של הורוס צפו על שטיח קיר מעוטר סמלים מסוגננים של איברי מין נשיים. קלימט חקק את אדלה בריקוע זהב אמיתי והקנה לה הופעה של איקונה דתית, שחוקרי אמנות ישוו בעתיד לדיוקן הפסיפס של הקיסרית, תיאודורה, מרוונה. אחד המבקרים כינה את הדיוקן: "הפסיפס המצויר של קלימט". הביקורות היו טובות שלא לומר מעולות, ברובן. "תחושה מלהיבה של צבעוניות קסומה ביותר. עונג צבעוני, חושני, חלום של תשוקה נוצצת שהעניקה לצופים הרגשה

של חיטוט באבנים טובות". זו הייתה רק אחת מהן. קלימט רומם את מעמדן של הנשים בווינה. העובדה שהנשים הללו היו ממוצא יהודי לא חמקה מעיני המבקרים וגם בהקשר זה היו ביקורות. אחד המבקרים ציין שכל הנשים בציוריו של קלימט חולקות את אותם "שוטרינגה" – עיגולים כהים מתחת לעיניים, וגם משחק מילים עם "שוטרינג" – אזור בווינה בו חיו משפחות יהודיות מבוססות. עם דיוקן הזהב קובעה אדלה כסמל האישה הווינאית המתקדמת של מפנה המאה, מוקפת בעושר שקלימט בז לו, אך היה תלוי בו.

משפחת הבסבורג המלכותית תשאל מדי פעם את היצירה לתערוכות שונות כדי להציג את פניה של האימפריה המודרנית, ואת "האישה הווינאית החדשה" – סוג מסוים של אישה שהומצאה או התגלתה ביד קלימט. היא מופקרת באופן מענג, חטאיה מושכים, סטיוניה נפלאות, כפי שכתב אחד המבקרים.

הנאצים

המטרד הקרוי היטלר

לאחר מותה של אדלה, הפך בעלה, פרדיננד לפטרון רציני של האמנויות, ובנוסף לכלי הפורצלן המצועצים שנהג לאסוף, החל מתעניין עמוקות באמנים ובעתיד האמנות. בתוך כך התעניין במודרניזם שאדלה אהבה. היו אלה השנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה ולאחר משבר כלכלי עולמי, אוסטריה הייתה מפולגת מבחינה פוליטית. הכאוס שלט, וכמו תמיד היהודים היו השעיר לעזאזל וכוחה של המפלגה הנאצית הלך והתגבר. שמעה של תערוכת רטרוספקטיבה של האמן אוסקר קוקשקה - שמומנה על ידי פרדיננד ונפתחה

בווינה במאי 1937 - יצא למרחוק, כאשר יוזף גבלס שר התעמולה הנאצי, נתן יד חופשית לפקודיו בבזיזת מוזיאונים וב "טיהורה" של גרמניה מיותר מחמשת אלפים יצירות אמנות אשר נטען כי ייצגו את "הרוח היהודית הסוטה" שמזהמת את התרבות הגרמנית. האמנות הזו כאמור נקראה "מנוונת", מנהלי מוזיאונים אולצו להוריד מתצוגות שונות, יצירות של האמנים המעולים ביותר בתקופתם, מפאבלו פיקאסו ועד וינסנט ואן גוך, כולל קוקשקה. ההתקפה על "האמנות המנוונת" הייתה התגלמות הדיבוק של היטלר

לקביעת טעמים אמנותיים, שמקורו בחוויות נעוריו כאמן כושל בווינה. כעת היה להיטלר הכוח לשלוט באמנות, ואפילו באמנים, ברחבי הרייך. פרדיננד היה מודאג, מדי יום הוא השתכנע יותר ויותר שהתנועה המכוערת בהנהגתו של היטלר אינה סתם פרובוקציה מרגיזה, כי אם איום רציני. בני משפחת בלוך-באואר לעומתו סברו שהצגותיו של היטלר מגוחכות וראו בכך בעיה שתחלוף. הם כבר עברו דברים קשים יותר כמו מלחמת העולם הראשונה וההתנקשות בקנצלר אוסטריה, אנגלברט דולפוס. הם יעברו גם את זה.

אריזציה של האומנות

"האנשלוס" (הסיפוח של אוסטריה לרייך השלישי) "טרף את כל הקלפים", העולם הנעים בו חיה האליטה היהודית, הפך לסיט והבועה הנעימה בה חיו התפוצצה. חובבי אמנות מהאקדמיה תרמו את מומחיותם לביזה של יצירות האמנות שכונתה אריזציה (הפיכת היצירה כולל זהותה ושייכותה לבעלות ארית), זה אולי נשמע הזוי, אך אותם מלומדים נאבקו בשקיקה על הזכות לבזוז יצירות מהמוזיאונים השונים ולהעבירם ל"פיהררמוזיאום", מונומנט לתרבות הגרמנית שביקש היטלר להקים בלינץ, אוסטריה, עיר

הולדתו. מוזיאון שנועד להיות היהלום שבכתר הרייך. האמנות לא הייתה סתם תחום עניין עבור היטלר, זו הייתה אובססיה, ומומחי אמנות אלו ביקשו למצוא חן בעיני השליט החדש. הם לא ראו בעצמם גנבים, אלא אנשים מכובדים שטעמם האסתטי האגנין ישמש לתמיכה וחיזוק של רעיונות נאציים. הנאצים דאגו להיפטר ממנהלי מוזיאונים שלא "גילו הבנה" ולא תמכו במהלך של היטלר, ותחתם מינו את המתאימים להם. הביזה לא התנהלה רק במוזיאונים, אלא גם בבתים, הנאצים הרשו לעצמם להיכנס לבתים השונים

ולעיתים גם להשתלט עליהם כמקום משכן חדש עבורם או "רק" לבזוז מכל הבא ליד ובתוך כך גם יצירות אמנות. העובדה שהיהודים הוכרזו בפומבי כהיפוכה של הזהות הגרמנית החדשה, החלישה כל נקיפות מצפון שהיו עשויות להתעורר עם גניבת יצירות האמנות שבבעלותם. פרדיננד נעצר על ידי הנאצים בתואנת שווא שהעלים מיסים מהמדינה מרווחי מפעל סלק הסוכר שבבעלותו. המפעל הוחרם. פעילים נאצים הגיעו מאוחר יותר לדירתו ובזזו אותה כהוגן, כולל כלי הפורצלן וציורים שונים, קלימט לא היה הטעם האהוב

על היטלר ולכן ציוריו הושארו במקום, מה גם שהפיהרר רצה ציורים שהיללו ערכים גרמניים ולא דיוקנאות של נשות חברה מנוונות ממוצא יהודי שזכו לכינוי "יודנאזו" – "חזירות יהודיות".

הדיוקן המוזהב

הנאצים היו סוחרים בציורים ביניהם והיו כמובן יצירות שנחשבו שוות יותר או פחות מאחרות. "דיוקן הזהב" של אדלה בלוך-באואר גם הוא נבזז למרות שכאמור יצירותיו של קלימט לא היו טעמו של היטלר, הציור "התגלגל" והגיע למוזיאון הבלוודרה. אנשי האמנות במוזיאון זה ידעו שאדלה הייתה יהודייה ואשתו של האיש שכונה בתיקי האריזציה הרשמיים "היהודי פרדיננד ישראל בלוך-באואר", אך אפשר היה להמציא את הציור מחדש – בדיוק כפי שביטם של פרדיננד ואדלה באליזבתשטראסה הותאם למגוריהם

של קצינים מחברת הרכבת הגרמנית. הנאצים פשוט "מחקו" בקפידה כל זכר לחייה ומורשתה של אדלה. האיזכור הראשון ל"רכישת" הפורטרט המוזהב של אדלה נמצא בטקסט שכתב חבר ותיק של קלימט, בשנת 1942. האיש ידע היטב מי הייתה אדלה, ובכל זאת באחד מאותם שיתופי פעולה קטנים שדחפו קדימה את המכונה הנאצית, כינה בנימוס את פורטרט הזהב של אדלה בלוך-באואר, **"The Dame in Gold" – "האישה בזהב"**. שנים יעברו עד שהאמת תצא לאור. דיוקן הזהב של אדלה הוצג בספר שבישר

כי מוזיאון בלוודרה רכש בחורף 1941 "דיוקן מעורר השתאות של אישה מכוסה בשכבה נוצצת של זהב", מקור היצירה לא הוזכר. השם שהוענק לציור בספר היה "האישה בזהב". המוזה של קלימט, פטרוניתו, ידידתו ואולי אף יותר מכך, סולקה מעל במת ההיסטוריה. אדלה בלוך-באואר הפכה ל"אישה בזהב".

בשלב מסוים שוחרר פרדיננד – כמובן ללא פרוטה - והגיע לשווייץ. באפריל 1941 הוא כתב לידידו הצייר אוסקר קוקושקה: "הם הצליחו לקחת ממני את הכל. אולי אקבל את שני הדיוקנאות (שצייר קלימט) של אשתי המסכנה, ואת הדיוקן שלי, אם לא אני נשאר חסר כל לגמרי... בגילי, לבד, בלי אף אחד, החיים בלתי נסבלים... למזלי, יש לי כמה חברים טובים כאן בז'נבה ולוואן". באוגוסט 1942 כתב פרדיננד את צוואתו ככתב מחאה בו ציין את העוולות שנגרמו לו על ידי הנאצים, אולם הוא עדיין לא ויתר על הדיוקנאות של

אשתו המנוחה. בפברואר 1943, נערכה תערוכה בבניין הזצסיון, שמו של הבניין הוחלף ל"אולם התערוכות פרידריךשטראסה", פטרון התערוכה היה בלדור פון שיראך, נאצי בכיר שקנה מספר ציורים בסכומים מגוחכים בהם "האישה בזהב" אותו קנה ממוזיאון בלוודרה. כעת הוצגו ציוריו של קלימט ברוב הוד והדר ונטיותיו הפילושמיות של קלימט (פילושמי, משמעו, אוהב יהודים) נשכחו. לצרכי התערוכה הוצג קלימט כ"אוברמנש" – "אדם עליון", כדי להתאימו לאידיאל הגבריות הגרמנית הנאצית. דיוקן הזהב של אדלה

הוצג במרכז התערוכה אולם כאמור כל קשר לזהותה האמיתית לא היה קיים, הרי חשיפת הזהות האמיתית הייתה מערערת את שקר העליונות הגזעית של הארים. במהלך מלחמת העולם השנייה אוחסנו היצירות השונות במקומות מסתור שונים, בעיקר בבונקרים או מרתפים שונים במטרה להגן עליהן מפני הפצצות אוויריות שצפו את הגעתן, והן אכן הגיעו. כשהפצצות בנות הברית על ווינה החלו בשנת 1944, הייתה "האישה בזהב" שמורה לבטח בעמקי המנזר הקרטוזיאני בגמינג שבאוסטריה (סמוך לעמק

הדנובה), מבצר הררי שנבנה בשנות השלושים של המאה הארבע-עשרה. בנין הזצסיון נחרב עד היסוד אך דיוקן הזהב של אדלה בלוד-באואר שרד את המלחמה. יצירות רבות של קלימט עלו באש בטירת אימנדורף, עקב שריפה שגרמו אותן הפצצות אוויריות.

לאחר המלחמה

מותו של פרדיננד

פרדיננד שרד את המלחמה, אך הוא כבר איבד יותר מדי. גם ידיד שלו לשעבר, קארל רנר - שניהל ישיבות סלון סוציאליסטיות לצד אדלה, וימלא כעת תפקיד כראש ממשלת אוסטריה – בגד בו. הוא ציין שה"החזרת רכוש שנגנב מיהודים" תיעשה "לא לקרבנות פרטיים, כי אם לקרן פיצויים כללית... כדי למנוע גל עצום ופתאומי של גולים חוזרים". נבצר מפרדיננד לשוב לביתו באליובת שטראסה בווינה, פקידי חברת

הרכבת הגרמנית עדיין אכלסו את המקום. פרדיננד ידע שדיוקן הזהב של אשתו מצוי כעת במוזיאון הבלוודרה, אך לא יכול לעשות הרבה, הוא היה בן שמונים ושתיים, אדם זקן ובודד בחדר מלון מחוץ למולדתו. בתאריך ה-22/10/1945 חתם על צוואתו. באמצע נובמבר נמצאה גופתו על ידי חדרנית המלון

המדיניות האוסטרית להשבת הרכוש

המדיניות האוסטרית להחזרת רכוש שנגנב על ידי הנאצים הייתה כזו, שרכוש ובתוך כך יצירות אמנות הוחזרו למדינות השונות מהן נגנבו, דבר שיצר בעיה ליהודים האוסטרים והותיר אותם לחסדיהם של פקידי הממשל שבעבר שיתפו פעולה עם הנאצים וכעת לא ששו לעזור. חוקרי אמנות סיפקו מעט מאוד רמזים לגבי יצירות אבודות או חסרות. אנשים שיכלו לספק תשובות נותרו דוממים, במאמץ לכסות על

עברם. אדלה הייתה בעבר סמל לווינה המתוחכמת והקוסמופוליטית של מפנה המאה, לאימפריה מפוארת שדינה נחרץ, לצביעות ולשקרים שמאחורי התיאוריות הנאציות בדבר עליונות הגזע. כעת הפכה לסמל נוסף – לסירובה של אוסטריה לפצות את נפגעי שיתוף הפעולה הנלהב שלה עם אדולף היטלר.

השפל האוסטרי

קשה היה למשפחת בלוך-באואר לאסוף את השברים לאחר המלחמה. למשפחות שניסו להשיב לעצמן את הבעלות על אוספי אמנות נאמר כי היצירות יקרות הערך ביותר הן "מורשת תרבותית", והן התבקשו "לתרום" אותן בתמורה לאישורי ייצוא עבור יצירות חשובות פחות, או אפילו חפצי בית. מוסדות תרבות באוסטריה נוהלו כעת על ידי ותיקי התקופה הנאצית. בעלי תפקידים שנטלו חלק בשוד היצירות בזמן המלחמה נמצאו כעת בעמדה שאפשרה להם למנוע מהיהודים הגולים את ציוריהם, או את האישורים

הדרושים על מנת לקבל את הציורים המבוקשים ולהוציאם אל מחוץ לאוסטריה כאמור. אוסטרים רבים למעשה התעקשו להמשיך להתגורר בבתים שנגנבו מיהודים ולהחזיק ברכושם, כולל רהיטים, ספרים וציורים. משפחת בלוך-באואר הסתייעה במייג'ור ג'ורג' ברייאנט מצבא ארה"ב, ובמחזר ותיק של מריה – אחייניתה של אדלה – שכל אחד מהם ניסה את כוחו במסדרונות הביורוקרטיה האוסטרית כדי לחלץ את היצירות של משפחת קלימט שהיו שייכות למשפחת בלוך-באואר. מייג'ור ברייאנט הגיש בקשה בדבר 175

יצירות כאלו, בתמורה ליצירות אחרות, פחותות ערך. רינש – ידיד המשפחה כאמור – גילה ש "האישה בזוהב", דיוקנה המפורסם של אדלה, עבר מספר ידיים, ביניהם מוזיאון הבלוודרה והבין שצוואתה של אדלה הופרה, היא לא התירה למכור את התמונה, אלא ביקשה לתרום אותה למוזיאון זה, רק לאחר מותו של בעלה פרדיננד שמבחינה חוקית הוא זה שהיה הבעלים של היצירה למעשה. מה גם שצוואתה הייתה בקשה בסך הכל- משאת נפש - שהצריכה את הסכמתו וחתימתו של פרדיננד, וכאלו לא ניתנו. פרדיננדאולץ

למעשה לברוח מביתו, נרדף על ידי הנאצים שעשו בביתו וברכושו ככל העולה על רוחם, היצירה למעשה - כמו רבות אחרות – נבזזה. אוסטריה, הציגה את צוואתה של אדלה כ "עלה תאנה" המגן עליה מהפשע המתועב של גניבת היצירה. על פי גרסתה של המדינה, פרדיננד הצהיר כי ימלא אחר בקשתה של אשתו, אלא שהוא כבר לא היה בין החיים, ואדלה שהלכה לעולמה עוד שנים קודם, וודאי לא הייתה מבקשת בצוואתה לתרום את הציור אם הייתה יודעת לאיזה שפל הגיעה ווינה בתקופת מלחמת העולם

השנייה. למעשה, אם הייתה חיה בתקופה זו, קרוב לוודאי שהייתה נשלחת למחנה ריכוז ונרצחת על ידי הנאצים. מדינת אוסטריה ופקידיה, רבים מהם כאמור נאצים לשעבר, נאטמו כלפי היהודים שביקשו את רכושם בחזרה, ובהם יצירות האמנות. היהודים התבקשו להוכיח את בעלותם על הציורים, אלא שרבים מהם נמלטו מהנאצים או שבתיהם נגנבו מהם או שנמסר להם על ידי אותם פקידים שבני משפחתם "יתרמו" את הציורים. הפקידים לא ציינו כמובן את הביזה שבוצעה על ידי הנאצים שלאחר מכן דאגו "למחוק" כל זכר לעברו וזהותו האמיתית של הציור.

הוברטוס צ'רנין

דור חדש של אוסטרים קם, דור שביקש להכות על חטא ולהודות בפשעי המלחמה הנתעבים בהם הייתה אוסטריה שותפה ולפצות על כך כמה שניתן. הוברטוס צ'רנין אריסטוקרט ווינאי, היה צאצא של נאצי. אביו הבנקאי הברון פליקס צ'רנין הצטרף למפלגה הנאצית ב-1939, עבד בכפיפות ישירה לרייכסמרשל הרמן גרינג והיה מעורב עמוקות באריזציה של רכוש יהודי. הוברטוס לעומת זאת הפך לעיתונאי וחוקר נלהב, והכי חשוב – רודף צדק. הוא ציין שאת המתים לא ניתן להשיב אך את יצירות האמנות כן, וזה

המעט שאוסטריה צריכה לעשות כדי לפצות - לפחות חלקית - על השפל אליו הגיעה. הזמנים ו"הרוח" המשתנה כללה גם את בית המשפט האוסטרי, יותר ויותר נטה בית המשפט לראות גם ביצירות שהוחזקו לעיתים על ידי בעלים פרטיים, יצירות גנובות, וזאת למרות שטענתם של הבעלים החדשים הייתה קנייה "בתום לב" של יצירה כלשהי בהנחה שהיא שייכת לאדם אומוזיאון כלשהו באופן חוקי. "תום לב" הייתה טענה פופולרית מאוד באוסטריה כעת. אוסטריה הכחישה בכל תוקף המצאות של יצירות אמנות גנובות

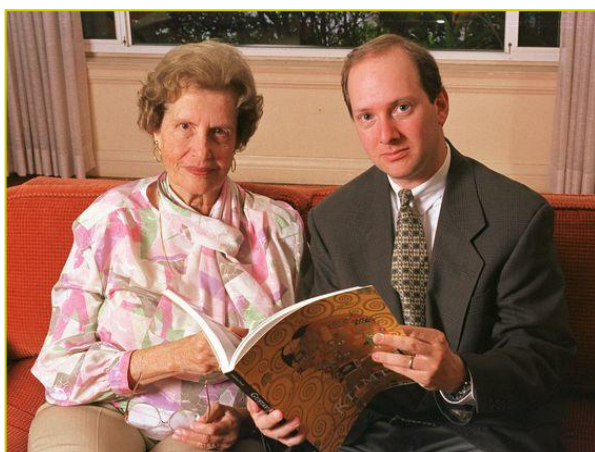

במוזיאונים הממלכתיים שלה, ושרת התרבות, אליזבת גהרר הזמינה את החוקרים לבדוק בעצמם. הוברטוס צ'רנין אכן חקר ומצא תיעוד מרשיע על כך שהמדינה ידעה על גניבת יצירות אמנות, בהם אוספים שלמים ובהם אוסף הציורים של הצייר קלימט שהיה שייך למשפחת בלוך-באואר, כשהדיוקן המוזהב של אדלה בלוך-באואר הוא אחד מהם. הוברטוס גילה כי הציור כלל לא "נתרם", אלא נגנב מפרדיננד, והועבר למוזיאון הבלוודרה בלוויית מכתב הפותח במילים: "הייל היטלר!". חוק חדש להשבת יצירות אמנות –

החשודות כגנובות – לבעליהן החוקיים, הוצע בפרלמנט האוסטרי. כל יצירת אמנות שברשות המדינה, שהושגה באמצעות הפעל לחץ או בתמורה לאישורי ייצוא מהמדינה, או נרכשה, אף על פי שהייתה צריכה להיות מוחזרת לבעליה החוקיים, תוחזר.

המאבק המשפטי

מריה ורנדול

מריה בלוך-באואר-אלטמן - אחייניתה של אדלה - הייתה כבר בת שמונים, וכאשר שמעה על כך שהאוסף של ציורי קלימט שהיה ברשות פרדיננד - בעלה של דודתה - נגנב ממנו ושמעה על החוק החדש ההולך ונרקם, החליטה לצאת למאבק להשבת האוסף. היא שכרה עורך דין, אבל לא סתם אחד.

עורך הדין היה רנדול שנברג, שסבו וסבתו השכילו להימלט בזמן מציפורני הנאצים. סבתו, גרטרוד זייסל הייתה חברתה של מריה, ואשתו של אריך זייסל מלחין ווינאי שבעברו גם ניגן בלהקת ג'אז ווינאית לצדו של פריץ אלטמן, בעלה שלמריה.

אמו של רנדול, ברברה זייסל-שנברג גדלה עם ילדיה של מריה. רנדול, שעבד במשרד עורכי דין, ראה בתיק הזה שליחות. הוא אמנם סיכם עם מריה על אחוזים מהפיצויים שיקבלו (אם יקבלו), אלא שכאשר הבוס שלו פקפק בסיכויי התיק המשפטי, החליט רנדול לצאת למאבק בכל זאת. אלא שהוא לא היה לבד, הוברטוס צ'רנין, לוחם הצדק האוסטרי המשיך במאבקו שלו וחברלרנדול, יחד עם מריה הם שילבו כוחות נגד הממסד האוסטרי האטום. למזלם החלו להיווצר באוסטריה תקדימים בעניין החזרת רכוש לבעליהם היהודים בכלל ויצירות אמנות בפרט. ה"בייראט" – מועצה ווינאית מייעצת לנושא השבת יצירות אמנות – המליצה על השבת

241 יצירות מאוסף משפחת רוטשילד שמדינת אוסטריה התעקשה כי "נתרמו". דברים החלו להשתנות. הבעיה של צוות המאבק הייתה בין היתר, מחלתו של הוברטוס – הוא סבל כאבים איומים והתקשה מאוד לתפקד, (הוא לא זכה לראות את הציורים חוזרים לבעליהם בטרם נפטר) – וגילה המתקדם מאוד של מריה. היא כבר עברה את השמונים. הזמן היה גורם משמעותי במאבק. במהלך ההתכתשות בין צוות המאבק לאוסטריה, תקף רנדול וציין בפני "הלוס אנג'לס טיימס" כי "לטעון שתרומת הדיוקן המוזהב של אדלה לאוסטריה זהו רצונם של אדלה ופרדיננד זו הכחשת השואה". התקפה זו כמוזן הגיעה לכותרות גם באוסטריה. רנדול פנה ישירות לשרת התרבות האוסטרית, גרטרוד גהרר, והציע ליישב את העניין בבוררות באוסטריה.

תשובתה הייתה פשוטה: "אם אתה חולק על החלטת ה"בייראט", תוכל לערער על כך בבית המשפט, אלא שהאוסטרים דרשו ערבות של 1.2 מיליון דולר הוצאות משפט למקרה ורנדול יפסיד, גם לאחר שהצליח להוריד אותם לחצי מיליון דולר לא יכלו הוא ולקוחתו הקשישה לעמוד בכך. באוגוסט 2000 הגישו רנדול ומריה תביעה

להשבת היצירות בפני בית משפט בארה"ב, מחוזקים כעת ברון לאודר, מייסד ויושב ראש הוועדה להשבת יצירות אמנות של הקונגרס היהודי העולמי. לאודר תרם להם כסף לניהול המאבק המשפטי, בין היתר כדי לסגור חשבון ישן. רונלד לאודר היה שגריר ארה"ב באוסטריה שארז את מתלתליו לאחר שקורט ולדהיים נבחר לקנצלר אוסטריה ולאודר כנציג ארה"ב לא תמך במהלך.

1

2

3

Adele Bloch-Bauer 1

Maria Victoria Bloch 2

Randol Schoenber 3

התקשורת תוקפת

במקביל להמולה התקשורתית שהחלה צוברת תאוצה סביב התביעה המדוברת, נפתחה בספטמבר 2000 תערוכה של ציוריו של קלימט שנקראה "הנשים של קלימט", המקיפה ביותר מאז התערוכה הנאצית ב-1943. דיוקן הזהב של אדלה שוב עמד במרכז התערוכה, אלא שהפעם היא משכה אש וביקורת, עתה, אדלה לא הייתה עוד חידה יפהפייה. ווינה הופשטה מכל מסתורין, מאחורי כל סיפור גנוב עמד סיפור, וכל סיפור העלה שאלות קשות, בשום פנים לא ניתן היה להביט שוב בציורים הללו באותו האופן, עד אז ניתן היה

להתעלם מההיסטוריה, אך כעת לא יכולת להתעלם מהתמונות המכשפות של בנות ווינה חפות מפשע אלה, צרובות העלבון. אחד מכתבי התרבות הווינאיים השווה את אוסטריה ל"זנונית של מאפיונר, המתהלכת לאחר שוד אלים, מקושטת בתכשיטים שהיא מתעקשת כי קורבנות השוד העניקו לה במתנה" הקטלוג שהופק עבור התערוכה נראה כמו סיקור של טרגדיה, הנשים הללו לא היו סתם איקונות הן היו קדושות מעונות. מצעד הציורים הגנובים לא יכול היה למצוא לו תזמון גרוע יותר. התערוכה עברה לקנדה, אך

רקציורים בודדים עזבו את ווינה. אוסטריה טענה לדוגמא שדיוקן הזהב של אדלה עדין מדי, האמת הייתה שחששה שלא יחזור משם כמו יצירות רבות אחרות.

התקדים המשפטי - מדינה שופטת מדינה

במאי 2001 אישר בית המשפט הפדראלי בלוס אנג'לס כי התביעה שהגישו מריה ועורך הדין רנדול יכולה להתקדם במערכת המשפט האמריקאית, השופטת ציינה כי ספקו "הוכחות רציניות וכבדות משקל לכך שהיצירות הללו נלקחו תוך עבירה על החוק הבינלאומי" וכי אוסטריה אינה פורום ראוי לדיון בטענה, בשל אגרות ההגשה "הכבדות באופן מוגזם". פרשת התביעה הפכה למדוברת בכל העולם. שגריר אוסטריה בארה"ב העיד בבית המשפט בלוס אנג'לס שאוסטריה אכן כשלה בטיפול ביהודים לאחר השואה אך

לתביעה אין קשר לשואה ומדובר בצוואה רגילה שהותירה את הציורים באוסטריה לבקשת בעליה, אלא שהוא לא הביא בחשבון שצוואה זו לא הייתה נרשמת כפי שנרשמה לולא הייתה בעלת היצירות כבר לא בין החיים. מה עוד שהיא גם לא קוימה כפי שנכתבה. הנאצים אילצו את בעלה פרדיננד לעזוב את ביתו והציורים נלקחו ללא חתימתו שהייתה צריכה לאשר את בקשתה של אשתו למסירת הציורים, ומן הסתם אילו היה הדבר תלוי ברצונו החופשי וודאי שגם אם הייתה ניתנת לו האפשרות הרי שלא היה חותם על

מסירת הציורים נוכח האנטישמיות שהפכה לרצח עם. גם אדלה לא הייתה רוצה להשאיר את הציורים באוסטריה נוכח פשעים אלו. התביעה התקדמה שלב אחר שלב, בפברואר 2002, קבע רודולף ולסר, מומחה אוסטרי לדיני ירושה כי פרדיננד היה הבעלים האמיתי של הציורים. צוואתה של אדלה הפכה לבלתי-רלוונטית. שלב נוסף אותו עברו בהצלחה היה קביעת בית המשפט לערעורים של ארה"ב, כי מריה יכולה לתבוע בבית משפט אמריקאי על רכוש שנגנב תוך הפרה של החוק הבינלאומי. ה"לוס אנג'לס טיימס"

הכריז כי "זו הפעם הראשונה בתולדות המאבק לפיצוי קרבנות השואה שבית דין פדראלי לערעורים קבע כי ממשלה זרה יכולה לעמוד לדין בבית משפט אמריקאי". מדינת אוסטריה ערערה לבית המשפט העליון בארה"ב. ממשל בוש עמד לצד אוסטריה מחשש להשלכות פוליטיות. גם את השלב הזה עברו מריה ורנדול בהצלחה. עיתונאים רבים הקיפו אותם. מריה שכבר הייתה בת שמונים ושמונה, שיבחה את עורך דינה וציינה שהקדיש לתיק זה שש שנים עד כה. באפריל 2005 הוענקו למריה ויורשים נוספים (חמישה במספר)

21.8 מיליון דולר פיצויים מקרן פיצויים שוויצרית בגין העברת בעלות בלתי חוקית של מפעל הסוכר של פרדיננד, שביצע בנק שוויצרי במסגרת אריזציה (הלאמת רכוש לטובת הארים או יותר נכון גניבתו).

בוררות אוסטריה

עורך הדין רנדול שנברג תכנן את המהלך הבא ואמר למריה שעליהם לקבל את ההצעה האוסטרית להעביר את התיק לבוררות מחייבת באוסטריה. מריה חשבה שהשתגע, גם צ'רינין הוברטוס (העיתונאי האוסטרי שעזר להם רבות) הטיל ספקות. "מריה, אם את רוצה שהתיק הזה יסתיים עוד בחיידך, אנחנו מוכרחים לקחת את הסיכון" ציין רנדול. צוות בוררות נבחר. (כל צד בחר את נציגו והשניים שנבחרו בחרו את השלישי). חמשת יורשי משפחת בלוך-באואר השתתפו בבוררות. הצוות החליט כי על פי חוקי הרכוש

הפטריארכאליים שהיו נהוגים בתקופתה של אדלה, בעל אוסף הציורים הוא פרדיננד וכי צוואתה של אדלה הייתה "לא יותר מבקשה", כמו-כן הם פטרו כמופרכת את הטענה שהעלה עורך הדין האוסטרי, כי פרדיננד טען שהציורים שלו כדי להגן על אדלה משמועות על יחסיה עם קלימט. בנוסף לכך ציינו שקביעתה של אוסטריה כי לתביעה אין קשר לשואה - אלא עניין רגיל של

הורשה על פי צוואה - הייתה שגויה, מה גם שצוואה זו כאמור לא כובדה כראוי. בינואר 2006, לאחר כשלושה חודשים - מתחילת הבוררות - שהיו מורטי עצבים עבור מריה ורנדול קבע צוות הבוררות שיש להעביר את הציורים חזרה לבעלים.

הנזק הכפול שנגרם לאוסטריה

אוסטריה רעשה, הדעות היו חלוקות, היו שהתביישו במדינתם ושמחו שהעניין נגמר סוף-סוף ויחד עם זאת התגאו בכך שהצדק נעשה והיו שהאשימו את המדינה בכך שאפשרה לדברים להרחיק לכת עד כדי כך. במקביל היו שהציעו שהמדינה תשלם את הסכום הדרוש להשאת הציורים באוסטריה, הקנצלר וולפגנג שוסל פסל את הרעיון וציין כי "הממשלה לא תמשיך להתמקח, כי לא נוכל להוציא לשם כך 300 מיליון דולר מהתקציב". בכל אופן אוסטריה שילמה מחיר כבד ולא רק בהתייחס לכספי הפיצויים אלא בעיקר

מבחינת התדמית הכלל עולמית שלה. האוסטרים הבינו שהם הולכים לאבד את אחד מסמליהם, סמל שציין תקופה יפה ומיוחדת מאוד של התפתחות תרבותית ששמה את ווינה ככתר בראשה של אירופה. היו שהשוו את דבר לכך כאילו פסל דויד" יעזוב את פירנצה או "המונה ליזה" תעזוב את פריז. היו שהציעו לארגן את הכסף מהציבור דבר שלא צלח.

שוק האומנות כמרקחה

במסיבת עיתונאים נשאלה מריה והשיבה "לא ארצה שאדם פרטי ירכוש את הציורים האלה, חשוב לי מאוד שכל מי שרוצה לראות את הציורים הללו יוכל לראות אותם, כיוון שזו הייתה משאלתה של דודתי." במהלך ארוחה חגיגית באחת המסעדות נאם פטר בנה של מריה לכבוד "ניצחון דוד על גוליית". "זה סיפור אגדה, כי מריה הצליחה למצוא את הנסיך שלה, והנסיך שלה הציל את ציוריו של קלימט..." "שוק האמנות חיכה בקוצר רוח. "האפשרות לרכוש את ציוריו של קלימט ממשפחת בלוך-באואר הוא המאורע

המשמעותי ביותר בשוק האמנות מאז מלחמת העולם השנייה" כתב סטפן לאש מבית המכירות "כריסטיס" "היצירות ניחנות ביופי יוצא דופן כל כך, וסיפור המאבק להשבתן מרתק כל כך, שמכירתן – הפרטית או הציבורית – תמשיך לגרות את דמיונו של העולם". "הדיוקן המוזהב של אדלה בלוך-באואר, יהיה יצירת האמנות היקרה ביותר שנמכרה מאז ומעולם" ניבא לאש.

בקן הצרעות

אוסטריה ותושביה החלו משלימים עם החזרת יצירותיו של קלימט לבעליהם. הציורים נשמרו בקפידה בבונקר של מוזיאון בלוודרה, לאחר שנשמע איום להשחיתם. במקביל צצו כרזות של "האישה בזהב" ברחבי ווינה כמעט על כל תחנת אוטובוס וקיוסק מלווים בכיתוב "ציאו אדלה". רנדול שנברג, עורך הדין הצעיר שניצח את אוסטריה - האיש שציבור גדול באוסטריה שנא - פסע לו כעת בגאווה בתוך הבונקר במוזיאון הבלוודרה, "טירתו של הרייכסמרשל הראשון" (דרגה השקולה לרמטכ"ל) כפי שכונה הבונקר

ששימש את היטלר ופקודיו כמטה הגסטפו בווינה וכהגנה מפני הפגזות "בעלות הברית" על יד היומון הנאצי "פולקישר ביאובאכטר". מספרים שחלק ממנו הוכשר לאחר המלחמה עם תנאי אקלים מתאימים לאחסון היצירות הגנובות. כעת נתקל רנדול בפנים זעופות של אנשים שנאלצו כעת לשתף עמו פעולה בעל כורחם. אחת הפקידות הוליכה אותו במסדרונות האפלים אל החלל החשוך שאיכלס מדפים רבים שעליהם היו מאות יצירות גנובות.

"מסע הצלב" שלו עמד להסתיים. הוא איתר את היצירה המדוברת ביותר "האישה בזהב" דיוקנה המוזהב של אדלה בלוך-באואר, הרים אותה והסתכל בה מהופנט. במשך שמונה שנים הוא טען שהציור הזה לא שייך לאוסטריה, הייתה לו לקוחה עקשנית כמוהו. מריה בלוך-באואר-אלטמן, שהייתה כבר בת תשעים, יהודייה קטנה וקשישה מלוס אנג'לס שגרמה לאוסטריה צרות רבות כל-כך. האבסורד בכל הפרשה הזו הוא

שבשנת 1938 מוזיאון הבלוודרה - כמו מוזיאונים אחרים - לא היה מעוניין במרבית ציוריו של קלימט, כיוון שזה לא היה הטעם של היטלר, ציורים אלו שימשו כתשלום עבור ציורים אחרים שבהם חשקו, והאמת היא שלולא מאבקם של רנדול ומריה להשבת היצירות הגנובות של משפחת בלוך-באואר, איש לא היה שומע על סיפורה של אדלה.

השבת היצירות לבעליהן

כמה ימים מאוחר יותר נארזו ציוריו של קלימט בקפידה והוצאו מאוסטריה, באימייל פורסמו לוחות זמנים מפוברקים כדי להטעות גנבים פוטנציאליים או כאלו שתכננו לפגוע בציורים. משאית לא מזוהה עזבה את מוזיאון הבלוודרה בבוקר קריר אחד לפני עלות השחר. "אדלה המוזהבת" טסה לה מעל הדנובה והאלפים אל לוס אנג'לס. משפחתה של מריה החליטה למכור את היצירות שהוחזרו להם. לא מעט אנשים התאכזבו וכעסו על כך, אנשים ציפו, שמשפחת אלטמן תגלה אצילות ותתרום את הציורים או חלקם. כתבה "ניו-יורק טיימס", מייקל קימלמן ציין כי "לו בחרה המשפחה להותיר את הציורים בידי הציבור,

הייתה מדגישה את צדקת מאבקה להשבת היצירות, ומבהירה שאמנות, אפילו בתקופתנו רודפת הבצע, אינה רק עניין של כסף." האמת הייתה שיורשים בודדים שרכושם הוחזר להם, תרמו אותו. האוסטרים גם הם כעסו על כך שאחרי הכל זה עניין של כסף, ויצירות שנחשבו לסמלים שלהם יימכרו לכל המרבה במחיר כמו בשוק. מריה אמרה שלא איכפת לה שהאוסטרים כועסים, "השאלנו להם את הציורים האלה לשישים ושמונה שנים! הייתה להם האפשרות לרכוש אותם."

המכירה הפומבית

השבת יצירות האמנות לקרבות הנאצים יצרה שוק חדש כלל עולמי. באולם המכירות של "כריסטיס" בניו-יורק עמדה להיערך מכירה פומבית בה חלק גדול מציוריו של קלימט ובתוך כך היצירות שהיו שייכות למשפחת בלוך-באואר. מריה בלוך-באואר-אלטמן חשה שארוע זה יהיה "טקס הגירושין" שלה מאוסטריה הבוגדנית. אדלה שוב נמצאה בתנועה, משאית גדולה מלווה על ידי צוות אבטחה העביר את היצירה אל הנויה גאלרי בחצות הלילה של החמישי ביולי 2006. הציורים של קלימט שהיו שייכים למשפחת בלוך-באואר הוצגו בחדר שעוצב כמו חלל הזכרון של קלימט וחבריו. הקונים הפוטנציאליים היו אחוזי

התרגשות, בורסת המחירים של הציורים הרקיעה שחקים. סכום המכירה הכולל באותו הערב הגיע ל"שיא של 491 מיליון דולר" הכריז כריסטופר בורז', יושב-ראש הכבוד של "כריסטיס" "ב-200 מיליון דולר יותר מהמכירה הגבוהה ביותר מאז ומעולם" (עד אז לפחות). ארבעת הציורים של קלימט שהיו רכושם של משפחת בלוך-באואר נמכרו בסכום של 192 מיליון דולר, שיחולקו בין רנדול וחמשת היורשים, כאשר רנדול – על פי הסיכום גורף 40% מהסכום.

היצירה היקרה ביותר- אי פעם

Ronald Steven Lauder

רון לאודר שתמך במריה ורנדול – גם כספית – במאבקם להשבת היצירות, חמד את הדיוקן המוזהב של אדלה ואכן רכש אותו בסכום דמיוני של 135 מיליון דולר. היצירה היקרה ביותר בכל הזמנים (לפחות נכון לשעת קנייתה). "קלימט הבין שאדלה אישה מאוד מאוד מיוחדת, ואפשר לראות כמה יפה היא נראית,

מוקפת זהב" אמר רון לאודר. "הציור הזה משקף רגש עמוק מאוד כלפי אדלה בלוך-באואר". לאודר הוסיף: זה לא רק דיוקן, זוהי יצירה שלוכדת את כל הרגשות, את הרוח שאפיינה את ווינה במפנה המאה. הדיוקן הזה מייצג את כל מה שווינה הייתה באותה התקופה. לא נוכל למצוא יצירת אמנות אוסטרית

חשובה יותר מהציור הזה. "אדלה בלוך-באואר הייתה אחת האסירות האחרונות של מלחמת העולם השנייה" אמר לאודר. "135 מיליון דולר? אי אפשר לנקוב במחירן של יצירות אמנות גדולות. לציור הזה אין מחיר.

"אדלה" הוצגה באחד מחדרי המוזיאון אך משכה את מירב תשומת הלב בכולו. "האישה בזהב" נולדה מחדש. הדיוקן שנגב, נקרא בשם חדש והועבר לעולם תת-קרקעי ואפלולי, שרד את תופת המלחמה. אדלה הפכה כעת לאגדה. היא סימלה את ניצחון ההיטמעות היהודית, אך ציור הדיוקן שלה היה זכר לכישלון הנורא של אותה היטמעות עצמה. היא סימלה את אחד מרגעי הזוהר של ההיסטוריה אך גם את אחד ממסעי הגזל הגדולים

ביותר שידע העולם. את כל מה שאבד כשאישה אחת ועם שלם הופשטו מזהותם, כבודם וחייהם. השבת הרכוש הציגה לעולם את גוסטב קלימט מחדש, והפעם לא רק כאדם שהיה רודף נשים לא קטן, אלא כאמן שהאמנות שיצר פתחה עיניים וראשים של אנשים. הוא הצליח סוף-סוף לשנות את העולם כפי שחלם.

סוף פסוק וזמן להרהורים

היצירות עברו לידיים פרטיות, היה ברור למריה שהיא לא תדע נחת בעניין גורל הציורים, היא הרהרה ;
"מה אדלה הייתה חושבת? היא אהבה את אוסטריה, אבל את אוסטריה של המוזיקה, האמנות
והפילוסופיה, ודאי לא הייתה אוהבת את אוסטריה הרצחנית ורודפת הבצע שגנבה ממשפחות שהוגלו ו/או
נרצחו." גורמים רבים הביאו להחזרת הציורים של משפחת בלוך-באואר. דור חדש של אוסטרים שהתעקש
על מימוש הצדק וכמו-כן העובדה שאוסטריה מונתה לנשיאת האיחוד האירופי בשנת 2006, דבר שהציב
את ענייניה הלא פתורים במרכז תשומת הלב היו בין הגורמים לכך. יחד עם זאת היו הדרישות המוסריות
של קרבנות הפשע ההיסטורי חסר התקדים, שנותרו עדיין בחיים – השופטת בתביעות השבת הרכוש הייתה
כעת דעת הציבור. מהי משמעות הצדק כשהחוק מסייע לגניבה ורצח? מהי משמעותה של מורשת תרבותית
כשזו הופכת להיות אמצעי להשמדת עם? מהו ערכו של ציור שמעלה באוב את גניבת חייהם של שישה
מיליון בני אדם? המאבק הפומבי הזה נראה כגורל מוזר ליצירת אמנות אינטימית כל כך. הדיוקן המוזהב
של אדלה בלוך-באואר, הגשים את חלום חיי הנצח שלה ברגעי השיא של "תור הזהב" של ווינה באופן שלא
יכלה לשער לעצמה. זהו כוחה של האמנות.

אוסטריה עבודת גמר

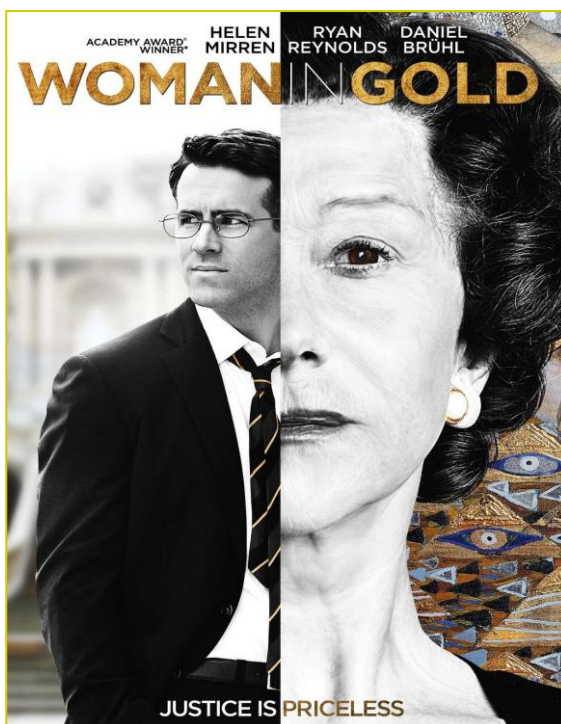
קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

הסרט

בשנת 2015 הוצג על מסכי הקולנוע הסרט האמריקאי-בריטי, "האישה בזהב" בבימויו של סיימון קרטיס ובכיכובן של : הלן מירן , רייאן רינולדס וקייטי הולמס. הסרט מבוסס על הספר בעל אותו השם.

ביבליוגרפיה

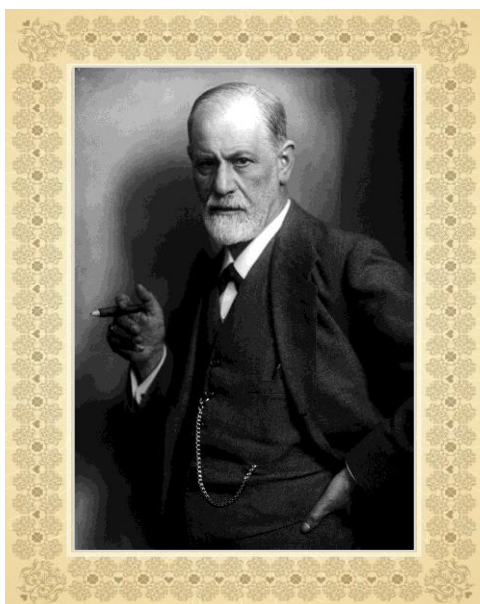
" האישה בזהב " - הסיפור המופלא מאחורי יצירת המופת של גוסטב קלימט. דיוקן אדלה בלוד-באואר, מאת אן-מארי אוקונור. בהוצאת ספרי חמד, ידיעות אחרונות, כל הספר.

זיגמונד פרויד - SIGMUND FRED

הקדמה

Sigmund Freud

1856 - 1939

נולד כזיגיסמונד שלמה פרויד.

במהלך המאות האחרונות, ספגה אהבתו העצמית של האדם שתי מהלומות קשות מידי המדע. המהלומה הראשונה נחתה כאשר האדם הבין שכדור הארץ שלנו

אינו מרכז היקום אלא חלקיק קטן ממערכת קוסמית בעלת ממדים עצומים בלתי משוערים. המהלומה השנייה נחתה עליו כאשר מדע הביולוגיה מוטט את

הדעה שלאדם מעמד מיוחס בבריאה, הוכיח שמוצאו ממלכת החי ושאופיו החייתי אינו ניתן למחיקה. אבל רגשי הגדלות האנושיים עתידים לספוג מהלומה נוספת

וכואבת מאוד מהמחקר הפסיכולוגי בן זמננו, אשר מבקש להוכיח ל"אגו" שהוא אינו אדון אפילו בביתו שלו, אלא חייב להסתפק בפיסות מידע קטנות לגבי מה

שמתרחש בצורה לא מודעת בתוככי נפשו. זו הסיבה להתנגדות העזה למדע זה, לעובדה שהמתנגדים אינם נוהגים בשמץ של נימוס אקדמי ולהתעלמות המוחים

מהצורך להפעיל הגיון חסר פניות". (מתוך מאמר הלקוח מסדרת הרצאות מבוא לפסיכואנליזה - 1933, בו התייחס פרויד למתנגדים לשיטת טיפול זו).

Sigm. Freud

חתימתו של פרויד:

פרוייד מבוא לדמותו

פרוייד גר בשכונה ממוצעת בווינה בבית דירות ברחוב שקט. המדרגות מוליכות אל דלת עליה כתוב: "פרופסור ד"ר פרויד". אתה פותח את הדלת ונכנס אל חדר ההמתנה, כעבור כמה דקות מופיע הרופא איתו קבעת פגישה. גובהו בינוני, כ-1.60 מ', הוא כפוף מעט ולבוש כמו פרופסור מסודר ונקי מאוד, עיניו החומות כהות, נוצצות ובורקות. חדר הטיפולים הוא חדר קטן וחשוך הנראה כמוזיאון זעיר, על הרצפה שטיח פרסי ומסביב "אוצרות" שונים.

בחדר מדפים על גבי מדפים של פסלונים בהם: אלילים מצריים עשויים חימר בהיר ויבש, גמל דו – דבשתי, ראשי פסלים יווניים בעלי עיניים עיוורות ושיער מתולתל, פסלי בודהה, נחשים מגולגלים וגביעי קודש. על הקירות ציורים עתיקים. בחדר נמצאת ספה שצידה האחד מתנשא מעט לטובת המטופל שיוכל לשכב עליה בנוחות - חדר של רופא אמור להיות לבן עם מיטות מכוסות סדינים לבנים וניחוח של חומר חיטוי וסבון חזקים, לא? איזה מין רופא מטפל כך בתוך תערוכה של חפצי אמנות עתיקים?! (יש לציין שפרוייד נהג לסרוק את "השוק השחור"

בחיפוש אחר עתיקות, במיוחד מצריות). למשמע המילה פסיכולוג עולה בדמיונם של רוב האנשים תמונה של פרויד יושב בדממה, מתבונן ומעשן סיגר, בעוד המטופל שוכב על הספה מביט למעלה ומדבר על אמו. מעטים המדענים שהשפיעו השפעה כה עמוקה ויחד עם זאת ספגו ביקורת כל כך קשה כמו פרויד. התיאוריות שלו על אהבה, שפה, עוצמה, התפתחות האדם והמוות עדיין נלמדות בעולם כולו ומיושמות בתחומים שונים ומגוונים: פסיכולוגיה, אנתרופולוגיה ואפילו

בתיאוריות ספרותיות, ועדיין בכל מקוםבו עוסקים ברעיונותיו של פרויד, מתעוררים ויכוחים נוקבים. הפסיכואנליזה, שיטת הטיפול שפיתח פרויד לטיפול במחלות נפש, ספגה ביקורת קשה. אמרו עליה שהיא מסוכנת מדי וחסרת השפעה לחלוטין. כתביו בדבר מיניות הילדים ו"אינסטינקט המוות" הפחידו מבקרים רבים. האשימו אותו שהוא טוען טענות עמומות שלא ניתנות להוכחה מדעית, טענו כנגדו שהעמיד את הדחף המיני מעל לכל מניע אנושי אחר, הטיחו בו שהשתמש בניסיונו האישי כבדגם של התפתחות פסיכולוגית אנושית.

טענות אלו היו בחלקן, תקפות. טענות אחרות מעידות על חוסר הבנה מצד המשמיע אותן. מחקריו על מחלות הנפש התבססו על תיאוריות ביולוגיות שהיו מקובלות במאה ה-19. דבר חשוב לציין הוא שאין בנמצא תפיסה פרוידיאנית קבועה ומקיפה, רעיונותיו התפתחו במהלך חייו, שונו ונכתבו מחדש מספר פעמים עד ליום מותו. ממשיכי דרכו עדיין משנים ומרחיבים את תורתו עד עצם היום הזה. פרויד לא התכוון ששיטות עבודתו תהיינה שקופות לעולם.

למרות שלעיתים קרובות השתמש בדוגמאות מחייו הוא שמר בקנאות על פרטיותו. הוא שרף מחברות ישנות, יומנים וכתבי יד ב-1885 וב-1907. במהלך סבב ההרס הראשון שלו הוא כתב לארוסתו: "לגבי כותבי הביוגרפיות, זו בעיה שלהם. אין לנו כל כוונה להקל עליהם יותר מדי. כולם יחוו דעה נכונה לגבי "צמיחתו של הגיבור". אולם למרות זאת רבים מכתביו ומכתביו של פרויד שרדו והם מראים לנו שהיה חוקר מבריק ומדען מהפכני וכמו-כן אדם אמיץ ומרתק.

ילדותו של פרויד

זיגיסמונד שלמה פרויד, נולד לעמליה ויעקב פרויד ב-6.5.1856 בפרייברג שבמוראביה, שהייתה אז חלק מהאימפריה האוסטרו-הונגרית, עיירה קטנה בת כ-5,000 תושבים שאז נקראה פריבור (כיום נמצאת מוראביה בתחום צ'כיה). משפחת פרויד התגוררה בדירת חדר שכור מעל נפחייה ברובע היהודי העני. ב-1859, בהיותו בן 3 שנים, עקרה המשפחה ללייפציג שבגרמניה ולאחר כשנה עברו לווינה בירת האימפריה האוסטרו-הונגרית. במהלך השנים הבאות נולדו במשפחת פרויד עוד חמש בנות ובן אחד.

(שמותיהם על פי הסדר: אנה, אדולפין, מרי, פאולין, רוזה והבן, אלכסנדר). עד גיל 3 שנים, גדל כאמור זיגיסמונד פרויד בפרייברג, מוקף שדות מזהיבים לרגלי הרי הקרפטים, הוא לא שכח את פרייברג אותה אהב מאוד, ובגיל 75 כתב: " בתוך תוכי, מכוסה בשכבות של שנים, שוכן עדיין אותו ילד מאושר מפרייברג, בן ראשון לאם שמחה בחלקה, אשר ספג את רשמיו הראשונים שלעולם לא יימחו, מאוויר זה וקרקע זו". ווינה לעומת זאת יצרה בו רושם מפחיד. בשנת 1900 כתב לידידו וילהלם פלייס: " אני איש

צעיר, רעב לאור השמש, לפרחים ולרצועת המים הכחולים. אני שונא את ווינה שנאה אמיתית ואישית". בווינה גם נתקל באנטישמיות וסבל כישלונות וגינויים מקצועיים, עם זאת בווינה חי מגיל 5 עד גיל 82 ועזב אותה רק בעת הפלישה הנאצית לאוסטריה ב-1938.

משפחת פרויד - 1898

אימו

Amalia Nathansohn
Freud
18 August 1835

כאשר נולד זיגיסמונד, היה אביו, יעקב בן 40 ואמו, עמליה בת 21. היא הייתה יפה וגאה בכך. ברבות הימים תיארו אותה נכדיה כ"עריצה" וכ"סופת טרנדו". היא הייתה סוערת ולא נהגה לרסן את עצמה. באחד המכתבים שכתב פרויד לארוסתו, טען שירש מאמו את רגשנותו ואת מזגו הסוער.

זיגיסמונד פונק היטב בילדותו. אמו כינתה אותו: "זיגי הזהוב שלי", עד יום מותה בגיל 95. קרובי משפחה סיפרו לו שכאשר נולד אמרה איכרה זקנה לאמו שהיא "העניקה לעולם איש גדול". אמו של פרויד נפטרה בשנת 1930, בגיל 95. פרויד לא היה מזועזע כפי שהיה מזועזע לאחר מות אביו ואפילו חש הקלה על כך שסבלה של אמו הסתיים ועל כך שהוא עצמו יכול למות כעת מבלי לגרום לה צער. הוא כתב לידידו ארנסט ג'ונס שהוא "חש חופש אישי גדול יותר, משום שמאז ומתמיד תיעבתי את המחשבה שמישהו יספר לה שהלכתי לעולמי".

אביו

לעומת אמו עמליה, היה אביו יעקב אדם בעל מזג שקט אך חסר השפעה. הוא היה גבוה ורחב כתפיים והרבה לקרוא בתנ"ך בביתו. זיגיסמונד חשב שהוא העתק גופני ונפשי של אביו. האבא היה אופטימי תמיד אך לא צלח בעסקיו ובשנותיו המאוחרות לא הצליח לפרנס את המשפחה. ליעקב פרויד היו שני בנים מנישואים קודמים, פיליפ ועמנואל, וזיגיסמונד (כשהיה בן 28) כתב להם וביקש את עזרתם הכלכלית.

אביו, יעקב, גדל בבית חרדי וידע לקרוא ולדבר עברית שוטפת, אולם התעלם ממצוות החגים וחגג אותם כאירועים משפחתיים ולא דתיים, הוא אף העסיק אומנת נוצרייה עבור זיגיסמונד, בנו הבכור, שטען מאוחר יותר ברבות השנים "אבי הרשה לי לגדול בבורות מוחלטת בכל הנוגע ליהדות", אולם זה לא מדויק, על פי האוטוביוגרפיה שלו החל זיגיסמונד פרויד לקרוא בתנ"ך עוד כשהיה ילד קטן, אך מעולם לא

למד לקרוא עברית. הוא היה מאוכזב מאביו וראה בו אדם חלש. אחד מזכרונות ילדותו הוא סיפור של אביו מהתקופה בה היה צעיר וכשטייל בחוצות העיר ניגש אליו בחור נוצרי, העיף את כובעו מעל ראשו וצעק לעברו: "יהודי, רד מהמדרכה!". לשאלתו, ענה לו אביו: "ירדתי לכביש ולקחתי את הכובע". לעומת אביו, זיגיסמונד עצמו הגיב אחרת, כשבגר התעמת פרויד פיסית עם נוצרים אנטישמים, צעק עליהם בכעס והיכה

במקל ההליכה שלו את מי שהתעמרו בו או קראו לעברו קריאות גנאי. לא ברור ממה התפרנס האב מיום הגעת המשפחה לוויה, שמו לא רשום ברשימת בעלי המקצוע או אנשי העסקים אשר שילמו מיסים בזמנו, יתכן שלוהה כסף מקרובי משפחה, ידוע רק שהמשפחה חיה ברווחה כלכלית, הוא קנה להם ספרים וכרטיסים לתיאטרון ושכר צייר שצייר את דיוקנאות בני המשפחה. עמליה (האמא) שסבלה משחפת, נסעה לעיתים קרובות לאתרי נופש בהרי הקרפטים על מנת לשפר את מצב בריאותה.

בשנת 1865 נדון יוסף, אחיו של יעקב (אביו של זיגיסמונד) למאסר לאחר שהורשע בסחר בכסף מזויף, יתכן וזהו מקור הרווחה הכלכלית שהייתה למשפחת פרויד. ב-23/10/1896 מת אביו של פרויד, מוות שהיה צפוי. יעקב פרויד בן ה-81 סבל ממחלת לב. למרות עוינותו לאביו החלש - והזיכרון מסיפורו שרק ניער את האבק ממגבעתו כאשר גוי אנטישמי העיפה מראשו – מות אביו השפיע עליו קשות. פרויד כבר היה רופא בן - 40,

נשוי, אב לשישה ילדים ובעל קליניקה משגשגת. הוא כתב לידידו וילהלם פלייס: "מות אבי השפיע עליי קשות... אני מרגיש די תלוש עכשיו". מות אביו דירבן אותו להתחיל שני פרויקטים חדשים; האחד, כתיבת ספר "פשר החלומות" שפורסם ב-1899. השני היה אתגר קשה יותר שנמשך עד סוף חייו. פרויד החל לערוך פסיכואנליזה לעצמו.

בית הולדתו של פרויד בפרייברג, שכיום נמצאת בתחומי צ'כיה. הבית משמש כמוזיאון

היסטוריה אוסטריה

במהלך השנים ידעה אוסטריה חילופי שלטון ומנהיגים שונים, ובתוך כך ידעו היהודים "גאות ושפל" ביחס ובהגבלות כלפיהם. בשנת 1848 אירעו מספר מהפכות במדינות שונות באירופה, רובן דוכאו על ידי השליטים השונים, אולם באוסטריה זכו האינטלקטואלים לאוזן קשבת מהקיסר פרנץ-יוזף. לניסיונם ליצור אומה חדשה שנשענת על בחירות דמוקרטיות ושלטון חילוני שיחליף את השליטה של הקיסר והכנסייה הייתה הצלחה חלקית. בשנת 1867 כאשר היה זיגיסמונד פרויד בן 11 שנים, בוטלו כל החוקי

המגבילים כנגד היהודים, יתרה מכך, מספר יהודים אף הצטרפו לממשלה. מזלו של פרויד שפר עליו בזכות אותם שינויים ועל כן מאוחר יותר תמך בליברלים בנאמנות. עם השיפור במצב היהודים עלה מספרם באוכלוסייה בהתמדה. בשנת 1880 היו בווינה 72,000 יהודים, הם היו כ-10% מכלל האוכלוסייה אבל למעלה ממחצית עורכי הדין, הרופאים והעיתונאים, כמו-כן היו היהודים פעילים בתחום האמנות, הבנקאות והחינוך. שלטונו של פרנץ-יוזף היה כאמור נאור מאוד, במהלך שנות שלטונו

הפכה ווינה למקום תוסס ומלא חיים, בין השנים ל-1870 הוכפל מספר התושבים ומספר בתי העסק בעיר 1840, בעיר נבנו מוזיאונים שונים, בנין האופרה, בנין הפרלמנט, בית העירייה ושפע בתי קפה. כמו-כן הפכה ווינה למרכז תרבות קוסמופוליטי מבחינות רבות כגון: אמנות, ספרות ומוזיקה. גם תחום הרפואה התפתח בה מאוד, תחום שהיה חשוב מאוד לפרויד. אינטלקטואלים רבים העשירו את חיי התרבות של העיר, בהם ציירים, סופרים ומלחינים. פרויד לא היה "חסיד" של בילויים ולא הקדיש מזמנו להנאות חיי העיר.

פרט לטיול היומי שלו ברחובות העיר שכלל את קפה הבוקר ב"קפה לנדגרף" באופלצגאסה וסיורים תכופים במוזיאון של ווינה, לא היה לו ענין בהתערות בחברה האינטלקטואלית. שלא כבמשפחות יהודיות עניות שבהן דיברו אידיש, בבית משפחת פרויד דיברו גרמנית תקנית במטרה להיטמע בקרב המעמד הבינוני הנוצרי כמו בהרבה משפחות יהודיות אחרות, אולם לצד אותה "גאות" היה גם "שפל".

זיגיסמונד סבל – כמו הרבה יהודים אחרים - מהטרדות אנטישמיות בבית הספר ומאוחר יותר בתיכון, גם שנים לאחר מכן נתקל באפליה נגדו שכללה גינויים מקצועיים ופגיעה בקידום המקצועי, אולם עם זאת יהודי ווינה ובהם פרויד ומשפחתו היו עדיין מלאי תקווה

האומנת

כבכל משפחה כמעט, גם במשפחת פרויד היו "סיפורים" שונים, אחד מהם הוא לגבי האומנת הצ'כית המבוגרת שהייתה לזיגיסמונד, היא הייתה קתולית אדוקה ונהגה להגניב את פרויד הצעיר לכנסייה. כשבגר סיפרה לו אמו שהיה נוהג להטיף לבני משפחתו על "מעשיו של האל הכל יכול". חוקרים רבים

סבורים שאומנת זו הייתה הסיבה המקורית לכך שפרויד הוקסם מהעיר רומא. הוא אהב את תשומת הלב שהעניקה לו האומנת וזכר אותה בבהירות רבה כאשר החל - בשנת 1890 - להעלות את קורות ילדותו מנבכי זיכרונותיו וזכר שהיה לו מאוד קשה לקבל את הבשורה שנעצרה, הורשעה ונשלחה לכלא

לאחר שאחיו החורג למחצה – פיליפ - האשים אותה בגניבה. כאשר כתב את התיאוריות שלו על מערכות יחסים בתוך משפחות, הוא זכר היטב את היריבויות האלו.

בת זוגתו

פרויד פגש באשתו לעתיד, מרתה בריינס כשהיה בן 26 והיא בת 21. מרתה הגיעה ממשפחה אינטליגנטית מאוד. סבה, יצחק בריינס היה רבה הראשי של המבורג בגרמניה ושניים מדודיה לימדו באוניברסיטאות בגרמניה. אביה ברמן היה סוחר שעבד גם כמזכירו של אחד מהכלכלנים המפורסמים בווינה - לורנץ פון שטיין. משפחת בריינס הגיעה לווינה מהמבורג בשנת 1869. כשהייתה מרתה בת 8 שנים, היא התיידדה עם בנות משפחת פרויד והייתה אורחת קבועה בביתן, מאוחר יותר בשנת 1883,

נשא אחיה אלי את אנה פרויד אחותו של זיגמונד - לאישה. על פי עדויות שונות לא הייתה מרתה אינטלקטואלית, אבל זכתה לחינוך טוב יחסית לתקופה, היא הייתה בקיאה בספרות גרמנית ואהבה לקרוא, אבל רק כאשר לא הייתה לה עבודה לעשות. באחד הערבים באפריל 1882 (מרתה הייתה כבר בת 21) כאשר חזר פרויד כהרגלו מלימודיו באוניברסיטה, פגש את מרתה - שביקרה את אחיותיו - בביתו, הוא הוקסם מיד, שנים אחר כך כתב לה שבאותו ערב החל להאמין באמונות תפלות. "מאז שהבנתי

שהמבט הראשון בו ראיתי לראשונה ילדה קטנה יושבת ליד השולחן ומדברת בפיקחות בעודה מקלפת תפוח באצבעותיה העדינות, יכול לגרום לי לבלבול מתמשך כל-כך". בני המשפחה נדהמו כאשר התיישב לפתע זיגמונד אל השולחן והצטרף לשיחה. הוא עשה זאת בכל פעם שמרתה הופיעה בביתו, וכעבור מספר שבועות החל לשלוח לה ורד בכל יום. הצנזור הקשות, התלמיד השקדן והמדען השקול כינה את מרתה בריינס: "הנסיכה מהאגדות שפיה מפיק ורדים ומרגליות". פרויד למעשה התאהב במרתה ברגע

בו נפגשו. לרוע מזלם לא היה להם מספיק כסף להתחתן ועקב כך נאלץ כאמור פרויד לעזוב את העבודה במעבדה של ברוקה, כי היה למעשה מרושש כלכלית ובפיגור של 3 שנים לעומת בני מחזורו. (הוא כאמור למד 8 שנים לעומת 5 שנים של סטודנט ממוצע). הם התארסו ומשום מה סיפרו על כך למשפחותיהם רק כעבור כחצי שנה. בתקופה זו החליטה אמה של מרתה לחזור להמבורג, וכך חיו זיגמונד פרויד ומרתה בריינס המאורסים בערים נפרדות במשך שלוש שנים מתוך ארבע וחצי שנות אירוסין, דבר

שהגב היה מקובל באותה התקופה. עבור פרויד הייתה זו תקופת סבל. באותה התקופה, התגלה פרויד כקנאי לא קטן. הם התכתבו מדי יום ובין יתר דרישותיו מארוסתו הוא התעקש שתפגין קרירות כלפי מעריציה ותפנה לבני דודה בשם משפחתם ולא בשם הפרטי, הוא אפילו דרש שתפסיק להחליק על הקרח שמא תמעד ותיאלץ להישען על זרועו של גבר. בתאריך ה-14/9/1886, נשא פרויד את ארוסתו מרתה לאישה לאחר שקרובי משפחה וחברים עשירים הצליחו לארגן את הכסף הדרוש לכך. פרויד דרש

ממרתה לזנוח את הלכות הדת היהודית, והיא אכן פסקה מלקיים מצוות, דבר שהיה לה קשה והטריד אותה מאוד. רק לאחר מותו של פרויד חזרה מרתה להדליק נרות שבת. אולם לצד הויתורים התגלתה מרתה כרעיה שניהלה משק בית רגוע, יעיל ונאות ביותר אשר כלל שישה ילדים בהם טיפלה ומספר משרתים אותם ניהלה, כל זאת בסבלנות ותשומת לב. היא התגלתה כאישה שקטה, צנועה ובעלת "עמוד שידרה" משל עצמה. אחת האמירות שלה הייתה: "אני מעדיפה להתחמק מכל סוג של פרסום. אני

מאמינה בפתגם העתיק שאומר שהאישה הטובה היא זו שאומרים עליה הכי פחות". בעיקרון ניהלה מרתה חיים די עצמאיים, פרויד נתן לה כסף לניהול הבית והיא דאגה לכך שהבית ינוהל בצורה יעילה. היא לא יצאה איתו לחופשות אלא כאשר צורפו הילדים. במאי או יוני בכל שנה יצאה משפחת פרויד לנופש בהרים, מרתה והילדים יצאו ראשונים, פרויד היה מצטרף ביולי עד לאמצע ספטמבר. גם חיי החברה שלה היו נפרדים למדי משלו. פרויד אמר שהעבודה שעשה "נשארה על סף הדלת". בביתו אין

עדויות לכך שמרתה פרויד שוחחה עם בעלה על עבודתו. בעיקר עסקה מרתה ביישור ההדורים עם חברים וקרובי משפחה שנעלבו מפרויד, ובין היתר התעלמה מדרישותיו לנתק קשרים עם אנשים שלא היו לרוחו.

מוות בבית משפחת פרויד

לאחר מלחמת העולם הראשונה פקדו את ווינה מגיפות שונות. סופי - בתו השנייה של פרויד – נפטרה משפעת. פרויד כתב על כך לאחד מידידיו (אוסקר פיסטר): "אובדן ילד נראה לי כפגיעה נרקסיסטית רצינית. התופעה הידועה בשם "אבל" תבוא רק מאוחר יותר. באוגוסט 1922 התאבדה סאסילי גראף, אחייניתו של פרויד. היא הייתה בהריון למרות שלא הייתה נשואה והיא מתה ממנת יתר של סמים. פחות משנה לאחר מכן נפטר הינליה, בנה של בתו סופי.

ילדיו

בין השנים 1887 – 1895 נולדו לפרויד שישה ילדים. שלושה בנים ושלוש בנות. (הבנים: ז'אן מרטיין – מרטיין בפי בני המשפחה – ב-1889, אוליבר ב-1891 וארנסט – ב-1892. הבנות: מתילד – שהייתה הבכורה בילדיו – ב-1887, סופי ב-1893 ואנה ב-1895). פרויד אהב מאוד את ילדיו והיה נוהג

לצאת איתם ליערות ולחפש פטריות, הוא מן הסתם לימד אותם להבחין בין פטריות רעילות למותרות לאכילה. הוא היה מודאג מאוד כאשר חלו, דוגמא לכך היא כאשר חלתה בתו הבכורה מתילד בשנת 1905 וכמעט מתה במהלך ניתוח, הטיח פרויד נעל בקיר ושבר פסלון חרסיה יקר אותו אהב במיוחד. לילדיו קרא בשמות חבריו ומוריו.

אנה

בת המשפחה היחידה שהושפעה מעבודתו הייתה בתו הקטנה, אנה. תחילה אמנם למדה הוראה ואף לימדה זמן מה בבית ספר לבנות, אולם היא הייתה מאוד קשורה לאביה, עוד כשהייתה ילדה נהגה לטייל עם אביה ביערות ווינה כשהוא לבוש לעיתים קרובות במכנסי לידרהוזן קצרצרים (חלק מלבוש לאומי אוסטרי). היא הייתה היחידה מילדיו שביקשה לעסוק בתחומה. בשנת 1916 כשהייתה בת 21, היא שמעה הרצאה מפי אביה על המבוא לפסיכואנליזה והחליטה שהיא רוצה להיות פסיכואנליטיקנית

בעצמה, היא אמרה לאביה שהיא רוצה ללמוד רפואה, אך הוא שייכנע אותה להיות פסיכואנליטיקנית חובבת ולעבוד בתחום ללא הכשרה פורמאלית. לאחר מלחמת העולם הראשונה, היו מחויבים תלמידי הפסיכואנליזה לעבור אנליזה בעצמם כדי להבין את עצמם טוב יותר וכדי לחוות את הטיפול מנקודת מבטו של המטופל, גם אנה, בתו של פרויד הייתה חייבת באנליזה כזו. למרות שהוא עצמו הזהיר את חסידיו לבל יערכו אנליזה לחבר קרוב או בן משפחה, כיוון שככל הנראה הקרבה תגרום לשיבוש

התוצאות האובייקטיביות של הבדיקה, את האנליזה לאנה ערך פרויד בעצמו, יתכן שהוא חשש מכך שהפנטזיות והתשוקות של בתו יהיו מביכות מכדי שיתגלו למטפלים אחרים. אנה זכתה למעמד בכיר בחוג הפסיכואנליטיקנים בזכות עצמה והתקבלה כחברה ב"אגודה הפסיכואנליטיקנית הווינאית" ובמשך הזמן החלה לייצג את אביה - שכבר לא היה מסוגל לנסוע – בכנסים בינלאומיים. אנה, שהייתה כאמור בתו הצעירה, הקדישה את חייה לאביה וליוותה אותו באופן צמוד כאשר בערוב ימיו חלה

בסרטן, היא הפכה ל"אחות הראשית" שלו, ישנה איתו בחדרו בבית החולים וכשהיה צריך עזרה לו להתאים את הלסת התותבת. פרויד מצידו הבריח לפחות מחזר אחד של אנה בטענה שהיא "רחוקה מאוד מלחוש חשקים מיניים". המחזר המאוכזב (ארנסט ג'ונס) כתב לפרויד מכתב מעמיק (ב-1914) בו ציין כי "אנה תהיה אישה מיוחדת במינה מאוחר יותר, בתנאי שההדחקות המיניות שלה לא ישפיעו עליה יותר על המידה. ברור שהיא מאוד קשורה אליך".

פרוייד ואנה הבת - 1920

אורחות חייו של פרויד

בעשור האחרון של המאה ה-19 היה פרויד רופא מבוסס וחבר ראוי במעמד הבינוני. מתחילת הסתיו ועד לסוף הקיץ עבד פרויד שישה ימים בשבוע והיה מקבל מטופלים בקליניקה שלו בין השעות 12:00 – 08:00 ובין 21:00 – 15:00, תוך כתיבה של רשימותיו השונות. כל יום בשעה 13:00 היה יוצא לטיול היומי שלו והיה משוחח עם רופאים אחרים. בנו מרטין זוכר ימים בהם עבד אביו גם 16 ו-18 שעות ביום. בשבתות נהג לשחק קלפים עם חבריו. ובימי א' היה מבקר אצל אמו לעיתים קרובות יצא פרויד לטיולים לבדו.

הוא אהב לבקר באתרי עתיקות. פרויד אהב במיוחד בשר בקר מבושל ולא סבל עוף. "לא צריך להרוג תרנגולות" מנהג לומר לילדיו, "תנו להם להמשיך לחיות ולהטיל ביצים". מרטין פרויד, בנו, מספר ש"החגים בבית היו חג המולד עם מתנות ועץ מואר בנרות, וחג הפסחא עם הביצים המצוירות המסורתיות... מעולם לא הייתי בבית כנסת ועד כמה שאני יודע גם אחיי ואחיותיי מעולם לא ביקרו שם".

במאי או יוני בכל שנה יצאה משפחת פרויד לנפוש בהרים, מרתה והילדים היו יוצאים ראשונים, פרויד היה מצטרף ביולי עד לאמצע ספטמבר. בשנת 1891 עבר פרויד להתגורר בבית ברחוב רגאסה 19 בווינה, שם התגורר 47 שנה עד שנאלץ לעזוב את אוסטריה - מאימת הנאצים - בשנת 1938.

דת וחברה

סיפורי התנ"ך מילאו את ילדותו ומאוחר יותר היו כתביו מלאים בציטוטים מסיפורים אלו ובהתייחסות אליהם, בין היתר הוא כתב לעיתים קרובות על המשמעויות הפסיכולוגיות של הסיפורים הללו, אולם למרות זאת הפך פרויד לאתאיסט מושבע כבר בגיל צעיר ואמונה זו לא השתנתה אצלו. הוא היה נחרץ בדעותיו וסירב – לאכזבת אשתו – להכניס לביתו מנהגים יהודיים ולו הפשוטים ביותר. בספרו "עתיד האשליה" שפורסם ב-1927, והיה למעשה מחקר לגילוי שורשי הדתות, טען פרויד שהדת אינה הופכת את האדם הדתי למאושר יותר ואינה מסייעת לו להשתלב טוב יותר בחברה.

הוא טען ש "מספר עצום של בני אדם אינם מרוצים או מאושרים מהתרבות בה הם חיים, הם רואים בה מעין עול שיש להשתחרר ממנו", מנגד טען שרוח המדע מביאה עמה יחס מסוים כלפי ענייני העולם הזה... ככל שגדל מספר האנשים שיש להם נגישות לאוצרות הידע, כך נפוצה יותר ההתרחקות מהאמונה והדת". שוב גרס פרויד לסערה ציבורית שלוותה בכותרות. בדצמבר 1927, פורסמה בניו-יורק טיימס הכותרת: "פרויד קובע: הדת אבודה". תיאולוגים דחו את הספר ואנטישמים תקפו אותו בטענה שהוא

מנסה להרוס את הנצרות. ההתנגדות כלפיו הייתה נרחבת ורבים טענו שהוא מנסה לחתור תחת אושיות המוסר האנושי, תחילה באמצעות התיאוריות שלו על מיניות האדם, ועכשיו בהכחשת קיומו של אלוהים. בסופו של דבר גם פרויד עצמו לא אהב את הספר. אחת מתלמידותיו המעירות ציטטה אותו באומרו: זהו ספרי הגרוע ביותר! זה אינו ספר של פרויד, זהו ספר שכתב אדם זקן! חוץ מזה, פרויד מת,

והאמינו לי, פרויד האמיתי היה אדם גדול! בעיקר חבל לי על אלו מכס שלא זכו להכיר אותו מקרוב. בספרו "הציוויליזציה וחסר שביעות רצון" שיצא לאור ב-1930 וגם הוא עסק ביחסים שבין הפרט, הדת והתרבות, פתח פרויד וטען שאנשים מטבעם אינם שמחים, לדבריו כאשר אנו לא מאוימים על ידי סערות, רעידות אדמה ומגיפות, אנו מצפים למוות, אולם יחד עם זאת אנו מסיחים את דעתנו מכך בעזרת דרכים שונות, בהם דת ועבודה שמאכזבות אותנו בסופו של דבר, וכאשר בני אדם אינם

מאושרים, הם הופכים עוינים לחברה, וכאן נחלצים לעזרתנו הציוויליזציה והתרבות שמונעים מאיתנו להרוג האחד את השני, במיוחד נוכח העובדה שהדחף לאלים הוא חלק בלתי נפרד מנפש האדם, ולדברי פרויד התוקפנות היא לא רק דחף אלא מקור הנאה שקשה לוותר עליו. ספרו האחרון של פרויד, "משה ומונותאיזם" היה אחד ממעוררי המחלוקת הגדולים שכתב, פרויד כינה אותו: "הרומן

ההיסטורי שלי", בספר זה חזר לנושא היהדות ולדמותו של משה, שהקסימה אותו. פרויד כתב שמשה היה אציל מצרי שקיבל עליו את המונותאיזם, המיר את דתם של היהודים לדת מונותאיסטית והובילם לארץ הקודש, מאוחר יותר כך טוען פרויד - על פי הכתוב בספר - מרדו היהודים במשה ורצחו אותו. למרות שפרויד לא היה מרוצה מהספר באופן מושלם ולמרות שחשש מהדרך בה יתקבל הספר אצל אחיו היהודים, הוא פרסם אותו. הוא כתב להיסטוריון צ'רלס זינגר: "מיותר לומר שאין לי כל

כוונה להעליב את אחיי, אבל מה אני יכול לעשות? כל חיי עמדתי על דעתי ונלחמתי בעד מה שקרוי "האמת המדעית", גם אם היא הייתה לא נוחה ובלתי נעימה לאחיי בני האדם. אני לא יכול לסיים את חיי בהכחשה" כצפוי ספג הספר ביקורת מכל עבר, מתנגדיו של פרויד טענו שהוא לא מדויק מבחינה היסטורית ושהמסקנה אליה הוא מגיע, מעליבה, אולם הספר נמכר היטב ותורגם לאנגלית כמעט מיד.

פרויד הפרנואיד

אחד מחבריו הקרובים של פרויד במהלך השנים היה וילהלם פליס שהיה בעל תיאוריות מוזרות שרובן היו סביב תקופת המחזוריות אצל בני האדם, אצל הנשים – 28 יום ואצל הגברים 23 יום. בהתייחסו לתיאוריה זו היה בטוח פרויד שבגיל 51 הוא ימות (51=23+28) עד שנרגע בגיל 52. בשנת 1909 נסע פרויד לארה"ב לאחר שהוזמן לשם למתן סדרת הרצאות. הוא נסע יחד עם שני חברים, קארל גוסטב

יונג ושאנדור פרנצ'ז' (הרחבות לגביהם בהמשך). בדרכם, בטרם עלו לאינדיה, עצרו לארוחת צהריים בעיר הנמל ברמן שבגרמניה. יונג דיבר ללא הרף על חפירה ארכיאולוגית כלשהיא, פרויד חשב שהעובדה שיונג מדבר ללא הרף על עצמות ישנות וחפירות, פירושה שהוא מייחל למותו והתעלף. בספטמבר 1912 נתן יונג מספר הרצאות בארה"ב. חודשיים מאוחר יותר שוחחו פרויד ויונג על מאמריו של יונג בהן פירט את דעותיו הכופרות בתיאוריה של פרויד. פרויד שוב התעלף.

לימודים

חינוכו של פרויד התחיל בווינה, תחילה לימד אותו אביו בבית, לאחר מכן החל ללמוד בבית ספר יסודי פרטי, את לימודיו בגימנסיה (בית ספר ששילב חטיבת ביניים ותיכון) החל בגיל תשע, הוא היה התלמיד המצטיין בכיתתו במשך שש שנים מתוך שמונה שנות הלימוד בבית ספר זה, הוא "בלע" כרכים שלמים של ספרות קלאסית מרומא ויוון העתיקות ולמד יוונית, לטינית, צרפתית ואנגלית ובנוסף למד גם איטלקית וספרדית בכוחות עצמו, הוא קרא את מחזותיו של שייקספיר באנגלית וכשבגר היה זה אך

טבעי שילך ללמוד באוניברסיטת ווינה. תחילה חשב להיות עורך דין, אולם כאשר החל את לימודיו, שינה את דעתו. מאוחר יותר טען ששינה את דעתו והחליט להיות מדען בעקבות הרצאה ששמע מפי זואולוג מפורסם בשם קארל ברוהל. פרויד רצה ללמוד טבע ואחת הדרכים לכך הייתה ללמוד ביולוגיה.

בסתיו 1873, נרשם ללימודים באוניברסיטת ווינה, כאן גם שינה את שמו מזיגיסמונד לזיגמונד. הוא נרשם ללימודי רפואה ומאוחר יותר כתב שלא חש כל משיכה מיוחדת למעמדו או פעילותו של רופא באותם זמנים, ואגב, גם לא מאוחר יותר. "הדבר שהניע אותי היה מעין תאוה לידע". כאמור היה פרויד די מפונק, הפינוק לטובתו המשיך אפילו כשבגר. כאשר החל ללמוד באוניברסיטה קיבל פרויד חדר לעצמו בבית, בעוד שאר שמונת בניה בית מצטופפים בשלושת החדרים האחרים. משפחת פרויד הייתה

מוכנה להקריב לא מעט עבור הבן המבריק. פרויד הצעיר היה גם תאב פרסום, הוא נהג להסתובב בשבילי האוניברסיטה ולהתבונן בפסלי הפרופסורים הגדולים, בדמיונו ראה את עצמו מפוסל כמוהם עם ציטוט מ"אדיפוס", גיבור המיתולוגיה היוונית שזכה בממלכה אחרי שפתר את חידת הספינקס. פרויד פשוט טרם החליט אז, איזו חידה לפתור. פרויד למד באוניברסיטה שמונה שנים, שלוש שנים יותר מכל סטודנט ממוצע. בשנת 1879 הופסקו לימודיו והוא גויס לצבא בו שירת במשך שנה בה עסק בטיפול בחיילים חולים.

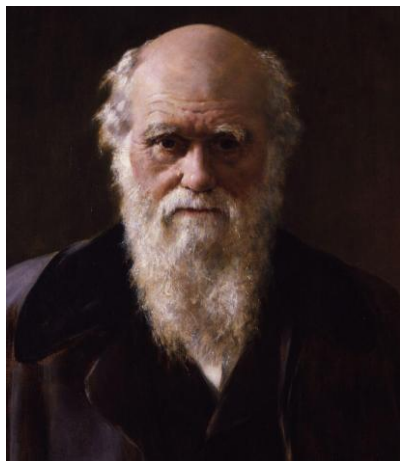
פנים ביתו של זיגמונד פרויד בווינה

חברים ואבות רוחניים בחייו של פרויד

צ'רלס דרווין

פרויד הוקסם מהתיאוריה השנויה במחלוקת של הביולוג צ'רלס דרווין על "הברירה הטבעית" אותה הציג לעולם בשנת 1859, התיאוריה האומרת שבני האדם ככל אורגניזם אחר, מתפתחים בתהליך אבולוציוני, ומוצאם מ"הולך על ארבע, שער ובעל זנב" – משמע, בעל חיים. אנשים רבים האמינו ומאמינים עד היום שהרעיון מהווה עלבון לאדם ולאלוהים, אולם פרויד - כמו מדענים רבים אחרים –

חשב אחרת וכתב על כך: "התורה של דרווין שהייתה אז בכתורות, משכה אותי משום שנראה הבטחה להתקדמות יוצאת דופן בהבנתנו את העולם בו אנו חיים". כנראה שהוקסם ונמשך לתיאוריה של דרווין משום שהיה אתאיסט שתישב חשיבה לא רציונלית וככל הנראה גם מהעובדה שהתיאוריה של דרווין על "מוצא המינים" ויתרה על קיומו של אלוהים.

ארנסט ברוקה

בשנת לימודיו השלישית באוניברסיטה, החל פרויד ללמוד במעבדה לפיזיולוגיה, מנהל המעבדה היה ארנסט ברוקה שהיה מדען וינאי ידוע בזמנו. פרויד עבד במעבדה במשך חמש שנים וברוקה שהיה לו כדמות אב והיה קפדן ותובעני לימד את פרויד לא רק על רקמות איברים ותאים אלא גם משמעת עצמית. כאשר סיים פרויד את לימודיו במעבדה של ברוקה, כבר היה הרעיון שניתן להסביר תהליכים

ביולוגיים באמצעות חוקים פיזיקאליים טבוע היטב במוחו של פרויד. בשלב מאוחר יותר בקריירה שלו, כאשר חקר את גורמי ההתנהגות האנושית, חיפש פרויד אחר הסברים שהיו מבוססים על תצפיות בתהליכים פיזיים כגורם לתנועת האנרגיה הנפשית. כבר בתקופת עבודתו במעבדה של ברוקה, פרסם פרויד מאמרים שונים בהם מבנה העצבים של דגים וסרטנים וכו'. לאחר שסיים את בחינות ההסמכה

לתואר ברפואה הוא קיבל משרה דלת שכר במכון הפיסיולוגי של ברוקה, הוא עבד במשרה זו תקופה קצרה ונאלץ לעזוב לאחר שהתארס לאישה צעירה בשם מרתה בריינס, הוא הבין שממשכורת דלה שכזו לא יוכל לכלכל משפחה. בדצמבר 1882, כחצי שנה לאחר אירסו החל לעבוד בבית החולים של ווינה בדרגת מתמחה.

ברנטאנו

לא ניתן להגדיר את ברנטאנו כאחד מאבותיו הרוחניים של פרויד, אך הוא נקודת ציון חשובה שכן פרויד נכח והאזין לסדרת הרצאות של מדען זה שכינה עצמו "פסיכולוג אמפירי" – משמע פסיכולוג אשר לומד את המוח האנושי באמצעות התבוננות וניסוי. דבר אותו יפתח פרויד ויעסוק בו די הרבה בהמשך חייו.

שארקוט וההיפנוזה

בסתיו 1885 קיבל פרויד מלגת למודים ולאחר שביקר את ארוסתו בהמבורג המשיך לפאריז ללמוד אצל הרופא ז'אן-מרטין שארקוט. שכבר היה רופא די מפורסם והפך את בית החולים סאלפטריר לאחד מבתי הספר היוקרתיים בצרפת בו למד כל נוירולוג רציני באותם ימים ובנוסף לכך הקסים את הצרפתים בזכות השימוש שעשה בהיפנוזה כדרך טיפול באנשים שסבלו מאפילפסיה והיסטריה שהוגדה כמחלה ממנה סבלו בעיקר נשים (מחלת ההיסטריה נעלמה לאחר מלחמת העולם הראשונה פשוט משום

שהפסיקו להגדיר אותה כמחלה). גם פרויד הוקסם משיטות העבודה של ד"ר שארקוט ומאוחר יותר השתמש בהיפנוזה בטיפול בלקוחותיו למשך תקופה מסוימת עד שנוכח שלא זו דרך הטיפול האידיאלית, אולם באותה התקופה ביקש פרויד - כמו שארקוט - להוכיח שניתן להסביר כל תופעה, אפילו שדים, רוחות ומכשפות באמצעים מדעיים ובתוך כך את תופעת ההיסטריה כשנראה כאילו שד נכנס בגופו של החולה. פרויד כתב לארוסתו: " שארקוט הוא אחד מגדולי הרופאים, אדם ששכלו מציב

אותו בדרגת גאונות... אני יכול לומר בוודאות ששום אדם לא השפיע עליי באופן כזה". יחד עם זאת היה פרויד מדוכדך ושקל לעזוב את בית הספר בפאריז וזאת מפני שלא השתייך לחוג התלמידים המקורבים לד"ר שארקוט וכאחד שכזה לא הוזמן למפגשים חברתיים ולמסיבות. בניסיון נואש ואחרון להתקרב ולהפוך לאחד המקובלים בסביבתו, הציע לתרגם מצרפתית לגרמנית את הכרך מהרצאותיו של ד"ר שארקוט שעסק במערכת העצבים, ההצעה נתקבלה ופרויד הפך כצפוי לאחד המקורבים אליו. בכתביו המאוחרים, כתב פרויד ששארקוט היה אחד ממוריו הגדולים ביותר, בעיקר לאור העובדה שחלק ניכר מעבודתו שלו עצמו מבוסס על רעיונותיו של שארקוט.

ד"ר יוסף ברוייר

ברוייר היה אחד החברים הטובים של פרויד עוד מהתקופה בה עבדו יחד במעבדה של ד"ר ארנסט ברוקה באוניברסיטת ווינה, לא פעם הלווה ברוייר כסף לפרויד כשזה נזקק לכך וכאשר שנים לאחר מכן פתח פרויד

מרפאה משלו, הפנה אליו ברוייר, מטופלים. פרויד ראה בברוייר לא רק חבר טוב אלא גם אב רוחני. והעריץ אותו עד כדי כך שלבתו הבכורה קרא בשם מתילד, על שם אשתו של ברוייר. למרות שעבדו יחד היו ביניהם

הבדלים משמעותיים הן בשיטת העבודה והן בניתוח בעיות של מטופלים, לדוגמא: בעוד שבאותה התקופה היה פרויד משוכנע שבעיות מיניות בילדות הן הסיבה

היחידה להיווצרותן של טראומות או תסכול מיני, ברוייר חשב שהן לא הגורם היחיד לכך. ברוייר היה קפדן וספקן ופירסם תוצאות מחקרים רק לאחר שאישר את התוצאות בבדיקות שערך. פרויד לעומתו, שהיה לחוץ להצליח במיוחד לאחר הביקורת בעקבות

עיסוקו בקוקאין, ושאל לפרסם את התיאוריה שיפתח מוקדם ככל האפשר לפני שמישהו "יגנוב" את רעיונותיו כפי שקרה עם ד"ר קולר. חברו ברוייר נתפס בעיניו כגורם מעכב שלא מאפשר לקריירה שלו להתפתח, מכאן ואילך חברותם הלכה ודעכה.

וילהלם פליס

אחד מחבריו הקרובים ביותר במהלך השנים היה וילהלם פליס שהיה רופא אף-אוזן-גרון מברלין. בין יתר הדברים שחיברו ביניהם היו תחומי העניין שלהם: חיים, מוות ומין (מההיבט הרפואי כמובן). בתחילת דרכם החברית ראה פרויד בפליס איש חכם ממנו וביקש את עצתו בכל דבר. לפליס היו תיאוריות שהיום נראות כבדיחות ואז היו נראות כחשודות, חלק גדול מהן היה סביב תקופת המחזור הנשי. בסופו של דבר כל רעיונותיו המרכזיים של פליס הופרכו מבחינה מדעית. בשנת 1895 כבר לא היו

לפרויד חברים רבים, הוא ככלל שנא שחולקים עליו ולהיטותו להצליח ולהתפרסם הרסה לו לא מעט מערכות יחסים עם חברים שונים, גם עם חברו וילהלם פליס הוא הסתכסך, אלא שהפעם היה זה עקב "תקלה" של פליס בניתוח שערך לאחת המטופלות של פרויד, הוא "שכח" פד גזה בתוך גופה, הסכסוך עם פליס היה קשה לפרויד והוא הטיל חלק מהאשמה על המטופלת עצמה. בניסיון להציל את החברות

הגוועת הציע פרויד שיכתבו יחד ספר ששמו "דו – מיניות האדם", פליס דחה את הרעיון. בשנת 1902 הפסיקו פרויד ופליס להתכתב. כשנה לאחר מכן יצאו שני ספרים של מכרים של פרויד, לטענתו של פליס היו ספרים אלו מבוססים על תיאוריות שלו שלטענתו גנב ממנו פרויד והעביר לידידיו.

ארגון "בני ברית"

בספטמבר 1897 הצטרף פרויד לארגון "בני ברית" בווינה. מטרת הארגון הייתה לעבוד כדי "לרומם את אופיים המוסרי והנפשי של בני דתנו" (היהודים). פרויד אהב את החברה שמצא מבלי שתוטל עליו החובה לקיים טקסים דתיים והיה מגיע באופן קבוע לפגישות פעמיים בשבוע, ואף הרצה בפניהם יותר מ-20 פעם, הוא גם אהב את תגובתם המפרגנת, דבר שלא זכה לו בקהלים אחרים.

"האגודה הפסיכולוגית של יום רביעי"

בין השנים 1908 – 1902 היה פרויד שותף בכיר של מעין מועדון חברים של אנשי מקצוע שהתעניינו בפסיכואנליזה והתכנסו לדון בנושאים שונים הקשורים לתורה זו. הקבוצה כונתה "האגודה הפסיכולוגית של יום רביעי". פרויד, האב המייסד של הפסיכואנליזה, היה למעשה "האב הרוחני" של הקבוצה והייתה לו זכות המילה האחרונה. החברים בקבוצה ניסו תמיד לרצותו ועקב משחקי אגו ביניהם עמדה הקבוצה בפני פירוק. בשנת 1908 אורגנה הקבוצה מחדש תחת השם "האגודה הפסיכואנליטית הווינאית".

קארל גוסטב יונג

בשנת 1904 הכיר פרויד את קארל גוסטב יונג, פסיכיאטר שוויצרי כבן 30 שעבד במרפאה הפסיכיאטרית של אוניברסיטת ציריך. יונג שלח לפרויד מאמר אודות יישומי הרעיונות של פרויד בטיפול בסכיזופרניה (מחלת נפש בה מאבדים החולים את הקשר עם סביבתם והמציאות בה הם חיים ולעיתים קרובות "שומעים קולות"). יונג עבד במרפאה יחד עם יוג'ין בלולר, חוקר הנפש שטבע את המושג "סכיזופרניה". פרויד התפעל מיונג והחל להתכתב איתו, הוא ראה ביונג אדם פיקח מרוב מעריציו

הווינאים וראה בו יורש שימשיך את התנועה הפסיכואנליטית למרות שיונג לא חשש לחלוק על פרויד, מאוחר יותר הלכו והעמיקו הפערים בין התיאוריות שלהם וגרמו לפרידה קשה. פרויד, שבין השנים 1906 – 1910 החל להתפרסם בעולם כולו, חשש שעקב האנטישמיות הגואה, יפגע פרסומו ועמלו רב השנים יהרס ויישכח. יונג היה היורש האולטימטיבי, יונג לא היה אוסטרי וגם לא היה יהודי, הוא היה כחול עיניים, בן לכומר נוצרי – מי יכול להיות יותר טוב כממשיך דרכו וזה שיפיץ את התורה הפסיכואנליטית. אולם יונג

חלק על פרויד לא מעט, המחלוקות יצרו ביניהם פערים, יונג לדוגמה טען שהליבדו הינו אנרגיה נפשית ולא רק אנרגיה מינית כפי שטען פרויד, שב"תסביך אדיפוס" האם אינה אובייקט מיני אלא דמות מגינה ומזינה ושמחלות נפש נובעות מסתירות פסיכולוגיות עכשוויות ולא רק מחוויות ילדות, לדבריו של יונג ילד יכול להפוך לנוירוטי כתוצאה מהתעללות מידי בריון בבית הספר ולווא דווקא כי הדחיק שאיפה ילדותית

כלשהי או סבל התעללות מינית בילדות. יונג אפילו רמז לכך הפסיכואנליזה שפרויד עושה על עצמו אינה תקפה כיוון שזה צריך להיעשות על ידי מישהו אחר. יונג בכלל סבר שמטפל צריך לעבור פסיכואנליזה בעצמו לפני שיטפל במישהו אחר. "האגודה הפסיכואנליטית הבינלאומית" אימצה זאת 14 שנים מאוחר יותר, בשנת 1926. למרות הסכסוך בין פרויד ליונג, שימש יונג נשיא "האגודה הפסיכואנליטית הבינלאומית" עד אפריל 1914 ואז התפטר.

"האגודה הפסיכיאטרית הבינלאומית"

פרויד ביקש להפיץ את הפסיכואנליזה ברחבי העולם ויחד עם יונג וחבר נוסף, מדען בשם שאנדור פרנצז', הם הקימו את "האגודה הפסיכיאטרית הבינלאומית", יונג התמנה לנשיא האגודה. חבריו הווינאים של פרויד מחו על כך שלא מינה לתפקיד אחד מהם וכפרה הוחלט על קדנציה של שנתיים

באגודה זו וגם באגודה הווינאית של יום רביעי שבמהלך הזמן הפכה ל"אגודה הפסיכואנליטית הווינאית", אלא שחלק מהפשרה היה שאת הקדנציה באגודה זו ימלא אחד מהווינאים וכך נתמנה אלפרד אדלר לנשיא האגודה הווינאית במקומו של פרויד. אדלר שלל חלק מהתיאוריות של פרויד

ובמהלך שתי הרצאות שנשא ב-1911 הציג את התיאוריות שלו שנענו על יד פרויד בשתי הרצאות משלו. חברי האגודה לא אהבו את ההשתלחות של פרויד באדלר והם טענו שפגע ב"חופש המדע". האגודה התפצלה והפורשים הקימו את "האגודה לפסיכואנליזה חופשית". הפיצול יצר חד בחברה הגבוהה בווינה עד כדי כך שזוגות לא יכלו לשבת יחדיו באירועים שונים.

פרויד האגוצנטרי

פרויד לא היה מוכן לקבל מאיש שינויים בתיאוריה שלו, גם לא מיורשו יונג, אותו כינה בתחילת ידידותם: "נסיך הכתר". במהלך השנים במיוחד לאחר מלחמת העולם הראשונה, הקדיש פרויד זמן רב לדחיית טענותיהם של אחרים שחלקו עליו, הוא לא היה סבלני כלפי אחרים. לדעתו, מעריציו היו עסוקים בגניבת רעיונותיו. כשלא גנבו לו או התנגדו לו, טען שמאמריהם היו משעמים וחסרי מקוריות והיה מאוכזב מהם. ביוני 1914, פרסם פרויד את "ההיסטוריה של התנועה הפסיכואנליטית", ספר שהיה בחלקו תעמולה ובחלקו נקמה. בספר השמיץ פרויד את אדלר, יונג ונוספים.

התפתחות אישית מקצועית

כאמור עזב פרויד את העבודה במעבדה של ארנסט ברוקה כדי להשתכר יותר על מנת שיוכל לפרנס את משפחתו. בין השנים 1882-1885 עבד פרויד קשה כדי לזכות בניסיון הדרוש כדי לעסוק ברפואה, הוא נדד בין כל תחומי הרפואה כולל חדרי ניתוח, טיפולים במחלות עור, עיניים וגם מחלות נפש. מטרתו הייתה

להגיע לתגלית מדעית גדולה, אך למעשה עמדה בפניו מטרה יותר גדולה והיא – להתחתן עם מרתה, ארוסתו. הוא ידע שאם ימצא תגלית מרתקת כלשהיא שתהפוך אותו למפורסם, הוא יוכל לפתוח מרפאה גדולה משלו, ואם תהיה לו מרפאה כזו אזי יהיה לו די כסף כדי לשאת את מרתה לאישה.

הקוקאין

תוך כדי חתירתו למציאת תגלית מדעית, ניסה פרויד דברים שונים, בהם: שיטה חדשה לצביעת רקמות - כדי שיראו טוב יותר במיקרוסקופ – תוך שימוש בכלוריד הזהב. שיטה זו לא הניבה תוצאות עקביות. הוא פרסם מאמר על מטופל שסבל משטף דם במוח אך גם כאן לא זכה להכרה. דבר נוסף אותו החל פרויד לחקור היה הקוקאין והשפעותיו. בראשית 1880, לא היה הקוקאין נפוץ ו/או מושמץ כפי שהוא

כיום, מדענים טרם חקרו את תכונותיו. פרויד החל להתעניין בקוקאין לאחר שקרא מאמר של רופא מצבא גרמניה בו נטען שהסם מגביר את הסיבולת של החיילים. כחוקרים רבים בני זמנו החליט פרויד לנסות את הסם על עצמו. בין היתר היו לו גם סיבות לכך; שנים רבות הוא סבל מהתקפי דיכאון במהלכם חש תשוש, נוח לכעוס ולא מסוגל לעבוד. הוא גילה שמנת סם קטנה של קוקאין עוזרת לו

ותורמת לו מרץ חדש לעבודה. הוא היה מאושר וכתב לארוסתו על "נפלאות" הקוקאין. למזלו הוא לא סבל מתופעות לוואי בעקבות נטילת הסם, וביוני 1884 כתב את המאמר "על הקוקה" (הצמח ממנו מופק הקוקאין), בו המליץ על שימוש בקוקאין להרדמה מקומית, כתרופה נגד תשישות, לטיפול במחלות מעיים וכנגד התמכרות למורפיום, הוא אפילו שלח מעט סם למרתה ארוסתו והמליץ לה

שתיקח מעט כשהיא נטולת כוח. בקיץ 1884 סיפר פרויד על איכויות הסם לשני רופאי עיניים שהיו חבריו; ליאופולד קוניגסטיין וקארל קולר. פרויד וקוניגסטיין החלו לערוך ניסויים ובדקו את השפעת הקוקאין על עיניו של כלב, אולם המחקר נקטע עקב יציאתו של פרויד לחופשה כדי לבקר את מרתה ארוסתו אותה לא ראה כמעט שנה. קוניגסטיין המשיך את המחקר עם ד"ר קולר ותגליתו של קולר

שמצא את הקוקאין כמתאים להרדמה מקומית בניתוחי עיניים, הפכה אותו למפורסם בן לילה. פרויד נשאר רופא צעיר, עני, לא מפורסם ולא נשוי. פרויד לא הפסיק את עיסוקו בקוקאין, הוא נתן לאחד מחבריו קוקאין כתרופה נגד התמכרות למורפיום, החבר אכן הפסיק להשתמש במורפיום אך התמכר לקוקאין עד יום מותו. באותן שנים בהן הרס חברו של פרויד את גופו, החלו להצטבר עדויות בדבר ההשפעות הממכרות וההרסניות של הקוקאין ופרויד זכה לביקורת קשה בגין תמיכתו בסם עד שלבסוף נטש את הנושא לחלוטין, אלא שהוא עצמו המשיך להשתמש בקוקאין מדי פעם במהלך השנים כדי להחזיק מעמד במסיבות כאשר שהה בפאריז וגם כתרופה כנגד כאבי ראש ובטן ואף כדי להקל על גודש באף. (סביר להניח שהקוקאין רק החמיר את כאבי הראש ואת הגודש באף).

מטפל קליני

במהלך שהותו בפאריז הגיע פרויד לאבחנות מעניינות, בין היתר לגבי תופעת ההיסטריה. הוא הבין שלאנשים במצב היסטרי יותר ממצב תודעתי אחד ומאוחר יותר כתב: "התקבל אצלי הרושם החזק שיתכן ומתקיים תהליך מנטלי בעל עוצמה אשר למרות הכל נסתר מתודעתם של בני האדם". השאלה האם היסטריה זו מחלה תורשתית או נרכשת העלתה במוחו שאלות לגבי הקשר בין מצבים גופניים למנטאליים, דוגמת כיצד הופך הלם פסיכולוגי למחלה גופנית? כיצד יכול אדם לחלות כתוצאה מהתעוררות זיכרונות? באפריל 1886, לאחר שחזר מפאריז לווינה, החל פרויד לחשוב על תהליכים תת הכרתיים, על ההשפעות שיש לחוויות נפשיות על תופעות גופניות ועל הקשרים שבין הדחף המיני למחלת ההיסטריה ולחיי הנפש בכלל. הוא המשיך לעסוק בכך במהלך 50 השנים הבאות. לאחר שעזב את מעבדתו של ד"ר שארקוט, לא ערך פרויד עוד ניסויים מעשיים. חוויותיו אצל ד"ר שארקוט היו למעשה תחילת דרכו כמטפל קליני. באפריל 1886 החל פרויד לכתוב מאמרים על מקרים קליניים בהם תיאר מחקרים שערך במחלות נוירולוגיות שונות או שיתוק מוחין. לאחר כחודש בברלין בו חקר מחלות ילדות, חזר לווינה ובחג הפסחא של אותה השנה התפטר ממשרתו בבית החולים הכללי של ווינה (שם ערך את ההתמחות שלו) כדי לפתוח מרפאה פרטית משלו ולהרוויח יותר כסף. (כזכור מטרתו הגדולה הייתה לשאת לאישה את מרתה ארוסתו). פרויד פרסם מודעה בעיתון בזון הלשון: "ד"ר זיגמונד פרויד, דוצנט (מרצה באוניברסיטה) למחלות עצבים, חזר ממסע לימודים בפאריז וברלין. מקבל קהל ברטאושטראסה 7, בין השעות 01:00 ל-02:30 בצהריים". חבריו הוותיקים, גם הם רופאים, החלו לשלוח אליו פציינטים. תחילה לא הייתה העבודה סדירה ופרויד שקל להגר לארה"ב אך חזר בו די מהר לאחר שחבר סיפר לו שהעבודה היחידה שיוכל למצוא שם תהיה מלצרות. באמצע שנות ה-80 של המאה ה-19, היה פרויד עסוק בטיפולים בקליניקה שלו וכמו-כן שירת בצבא, כאמור בטיפול בחיילים שבין היתר לקו ב"הלם קרב". מדי פעם עבד עדיין עבור מורהו הדגול ד"ר שארקוט. בתאריך ה-15/10/1886 נשא פרויד הרצאה בפני "אגודת הרופאים", הקהילה הרפואית בווינה. הוא הציג את "ההיסטריה הגברית". לרוע מזלו אחד הרופאים בקהל טען שכבר פרסם מחקרים בנושא 16 שנים קודם לכן. כולם כעסו על כך שפרויד מציג נושא ידוע ולא מחקר משל עצמו. פרויד נפגע מהביקורת וחש שדוחים אותו שוב כפי שהיה כשעסק בנושא הקוקאין. חודש לאחר מכן הציג בפני אותה אגודה גבר חולה היסטריה במהלך הרצאה בתחום, אולם לאחר ממכן לא שב להופיע בפני אותה האגודה בכל 52 שנות חייו בווינה. בעודו נאבק לזכות בהכרת הממסד הרפואי המשיך פרויד לטפל במרפאתו בחולים שבין היתר סבלו מהיסטריה, הם התלוננו על כאבים מוזרים, בחילות, עוויתות שונות וכו'. שיטות הטיפול בהן נקט אז פרויד נראות כיום מוזרות ומגוחכות בחלקן. טיפול לדוגמה היה טיפול חשמלי הנקרא "פרדיקציה" – החולה שישב על כיסא, הניח את כפות רגליו החשופות בתוך גיגית מים שחברה לקצה אחד של מעגל חשמלי. הרופא אחז אלקטרודה בידו ואפשר לזרם חשמלי לעבור דרך גופו של המטופל. המטופל ספג את השוק החשמלי, שריריו התכווצו והוא היה חש סחרחורת, רעידות, בחילות ולעיתים התעלף. במשך הזמן הגיע פרויד למסקנה שהטיפול היחידי היעיל הוא ההיפנוזה, אלא שכעבור כשנה החל לפקפק גם בכך.

המטופלת אננה

כנוירולוג בהכשרתו וכאחד שעסק בחיבור שבין הנפש לגוף, תמיד נתקל פרויד או שהציג לעצמו שאלות שונות כגון: היכן מסתיימת הנפש ומתחיל הגוף? איך משפיעה המחשבה על הגוף? ואיך בכלל מופיעות מחשבות? אחת המטופלות המפורסמות שהיו "אבן דרך", הייתה אננה או'. היא טופלה גם על ידי חברו של פרויד, ד"ר ברוייר ששמר על זהותה חסויה והציגה כאננה או' בפני רופאים אחרים איתם התייעץ. בשנת 1880, אותה אננה, בחורה משכילה ונבונה בת 21 ממוצא יהודי, בת למשפחה אמידה, גילתה שאיבדה את

יכולת הדיבור שלה בגרמנית, אולם המשיכה לדבר אנגלית וצרפתית ואובחנה כבעלת שתי זהויות שונות, האחת עצובה ונורמלית ואילו השנייה פעלתנית, גסת רוח ונוטה להזיות. במהלך ביקוריה אצל ד"ר ברוייר, היא עצמה גילתה שהיא נפטרת מתסמינים מסוימים כשהיא מדברת עליהם או על מקרים שגרמו להם. היא קראה לזה: "הריפוי בדיבור שלי". הטיפול באננה או' היה ממושך וקשה והיווה מרכיב חשוב ביותר בתיאוריות שפיתח פרויד לגבי מחלות נפש, הוא האמין שחולי היסטריה סובלים בעיקר מבעיות

בזיכרונותיהם ואילו ניתן היה להם להעלות את זיכרונותיהם הכואבים ולדבר עליהם, ניתן היה למצוא את מקור בעיותיהם של המטופלים ומרבית בעיותיהם היו נעלמים, במילים אחרות ניתן לומר ש"האמת משחררת". דיעותיהם של פרויד וברוייר היו חלוקות בעניין המהות של התסמינים מהם סבלה, משמעותם ודרכי הטיפול בהם. פרויד ראה מרכיבים מיניים במקרה של אננה, דבר שבאותה תקופה נשמע מוזר וחדשני. בכלל, פרויד ראה בהרבה מקרים תסמינים הקשורים לחיי המין של המטופל או בעיות הנובעות מאירוע מיני בעבר או בעל השפעה מינית.

שיטות המחקר של פרויד

כאשר החל פרויד לכתוב את "הפרויקט לפסיכולוגיה מדעית" קיווה פרויד להציג חוקים תקפים המסבירים את התנהגות האדם, הוא ביקש להוכיח שהפסיכולוגיה היא מדע התמחותי נוסף. סיבה נוספת הייתה רצונו לבנות מודל ביולוגי או מכני שישביר את תהליך הדחיה של זיכרון בלתי נעים במוח, אלא שמשום מה הוא לא הצליח בכך, התיאורים של אנרגיה בתנועה לא המחישו את העניין בצורה מספיק טובה והוא נטש את כתיבת הספר. תפישתו של פרויד את מבנה המוח עדיין לא הייתה שלמה, אך גישתו

הייתה מוצקה, הוא פיתח דגם שהיה בו היגיון פנימי שמסביר כיצד אנרגיה פסיקאלית הופכת לאנרגיה נפשית. למעשה לא ניתן לכתוב את שיטות העבודה של פרויד "מדעיות" באופן המקובל, פרויד מעולם לא ניהל ניסויים מבוקרים על מטופליו, הוא מעולם לא השתמש בשיטת הניסוי הידועה בשם "שיטת טיפול מקרית" כדי לבחון את השפעותיה עליהם, הוא גם לא ניסה להגביל עצמו להתבוננות במטופלים ורישום מדוקדק של המהלך הטבעי של המחלה, במקום זאת ניסה פרויד לעזור למטופליו. זהו מקור כוחה אך גם

חולשתה של שיטתו של פרויד, הוא סמך על מטופליו שיעזרו לו להגיע לתובנות חדשות או יספקו אישור לתיאוריות שלו. פרויד צפה לא רק בתסמינים של מטופליו אלא גם במערכת הקשרים בינו עצמו לבין התסמינים. מטפלים הם בעלי השפעה חזקה ביותר על נפש המטופלים שלהם ולא תמיד לטובה – לתובנה זו הגיע פרויד כבר אז. למרות גישתו ולמרות שכמו רופאים אחרים, פרסם פרויד רק את הצלחותיו, סיפקו תיאוריו של פרויד את דרכי הטיפול במטופליו, הסבר מדוקדק כמו ספר בלשי, דבר שעזר רבות לחוקרים

ומתלמידים. משמעויות התהליך המחשבתי של פרויד היו גלויות לעיני כל. למרות הפגמים בשיטתו היה פרויד חוקר נלהב. בשנת 1895 כתב לחברו וילהם פליס שהוא גילה את הפסיכולוגיה. הוא חדל להשתמש בהיפנוזה וסוגסטיה וכעת הייתה "האסוציאציה החופשית" שיטת הטיפול העיקרית שלו. הוא החל להשתמש במונח "אנליזה פסיכולוגית" שטבע רופא וחוקר צרפתי בשם פייר ג'נט, אלא ששיטת הטיפול של פרויד הייתה עצמאית ולא התבססה על התיאוריות של ג'נט. פרויד קרא לה "פסיכואנליזה".

"האסוציאציה החופשית"

אחת משיטות הטיפול של פרויד בסוף המאה ה-19 הייתה ללחוץ על מצחו של המטופל ולהורות לו להיזכר בעברו או במקרה מסוים, כמו – כן עדיין טיפל פרויד בלקוחותיו מדי פעם בשיטת ההיפנוזה, קרה שלקוחות לא התהפנטו ומקרה כזה היה עם אחת הלקוחות שלו שביקשה שיפסיק לשאול אותה שאלות ויניח לה לדבר כאוות נפשה, וכך התפתחה "האסוציאציה החופשית", שהייתה שיטת טיפול די חדשנית באותה

התקופה. השיטה עבדה והטיפול עזר. פרויד לא ידע כיצד הצליחה השיטה והוא עדיין חיפש וחקר כדי לדעת יותר על המנגנון שהופך בעיות רגשיות לבעיות גופניות. יחד עם זאת הוא למד להקשיב לסיפורי המטופלים שלו ולדחוף אותם לגלות את מקור הבעיות שלהם. הוא היה יושב על כיסא מאחורי הספה עליה שכב המטופל שסיפר על בעיותיו מבלי לראות את פרויד ומבלי להיתקל בתגובתו. פרויד עצמו הודה "אני

לא סובל שמביטים בי במשך שמונה שעות ביום" (או יותר). פרויד האמין שפסיכולוג לא צריך לרשום במהלך הטיפול או המפגש הטיפולי, אלא להיות מרוכז בלקוח שלו ולאגור כל פיסת מידע, החל מהסימפטומים שהפגין, חלומותיו וגם שגיאות הכתיב שלו.

המין כגורם בלעדי למחלות הנפש

רבים, גם לפני פרויד כתבו על מיניות או דחפים מיניים בילדות ופרסמו מאמרים על הקשר בין מציצת אצבע, חינוך לעשיית צרכים והתפתחות אופיים של ילדים, אולם פרויד היה הראשון להציג תיאוריה שלמה של התפתחות המיניות, הוא הסביר את תופעת מחלת הנפש במונחי ליבידו (אנרגיה מינית) שאינה מאובחנת ברמה הביולוגית, תיאוריה שעוררה מחלוקת, פרויד האמין שטראומה מינית בילדות היא הסיבה

היחידה למחלות נפש. פרויד טען שילדים מוצאים הנאה מינית בפעילויות רבות, בין היתר באוננות, אך בביתו שלו "הפסיכואנליזה נזנחה בכניסה לחדר הילדים" כפי שניסח זאת פרויד, הוא גער בבנו כאשר תפס אותו מאונן. בספרו "שלושה מאמרים על התיאוריה של המיניות" תיאר את ההתפתחות המינית בגיל ההתבגרות וציין שלטענתו כל דחף אנושי מקורו במיניות בילדות, כמו-כן למרות שהצהיר בספרו שמשגל

הטרוסקסואלי (בין שני המינים) עם בן זוג אהוב הוא היעד המיני המושלם, לא החזיק פרויד בדעה שנישואים או יחסים עם בן זוג אחד הם ערובה לבריאות נפשית, הוא היה בעד יחסי מין חופשיים לגברים ולנשים והתלונן רבות על כך שאין די אמצעי מניעה יעילים. בתחילת שנת 1896, האמין פרויד שהסיבה לכל הנוירוזות ומחלות הנפש הייתה מין. רוב החוקרים והמטפלים המודרניים דחו את הטענה הפשטנית

שמניעת הנאה ממין מוליכה אוטומטית למחלת נפש, אלא שהמושג "מין" מבחינה פסיכולוגית אצל פרויד היה יותר מופשט והיה למעשה יותר מאשר משגל, פרויד התכוון לעולם שלם של כעסים ורגשות. פרויד קרא לתופעה "תיאוריית הפיתוי" – חוויה מינית טראומטית בילדות גרמה לתגובה חזקה והאנרגיה שנוצרה משחררת עם הזיכרון בבגרותו של האדם, בצורה של תסמינים גופניים. פרויד הרצה על

"תיאוריית הפיתוי" בפני "האגודה הפסיכיאטרית הווינאית" והציג בפניהם את משנתו. רבים חלקו עליו וגם הוא עצמו חזר בו מאוחר יותר מחלק מקביעותיו, אולם חוקרים בני זמננו סבורים שפרויד צדק בכך שכמה מהנוירוזות באנשים בוגרים, מקורן בהתעללות מינית שחוו בילדותם. ב-1897, שנה לאחר שפיתח את "תיאוריית הפיתוי", החל פרויד עצמו לפקפק בה מכמה סיבות: הטיפולים לא ממש ריפאו את

לקוחותיו – רובם עזבו לפני סיום הטיפול או החלימו חלקית בלבד. כמו-כן טענה התיאוריה שכל מקרי ההיסטריה של לקוחותיו נגרמו על ידי אבי המשפחה, אחיו ואחותיו גם הם סבלו בהיסטריה בשלב מסוים, קשה היה לו להאמין שאביו התעלל בהם מינית. "סוד גדול" אותו גילה וכתב על כך לחברו פליס, היה שמרבית "עלילות הפיתוי" שסיפרו לו לקוחותיו היו "מצוצות מהאצבע". הוא חזר לטפל בלקוחותיו בשיטת "האסוציאציה החופשית".

פסיכואנליזה אישית

כידוע שאלות רבות תמיד עלו וצצו במוחו הקודח של פרויד כשאחת הגדולות שבהן הייתה: "מהו הבסיס למחלת הנפש?" פרויד החליט החליט לנסות לגלות זאת בדרך מאוד מקורית, הוא החליט לגלות את סודות חייו שלו עצמו, בין היתר, היו לו סיבות טובות לכך. מאז נפטר אביו חווה פרויד התקפי דיכאון חוזרים ונשנים, כמו-כן גם הוא סבל במהלך חייו הבוגרים מתסמינים נוירוטיים; קצב פעימות ליבו התגבר לעיתים,

בטנו כאבה והוא סבל מכאבי ראש ומיגרנות. כאשר לא הצליח בעבודתו התלונן על דיכאון ועייפות, הוא למעשה לא הצליח להשלים אנליזה על לקוחותיו והחליט שהוא עצמו תקוותו האחרונה. למרות שהטיל ספק ביכולת האובייקטיבית שלו לערוך אנליזה על עצמו, הוא המשיך והתמיד בכך – כולל ניתוח חלומותיו - עד יום מותו.

"תסביך אדיפוס"

כאשר החל פרויד את תהליך הפסיכואנליזה על עצמו, הוא החל מציף עצמו בזיכרונות ילדות שאמו אישרה כנכונים. הוא נוכח לדעת ששיטת העבודה הפסיכואנליטית שימשה ככלי להעלאת זיכרונות ילדות, בעיקר מיניים. הוא זכר שבילדותו אהב את אמו וחשק בה, וזכר שקיווה שאביו, אחיו ושאר המתחרים על ליבה

של האם פשוט ימותו וכך היא תהיה שלו בלבד. מאוחר יותר הוא כינה את התופעה "תסביך אדיפוס" (על פי המיתולוגיה היוונית, אדיפוס שננטש כילד וגודל בידי זרים, בגר, הרג את אביו ונשא את אמו לאישה), מונח שמילא תפקיד מרכזי בתיאוריות על התפתחות הילדים עליהן כתב מאוחר יותר. הוא הציג את "תסביך אדיפוס" כמצב היחיד שמאפשר התפתחות ילדים לכדי מבוגרים נורמליים.

חלומות

בלילה שבין ה-23-24/7/1895 חלם פרויד את מה שנודע כ"החלום על הזריקה של אירמה". החלום מספר על מטופלת שלו שמצבה הידרדר עקב זריקה שקיבלה מחברו במזרק מזוהם (מה שהגב לא קרה לו אף פעם). פרויד הבין שלחלומות יש משמעות שניתן לגלותה כשהחלום מתעורר. הוא אמר לחברו פליס בבדיחות הדעת שיבוא יום ובפתח ביתו יוצב שלט, בו ייכתב: "ב-24 ביולי 1895, נגלה סוד החלומות לד"ר

זיגמונד פרויד". ההתמקדות בתשוקה במקום בטראומה היוותה שינוי חשוב בדרך מחשבתו של פרויד. הוא הרבה לעסוק בכל הקשור לחלומות ואמר ש" החלום הוא ההתגשמות המוסווית של השאיפה המודחקת או מדוכאת". הוא מאוד אהב את עבודתו עם החלומות שכלל עיסוק בחידות, משלים, משחקי מילים ובדיחות. ספרו "פשר החלומות" הוא ללא ספק החשוב והנפוץ ביותר. בהקדמה לאחת המהדורות

כתב פרויד: "פתרון החלומות הוא 'דרך המלך' לחקר הפעולות הלא מודעות של הנפש". הספר זכה לביקורות חמות, אולם היו מבקרים שהצביעו אפילו על משפט שכתב פרויד עצמו לחברו פליס: "יש כאן יותר מדי חומר לא יאומן, ומעט מאוד הוכחות מוצקות". פרויד היה מתוסכל מכך שספרו "פשר החלומות" לא התקבל כראוי אצל אנשי המקצוע השונים. מצבו הכלכלי הטריד אותו והוא היה מתוסכל גם מכך שהוא כבר בן 44 ועדיין לא מוכר.

"פליטת פה פרוידיאנית"

פרויד טען שהמקרים כמעט ואינה קיימת, לדבריו "לכל פעולה יש סיבה", הוא לא האמין שאנשים אומרים דברים כך סתם ללא סיבה. לטענתו, הרצון החופשי הוא גורם קטן מאוד. טעויות שכביכול מתרחשות כאשר רצון או כוונה לא מודעים גוברים על המודעות כגון פליטות פה, זכו לכינוי המפורסם "פליטות פה פרוידיאניות".

שיטות המחקר - סיכום קצר

אם נצרף יחד את מרכיבי עבודתו של פרויד – פתרון החלומות, פליטות הפה, "תסביך אדיפוס" והתיאוריות על מיניות הילדים – נקבל תמונה חדשה של הנפש האנושית. התמונה המתקבלת מראה שתשוקות לא מודעות שולטות בחלומות, בתופעות הנזירותיות ואף בכל טעות שמבצע האדם, שאיפות אלו

חודרות אל תוך חיי היום-יום שלנו, אפשר לראות אותן אם רק נבחר בכך. מקור השאיפות הוא דחף התרבות הביולוגית. האבחנה העתיקה בין הגוף והנפש, בין הטבע והנשמה התבררה לפרויד כחסרת תועלת. תת המודע רובץ במחשכים, בבסיס כל מחשבה שלנו.

הפסיכואנליזה והחשש להישרדותה

בשלב מסוים כשהפכה הפסיכואנליזה להיות פופולארית הוא חשש שתיתפס בקרב הציבור כשיטת ריפוי המתאימה ליהודים בלבד ועמל קשות כדי לשכנע את הלא יהודים השונים כדי להפיצה. בהמשך נבע חששו של פרויד לגורל הפסיכואנליזה ואיכות הטיפול הפסיכואנליטי בין היתר ממאבקי הכוח שהתנהלו בתוך האגודות הפסיכואנליטיות. פרויד הדגיש ששיטת הריפוי הפסיכואנליטית עסקה לא רק בגילוי הדברים

"המקולקלים" אצל המטופל, אלא גם במציאת דרכים להתגבר עליהם. הוא הדגיש שהשיטה בנויה למעשה על תגובותיו של המטפל לדבריו של המטופל ופירוש הדברים שאומר המטופל – כלומר, מה באמת אמר המטופל בדבריו. הפרשנות הניתנת למטופל על דבריו שלו היא הריפוי הפסיכולוגי, המטפל והמטופל יוצרים ביניהם למעשה קשר חזק. בשנת 1906, כתב פרויד ליונג: "למעשה זהו ריפוי באהבה". אך כדי

להצליח בטיפול על המטפל להיות מתנשא ומרוחק, "עליו להיות בלתי נראה למטופל ולתנהג כמראה, לא להראות דבר פרט למה שמשתקף בו מהם". פרויד טען שהמטפל הפסיכואנליטיקן חייב להתנהג כרופא מנתח, מרוחק רגשית, מגן על עצמו ועוזר לחולה. בתחילת שנות העשרים של המאה ה-19 גברה תהילתו של פרויד, מרבית הפסיכואנליטיקנים הוכשרו על ידו או על ידי חסידיו הקרובים ביותר. לאחר המלחמה

קמו מכונים לפסיכואנליזה בניו-יורק ובלונדון ופרויד חשש לתורתו, במיוחד נוכח העובדה שפסיכואנליטיקנים בסגנון "עשה זאת בעצמך" - שלא הוכשרו בשום מקום – החלו להציע את שירותיהם לכל דכפין. יחד עם זאת החלו אנשי מקצוע הרפואה וראשי האקדמיה בארה"ב להעיר הערות כגון זו של מק'קין קאטל, נשיא "האגודה האמריקאית לקידום המדע" שטען ש"הפסיכואנליזה היא לא ממש עניין מדעי, אלא עניין של טעם

אישי וד"ר פרויד הוא אמן שחי אי שם בארץ אגדות וחלומות, בין מפלצות הסטיות המיניות. פרויד שדווקא היה תומך נלהב במטפלים פסיכואנליטיקנים חסרי הכשרה אקדמית, כתב לאחד מידידיו: "אני רוצה להגן על מקצוע הפסיכואנליזה מפני הרופאים", פרויד טען שאין לו "אופי של רופא" ושתואר ברפואה לא רק שאיננו נחוץ לפסיכואנליטיקנים, אלא שהרופאים הם בעלי דעות קדומות רבות מדי.

למרות עמדתו של פרויד, המשיכה "האגודה האנליטית של ניו-יורק לדרוש תואר ברפואה כתנאי קבלה להכשרה בפסיכואנליזה, מתוך מחשבה שהעיסוק הזה מחייב אנשי רפואה מוסמכים. הבריטים לעומתם הסכימו עם פרויד באופן מסוים ובשנות ה-20 היו כ-40% מהפסיכואנליטיקנים הבריטים ללא הכשרה רפואית. בשנת 1929 היה אברהם בריל, ראש "האגודה הפסיכואנליטית של ניו-יורק" מוטרד מכך שהאגודה הניו-יורקית מתרחקת מתורתו של פרויד והסכים לקבל מספר אנשים חסרי הכשרה רפואית ללימודי

פסיכואנליזה. בסופו של דבר גם האמריקאים נאלצו להודות שהפסיכואנליזה לא קשורה כלל לידע רפואי ביולוגי. בשנת 1937 כשהוא בן 81, סקר פרויד את נושא הטיפול הפסיכואנליטי, תוך כדי שהוא מפקפק בתיאוריה שלו עצמו, הוא כתב שהפסיכואנליזה אינה כלי חזק דיו כדי להתמודד עם עוצמתם של הדחפים הנפשיים, בעיקר דחף המוות. פרויד ציין שנוכח לדעת שהפסיכואנליזה לא סייעה בריפויים של אנשים ולמרות שבוצעה עליהם בהצלחה נאלצו אותם אנשים לחזור לטיפול לאחר שחלה החמרה במצבם. פרויד הגיע למסקנה שהפסיכואנליזה אינה כלי טיפולי, אלא שיטת מחקר והחל מתעניין במניעים העמוקים שבבסיס ההתנהגות האנושית וחוקי החברה, יותר מאשר בריפוי של אדם זה או אחר.

הנפש המשותפת

בספרו "טוטם וטאבו" שבחלקו הינו משל על שבט פרימיטיבי מיישם פרויד את עקרונות הפסיכואנליזה על מבנה החברה האנושית כולה במונחי שאיפות אנושיות בלתי מודעות, באמצעות "תסביך אדיפוס" הוא מסביר את כל התפתחות הגזע האנושי והציוויליזציה. לדבריו קיימת "נפש משותפת" הפועלת בדיוק כפי שפועלת נפש פרטית, ורעיונות שמצויים ב"נפש המשותפת" שורדים במשך אלפי שנים. בספרו "עבודה אוטוביוגרפית"

שכתב בשנת 1925, הסביר פרויד שהדינאמיקה של ההיסטוריה האנושית והתפתחות התרבות הכוללת את הדת, הינה השתקפות של הדינאמיקה בחיי הפרט, אותם תהליכים בדיוק מתקיימים ונשנים ברמה רחבה יותר. לדבריו כשם שאדם הסובל ממאבקים פנימיים עלול לפתח מחלת נפש, גם תרבויות עלולות לחלות במחלה כזו, דוגמת העבריים הקדומים, אשר הענישו את עצמם על חטאיהם באמצעות יצירת דת נוקשה ובלתי מתפשרת.

השפה הפסיכואנליטית

כאשר טבע פרויד מושגים פסיכולוגיים הוא השתמש במילים גרמניות שפירושם והבנתם היו פשוטים. הסיבה לכך שבסופו של דבר הפכו המושגים בפסיכואנליזה למסורבלים ומוזרים הייתה שתלמידיו דוברי האנגלית בחרו לתרגם את המושגים השונים מגרמנית מדוברת ויום-יומית ללטינית במקום לאנגלית

מדוברת. לטינית נלמדה כשפת חובה בכל בתי הספר התיכוניים ובימים ההם נקבעו רוב המושגים המדעיים בלטינית (גם בתחומים אחרים). תרגום המושגים הפסיכואנליטיים החדשים ללטינית גרם להם להישמע מדעיים יותר ועזר לפסיכואנליטיקנים בארה"ב להיראות מכובדים יותר.

רומא

בשנת 1901 נסע פרויד לביקור ברומא, בה חלם לבקר כל חייו, מאז הוקסס מדמותו של חניבעל בילדותו ובכל השנים מאז בהן אסף אמנות וחפצי נוי עתיקים מרומא והקדיש ימים ארוכים ללימוד העיר ואתריה. מאוחר יותר כינה את הביקור ברומא, "נקודת השיא של חיי" ושב לרומא מספר פעמים נוספות במהלך חייו. הוא ביקר גם בוותיקן ובקטקומבות שבו והתמוגג מיצירותיהם השונות של מיכלאנג'לו וליאונרדו דה וינצ'י,

מאוחר יותר פרסם סדרת מאמרים קצרה על אמנות ותרבות בהם: "ליאונרדו דה וינצ'י וזיכרון ילדותו" (פורסם ב-1910) ו"משה של מיכלאנג'לו" (פורסם ב-1914). במאמרים אלו חקר את הבסיס הפסיכואנליטי לעבודת האמנים והעלה לא רק את זיכרונות הילדות שלהם אשר השפיעו על חייהם, אלא גם ניתח את הדרך בה הביעו רגשות מודחקים באמצעות יצירות האמנות שלהם. לאחר ביקור זה החל לנסוע למקומות שונים בהם בין היתר הגן על הקריירה האקדמית שלו.

קידום

בשנת 1885 קיבל פרויד מעמד של מרצה זוטרי באוניברסיטת ווינה, ובמהלך השנים, במיוחד עקב עיסוקו בכתיבת מחקריו וספריו, זנח את קידומו, לא היו לו הכוח והחברים "מקומות הנכונים" כדי להתקדם, וכך כאשר מרצה זוטרי מקבל תואר "פרופסור מיוחד" לאחר כשמונה שנים במוצע, בשנת 1901 היה פרויד מרצה זוטרי כבר 11 שנים. הפקולטה לרפואה אמנם אישרה את קידומו כבר בשנת 1897, אלא שמשרד

החינוך האוסטרי סירב לאשר את מינויו לפרופסור. פרויד חלם להיות מדען מפורסם בזכות התיאוריות שלו ולא בזכות "מרפקיו", אלא שהוא היה יהודי שלרוע מזלו אנטישמים בעלי השפעה דוגמת ראש עיריית ווינה, קארל לוגר ומדינאים אוסטרים אחרים מנעו ממנו את המגיע לו. כמו-כן, התיאוריות שלו בדבר ההיסטוריה והמיניות ואהדתו לקוקאין יצרו לו "אויבים". למזלו של פרויד, אחת המטופלות שלו הייתה

הברונית פסטל שהייתה מעשירי ווינה, היא הפעילה את קשריה במשרד החינוך האוסטרי שניאות לבסוף להעניק לו את התואר פרופסור, השכנוע כלל את אחד הצירים באוסף הפרטי של הברונית. עם קבלת התואר "פרופסור", נסק מעמדו של פרויד שבין היתר הרשה לעצמו כעת לגבות תשלום גבוה יותר על טיפוליו.

ארצות הברית

בשנת 1909 היה פרויד כבר מטפל ידוע ומבוקש והיה לו די כסף לקנות עתיקות ופסלים של תרבויות עתיקות. ידידו וחברו למקצוע, ד"ר הנס זקס אמר: "משרדו של פרויד החל להיראות לא כמו משרד של רופא אלא כחדר עבודה של ארכיאולוג". באותה שנה, הוזמן פרויד - על ידי סטנלי הול נשיא אוניברסיטת קלארק בוורצ'סטר מסצ'וסטס - לתת סדרת הרצאות בארה"ב. (הוא שמע על פרויד מפי חוקר אורח שעבד בבית

החולים בו עבד גם יונג). תחילה לא שש פרויד להזמנה, הוא ראה באמריקאים צדקנים מדי ביחסם למין וקמצנים, אולם כשהבין שהוצאות הנסיעה יכוסו על ידי המזמין, הסכים לנסוע. הוא נסע לארה"ב יחד עם יונג ופרנצ'י. (יש לציין כבדרך אגב שפרויד לא אהב את האוכל האמריקאי וטען שהוא מזיק לקיבתו). פרויד נפגש עם פרופסורים שונים (ביניהם גיימס פוטנאם, פרופסור לנוירולוגיה) ושיכנע אותם

שהפסיכואנליזה היא הכלי הטוב ביותר לטיפול בחולי היסטוריה – השתלטותו של פרויד על הפסיכיאטריה האמריקאית החלה. פרויד הפך לסלבריטי, בעיקר בארה"ב. בשנת 1924 הציע לו העיתון "שיקגו טריביון" סכום של \$25,000 תמורת עריכת פסיכואנליזה לשני תלמידי תיכון שחטפו ורצחו נער בן 15 בניסיון לבצע את הפשע המושלם. באותה השנה הציע לו המפיק סמואל גולדווין מהוליווד \$100,000 כדי שיעץ בהפקת

סרט על סיפור אהבה. גולדווין כינה את פרויד: "המומחה הגדול בעולמנו בענייני אהבה". פרויד דחה את שתי ההצעות, עניין אותו יותר למצוא דרכים ליישם את הידע של הפסיכואנליזה בחיי היום-יום ולהפוך אותה יותר נגישה ושימושית.

תקופת מלחמת העולם הראשונה

למרות שפרויד סבל מאנטישמיות, הוא היה נאמן לאוסטרו-הונגריה כאשר פרצה מלחמת העולם הראשונה ובין היתר נהיה מוטרד מכך הפסיכואנליטיקן האנגלי ארנסט ג'ונס - שכתב ביוגרפיה על חייו של פרויד - תמך בבריטים. שלושת בניו של פרויד גויסו לצבא ובתו אנה נלכדה בבריטניה לזמן מה כאשר החלה הלחימה בזמן המלחמה הצטמצמה מאוד תפוצת כתבי העת הפסיכו-אנליטיים שפרויד סייע בייסודם, עד כדי כך שכמעט פסקה לחלוטין, וכמו-כן פגישות "האגודה הפסיכואנליטית הווינאית" הצטמצמו מאוד.

פרויד חקר את הבסיס הפסיכואנליטי של המלחמה ובכתביו "על מלחמה ומוות" ציין שהדחפים האלימים חזקים הרבה יותר מכפי שהחברה נוהגת לחשוב, ותלה את האשמה בפרוץ המלחמות השונות במספר מצומצם של מנהיגים בעלי עוצמה וכוונות רעות שמסיתים את הציבור. במהלך המלחמה גברה מאוד ההתעניינות בפסיכואנליזה, הסיבה לכך הייתה הופעת נזירות המלחמה הידועה בשם "הלם קרב" – אלפי חיילים נפגעו נפשית וחדלו לתפקד אחרי שחוו את זוועות שדה הקרב. רשויות הרפואה היו אובדי עצות ולא

ידעו כיצד לטפל בגברים אלו. בשנת 1918 באו נציגי ממשלות גרמניה, אוסטריה והונגריה (בתום המלחמה נפרדו לשתי מדינות) לקונגרס הפסיכואנליטי הראשון שנערך לאחר המלחמה. העניין בהקמת מרכזים לטיפול נפשי בקורבנות המלחמה לא ארך זמן רב עקב מהפכות פנימיות באותן המדינות. המצב הכלכלי אחרי המלחמה היה קשה מאוד, האינפלציה הרקיעה שחקים ובין היתר היה מחסור חמור במזון ובדלק, ומן הסתם גם משפחת פרויד סבלה מכך. ממטבח של משפחת נעלמו החלב והבשר וקשה היה למצוא נייר

ו/או עטים, פעם אחת אפילו הסכים פרויד לקבל את שכרו בתפוחי אדמה במקום בכסף. פרויד כתב לחבריו בחו"ל וביקש מזון, בגדים וסיגריות. פרויד החל להגביל את עצמו למטופלים ממוצא בריטי או אמריקאי, מטופלים שיכלו לשלם במטבע שערכו שווה יותר. למרות הקושי שהיה לו בשפה האנגלית, הוא אהב את תחושת הביטחון הכלכלי שזה העניק לו.

נשים

פרויד התעלם מתפקידן של הנשים בחברה ברבות מעבודותיו ולמעשה היה שוביניסט. לדוגמא: דעתו בדבר הענקת זכות הבחירה לנשים הייתה שזו תהיה טעות, לאור מחויבותן לעבודות הבית. נשים שאפתניות הוגדרו על ידי החברה, "נשים שלא כדרך הטבע", משמע, משוגעות או "היסטריות" על פי המונחים של פרויד. הוא למעשה לא היה שונה מרבים אחרים, זו הייתה רוח התקופה והדעה הרווחת. בשנת 1923 החל פרויד לחקור את מיניות האישה, היו לא מעט חוקרים שעסקו בכך באותה התקופה. התיאוריה של פרויד

עוררה את חמתם של רבים, ואפילו חלק מתלמידיו לא כל כך הסכימו איתו. באחד ממאמריו כתב פרויד: "קשה לדחות את ההנחה שרמת הנורמליות המוסרית אצל האישה שונה (מאשר אצל הגבר), היא מגלה חוש צדק מפותח פחות, פחות נוטה להיכנע לדרישות הגדולות שמציבים החיים והחלטותיה נובעות לעיתים קרובות יותר מתוך רגשות רכים או עוינים". ספרו "שלושה מאמרים על התיאוריה של המיניות" גדוש

בדעות קדומות כחלק מהגישה הויקטוריאנית לפיה נשים הן בני אדם חלשים, לא הגיוניים שיש לשלוט בהם, מיותר יהיה לציין שקביעה זו פגעה מאוד בנשים. דבר מוזר נוסף שכתב פרויד היה למעשה תשובה לשאלות: "מדוע נוטשות הילדות את אמותיהן? ומדוע הן מתחילות לאהוב את אביהן?" פרויד טען שיש שלב בהתפתחות המינית הנקרא "השלב הפאלי" (פאלוס = פין). הוא טען שילדים וילדות מאמינים

שכולם יש פין, וכאשר מבחינות הילדות בכך שחסר להן אותו פין יקר כמו שיש לילדים הזכרים, הן מתחילות להרגיש נחותות ומתחילות לדחות את אמותיהן בחושבן שהן לקחו להן את הפין או הרשו להן להיוולד נחותות ונעשות כרוכות אחר אביהן בעל הפין. חוקרים וחוקרות רבים חלקו על פרויד. בקונגרס הפסיכואנליטי הבינלאומי שנערך בברלין בשנת 1922, טענה קארן הורניי, פסיכואנליטיקנית גרמנייה

שההנחה שנשים אינן רוצות להיות נשיות עלולה היות תופעה של "נרקסיזם גברי" מצד הפסיכואנליטיקנים. חוקרות אחרות טענו שהבנות שואפות לזכות בפין של האב ושונאות את האם משום שהן רואות בה יריבה ולא בגלל שהן חשות מסורסות.

השלטון הנאצי

בשנת 1931 הייתה אירופה במיתון כלכלי, אולם פרויד הצליח להמשיך לפרנס את משפחתו מעבודתו במשרה חלקית כמטפל, בזכות פרסים בהם זכה ותמלוגים על ספריו. המצב הכלכלי הקשה בגרמניה ואוסטריה הביא להפיכה ובשנת 1933 נתמנה היטלר לקנצלר גרמניה. כעבור כחצי שנה החלה המפלגה הנאצית לארגן שריפות פומביות של ספרים שנכתבו בידי יהודים, דמוקרטים ושמאלנים, כולל ספריהם של אלברט איינשטיין, פרנץ קפקא, תומס מאן וזיגמונד פרויד. ווינה נכנעה לדיקטטורה, אך זה לא הניע את

פרויד לעזוב. חבריו שגרו בחו"ל והיו עירניים למתרחש, הציעו לו מקלט, אך הוא דחה את הצעותיהם. טוב היה לו בווינה, הוא גר באותו הבית כבר 40 שנה, מוקף ב ידידים וקרובי משפחה שדאגו לו. חבריו של פרויד שהשכילו לקרוא את המפה הפוליטית וצפו השתלטות של גרמניה – עם היטלר בראשה – על אוסטריה, החלו נוטשים את המדינה. פרויד נותר מבודד יותר מיום ליום, מחד המצב הפוליטי הדאיג ובשלב מסוים

אף הפחיד אותו, מאידך הוא חשש לגורל הפסיכואנליזה, מי יגן על עתידה? האמת היא שהיו כבר לא מעט פסיכואנליטיקנים פזורים ברחבי העולם. הרמן נורברג, אחד מהפסיכואנליטיקנים שברחו מאוסטריה נזכר שפרויד אמר לו: "אין כל סכנה באמת, ממשלת אוסטריה תגן על היהודים ולא תיכנע לנאצים". לגבי עצמו אמר שהוא אדם זקן וחולה ו-ווינה היא ביתו, בה נמצאים רופאיו שמכירים אותו ויודעים שהוא זקוק להם". בתאריך ה-12/3/1938 סופחה אוסטריה לגרמניה, צבא גרמניה נכנס לאוסטריה והמון אוסטרי החל לבזוז רכוש יהודי באופן מיידי, הם שדדו והכו יהודים ברחובות וגזלו רכוש מבתיים ועסקיהם.

הנאצים הגיעו גם לביתו של פרויד ולבית ההוצאה לאור של "האגודה הפסיכואנליטית הווינאית" ולקחו משם כסף ומסמכים מכל הבא ליד. פרויד עדיין לא רצה לעזוב, בין היתר חשש שאף מדינה לא תרצה לקבלו, שכן, העולם ב-1938 לא היה רגיש למצוקותיהם של פליטים יהודים. חברו ארנסט ג'ונס שכנע אותו שלמרות שהוא לא מוכן לנטוש את ווינה, ווינה למעשה נטשה אותו. הממשלה הנאצית של אוסטריה לא רצתה לתת

לפרויד לצאת מאוסטריה, למזלו היו לו חברים בעלי השפעה בקהילה הבינלאומית – שגריר ארה"ב בצרפת, הקונסול הכללי של ארה"ב בווינה, הנסיכה מרי בונפרטה (קרובת משפחה של כמה ממלכי אירופה) וחבריו של ארנסט ג'ונס (חבר של פרויד) במשרד החוץ הבריטי. המאמצים המשותפים וכופר הנפש ששילמה הנסיכה בונפרטה – על פי דרישת הנאצים – עשו את שלהם. פרויד הורשה לעזוב את ווינה בתאריך ה-4/6/1938.

הוא שוחרר ממפקדת הגסטפו לאחר שאולץ לחתום על הצהרה כי זכה ליחס טוב. "אני ממליץ על הגסטפו בחום רב", כתב פרויד ביושב ובאירוניה. למרות שפרויד הצליח להוציא את מרבית בני משפחתו מווינה, הוא נאלץ להותיר מאחור את ארבע אחיותיו. אחת מהן מתה מרעב במחנה הריכוז טרייזנשטאט והשלוש האחרות נרצחו באושוויץ.

לונדון

בשנה האחרונה לחייו מצא פרויד מקלט בלונדון, הוא הגיע ללונדון ב-6/6/1938, יומיים אחר עזיבתו את ווינה ומספר חודשים לאחר מכן התמקם בבית שכור בפרבר הלונדוני מרספילד גרדנס שברובע המפסטד. הספה שעליה שכבו מטופליו, ספריו ואוסף העתיקות שלו נפדו מידי הנאצים תמורת כסף והוא קיבל אותם

בלונדון. אשתו מרתה וסוכנת הבית שלו הצליחו לארגן את הבית כך שיהיה העתק מדויק של הבית ברחוב ברגשטראסה 19 בווינה. הוא החל לקבל מטופלים והמשיך להגות בנושאים כבדי משקל, אולם כאשר העיר אחד מאורחיו שהחדר החדש נראה בדיוק כמו החדר הישן בווינה, אמר פרויד: "הכל נמצא כאן, רק אני לא פה".

הסרטן

בשנת 1923 פתח פרויד במאבק שימשך עד סוף חייו. הוא אובחן כחולה סרטן. לאחר עשרות שנים של עישון סיגרים מרד בו גופו. בעקבות נפיחות כואבת בחיך, נבדק אצל רופאו האישי. הוא כבר שיער לעצמו שזהו גידול ממאיר וביקש מרופאו "לעזוב את העולם בצורה מכובדת אם יתפכו כאביו לבלתי נסבלים". הרופא שסבר שפרויד מאיים בהתאבדות אמר לו שיירגע וכל שעליו לעשות הוא להסיר את הגידול הממאיר ולהפסיק לעשן,

אלא שפרויד לא הפסיק. לאחר שחלה בסרטן, הפסיק פרויד לכתוב על תיאורי מקרים של מטופלים שלו והתמקד בכתיבה על נושאים פילוסופיים רחבים יותר ועל פסיכואנליזה ותרבות. הוא קיצץ במספר המטופלים שלו והלך והתנתק מקשריו עם בני אדם, תוך שהוא מקדיש את זמנו לכתיבה מדעית ובלתי אישית. האמת היא שפרויד לא טופל טוב, חלק מזה באשמתו. אכן היה לו סרטן בחיך, אך במקום לפנות למנתח פה, הוא

משום מה פנה למומחה לבעיות אף שטיפל בו באופן לא מספק. הגידול הממאיר הוסר, ובמקומו הותאם לפרויד חיך מלאכותי כדי שיוכל לאכול ולדבר. בסך הכל בוצעו בפרויד כ-30 ניתוחים במשך כ-16 שנים, לא כולל התאמות של החיך התותב וניקיונו. פרויד סבל לא מעט מהלסת התותבת שהותקנה לו לאחר הסרת הגידול הממאיר, לעיתים קרובות סבל מכאבים והיה לו קשה לדבר או לאכול. פרויד כאמור לא הפסיק לעשן,

הוא היה מכור לסיגרים והוא ידע שהוא מכור להם, אלא שהאבחנה העצמית שלו לא עזרה לו. הוא ידע שגם אם המוח הרציונאלי מודע לקיומה של בעיה, הלא מודע עדיין אווז בה, אלא שבשנת 1930, כשהוא בן 74, היה פרויד אדם זקן וחולני מאוד ועקב החשש מכך שהסרטן יחזור, חדל סוף-סוף לעשן את הסיגרים האהובים עליו כעבור שנה שוב נותח, הוא היה חלש מאוד ומוגבל מתמיד, עד כדי כך שלא יכול היה לנסוע לטקס שנערך

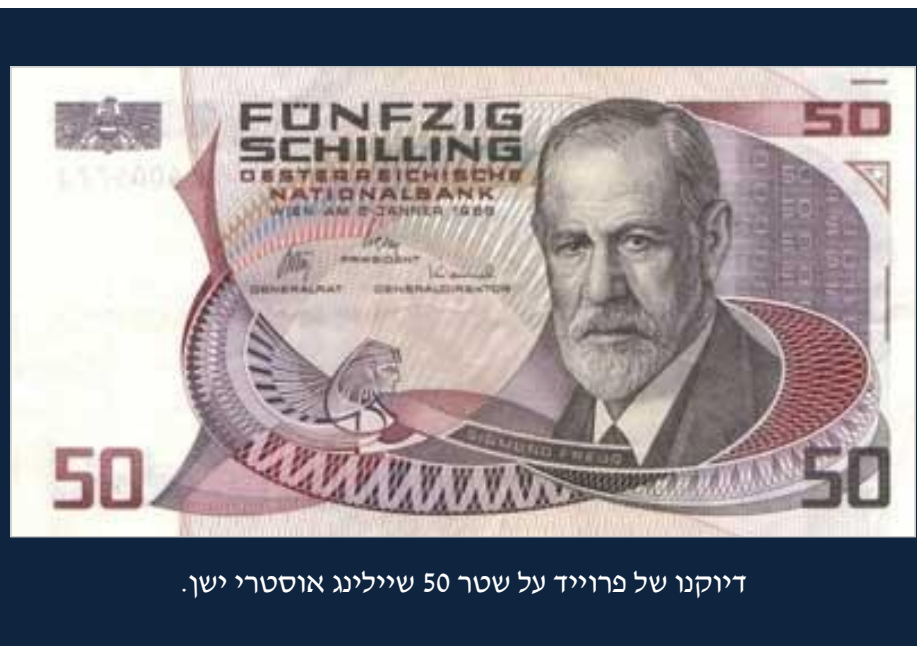
בפרייבורג, עיר הולדתו, בו הוצב שלט לציון המקום בו נולד. לרוע מזלו הסרטן חזר. ב-1937 שב הסרטן והופיע בגופו, פרויד גסס, הוא לא יכול היה לעמוד בעוד ניתוח. בפברואר 1939 קבעו רופאיו הבריטים שלא ניתן לרפא או לנתח אותו. ביולי אותה שנה הפסיק פרויד לקבל מטופלים, אך עדיין קרא. את קבלת "פרס גתה" – פרס שהעניקה לו העיר פרנקפורט בגרמניה, על תרומה מכרעת למען החברה, קיבלה בתו אנה בשמו, שכן, עקב

מחלתו לא יכול להגיע לקבל את הפרס בעצמו. הרקמות הסרטניות בגופו החלו לגרום לכיבים שהעלו ריח נורא, מחודש אוגוסט 1939 אפילו כלבו סירב להתקרב אליו. הוא ניסה להמשיך לכתוב אך עזב את הכתיבה באמצע כיוון שחש כאבים כל הזמן, יחד עם זאת סירב לקחת תרופות הרגעה כיוון שרצה שמוחו יישאר צלול. בתאריך ה-21/9/1939, ביקש פרויד מרופאו האישי - ד"ר מקס שור - לעזור לו.

הוא אמר לו: "כעת אין לי דבר מלבד סבל חסר טעם", לאחר ששוחח עם בתו אנה, הזריק לו ד"ר שור מנה גדושה של מורפיום. במהלך היוםיים שלאחר מכן הזריק לו שור עוד שתי מנות מורפיום כאלו. בתאריך 23/9/1939 מת זיגמונד פרויד והוא בן 83. בניגוד לנוהג היהודי, גופתו נשרפה ואפרו הושם באגרטל יווני שהיה חביב עליו. מרתה בריינס - פרויד, אישה נאמנה מאין כמוה, הדליקה נרות שבת לראשונה מאז נישואיה.

דיוקנו של פרויד על שטר 50 שילינג אוסטרי נשן.

סיכום

עבודתו של פרויד לא הייתה מושלמת, הוא כתב עשרות ספרים ומאמרים ויאמר לזכותו שתמיד פקפק בתיאוריות שהוא עצמו הגה ושינה אותן בהתאם למחקריו, מאידך הוא לא יכול היה לסבול את אלו שפקפקו בקביעותיו וסילק מעל פניו כמה מתלמידיה המוכשרים ביותר של תנועתו משום שלא הביעו די

רחשי כבוד לרעיונותיו. פרויד הצליח ליצור כלפיו נאמנות ואהדה עצומים ויחד עם זאת גם שנאה תהומית. נושאי מחקריו והדרכים בהן הסיק את מסקנותיו נותרו שנויים במחלוקת עד עצם היום הזה, עד כדי כך שמחד, מבקרי ספרות רבים מצטטים מתוך ספרו "פשר החלומות" כדי לספק סימוכין לדעותיהם ומאידך ישנם

ביולוגים שטוענים כנגדו שרעיונותיו בדבר הנפש האנושית אינם אלא רמאות ושאיין טעם להמשיך ולחקור אותם. עבודתו של פרויד גרמה לכעס בקרב לא מעט מדענים, פסיכולוגים וסופרות פמיניסטיות. רבים ממתנגדיו טוענים כנגדו שהתורה הפסיכולוגית שלו מבוססת על אמונה ולא על עדויות מדעיות לגבי נשים באופן

ספציפי, כמה מהתיאוריות שלו על מיניות האישה, פוגעות בנשים רבות ומעודדות מטפלים לראות נשים כיצורים חלשים ולא בוגרים. במקביל למחלוקת ולתרעומת שעורר כלפיו, הרי שניתוחיו המדוקדקים בעניין ההתנהגות האנושית והקשר בינה לבין סתירות ועימותים בסיסיים בתוככי הנפש, סיפקו כלים יקרי ערך לחקר חיי

האדם והאמנות, ולמדעים כגון: אנתרופולוגיה, היסטוריה, חקר הספרות ועוד עשרות תחומים. פרויד הקדיש גם תשומת לב רבה לשפה, והתיאוריה שלו על החלומות ופליטות הפה (המכונות כאמור "פליטות פה פרוידיאניות"), העניקו לחוקרי הספרות דרך חדשה ועשירה יותר להבין את המילים הכתובות. אין פתרון קל

לויכוחים בעד ונגד פרויד, הוא נותר שנוי במחלוקת משום שעודנו אחד מהוגי הדעות החשובים ביותר של המאה ה-20. פרויד לא היה מדען במובן המודרני, ותרומתו הגדולה ביותר למדע הייתה שפתח בפני העולם דרך חדשה לחקור את נפש האדם. הוא אפשר לאלפי חוקרים, מטפלים, אמנים וסופרים לצאת למסעות בתוך התת

מודע כדי לגלות את מקורות ההתנהגות האנושית, הרגשות שאיננו מודים בקיומם, הבסיס האפל שרובץ מתחת לחזית החשיבה ההגיונית והשקולה.

כרונולוגיית האירועים בחייו של פרויד.

- 1856/6/5 - נולד בפרייברג שבמוראביה (אז חלק מהאימפריה האוסטרו-הונגרית). היום חלק מהרפובליקה הצ'כית).
- 1859 – משפחת פרויד עוברת לעיר לייפציג שבגרמניה.
- 1860 – משפחת פרויד עוברת לווינה.
- 1873 – מתקבל לאוניברסיטת ווינה ובין היתר מקצר את שמו לזיגמונד.
- 1881 – מקבל תואר דוקטור ומתחיל לעבוד במשרה מלאה במעבדתו של ד"ר ארנסט ברוקה.
- 1882 – מתחיל לעבוד בבית החולים הכללי של ווינה ומתארס עם מרתה בריינס.
- 1884 – מפרסם את המאמר "על הקוקה".
- 1885 – נוסע ללמוד בבית הספר "סאלפטריר" של ד"ר ז'אן מרטין שארקוט בפאריז.
- 1886 – מקים את מרפאתו.
- 1887 – מתילד פרויד- בתו הבכורה – נולדת.
- 1889 – מרטין פרויד נולד.
- 1891 – אוליבר פרויד נולד.
- 1892 – ארנסט פרויד נולד.
- 1893 – סופי פרויד נולדת.
- 1896 – אננה פרויד נולדת. אביו של פרויד נפטר.
- 1897 – מתחיל לערוך על עצמו אנליזה עצמית.
- 1902 – קמה "האגודה הפסיכולוגית של יום רביעי".
- 1904 – מתחיל להתכתב עם קארל גוסטב יונג.
- 1909 – נוסע לארה"ב.
- 1918 – סיום מלחמת העולם הראשונה. נציגי שלוש הממשלות של אוסטריה, גרמניה והונגריה, משתתפים בקונגרס הפסיכואנליטי הראשון.
- 1920 – סופי פרויד – בתו השנייה – נפטרה.
- 1922 – אננה פרויד – בתו הקטנה – מצטרפת ל"אגודה הפסיכואנליטית הווינאית".
- 1933 – הנאצים שורפים את ספריו בגרמניה.
- 1938 – נמלט מווינה.
- 1939.09.23 – נפטר בלונדון.

מוזיאון זיגמונד פרויד

הכתובת המפורסמת ביותר ברובע 9 בווינה, היא ללא ספק המקום שבו ייעץ ד"ר זיגמונד פרויד למטופליו והוליד את הפסיכואנליזה, כאשר הוא משחרר נפשות סוערות מצרותיהן. מוזיאון זה שהוקם בסיועה של אנה, בתו הצעירה, הוקם בשנת 1971. מבנה זה שימש כביתו של פרויד במשך 47 שנים, משנת 1891 עד 1938, עת נכנסו הנאצים לאוסטריה וסיפחו אותה ל"רייך השלישי", דבר שבסופו של דבר אילץ את פרויד כאמור לעזוב את אוסטריה ולעבור ללונדון. דירה זו - שהוסבה למוזיאון - הפכה לאתר עלייה לרגל לסטודנטים לפסיכואנליזה. המוזיאון כולל תמונות, מסמכים שונים, כולל טיוטות מעבודותיו הראשונות של פרויד, ספרייה פסיכולוגית בת כ-35,000 כרכים - הגדולה מסוגה באירופה, סרטון קצר על ד"ר פרויד המסופר על ידי בתו אנה וכן מאוסף פסליו ומעט מחפציו האישי חדר הייעוץ בו טיפל בלקוחותיו השונים, ממוקם בקומת הכניסה למבנה וצמוד אליו נמצא חדר ההמתנה של הלקוחות שהגיעו לטיפול. בשנת 2006 נפתח מוזיאון לזכרו של פרויד גם בבית בו גדל בעיר פרייברג שבמוראביה. (כאמור אז חלק מהאימפריה האוסטרו-הונגרית וכיום חלק מהרפובליקה הצ'כית). מוזיאון נוסף לזכרו הוקם במהלך השנים גם בדירה בה התגורר בלונדון.

מוזיאון זיגמונד פרויד:

כתובת - רחוב Berggasse 19, רובע 9, ווינה.
פתוח כל השנה בין השעות 09:00 - 18:00.
טלפון מס': +43 - 01-319-15-96

אתר אינטרנט: WWW.freud-museum.at

ביבליוגרפיה

- זיגמונד פרויד - חוקר מסתרי התת מודע. מאת מרגרט מוקנהאופט.
בהוצאת "משכל" 1999 תל אביב. כל הספר.
מדריך מטרופוליס - וינה. עמוד 148. הודפס ב-2015.
מישלין - אוסטריה. עמוד 222. הודפס ב-2014.
"האישה בזהב", מאת אן מארי אוקונור. בהוצאת "פן", ספרי חמד, ידיעות אחרונות. 2013.
עמודים: 37, 65, 93, 197, 224, 225.

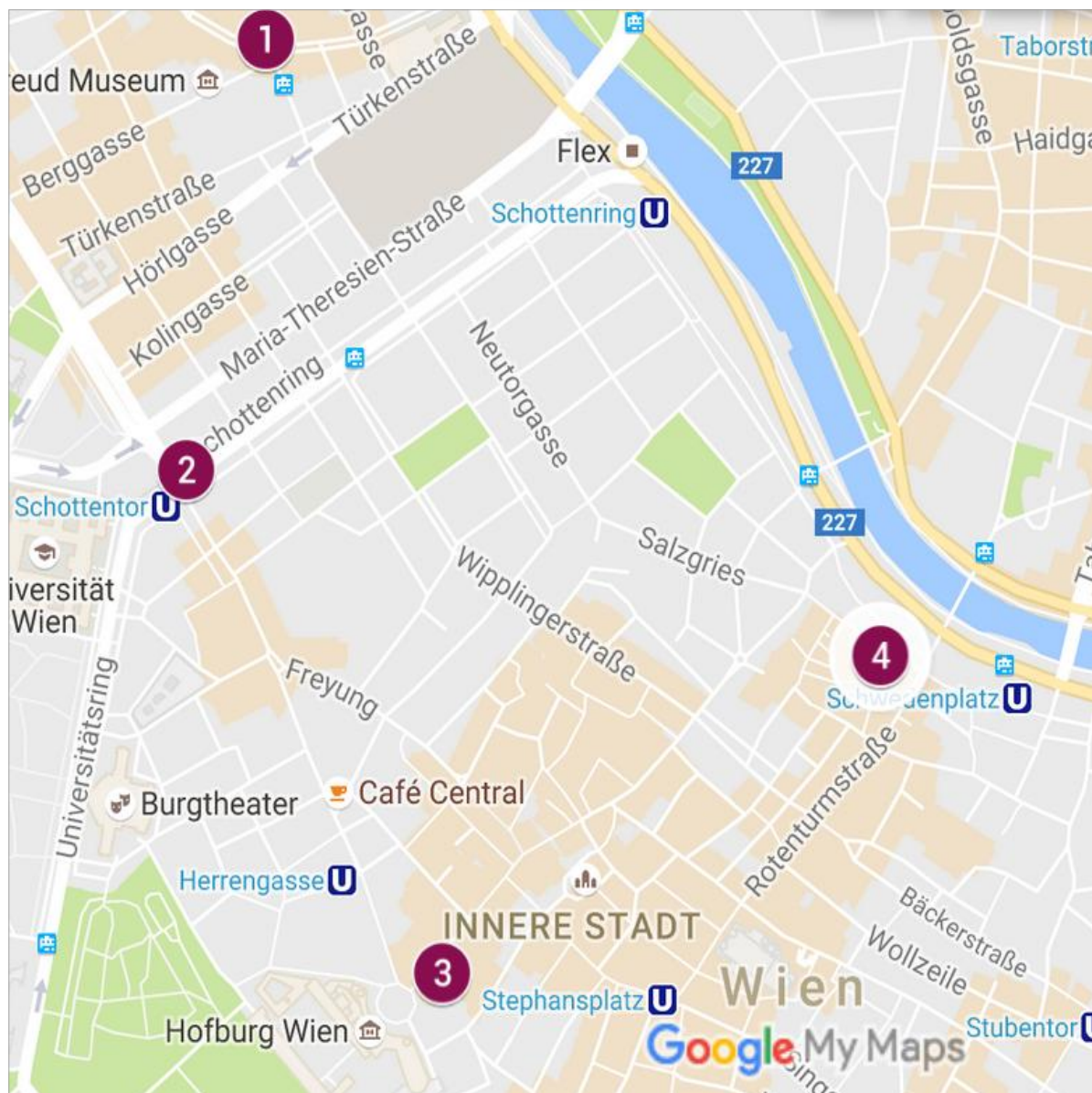
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מיקום מוזיאון זיגמונד פרויד בוינה.

1 . מוזיאון זיגמונד פרויד - Wien 1090 Berggasse 19

2 . אוניברסיטת ווינה - Wien 1010 Universitätsring 1

3 . ארמון הופברג - Wien 1010 Michaelerkuppel

4 . בית הכנסת הגדול בוינה - Wien 1010 Seitenstettengasse 4

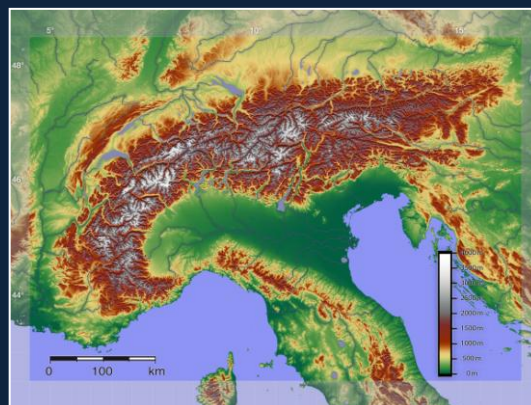
נושא הרחבה : האלפים

מבוא

רכס האלפים הינו שרשרת ההרים הגדולה והגבוהה באירופה, והם מפרידים למעשה בין מדינות הצפון למדינות הדרום ביבשת זו. אורכה כ-1,200 ק"מ ורוחבה נע בין 150 ל-300 ק"מ, צורתה צורת קשת המתחילה ממפרץ גנואה שבאיטליה סמוך לחוף הים התיכון ומסתיימת סמוך לנהר הדנובה באזור העיר וינה בירת אוסטריה. רכס זה חוצה שמונה מדינות, מצרפת ומונקו במערב אירופה, דרך שווייץ, ליכטנשטיין, גרמניה ואיטליה שבמרכז ועד אוסטריה וסלובניה בקצה המזרחי שלו. רכס האלפים הוא למעשה חלק ממערכת ההרים ענקית המשתרעת מספרד ומרוקו במערב ועד חופי האוקיינוס השקט במזרח, כשהיא כוללת את רכסי האטלס בצפון אפריקה, את רכס האפניניים בדרום-מזרח אירופה, את שלשות ההרים באיזור הבלקן המערבי, את הקרפטים בצפון-מזרח אירופה, את הרי הקווקז ואת וההימלאיה במזרח אסיה. מבחינה מדינית כלולים באפים מחוזות שונים של המדינות הנ"ל ובהם : אזור הספר הדרום-מזרחי של צרפת, כשני שליש משטחה של שווייץ, רצועת גבול רחבה בצפון-מערבה וצפונה של איטליה (הדולומיטים המרהיבים), רצועת גבול צרה בדרומה של גרמניה (האפים הבאוריים), כשני שליש משטחה של אוסטריה (אלו האלפים המזרחיים ברובם) ורצועת גבול צרה בסלובניה. בתקופת ימי-הביניים ואף בתקופת העת החדשה, נחשבו האלפים לאזור "פראי" ומסוכן הנמצא מחוץ לתחום האדם התרבותי. רק במאה ה-18 משנמתחה ביקורת על התרבות העירונית וגברו הגעגועים לחיי הטבע, השתנה היחס כלפי רכס האלפים והחלו רואים בהם סמל לתפארתו של הטבע.

מקור השם

למקור השם "אלפים" כמה גרסאות. יש הגורסים שהוא בא מן המילה הקלטית (1) "alp" שמשמעותה "הר גבוה", לעומתם יש הגורסים שמקור המילה עתיק יותר והיא נגזרת מן המילה "alb" שעם השנים קיבלה משמעות של המילה "לבן" שקשורה אולי לשלג שעל פסגות ההרים הגבוהים. גרסה נוספת היא כרי הדשא הקרויים "אלפים", הממוקמים במקומות הגבוהים וכצפוי יש הטוענים שזהו מקור שמו של הרכס האדיר הזה.

היווצרות האלפים

לפני כ-70 מיליון שנים, בתקופת הקרטיקון (2) החלו הלוח האפריקני ותת הלוח האדריאטי לנוע צפונה ובשלב מסוים נכנסו אל מתחת ללוח האירופאי, תוך כדי כך נעלם ים תטיס כמעט כליל ובלוח באירופאי נוצר קימוט כלפי מעלה. קימוט זה הוא רכס האלפים. המשקעים של ים תטיס שהצטברו בתחתיתו במשך מיליוני שנים, התפזרו במהלך כל התהליך הטקטוני הזה, על פני אזורים נרחבים באלפים המרכזיים מעל סלעי היסוד הקשים.

תהליכים גיאולוגיים אלו שיצרו את רכס האלפים נשלמו בתקופת המיוקן (3) לפני כשני מיליון שנים, ומאז, כתוצאה משחיקה ובלייה שעיקרה במים הזורמים, עוצבו ההרים וקיבלו את צורתם המרהיבה. את צורתם הסופית והנוכחית קיבלו האלפים במהלך "עידן הקרח" (4). ההרים מתאפיינים בתצורות טיפוסיות לנופים שעוצבו בידי קרחונים: רכסים מקירחים עקב גובהם הרב של ההרים שלא נאפשר לצמחיה לשרוד בתנאי

אקלים אלו, עמקים תלולים (5) עמקים דמויי אמפיתיאטרון ועמקים בצורת U מלאים בחומרים שנחפרו במורד ההרים, מורנות (מדרונות סחופת) ואגמי הפשרה (של הקרחונים). שחיקת ההרים על ידי הקרחונים, המים הזורמים והרוחות החזקות יצרו בהם מסדרונות וגיאיות, כך למעשה נוצר גם התבליט של פסגות מזדקרות אל על וצוקים עטופי שלג. האלפים מהווים חלק נכבד בחגורת הקימוט האדירה שמשתרעת מהריף

המרוקני במערב ועד להרי ההימלאיה במזרח. השלד והציר המרכזי של האלפים בנוי סלעים קדמוניים עוד מתקופת הקמבריון (6). סלעים נוספים המצויים ברכס זה הגיעו בתקופות מאוחרות יותר, בהם הגרניט, הגנייס והצפחה הקריסטלית, אולם מרבית הסלעים המצויים באלפים הם למעשה סלעי משקע מים תטיס שנעלם בתהליך הטקטוני שהתרחש מיליוני שנים קודם לכן. סלעי משקע אלו נוצרו על ידי פעולות אורגניות

כבירות שהיו למעשה תזוזת הלוחות מדרום (האפריקאי והאדריאטי) מתחת ללוח האירופאי. פעולות אלו לא יצרו קימוט בלבד, אלא הסיטו שכבות סלעיות צפונה אחת על גבי השנייה, וכך נוצר מצב שבמקומות מסוימים באלפים נתגלו שכבות סלע מוקדמות יותר על גבי שכבות סלע מאוחרות יותר. על פי המבנה הגיאולוגי והטקטוני, נחלקים האלפים לאגף מערבי ואגף מזרחי. בין היתר נבדלים הם בגובהם, המערבי גבוה יותר.

הגבול בין האגפים הנ"ל עובר בין היתר את אגם קונסטנצה (בודנזה) שעל גבול שווייץ - גרמניה ואת ימת קומו שבאיטליה. בין שני האגפים הבדלים מורפולוגיים וישובים ניכרים, כל אגף מורכב ממספר רכסי הרים שעמקים מפרידים ביניהם. ההבדלים בין שני אגפים אלו יסודם בטקטוניות הלוחות מתקופת הקרטיקון ואילך, כאשר תהליכים אלו נמשכו באגף המערבי ואילו באגף המזרחי המשיכו להתרחש רק שבירות

והתרוממות של גושי סלעים שהרימו בעיקר את האזור הגירני הצפוני לעומת המרכזי. ברחבי האלפים כאמור רכסי הרים וחלקים עיקריים ובכל חלק שכזה רכסי משנה שגם הם נחלקים לאזורים ורכסים שונים כאשר לכל אחד שם משלו. כך שגם באלפים המערביים, מרכזיים ו/או מזרחיים רכסי משנה ותת-משנה. לא אציין אותם כאן כי זה לא יגיד דבר מלבד שמות כיוון שמן הסתם לא התעמקתי בהם.

- (1) – הקלטים: זהו שם קיבוצי למספר עמים שיישבו את אירופה מתקופת הברזל ועד לתקופת האימפריה הרומית, משמע מהמאה ה-12 לפנה"ס עד המאה הראשונה לפנה"ס לערך
- (2) – תקופת הקרטיקון: תקופה גיאולוגית שנמשכה 80 מיליון שנה. מלפני 145 מיליון שנה עד לפני 66 מיליון שנה.
- (3) – תקופת המיוקן: תקופה גיאולוגית שנמשכה כ-18 מיליון שנה. החל מלפני כ-23 מיליון שנה עד לפני כ-5 מיליון שנה.
- (4) – "עידן הקרח": תקופה בת מאות אלפי שנים בהיסטוריה כדור הארץ בה התקררה האטמוספירה משמעותית. החל מלפני כ-600,000 שנים עד לפני כ-10,000 שנים.
- (5) – עמק תלוי: עמק ברכסי הרים, אלא שלמרות שהוא נמוך יחסית להרים שביניהם הוא נמצא, הוא ממוקם בגובה רב.
- (6) – תקופת הקמבריון: יחידת זמן גיאולוגית שנמשכה כ-60 מיליון שנה החל מלפני כ-550 מיליון שנה. סלעים מתקופה זו מצויים גם באזור תמנע שליד אילת.)

האלפים המערביים

לאורך השתרעות של האלפים ממערב למזרח אפשר להבחין בשלושה אזורים שונים : האלפים המערביים – אזור בעל הפסגות הגבוהות ביותר ברכס האלפים. ההרים בחלק זה נמשכים ממפרץ גנואה שבחבל ליגוריה שבאיטליה עד למעבר סט. ברנהארד (מעבר הרים על גבול שווייץ – איטליה שמחבר בין

נהר הרון השווייצרי לנהר אאוסטה האיטלקי), חלק זה כולל את הפסגות הגבוהות ביותר באלפים בהן ה"מון בלאן" שעל גבול צרפת – איטליה, והוא מחולק בעיקר בין צרפת לאיטליה, רק הקצה הצפון-מזרחי שלו נכנס לתחומה של שווייץ, מדרום לו, אזור צר המורכב צפחות קרטוניות ואבני גיר מתקופת היורה (ראה תקופת

הקרטיקון). באזור זה מתנשאים הרי גיר ועמקים מוארכים ונמצאים מספר מעברי הרים, העמקים מפרידים בין חבל זה לחבל ה"אפנינים" הנחצה על ידי מספר מעברי הרים בגובה רב בהם סט. ברנהארד (2,470 מ') וסט. גוטהארד (2,114 מ'). חבל ה"אפנינים" מסתיים ברכס תלול כלפי עמק הפו שבאיטליה כאשר נהרות חורצים את ההרים הקריסטליאניים שבו.

האלפים התיכוניים

מרביתם בשווייץ, מקצתם באיטליה. אחד האזורים העיקריים שבו זהו "חבל ברן העילי", גוש הרים מלוכד המאכלס פסגות נישאות, כגון : יונגפראו – 4,166 מ', סטרארהורן – 4,275 מ' ואלציהורן – 4,182 מ', וקרחונים דוגמת קרחון אלץ שאורכו 27 ק"מ. "חבל ברן העילי" מוקף רכסי אלפים נישאים נוספים, שתי פסגות ראויות לציון ונמצאות ברכס שמדרום ל"חבל ברן העילי", הן מאטרהורן – 4,505 מ' ומונטה רוזה – 4,630 מ'.

האלפים המזרחיים

נמצאים ברובם באוסטריה ומכסים כשני שליש משטחה, רק האלפים הגירניים הדרומיים (שמהווים חלק מהאלפים המזרחיים) נמצאים ברובם באיטליה וסלובניה – אלו הם "הדולומיטים". רכס הרים זה שולט בתמונת הנוף המערבית והדרומית של אוסטריה והם משתייכים לחגורה האלפינית שנוצרה במשך מיליוני שנים. מבחינה גיאולוגית הם מהווים יחידה אחת הקרויה "האלפים המזרחיים", שאורכה כ-500 ק"מ

ורוחבה כ-150 ק"מ. האזורים החשובים ביותר מבחינה אקולוגית הוכרזו כפארקים לאומיים, בהם : "הוה טאוארן" – הפארק הלאומי הגדול ביותר באלפים ואחד הגדולים ביותר באירופה, שבשטחו משתרע הרכס הגבוה ביותר באוסטריה ולמעשה בחלק זה של האלפים ובו מתנשאות יותר מ-300 פסגות שגובהן למעלה מ-3,000 מ'. האלפים המזרחיים – בניגוד למערביים – הם בעלי מבנה סימטרי רב יותר. באזור זה של

האלפים שלושה רכסים עיקריים מוארכים. הגדול שבהם הינו החלק הקרוי "האלפים המרכזיים", הם גבוהים יותר מהרכסים שלצידם, הצפוני והדרומי. האלפים המרכזיים מורכבים ברובם מסלעי גביש קשיחים (גנייס צפחה וגרניט) ואבני תהום קריסטאלניות ביחד עם שכבות גיר. הסלעים העתיקים והקשים ביותר מצויים במצוקים התלולים ברכס הוה טאוארן. בחלק ניכר משטחם מתנשאים האלפים הטאורים ובהם הפסגה

הגבוהה ביותר באוסטריה ולמעשה באלפים המזרחיים, זהו הגרוסגלוקנר – 3,798 מ' – שלמרגלותיו נמצא קרחון פאסטרצה, הקרחון הגדול ביותר באלפים המזרחיים. משני צדדיו של רכס האלפים המרכזיים נמצאים רכסי האלפים הצפוניים והדרומיים, אלו רכסים מסלעי גיר שעמקים מוארכים מפרידים בינם לבין האלפים המרכזיים. האלפים הגירניים הצפוניים מורכבים מסלעי קרבונט רכים ומאופיינים בריבוי מערות הקרסט

העמוקות והגדולות שבהן, דוגמת מערת הקרח הגדולה בעולם, אייסרסנוולט שליד העיירה ורפן שבחבל זלצבורגלנד שבאוסטריה, זהו למעשה האזור בו משתרעת הרשת הגדולה ביותר באירופה של מערות ונהרות תת-קרקעיים שמהווים למעשה אפיונים טיפוסיים לנוף גירני. רכסי ההרים בחלק זה של האלפים מתאפיינים במדרונות תלולים, אבל פסגותיהם עגולות בניגוד לפסגות המשוונות של האלפים המרכזיים. העמקים

המפרידים בין האזור הצפוני למרכזי מאופיין בעמקי אורך המחוברים זה לזה באוכפים נמוכים וקלי מעבר. שורת עמקים זו מורכבת בין היתר מעמקי הנהרות: אין, זאלצאך (שחוצה את העיר זלצבורג ואנס והם התוחמים בין האלפים הגירניים הצפוניים לאלפים המרכזיים (שבאלפים המזרחיים כאמור). העמקים שמפרידים בין האלפים המרכזיים לאלפים הגירניים הדרומיים, תחומים על ידי הנהרות ריאנץ ודראוה.

האלפים הגירניים הדרומיים מתאפיינים בסלע הדולומיט שהוא הסלע העיקרי שבהם, במיוחד בחבל טירול הדרומית שנמצאת בתחום איטליה (האיטלקים קוראים לאזור זה "אלטו אדיגה") במצאי העמקים בדרומו של אזור זה נתהוו עוד ב"תקופת הקרח" מעין אמפיתיאטרונים הרריים רבי מימדים המוקפים מורנות (7), כיום מצויים בעמקים אלו אגמים עמוקים מאוד שהם מהיפים בעולם ובהם: אגם גארדה, לאגו מאג'ורה, ימת לוגאנו, ימת קומו ואגם איזיאו.

קרחונים

קרחון הוא גוש עצום מימדים אשר נותר בקפאנו אלפי שנים. הקרחון היבשתי (glacier), המונח על הקרקע שונה בתכונותיו מן הקרחון הימי (icberg) הצף על המים. הקרחון היבשתי הרבה יותר כבד ומשקלו גורם לתנועה מתמדת של הקרקע ולעיצוב פניה. 99% מהקרחונים כולם נמצאים ליד הקטבים – הצפוני והדרומי – ומכסה מיליוני קמ"ר של משטחי קרח, ככל שמתרחקים מהקטבים לעבר הקו המשווה, הקרחונים שורדים

רק במקומות גבוהים במיוחד ואחד מהם הוא קרחון פאסטרזה שבהר גרוסגלוקנר בתחום הפארק הלאומי "הוהה טאווארן" שבאוסטריה. פסגות האלפים מכוסות שלג כל ימות השנה והן חשופות לרוחות סערה עזות, יש שהרוח גורמת להצטברות גוש שלג ולהידרדרות גושי שלג במדרונות, לעיתים מכסים גושי שלג אלו גולשי סקי על מגלשיהם ואף מאיימים על הכפרים שבעמקים הסמוכים. בבקעות הגבוהות שבין הפסגות נערים השלג

שכבות שכבות, והמשקל הרב הרובץ על השכבות בתחתונות גורם להן להתקשות ולהפוך לקרח, קרח זה זורם באיטיות רבה כלפי מטה ויוצר קרחונים עם סדקים עמוקים העלולים להיות מלכודת מוות למטיילים. תוך כדי ירידת הקרחון בעמקי ההרים הוא מרחיב אותם ומעמיקם ולבסוף בהגיעו לאזור בו הטמפרטורות גבוהות יותר, נמס הקרחון והופך לפלג מים. ההתחממות הגלובלית בשנים האחרונות גורמת להצטמצמות הקרחונים,

והפשרתם ההדרגתית מדאיגה מאוד בגלל השינויים מרחיקי הלכת בכדור הארץ. הנסיגה של קרחוני ההרים גדלה מאוד מאז 1980 באופן ניכר בהשוואה לשנים קודמות. דוגמא לכך הוא קרחון פאסטרזה (Pasterze) שנמצא למרגלות הר גרוסגלוקנר, והוא למעשה הקרחון הגדול ביותר באוסטריה ולמעשה באלפים המזרחיים בכלל, בסביבתו 40 קרחונים קטנים יותר ויחד הם יוצרים שכבת קרח אחת עבה ברכס הוהה טאווארן בשטח

כולל של כ-40 קמ"ר. קרחון פאסטרזה קטן במחצית מאז שנת 1856! הסטטיסטיקה מלמדת שמידי שנה הוא קטן בכ-10 מטרים נוספים. עם זאת יש לציין שהסכנה הנשקפת לכדור הארץ מהפשרת קרחונים נוגעת לקרחוני הקטבים.

תחבורה

התחבורה באלפים מאוד חשובה וחיונית לארצות אירופה והיא כאמור מחברת בין ארצות הצפון אירופיות לדרום אירופיות, הים-תיכוניות. התנועה באלפים – טרם ההתפתחות הטכנולוגית – הייתה קשה עד כדי בלתי עבירה, והייתה כרוכה בקשיים וסכנות, במיוחד בחודשי החורף כאשר ההרים מכוסים שלג. מעטים היו אלה שהעזו והצליחו לעבור אותם, שלא לדבר על זמני מלחמה, דוגמת חניבעל וצבאו שחצה את רכס האלפים בשנת

218 לפנה"ס עם חייליו ופיליו כדי לתקוף את רומא, וצבאות שונים שחצו רכס זה מגרמניה לאיטליה בתקופת ימי הביניים או נפוליאון שהשתמש במעבר סן ברנר בשנת 1800 לשם העברת תותחים אותם היה צורך לנייד גם במלחמת העולם הראשונה כאשר באזור האלפים לחמו האוסטרו-הונגרים בסיועם של הגרמנים כנגד האיטלקים ו"בעלות הברית". יחד עם זאת סייעו האלפים לשוויצרים לשמור על עצמם כחומה בצורה מפני

אויבים שונים במהלך השנים. כאמור, לפני הייתה התנועה באלפים חסומה בעונת החורף. כיום אפשר לחצות הרים אלו במשך כל השנה תודות לאמצעי תחבורה יבשתיים חדישים והתפתחות בתחום פינוי השלג מהצירים השונים. למרות הכל יש לציין שגם כיום ישנם כבישים מסוימים שנסגרים בעונת החורף או נסגרים לסירוגין, דוגמא לכך הוא הכביש הנופי הוכאלפנשטראסה שחוצה את הפארק הלאומי "הוהה טאוארן" סמוך להר

גרוסגלוקנר שבאוסטריה שסגור לתנועה בעונת החורף. (בל נשכח שבימינו שלא כבעבר יש לנו אופציית תחבורה שלא תלויה בכבישים סגורים לתנועה והיא הטיסה!)

(7) – מורנה : סחופת קרחונים. גלים של חלקיקים ושבירי סלעים שנותרו בעמק קרחוני שעוצב על ידי תנועת קרחון כתוצאה מסחיפה שנגרמה על ידי שחיקה ובלייה).

מעברי הרים ומנהרות

ברחבי האלפים לא מעט מעברי הרים שמרביתם מחברים בין הצפון הקר לדרום החמים באירופה. גם באוסטריה מספר מעברים כאלו שמאפשרים חצייה בעיקר בין גרמניה לאיטליה, אחד המפורסמים שבהם הוא מעבר ברנר שהגשר שמאפשר את המעבר הוא הגדול באירופה. כאשר הונחו מסילות הברזל הראשונות באלפים, במחצית השנייה של המאה ה-19, נמצאו רוב מעברי ההרים – מלבד מעבר ברנר – תלולים מדי,

לפיכך נכרו מנהרות בתוך ההרים ובהן הונחו פסי הרכבת. בין הידועות במנהרות אלו ניתן למנות את מנהרת מון-סני שבין צרפת לאיטליה (אורכה 12 ק"מ), מנהרת סן גוטהארד בשווייץ (15 ק"מ) ומנהרת סימפלון שבין שווייץ לאיטליה (20 ק"מ). בשנות ה-60 נסללו כבישים במנהרות שונות בהן מנהרת מון בלאן שבין צרפת לאיטליה שעוברת בגובה של 1300 מ'. בין המנהרות באוסטריה ניתן למנות את מנהרת באדגסטיין שמקצרת

את הדרך מתחת לרכס הרי "הוה טאווארן", למרות שדי חבל לפספס את הנסיעה בכביש הוואלפנשטראסה המשקיף בין היתר לעבר הר גרוסגלוקנר וקרחון פאסטרזה, ומנהרת ארלברג (14 ק"מ) העוברת מתחת למעבר הרים בשם דומה, מנהרה זו שנפתחה לתנועה ב-1978 הייתה הארוכה ביותר בעולם כשנבנתה.

הצמחייה

באלפים ניתן להבחין באזורי צמחיה שונים הערוכים רצועות האחת מעל השנייה על פי הגבהים השונים המספקים תנאי אקלים שונים. העמקים ומרגלות ההרים הם שטחי דגן מעובדים לרוב, מורדות ההרים מכוסים יערות עד לגובה של כ-2300 מ' בממוצע. בפאה הצפונית של האלפים יורד "גבול היער" עד לכ-1600 מ' בממוצע. סוגי הצומח ביערות הם בעיקר עצים משירי עלים דוגמת האשור והאלון, כמו כן ניתן להבחין בעצי

מילה, אדר ערמוני, צפצפה, מיני אולמוס ועוד. בתוך הרצועה הזו, אך בשכבה העליונה שלה, מגובה של בערך 1500 מ' ועד לקצה "גבול היער" היערות מתאפיינים בעצי מחט שונים בהם אורנים שונים כגון: האורן ההרי ואורן היערות. מעל ל"גבול היער" ישנה רצועה צרה של כ-100 עד 200 מ' של שיחים ננסיים המפוזרים בשטח ומעליהם רצועת כרי הדשא האלפיניים (Alm) המכוסים עשבים קצרים וקשים עד לגובה ממוצע של

כ-2500 מ'. למעלה מרצועת כרי הדשא ישנה רצועה בעלת צמחיה ייחודית לאזור, זוהי הצמחייה האלפינית. כ-40% מכלל מיני הצמחים ברצועה זו משותפים לצמחיה באזור הקוטב (כ-150 מתוך כ-390 מינים), מוצא המינים המשותף לאלפים ולאזור הקוטב מקורו ככל הנראה מ"עידן הקרח" בה הייתה צמחיית האלפים דומה בהרכבה לזו של הטונדרות הצפוניות שבימינו. חלק גדול נוסף מהווה את מוצאם המקומי של הצמחים.

חלק מן המינים האנדמיים (המקומיים) הוא תולדת המקום וחלקו השפעה של צמחיית השפלה הקרובה לאלפים. למעלה מרצועת הצמחיה האלפינית נמצאת הרצועה הגבוהה ביותר, רצועה של סלעים חשופים ושטחים מכוסים קרח ושלג-עד. גבול השלג התחתון נמצא בגובה של כ-2700 מ' בממוצע. בגובה זה נוצרים מדי פעם קרחונים הגולשים לאיטם במורד לעבר הגיאיות.

הצומח האלפיני בולט מאוד לעין בכרי הדשא הירוקים והרעננים שלו ובשלל צבעם של מיני הפרחים הצומחים בו. צמחי האלפים הם ברובם רב-שנתיים. בעונת הצמיחה הקייצית הקצרה הם פורחים ומניבים פרי. מינים רבים מוכשרים להתרבות באופן וגטאטיווי – כלומר מינים השורדים ומתרבים גם כשהצמח לא הספיק להזריע טרם הגעת החורף.

אדלווייס

אחד מן הצמחים הטיפוסיים ביותר לאלפים הוא כף הארי האלפינית או כפי שהוא קרוי "אדלווייס" והידוע כסמל של הדר האלפים. האדלווייס הוא פרח בצורת עיגולים צהובים קטנטנים שמסביבם עלעלים לבנים קטנים. הצמח גדל בהרים הגבוהים ופורח במשך תקופה קצרה בלבד. ברוב הארצות שבהן הוא גדל, כולל אוסטריה, הוא צמח מוגן ונדיר למצוא אותו. נדירותו והעובדה שהוא שורד בהרים הגבוהים, הפכו אותו לסמל

של טוהר אצילי ופראי, המייצג את תושבי האלפים – אנשים קשוחים ומחוספסים, השורדים בתנאי טבע קשים. גם אוסטריה וגם שווייץ הפכו את הפרח לסמל לאומי. ניתן לראות אותו מאוייר במקומות רבים, כולל על גבי מטבעות (בני 2 סנט), על בגדים מסורתיים ובעיקר על מגוון מזכרות. פרסום נוסף לאדלווייס היה בשיר במחזמר הנודע "צלילי המוזיקה" שאותו שר קפטן פון-טראמפ, כביטוי לנאמנותו לאוסטריה.

באזור האוסטרי

כ-60% משטחה של אוסטריה הררי ולכך השפעה מכרעת על אופי הצמחיה, יערות מכסים כ-40% משטחה, במיוחד באזור ההררי – הרכס הבוהמי (האזור הצפוני הקרוב לצ'כיה) והאלפים. שטח גדול בעל חשיבות אקולוגית הינו מוגן על פי חוק כשמורות טבע, כאתרים לשימור או כפארקים לאומיים.

החי

חלקו של החי האלפיני מורכב ממינים המצויים בכל אירופה וחלקו ממינים ייחודיים לאזור האלפים, האחרונים הם שרידים למינים ששרדו מ"עידן הקרח" והם קרובים לצורות החיים של האזור הקוטבי. בעלי חיים אופייניים לאלפים – אף אם הם נדירים מאוד – הם היעלים ויעלי הסלעים, זן שהיה קרוב להכחדה בסוף המאה הקודמת, אך בשנים האחרונות מוחזר בהצלחה לטבע. האייל האציל – חי ביערות הנשירים

והמעורבים הגבוהים. פרוותו חומה-צהבהבה. הזכרים משילים את קרניהם עם בוא האביב. צפיר האלפים – שמבנה גופו מותאם במיוחד לתנועה באזור טרשי. המרמיטה – זהו סוג של נברן המתחפר לעומק בשדות ההרריים ובכרי המרעה האלפיניים, כאשר מפריעים את מנוחתה היא משמיעה שריקה צורמנית, בין היתר כדי להזהיר את חבריה. כמו-כן ישנם הארנב האלפיני המלבין והעכבר האלפיני.

מן הטורפים שהיו מרובים כאן לפני, שרדו זאבים, חתולי-בר ודובים מועטים. כיום מתבלט באלפים החי התרבותי, בעיקר הבקר שעיקרו הפרה האלפינית החומה שעליה מבוסס קיומו הכלכלי של האזור, וכן העיזים. עולם הציפורים מיוצג בעיקר על ידי נשר הזהב, עיט הסלעים ועורבים. רק הם שורדים את הפסגות של האלפים המערביים הקרובים לגובה של כ-5000 מ'. בשאר אזורי האלפים, בגבהים נמוכים יותר, ניתן למצוא

גם את תרנגולת הבר ותרנגולת השלג האלפינית. לאלפים אין אוכלוסיית זוחלים משלהם, אולם מינים רבים של דו-חיים מצויים בהם גם בגובה רב, כאשר בגבהים אלו נוטה צבעם להשחיר, כגון: הסלמנדרה השחורה אותה ניתן למצוא בגבהים של 1000 מ' עד 2300 מ'. נטייה זו להשחיר בולטת גם בין הפרפרים, שמינים מסוימים מהם מצויים עד הגבול של שלגי-העד ולעיתים אף למעלה מכך. בין החרקים החיים בגובה רב, מרובים המינים מחוסרי הכנפיים, דוגמת פרעוש הקרחונים המצוי עד לגובה של כ-4000 מ'. ימות האלפים עשירות בדגים, והסלמון והשמך ניצודים לעיתים אף בגובה של 2000 מ'.

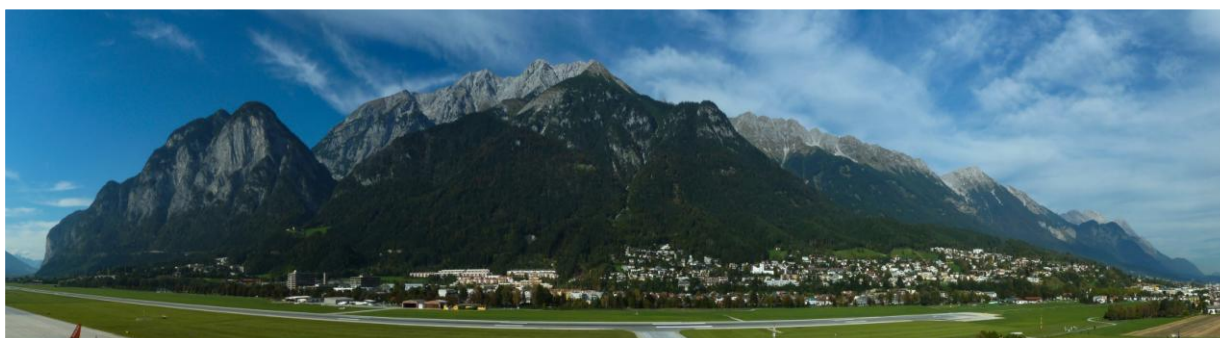
גן החיות האלפיני – Alpenzoo

גן החיות האלפיני של אינסברוק שוכן במעלה ההר ברגיזל הצופה על העיר, ומשלב סיור בין בעלי חיים טיפוסיים לאזור עם נוף נפלא של העיר ושל ההרים סביבה. גן החיות מסודר, מטופח ונקי, ומתמזג היטב בצמחיית היער הטבעי. כשעה וחצי יספיקו כדי להקיפו ולהתפעל ממגוון החיות שבו בצורה נינוחה. גן החיות מרתק ומכיל אוסף מקיף של בעלי חיים אלפייניים. יש בו כ-2,000 בעלי-חיים המייצגים יותר מ-150 מינים טיפוסיים לבית-הגידול האלפיני, בהם יעלים, דובים, ציפורים, דגים וזוחלים מקומיים. בזכות העיצוב הידידותי של הגן, אפשר במקרים רבים להתקרב מאוד אל בעלי החיים ולהתבונן בהם מקרוב. מכיוון שהגן ממוקם על צלע הר יש בו עליות וירידות תלולות למדי, אבל גודלו הקומפקטי ומגוון החיות שבו מפצים על הקושי. בסוף המסלול ישנו גן שעשועים נחמד, קיוסק ובית קפה. לגן החיות ניתן להגיע ברכב או ברכבל היוצא ממרכז אינסברוק (מתחנת Congress Rennweg 3, 6020 Innsbruck). למי שמגיע ברכבל מומלץ לקנות כרטיס המשלב נסיעה ברכבל וכניסה לגן החיות.

הר נורדקטה - Nordkette

העלייה ברכבל לגן החיות מאפשרת – למי שמעוניין, ובאותו הכרטיס – לערוך טיול להר נורדקטה. ממשיכים ברכבל (Nordkettenbahnen) לתחנה העליונה (Hungerburg), עוברים ממנה לרכבל נוסף העולה אל תחנת Seegrube, ומכאן נוסעים ברכבל שלישי לתחנת Hafelekar. הליכה קצרה ותלולה מובילה אל הפסגה. התצפית מפסגת ההר נחשבת לאחת היפות והמרשימות ביותר באזור טירול.

עמקים, ימות ונהרות

באלפים עמקים רבים שחלקם נוצרו כבר לפני מיליוני שנים בתהליך הטקטוני וחלקם נוצרו לאחר היווצרותם של ההרים כתוצאה מגלישת הקרחונים. יש והעמקים ארוכים ורחבים ויש והם קצרים וצרים. גלישת הקרחונים יצרה צורות ייחודיות לעמקים, בהם לרוב צורת האמבט או צורת U. תוך כדי ירידת הקרחון בעמקי ההרים הוא מרחיב אותם ומעמיקם ולבסוף בהגיעו לאזור בו הטמפרטורות גבוהות יותר, נמס הקרחון והופך לפלג מים.

רבות הן הימות היפות בהרי האלפים, הללו נתהוו בתום "עידן הקרח" כאשר נסוגו הקרחונים האדירים והשאירו אחריהם משקעים של גרופת (מורנות) שהפריעו לזרימת המים מהקרחונים הנמסים. מאחורי המורנות הללו נקוו המים ומילאו עמקים שהפכו לימות. במהלך השנים נוצרו אגמים נוספים – מלאכותיים – מעשה ידי האדם. אלו למעשה מאגרי מים שנוצרו לצרכים שונים, בעיקר לצורך הפעלת תחנות חשמל וגם הם יפים להפליא.

נהרות רבים, מן הגדולים ביותר באירופה, מתחילים כפלגים ליד קרחוני האלפים. תוך כדי זרימה מתאחדים הפלגים לנהרות, אלו היורדים דרומה מהאלפים בצפון איטליה, זורמים אל הנהר פו הנשפך לים האדריאטי. הנהרות היורדים מן המדרונות המערביים של האלפים נשפכים אל נהר הרון הזורם לים התיכון, ומהמדרונות הצפוניים זורמים הפלגים אל הריין הנשפך לים הצפוני ואל הדנובה הנשפך לים השחור.

כל הנהרות הללו מצטיינים בזרם החזק שלהם ובשפע המים שמקורם כאמור בקרחונים הנמסים ובמשקעים רבים מהם מנוצלים להפקת חשמל באמצעות תחנות כוח שנבנו על נתיב זרימתם. באזור ההררי ניתן למצוא גם מעיינות לרוב.

באזור האוסטרי

באוסטריה ישנם מספר אגמים מלאכותיים יפהפיים השייכים לחברת החשמל האוסטרית שהקימה אותם. (באזור קפרון ואזור אינסברוק) אגמי טורקז אלו הם עדות לכך שלעיתים יודע האדם לשתף פעולה עם הטבע בצורה נפלאה. אגמים אלו שנוצרו תודות לבניית סכרים - כשהמטרה היא כאמור הפקת חשמל - בהחלט שווים ביקור.

האזור פותח בהתאם כאתר תיירותי והוא פתוח למבקרים מסוף מאי ועד אמצע אוקטובר כל יום בין השעות 16:45 – 10:08. עלייה אחרונה במעלית אל הסכרים ב-15:30. הכניסה בתשלום.

אתר האינטרנט: www.verbund.com/tm/en/kaprun-high-altitude-reservoirs

כתובת החניון: **Kesselfallstrasse 96, 5710 Kaprun, Austria**

אולם לצד הנימה החיובית בדבר האגמים המלאכותיים, ישנו בשנים האחרונות ויכוח גדול באוסטריה בין הפוליטיקאים והציבור - במיוחד "הירוקים" – בענין התיירות ההולכת וגוברת באלפים. שוחרי איכות הסביבה טוענים שקצב התיירות ההולך וגובר שמצריך תחבורה בתדירות גבוהה יותר בין היתר הוא בין הגורמים - ולא רק הוא - לזיהום אוויר וזיהום הקרקע והם מציינים שכבר ניכרים סימנים ברורים לנזק ביערות השונים. סוגיה זו הפכה לנושא דיון עיקרי באיחוד האירופי בשנים האחרונות

יש לציין שמחאותיהם של ארגונים אקולוגיים אוסטריים הובילו להפסקת העבודות להקמת תחנת כוח גרעינית ולאחר מכן מנעו את הפגיעה בצמחיה הייחודית באזור אחר במדינה, בשטח שיועד לתחנת כוח הידרו-חשמלית. מתוך התנועה האקולוגית התגבשה "התאחדות הירוקים", מפלגה פוליטית ההולכת ומתחזקת בפרלמנט האוסטרי; פעילותה היא אחת הסיבות העיקריות לכך שאוסטריה נותרה גן עדן טבעי ותיירותי.

אוכלוסייה

האלפים היו מיושבים כבר ב"עידן הקרח" על ידי שוכני מערות שחלקם צדו דובים למחייתם. בתקופת האבן החדשה יושבו העמקים ופותחה החקלאות. שרידים של מרכז תרבותי מתקופת הברזל הקדומה נמצאו בהאלשטאט שבאלפים האוסטריים. בתחילת התקופה ההיסטורית היו

האלפים מיושבים על ידי שבטים קלטיים, כל האזור נכבש בהמשך על ידי הרומים והיה נתון לרומאניזציה, אולם עם נדידות העמים לאחר חורבנה של מלכות רומי, נתפס חלק גדול מן השטח על ידי שבטים גרמניים (באיובארים ואלמאניים) שפלשו מן הצפון ושבטים סלאוויים (סלובנים)

שפלשו מדרום-מזרח. המערב נשאר צרפתי והדרום נשאר איטלקי. באזורים מצומצמים במרכז הדרומי נשתמרו שרידים של האוכלוסייה המקורית: קלטית-רומאנית הדוברת ניב רומאני עתיק (רטורומאנית או רומאנטש) הקרוב לאיטלקית. מבחינה דתית משתייך רובה המכריע של

האוכלוסייה – על כל פלגיה האתניים – לכנסייה הקתולית. רק מיעוטים קטנים של צרפתים בדרום מערב שווייץ וגרמנים ורטורומאניים במזרח שווייץ, הם פרוטסטנטים.

כלכלה / תעסוקה

בעבר חיו תושבי אזור האלפים בבקתות האבן שלהם ועסקו בגידול עדרי צאן ובקר, בייצור גבינות ובניצול עצי היער סביבם. במהלך השנים עזבו רבים את אזור ההר לטובת השפלה מסיבות שונות בהן בעיקר תנאי האקלים הקשים ותעסוקה. כך גם באוסטריה בה היגרו רבים מהאלפים לשפלה

במזרח המדינה וכחלק מהאופציות היותר נרחבות שמציעה התעסוקה החלו משתפים פעולה עם המדינות השכנות. כיום יש באזור האלפים גם תעשייה מודרנית ומפותחת שבין היתר מנצלת את זרמי המים להפקת אנרגיה חשמלית. התיירות גם היא חשובה מאוד לכלכלה המקומית והיא

למעשה הענף הגדול והמרכזי באלפים. בעשרות השנים האחרונות נבנו עשרות אתרים חדשים לחובבי הסקי ובקיץ באים מאות אלפי תיירים מכל רחבי העולם לנפוש בכפרים הציוריים. גידול הבקר ומשק החלב גם הוא אחד מענפי התעסוקה הגדולים באזור, ענף זה מבוסס על שטחי המרעה

הנרחבים שבהרים, למעלה מהאזור המיוער, בגבהים של החל מ-1600 מ' ועד לגבול שלגי-העד בגובה של כ-3000 מ', בטווח בין הגבהים האלו נמצאת הצמחייה המתאימה לבקר, ברובה אלו כרי חדשא הרעננים.

נדידת הבקר ורועי

מגדלי הבקר נעים עם עדריהם מאזור לאזור על מנת לספק להם מזון ועל מנת להשביחם. מרבית ימות השנה מכוסים כרי הדשא האלפייניים בשלג ורק במשך כארבעה חודשים בעונת הקיץ הם משמשים למרעה, לפיכך טעון מרעה ההרים הקיצי השלמה על ידי מרעה העמקים או על ידי משק-רפת חורפי. הבקר המוחזק בחורף ברפתות, מועלה להרים בראשית הקיץ על ידי מגדליו, כאשר לעיתים מתלוות למגדלים אלו בני משפחותיהם. הבקר מוחזר לרפתות שבעמקים עם תחילת הסתיו. חיים של נוודות למחצה הם מנת חלקם של כמה רבבות מתושבי האלפים, הרבה כפרים הם בעלי מקומות שיכון כפולים; בעמק לתקופת החורף ובהר לתקופת הקיץ. גזעי הבקר המגודלים באלפים ידועים בטיבם, חלק גדול מן החלב משמש לייצור גבינה שהיא סחורת הייצוא העיקרית של האזור.

חגיגות ירידת העדרים מן ההרים

מדי שנה בחודש ספטמבר נערכות בכפרי מחוז טירול ומספר כפרים במחוז זלצבורגלנד, חגיגות ססגוניות המציינות את סיום עונת הקיץ שבה מלחכות הפרות עשב בהרים ואת ירידתן חזרה אל העמק. החגיגות קרויות - Almabtriebe בפי המקומיים, אלו תהלוכות של פרות מקושטות בפרחים צבעוניים והן עוברות בכפרים לצלילי מוזיקה מקומית. דוכני אוכל ומשקה מוקמים וקהל מקומי רב מגיע לחגוג בלבוש המסורתי, זהו הטראכט המאופיין בעיקר על יד מכנסי הלידרהוזן לגברים ושמלות הדירנדל לנשים. החגיגות מתקיימות בדרך כלל בימי שבת בבוקר.

חקלאות

האזור ההררי הכפרי נשאר מיוער וכמעט שלא "התקלקל" על ידי פיתוח כלשהוא, חקלאות היא עדיין ענף כלכלי מורגש היטב באלפים אלא שהיא מצומצמת ביחס למקומות אחרים. מספר גורמים הביאו לכך שאין הרבה חקלאות וחקלאים באזור זה; האקלים הקשה שלא מאפשר תנאים טובים לגידולים השונים, האדמה הענייה בחומרים הדרושים לחקלאות ההתפתחות הטכנולוגית שכבר לא מחייבת הרבה עובדים והתפתחות

ענף התיירות אליו עברו רבים מן החקלאים. רבים מהם שינו את פני החוות שלהם והפכו אותן לתיירותיות, אם זה על ידי הקמת צימרים או הצגת החווה עצמה לקהל הרחב באופנים שונים, כל אחד ופרי מוחו היצירתי. החקלאות המצומצמת כאמור, מרביתה בעמקים שטופי השמש המוגנים מרוחות. ענפיה העיקריים של החקלאות הזו הם עצי פרי, כרמים (בעיקר באזור הדרום-מערבי) וירקות, תוך שימת דגש על גידול אורגני באיכות טובה.

מחצבים

האלפים עניים באוצרות אדמה, אך בחלקם המזרחי (באוסטריה) נמצאים כמה מכרות מלח. מקור שמה של זלצבורג מגיע מהם משמעו "הר המלח".

חשמל

למרות העוני במחצבים, אז במקום פחם וחומרי דלק עומדים לרשות התושבים באלפים מקורות הכוח העצומים של זרמי הנחלים, הנהרות ומפלי המים מהם מופקת אנרגיה חשמלית. על ידי שימוש במקורות-כוח אלו התפתחה תעשייה קלה בכמה מקומות באלפים והמדינות השונות שבאלפים מפיקות רווחים ניכרים גם מאספקת זרם חשמלי לתעשייה של ארצות השפלה השכנות.

תיירות

תיירות היא אולי ענף התעסוקה הגדול ביותר באלפים לאורך כל השנה. מיליוני תיירים פוקדים את האתרים השונים באלפים מדי שנה, הם באים לצפות ולטייל בנוף המרהיב של הפסגות האלפיניות, באגמים ובעמקים הקסומים, לעסוק במגוון פעילויות וענפי ספורט במשך כל השנה ולחוות אין-ספור אירועי תרבות ואתרים היסטוריים. במדינות השונות שברכס ההרים המקסיים הזה, ישנם כפרים ולעיתים אף ערים שכל פרנסתם

מבוססת על תיירות, אם זו תיירות חורף באתרי הסקי השונים ואם זו תיירות קיץ, שכוללת טיולים, בילוי במרחצאות ועוד וכל זה על רקע נוף מדהים שהרי תמונת הנוף המרהיבה של האלפים היא מוקד משיכה מצוין לתיירים. ענף כלכלי חשוב ומשמעותי זה התפתח מאוד באזור האלפים החל מהמחצית השנייה של המאה ה-20 והוא כולל מגוון תחומים בתוכו שעיקרם הארחה והדרכה של המוני האורחים הבאים לנפוש ו/או לטייל ו/או לגלוש במדרונות המושלגים הרבים שמציעים הרים אלו.

פעילויות ספורט באלפים

סקי

זוהי פעילות המתאימה לכל הגילאים ועשויה להיות חוויה משפחתית מרתקת, ובהרי האלפים שהם גן עדן לחובבי ספורט הגלישה, אתרי הסקי מאוד מפותחים ומשוכללים ובמרביתם ישנם בתי מלון מסעדות, בארים ובכלל תרבות בילוי מאוד מפותחת.

סקי באוסטריה

ניקח את אוסטריה כדוגמא. (אני בטוח שגם בארצות האחרות שיש להן חלק ברכסי האלפים ישנם גם אתרי סקי למופת). להצלחתם של האוסטרים בתחום הסקי – הן באולימפיאדה והן בתחרויות עולמיות שונות – תפקיד משמעותי בקידום תרבות הסקי בארצם.

באוסטריה יש מגוון גדול מאוד של אתרי סקי מפותחים ומשוכללים מאוד הכוללים לעיתים רכבלים המחברים בין מסלולי הסקי במדרונות. אתרי הסקי מסודרים ונוחים מאוד. הם כוללים מפות ברורות ושילוט רב ומתוחזקים ברמה גבוהה. הכל נקי ומסודר למופת. באתרים מסוימים ישנם בתי ספר לסקי הכוללות גם הדרכה לילדים שלטובתם ישנם מדרונות מתונים יחסית.

אתרי הסקי כוללים מסעדות מצוינות ומבחר מקומות לינה הכוללים בתי מלון, צימרים ודירות הנותנים תמורה מצוינת למחיר. כמו-כן ישנם לא מעט מקומות בילוי – במיוחד לילדים - גם לאלה שלא גולשים עונת הסקי מתחילה בדרך כלל בתחילת דצמבר ומסתיימת בתחילת אפריל. מחירי האירוח בשיאם בדרך כלל מלפני חג המולד על לאמצע פברואר.

טיפוס הרים

האלפים האוסטריים מציעים אין-ספור אפשרויות למטפסי הרים, גם למתחילים שבהם מציעה אוסטריה מספר קורסים לטיפוס ומצוקים קלים יחסית עליהם יוכלו להתאמן. מועדון האלפים האוסטרי יכול לספק פרטים בדבר קורסים והדרכות שונות בתחום.

רכיבה על אופניים

אוסטריה היא אחת הארצות הידידותיות לרוכבי אופניים. במרבית הערים ישנם נתיבים מיוחדים וחניות מוסדרות עבורם. באזור הכפרי אלפי קילומטרים של מסלולים לטובתם. ניתן לשכור אופניים מחנות לאופניים או מתחנת רכבת ראשית. היתרון של האופציה השנייה, שניתן להחזיר את האופניים בתחנת רכבת אחרת.

רכיבת אופניים בהרים הפכה לפופולארית. במחוז זלצבורג-לנד לדוגמה, למעלה מ-2,000 ק"מ של שבילים מוסדרים ומשולטים היטב עבור הרוכבים. פרטים לגבי השבילים השונים שמיועדים לרכיבת אופניים בכלל אוסטריה או לגבי סיורים מאורגנים לרוכבי אופניים, ניתן למצוא באתר:

או בחוברת המונפקת על ידי משרד התיירות האוסטרי www.oesterreich-radreisen.at

טיולים Hiking

רכסי האלפים מושלמים לטיולים ברגל ו/או לרכיבה על אופניים בקיץ, אולם לפני שתצאו לאיז שהוא טיול, ישנם כללים מחמירים ותקנות השולטות בביצוע הטרקים בהרים. אל תיקחו סיכונים מיותרים. חפשו ועיכבו אחר עצות של מקומיים במיוחד לגבי האזורים ההרריים. באוסטריה רשת צפופה של שבילי הליכה משולטים היעילות ולמעלה מ-3,000 רכבלים המקשרים בין המקומות הנמוכים לגבוהים. מומלץ ליצור קשר עם המועדון האלפיני - Österreichischer Alpenverein (אתר האינטרנט: www.alpenverein.at) או עם מרכז מידע לתייר באזור בו אתם מטיילים ולהצטייד במפה מתאימה, נתוני מזג אוויר שהגב יכול להשתנות במהרה ויש לקחת זאת בחשבון ולהיות ערוכים לכך ולפיכך גם להצטייד בלבוש מתאים. יש לציין שברחבי האלפים פרושות בקתות לרוב המותאמות לתרמילאים וכוללות מיטה נוחה ואפשרות למקלחת וארוחות קלות.

פעילות ימית

אוסטריה מפצה בגדול על כך שאין לה קו חוף ימי. יש לה מאות אגמים מקסימים בגדלים ובמיקומים שונים ונהרות לתפארת והם משתלבים עם ההרים ויוצרים נוף שניתן רק לקנא בו. באגמים מתבצעת כמעט כל פעילות ימית אפשרית, החל משיט גלשני רוח ומפרשיות ועד החלקה על הקרח באגמים הקפואים בימי החורף. בנהרות ישנה פעילות רפטינג לרוב.

אלפיניסטיקה

בעבר הרחוק נחשבו האלפים למקום פראי ומסוכן. ברבות השנים כאשר התהפכה המגמה והרים אלו הפכו למוקד משיכה לתיירים, היו כאלה שדווקא חיפשו את הסיכון וההרפתקנות שמציעים הרים אלו. היו אלה חובבי האקסטרים. ראשיתה של ההתעניינות ברכס האפים מהיבט הזה החלה בתחילת המאה ה-18 בפרסום ספרים שונים. בשנת 1760 הציע הבלשן השוויצרי פרדיננד דה-סוסיר, פרס למי שיצליח לעלות לראשו של

המון-בלאן, משימה שבוצעה לראשונה בשנת 1786 ובשנה שאחריה בוצעה על ידי דה-סוסיר בעצמו, בזה החלה האלפיניסטיקה כתחרות – שמגמות ספורטיביות ומדעיות משמשות בה בערבוביה – לכיבוש השיאים הגבוהים של האלפים, תוך התגברות על איתני הטבע; קור, סופות שלג, אוויר דליל, טיפוס על צוקים תלולים מעל לתהומות פעורים וכו'.

במהלך השנים שלאחר מכן נכבשו פסגות נוספות ובמשך שנים הייתה האלפיניסטיקה תחום שפותח בעיקר על ידי תיירים וספורטאים אנגלים, עד שלבסוף נעשה בינלאומי. בארצות השונות שיש להן חלק באלפים נוסדו "חברות אלפיניות" לחקירת האלפים, לסיורים ולתחרויות ספורט, הוקמו בתי מחסה לטובת אותם מטפסים והוכשרו מדריכים בתחום. גם כיום נהוג לכנות יחידות צבאיות השוהות וממוקמות בגבהים כ "אלפיניסטים". היחידה של צה"ל המוצבת בחרמון קרויה כך.

רשימת הפסגות באלפים

האלפים המערביים

- (1) מון בלאן – 4,807 מ'.י
- (2) מטרבורן – 4,478 מ'.י
- (3) מונטה רוזה – 4,638 מ'.י
- (4) פינסרארהורן – 4,275 מ'.י
- (5) אלצהורן – 4,195 מ'.י
- (6) יונגפראו – 4,158 מ'.י
- (7) פלצהורן – 4,061 מ'.י

האלפים המזרחיים

- (8) פיץ ברנינה – 4,055 מ'.י
- (9) אורטלס – 3,902 מ'.י
- (10) גרוסגלוקנר – 3,797 מ'.י
- (11) וילדשפיצה – 3,774 מ'.י
- (12) גרוסונדיגר – 3,674 מ'.י

אקלים

האזור ההררי קר יותר ויכול להיות אפילו מאוד קר, תלוי באיזו עונה מטיילים וכמה גבוה עולים, לכן מן הסתם כדאי להצטייד בלבוש חם ובפריטי לבוש נוספים מתאימים, כגון: כיסוי לאוזניים, כפפות, צעיף וכו'. כמו-כן רצוי מאוד להצטייד בחליפת סערה ומטריה חזקה. המשקעים רבים, במיוחד באזור האלפים המערביים, עד כ-4000 מ"מ בשנה בממוצע.

האקלים באוסטריה

אם ניקח את אוסטריה כדוגמא, החורף באזור האלפים במדינה קר מאוד וכולל ערפל גשם ושלג כאשר גם באלפים עצמם תנאי האקלים שונים כמובן בין העמקים לאזור הפסגות.

הטמפרטורות יכולות לנוע לדוגמא כדלהלן:

בהרי האלפים בחורף – 14°F (-10°C) לעומת 21°F (-6°C) באזור השפלה בממוצע.

בהרי האלפים בקיץ – 68°F (20°C) לעומת 86°F (30°C) באזור השפלה בממוצע.

פיקנטריה

אתרי מורשת עולמית

אונסק"ו – ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם - המוכר למטיילים בעיקר בזכות רשימת אתרי המורשת העולמיים, אתרים הנחשבים כתופעת טבע מרשימה במיוחד או כנכס תרבותי – בחר בתשעה אתרים שכאלה באוסטריה, חלקם באזור האלפים ובהם כל אזור האלשטאט והרי דכשטיין. הבחירה בהם עקב היותם אזור של נוף בעל חשיבות תרבותית, לא רק בגלל יופיו, אלא בגלל המסורת ארוכת השנים של כריית מלח באזור. האתר האחרון שנכנס לרשימה – בשנת 2011 – הוא מקבץ של בתי כלונסאות פרהיסטוריים ברחבי האלפים, מרביתם בשווייץ. חמישה מהם נמצאים באוסטריה.

צעדת השלום האלפינית

סופה של מלחמת העולם השנייה לא הביאה אל קיצם את סבלותיהם של ניצולי השואה. רבים מהם נותרו באירופה כפליטים חסרי בית, חלשים וחסרי כל. בעיירה האוסטרית זאאלפלדן (Saalfelden) הקימו האו"ם והארגון ההומניטארי – הג'וינט, מחנה עקורים, שאוכלס בעיקר בפליטים מפולין, רומניה והונגריה. הפליטים קיוו להגיע לארץ ישראל, אך היו אלה ימי השלטון הבריטי והדרך לישראל לא הייתה פשוטה.

במהלך הקיץ של שנת 1947 יצאו מן המחנה באישון לילה כ-5,000 ניצולי שואה יהודים למסע רגלי דרך מפלי קרימל (אתר ששווה ביקור. אלו מפלים בגובה של כ-400 מ' והם במקום החמישי בעולם בגובהם), וחצו דרך מעבר ההרים את הגבול לאיטליה, כדי להפליג משם לחיפה. לא כולם יצאו בלילה אחד – המבצע הסודי נמשך לכל אורך הקיץ, וכל לילה יצאה קבוצה קטנה אחרת לדרך החתחתים הקשה.

מי שסייע לחצות את מעבר ההרים ודרג להם לאוכל בדרך היו כמה אזרחים אוסטרים, ביניהם ויקטור קנופף, מורה דרך שהוביל את העקורים במעבר ההרים וליזל גייסלר בעלת אכסניה שדאגה לאספקת מזון ומשקאות. בעקבות יוזמה פרטית הוחלט להנציח את מסע הבריחה ומאז שנת 2007 נערכת מדי שנה צעדה בעקבות העקורים באותו המסלול. לצעדה, הנקראת "צעדת השלום האלפינית" (Alpen Peace Crossing) מסר כפול – לספר ולהנציח את הסיפור ההיסטורי שבו אזרחים אוסטרים נקטו צעדים אקטיביים כדי לעזור לניצולים – ללא ספק פעולה יוצאת דופן וראויה לשבח, ולהביע תמיכה בכל העקורים באשר הם, בתקווה שלא יאלצו עוד אנשים להימלט מבתיים.

הצעדה נערכת בסוף יוני או בתחילת יולי, מדי שנה.

פרטים נוספים בקשר לצעדה ולסיפור המסע, ניתן למצוא באתר: www.alpinepeacecrossing.org

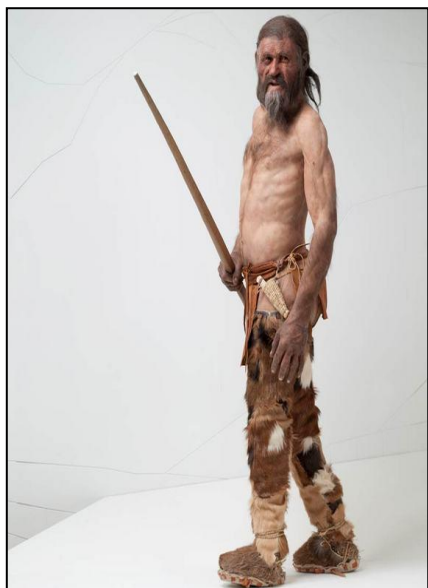

אוטצ'י

בשנת 1991 (התאריך המדויק הוא : 19/9/91) התרגש העולם המדעי כאשר זוג מטיילים מצאו מומיה עתיקה באזור הכפר אוטצ'ל בעמק אוץ שבאוסטריה, קרוב לגבול עם איטליה. הם היו בטוחים שמצאו גופה של בחור שעבר תאונת סקי או טיפוס הרים

או משהו דומה מספר שנים קודם לכן, אלא שממצאים מדעיים גילו שהייתה זו מומיה של צייד, בן לשבטים הקלטיים שהיו באזור, שחי באזור כ-5,200 שנים קודם לכן. הגופה כונתה אוטצ'י על שם הכפר שבסמוך אליו נמצאה. גופתו של אוטצ'י נמצאה במצב

שמור להפליא תודות לקרח בו הייתה נתונה כל אותן השנים ונראה היה שנהרג מירייה של חץ עם ראש בעל אבן צור מחודד, שנורה לעברו בידי יריב לא ידוע. האם היה הצייד שגופתו אותרה בקרח, אוסטרי או איטלקי? שאלה זו איימה לערער את היחסים

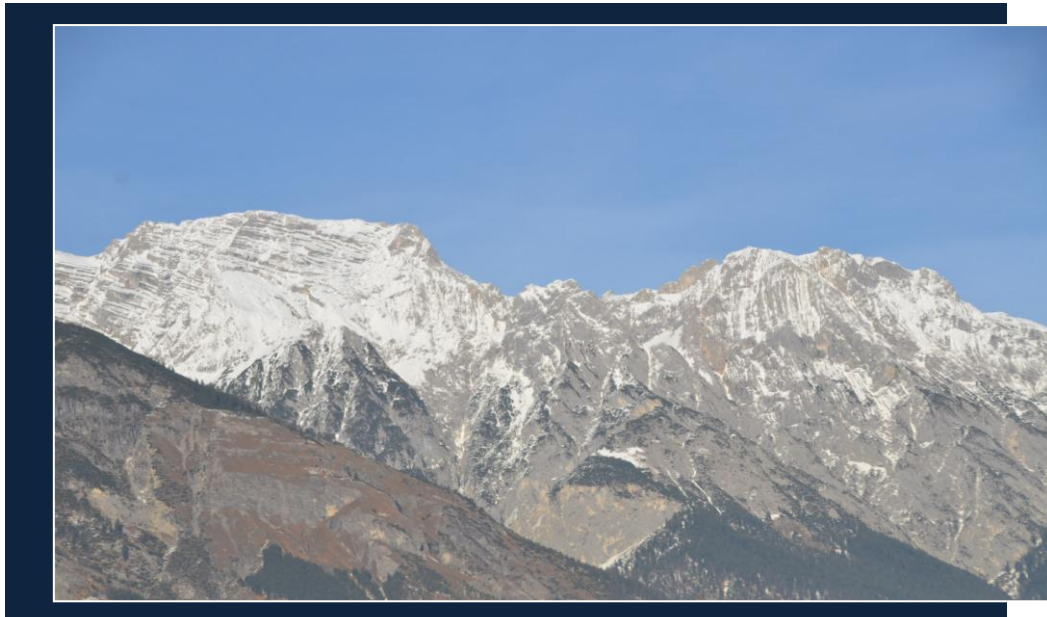
הטובים שבין המדינות, אך רצון טוב והבנה הדדית הביאו לפתרון טוב ומוסכם על שני הצדדים. אחרי שנחקרה באינסברוק שבאוסטריה, הועברה הגופה - עם החפצים שהיו עליה כאשר נמצאה - בטקסיות הראויה, למוזיאון שהוקם במיוחד לה

בבולצאנו שבדרום טירול באזור הדולומיטים באיטליה (דרום טירול קרוי אלטו-אדיגיה בפי האיטלקים. האזור שהיה אוסטרי בעברו, סופח לאיטליה לאחר מלחמת העולם הראשונה).

ניתן לבקר במוזיאון ולהתרשם מהמומיה ומהסיפור הסובב אותה. יש לציין שבעמק אוץ' שבאוסטריה - באזור בו נמצאה המומיה - הוקם מתחם קטן שנועד להציג למבקרים את החיים בתקופתו של אוטצ'י. האתר נקרא אוטצ'ידורף (Otzidorf - הכפר של אוטצ'י). הסיור באתר עובר בין תחנות, כאשר בכל אחת מהן, מאפיין של החיים בתקופתו של אוטצ'י. המסלול קצר ומלווה בהסבר קולי. באתר גם פינת בעלי חיים, גן שעשועים לילדים, חנות מזכרות וקיוסק.

האתר בעמק אוץ' פתוח תחילת מאי עד סוף אוקטובר, בין השעות: 17:30 - 09:30 ומדי שעה מתקיימים בו סיורים מודרכים (ללא תוספת תשלום).

ביבליוגרפיה

The essential guide to customs and culture of Austria. Written by Peter Gieler.
Second printing 2012 by Bravo Ltd
pages: 12-17, 130.

Berlitz Austria pocket guide. Second Edition 2012. Reprinted 2015.
Pages: 117, 127-132.

"העולם"

מדריך EYEWITNES אוסטרי. מהדורה שנייה. 2014. בהוצאת שטיינהרט-שרב בע"מ.
עמודים: 19-20, 24-25, 34, 260-261, 282, 284.

המשפחה המטיילת -

מדריך לטיולי משפחות – אוסטריה. מאת שלומית יפת-ביאליק מהדורה ראשונה 2015-2016.
עמודים: 57-58, 102-104, 108-110, 116-118, 156, 162-163, 179, 181-182, 256-259.

האנציקלופדיה העברית-תש"מ 1980. חלק ג'.
עמודים: 750 – 762.

אנציקלופדיה הבריטניקה החדשה לנוער, בהוצאת "כתר" – 1998. כרך 2,
עמודים: 62 – 63.

אנציקלופדיה יבנה לנוער, בהוצאת יבנה-לרוס – 1992. כרך 1,
עמודים 244 – 246.

נושא הרחבה : דרך הנוף האלפינית – הוכאלפנשטראסה

הפארק הלאומי "הוהה טאוארן"

גרוסגלוקנר זהו ההר הגבוה ביותר באוסטריה והוא ממוקם באזור דרום-מערב המדינה בגבול בין המחוזות קרינתיה ומזרח טירול. האזור המרהיב סביב הר זה הוכרז כפארק לאומי, זהו "הוהה טאוארן", הפארק הלאומי הגדול ביותר באוסטריה (מבין שישה) והגדול ביותר במרכז אירופה, כאשר המחוזות זלצבורגלנד, טירול וקרינתיה משתפים פעולה בהגנה על הנוף הייחודי ועל החי והצומח באזור.

ברכס "הוהה טאוארן" יותר מ-300 פסגות המתנשאות לגובה של יותר מ-3,000 מ' כל אחת, וכמו-כן עשרות קרחונים, הקרחון הארוך והמרהיב ביותר הוא פאסטרצה, שנמצא למרגלות הר גרוסגלוקנר, אורכו של הקרחון כ-10 ק"מ וסביבו עוד כ-40 קרחונים ויחד הם מהווים שטח מושלג תמידית של כ-40 קמ"ר.

הפארק הלאומי כולו הוא שטח מוגן והמבקרים נדרשים שלא לסטות מהשבילים המסומנים. ברחבי הפארק ניתן להבחין וליהנות ממגוון רחב של צמחיה אלפינית ובעלי חיים אופייניים לאזור, דוגמת המרמיטה, היעל האלפיני והעיט הזהוב, כמו-כן עם הנופים המרהיבים ביותר ברכס נמנים מספר אגמים ציוריים – חלקם מלאכותיים – בהם נאספים באביב המים הצלולים כבדולח של הפשרת הקרחונים.

ברחבי הפארק הלאומי מגוון אתרי סקי ושבילי הליכה מסודרים ומשולטים ביעילות ש"ימלאו לכם את המצברים" מעל ומעבר. בנוסף על כך, בתחום הפארק ובסמוך לו מגוון צימרים, דירות ובתי מלון.

דרך הנוף גרוסגלוקנר - Grossglockner Hochalpenstrasse

בין הכפר פוש (Fusch) שבחבל זלצבורג לעיירה הייליגנבלוט ("הדם הקדוש") שבחבל קרינתיה, ישנה דרך עתיקה החוצה את רכס ההרים הגבוה באלפים המזרחיים, זוהי הדרך האלפינית גרוסגלוקנר, על שם הפסגה הגבוהה ביותר באוסטריה ובאלפים המזרחיים למעשה שניתן לראות אותה ממספר נקודות לאורך הדרך הזו. בפי המקומיים, נקראת הדרך, הוכאלפנשטראסה. זהו אחד המסלולים ההרריים היפים ביותר בעולם.

הכביש שנבנה בין השנים 1924 ל-1935 עובר דרך מעברי הרים עתיקים, שרידים קלטיים ורומיים מתקופת ימי הביניים מעידים על חשיבותו של מעבר הרים זה עוד בעבר הרחוק. אורכו של הכביש כ-48 ק"מ והוא בעל כ-30 סיבובים חדים (הסיבובים ממוספרים בסדר עולה מצפון לדרום). הדרך משמשת ציר תנועה חשוב המקשר את באווריה הגרמנית מצפון לצפון איטליה מדרום. מספר נקודות מידע פזורות לאורך הדרך

שמגיעה לשיא גובהה בנקודה הנקראת הוכטור (Hochtor). כאן עוברת הדרך במנהרה שאורכה 2.3 ק"מ. לאורך המסלול ישנה פנייה לכביש צדדי לנקודות עניין נוספות על אלו שנמצאות על הדרך הראשית והן כאלו שאסור לפסס אותן, כך שלמעשה הנסיעה בכביש זה אינה רק ישיבה במכונית, אלא פעילות מגוונת שיכולה להימשך יום שלם. מומלץ מאוד להגיע לביקור לדרך מקסימה זו, ביום יפה בו הראות טובה וכדי להפיק הנאה מרבית כדאי להקדיש מספר שעות לחציית הכביש על האטרקציות שבו.

איך להגיע?

ניתן להתחיל את הנסיעה בדרך המקסימה הזו מצפון לדרום וגם הפוך. יש לציין שהכביש הוא כביש אגרה. בעמדת התשלום של הכניסה לכביש תקבלו מפה של הדרך כולל כל נקודות הענין שבה הכוללים נקודות תצפית, מלונות וצימרים, מסעדות שחלקן מציעים גם חדרי לינה, גני שעשועים, מוזיאונים ושבילי הליכה שונים.

הגעה מצפון : הדרך מתחילה בכביש 107 במרחק של כעשר דקות נסיעה דרומית לכפר פוש (Fusch) שבמחוז זלצבורגלנד.

הגעה מדרום : הדרך מתחילה מכביש 107, ליד העיירה הייליגנבלוט שבמחוז קריתיה.

שעות הפתיחה של הדרך כדלקמן : מתחילת מאי עד אמצע יוני – מ-06:00 בבוקר עד 20:00 בערב.

מאמצע יוני עד אמצע ספטמבר – מ-06:00 בבוקר עד 21:30 בערב.

מאמצע ספטמבר עד סוף אוקטובר – מ-06:00 בבוקר עד 19:30 בערב.

כניסה אחרונה מותרת 45 דקות לפני שעת הסגירה. המחיר (נכון לשנה שעברה) הוא 34.50 יורו והוא למכונית כולל כל הנוסעים שבתוכה.

אתר האינטרנט : www.grossglockner.at **הכתובת :** Mautstelle Ferleiten, 5672 Fusch

יש לקחת בחשבון שבין החודשים נובמבר לאפריל, הכביש סגור לתנועה עקב השלגים הרבים. לגבי חודשים מאי ו/או אוקטובר, כדאי לברר האם הציר פתוח לפני שמגיעים למקום, ולגבי החודשים יוני עד ספטמבר כולל, הכביש פתוח לתנועה.

מעבר באדגסטיין

אלו הרוצים לקצר את הנסיעה יכולים לנסוע דרך מעבר באדגסטיין (Badgastein) שעל כביש 167. גם כאן ניתן לנסוע מצפון לדרום או הפוך. מצפון יוצאים לדרך מליד באדגסטיין שבמחוז זלצבורגלנד ומדרום מליד העיירה מאלניץ (Mallnitz) שבמחוז קרינתיה. הנסיעה היא במנהרה קצרה על רכבת שעליה ניתן לעלות עם המכונית. משך הנסיעה כעשר דקות והיא כרוכה כמובן בתשלום.

הכניסה למעבר זה מרוחקת כשעה נסיעה מהייליגנבלוט, על כביש 106 ממנו פונים לכביש 167 עד למעבר. יש להביא בחשבון שמי שיוצא מהמנהרה אם זה בצד הצפוני ואם זה בצד הדרומי נמצא למעשה רחוק מהמקום אליו היה מגיע אם היה חוצה את דרך הנוף הוכאלפנשטראסה. לצורך הענין, המרחק בין באדגסטיין לקפרון (שנמצאת מעט צפונה ליציאה הצפונית מדרך הנוף) הוא 50 ק"מ וכ-50 דקות נסיעה.

נקודות העניין השונות בהוכאלפנשטראסה

נתחיל את תיאור הנקודות השונות על פי סדר מיקומם מדרום לצפון, דהיינו מהייליגנבלוט לפרלייטן, למרות שכאמור ניתן לעשות זאת גם הפוך.

הייליגנבלוט – "הדם הקדוש"

זהו כפר בכניסה לדרך הנוף גרוסגלוקנר (או הוכאלפנשטראסה). הכפר נמצא בגובה 1,288 מ' מעל פני הים למרגלות הר גרוסגלוקנר. הדרך הנופית מתחילה מייד אחרי היציאה מהכפר צפונה. כנסיית הכפר, על צריחה המחוודת על רקע ההרים, זוהי אחת התמונות היפות שתוכלו לנצור בזיכרונכם (או במצלמתכם).

הכנסייה נבנתה במאה ה-15 בידי נזירים ממנזר אדמונט (דרומית מערבית להאלשטאט שבמחוז זלצבורגלנד). בתוך הכנסייה ניצב מזבח יפהפה ובתיבת האוצרות המגולפת בעושר, שמור - על פי האמונה – בקבוקון ובו מעט מדמו של ישו. בכפר מסעדות, בתי קפה ובארים שונים. בקיץ משמש הכפר כמוקד יציאה

לטיולים בסביבתו. על גדות הנהר מול (Moll) העובר בסמוך לכפר ישנו משטח לקמפינג, ניתן גם לעצור בחניון רק כדי לאכול ולהיעזר בשירותי המזנון.

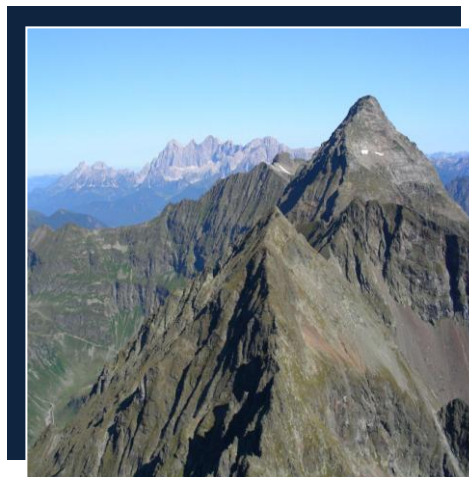
הר שארק

בחורף מוצף הכפר בתיירי סקי שלרשותם רשת של מעליות. במרחק של כ-250 מ' בלבד מהכפר, יוצא רכבל שכולל החלפה לרכבל אחר – באותו הכרטיס – עד להר שארק שמפסגתו ניתן לצפות הן ברכס הרי גולדברג (גולדברג – גרופה) שבמזרח והן בגרוסגלוקנר שבמערב. בהר זה שבמדרונותיו כרו זהב בעבר ישנם משטחי סקי מצויינים. הרכבל מטפס עד לגובה של 2,900 מ', כאשר מרכז רשת מסלולי הסקי מצוי בגובה 2,300 מ'. עונת הסקי באתר נמשכת עד אמצע אפריל.

תצפית קסרק Kasereck

כעבור כ-6 ק"מ וכ-10 דק' נסיעה בדרך המתפתלת והעולה מעלה ניתן לעצור בצד הדרך.

לשמאלנו ישנה נק' תצפית בגובה של 1,913 מ', הכוללת בית קפה. מנקודת התצפית ניתן להבחין בנופי ההר האדיר גרוסגלוקנר ואגן הייליגנבלוט.

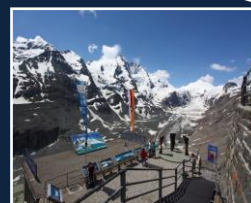

רמת פראנץ – יוזף – Franz Josefs Hohe

כעבור עוד כ- 2 ק"מ מתצפית קסרק ישנה פנייה שמאלה לכביש צדדי לרמת פראנץ-יוזף, ישנו שילוט ברור המפנה לדרך זו וגם בדרך עצמה שילוט ברור עד למקום. מהפנייה עד ליעד דרך של 8 ק"מ. באתר שבמקום מגרש חנייה מקורה גדול שמומלץ לחנות בו. במרחק הליכה קצר מקומת הגג של החניון ניתן להבחין

בפסלו של הקיסר פראנץ-יוזף הראשון, אחד השליטים משושלת הבסבורג. (שלט באימפריה האוסטרו-הונגרית מאמצע המאה ה-19 (1848 – 1916) והשיב את השלטון האבסולוטי על כנו לאחר שקודמו הקיסר פרדיננד הראשון – שהיה דודו – נכנע למורדים בגל המהפכות והמרדות שהיה באירופה בשנים

1848-9). בהמשך הדרך במרחק קצר, נמצא מגדל סבורסקי-זהו מגדל תצפית שנבנה ב-1998 שבתוכו גם מסעדה שיש לה מרפסת תצפית לעבר פסגת גרוסגלוקנר שצלב בפסגתו, וקרחון פאסטרצה- הקרחון הגדול ביותר באלפים המזרחיים.

במקום ציוד אופטי חדשני לטובת המבקרים המעוניינים לשפר את חווית הצפייה. המגדל מצוי למעשה באמצעו של מסלול מעגלי קצר החוזר - דרך מרפסת תצפית רחבה וארוכה – לחניון. מהחניון גם יוצא שביל קצר הקרוי גלטרשטראסה (Gletscherstrasse) - כביש הקרחונים, שמוביל לרחבת תצפית פנורמית גדולה בגובה של 2,369 מ' שגם ממנה תצפית מרהיבה לעבר הר גרוסגלוקנר וקרחון פסטרצה.

ישנה גם אפשרות להמשיך אל עבר קרחון באמצעות רכבל מיוחד. זוהי למעשה קרונית – הרים הפעילה בחודשי הקיץ בין השעות 10:00 – 16:00. אפשרות נוספת להמשיך לעבר הקרחון היא רגלית במדרגות החצובות בקרח, עד למפל מים – בגובה 2,458 מ'. הטיול לעבר המפל משולט- בשלט כתוב Zur Hofmanns. הטיול יוצא מקצה דרך הקרחונים, היינו מהרחבה הפנורמית שהוזכרה להלן והוא יכול להימשך כשעה

וחצי עד שתיים תלוי בכושרו של המטייל. כאשר חוזרים מרמת פרנץ-יוזף לצומת ממנה נכנסו אנו פונים שמאלה וממשיכים על כביש 107, למעוניינים או למי שלא ניצל את הרכבל שיוצא סמוך לכפר הייליגנבלוט להר שארק, יש הזדמנות כזו עכשיו, במרחק כ- 4 ק"מ בהמשך כביש 107 לכיוון צפון ישנה נקודת רכבל נוספת לאותה פסגה ששוב כוללת החלפה לשם הגעה לפסגות הגבוהות, רכבל זה ממוקם מרחק קצר ממלון Romerhut (משמע בקתת רומר) .

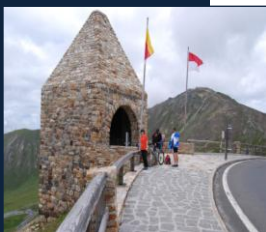
הוכטור – Hochtor

"השער הגבוה" הוא הנקודה הגבוהה ביותר בכביש הנופי גרוסגלוקנר (הוכאלפנשטראסה) זהו גם הגבול בין המחוזות קרינתיה וזלצבורגלנד (2,505 מ'). כאן עובר הכביש בתוך מנהרה באורך 2.3 ק"מ במקום ישנו חניון עם מזנון ונקודת תצפית לעבר הנוף המרהיב כרגיל.

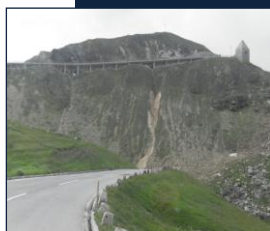
פוסר טרל – Fuscher Torl

ממשיכים עם הכביש שמתפתל מעל נקיקים עמוקים ומשקיף לעבר נוף מרהיב משני צדדיו. מימין, לעבר גולדברג-גרופה (רכס הרי גולדברג) הכולל את שארק. ומשמאל, לעבר גרוסגלוקנר וקרחון פאסטרצה, כעבור 6 ק"מ מההוכטור נגיע לפוסר טרל - "שערון פוסר" הממוקם בגובה 2,428 מ' במקום טראסת תצפית, חנות מזכרות ואנדרטה לזכרם של הפועלים שנהרגו במהלך סלילת הכביש. במקום גם שירותים ציבוריים.

פסגת אדלווייס

במרחק כ- 4 ק"מ מפוסר טרל, בהמשך הדרך צפונה בעיקול הדרך ישנה רחבת חניה, ממנה ניתן להגיע לפסגת אדלווייס (הפרח האוסטרי הלאומי סמל הדר האלפיים), העלייה תלויה ומחייבת הליכה רגלית מאומצת של

כחצי שעה. בפסגת אדלווייס (2,572 מ') שהיא הנקודה הגבוהה ביותר ברכס פוש-ראוריזר (Fusch Rauriser) ניצב מגדל תצפית המשקיף הן לעבר גרוסגלוקנר וקרחון פאסטרצה ממערב והן לעבר רכס

גולדברג-גרופה והר שארק שבו, כולל עמק פוסר ממזרח. הנוף המרהיב כולל 19 קרחונים ו-37 פסגות בגובה של מעל ל-3,000 מ'.

המוזיאון לטבע אלפיני

בהמשך הדרך על כביש 107 לכיוון צפון מרחק נסיעה של כ- 5.5 אנו יורדים לגובה של 2,260 מ'. על אם הדרך שוכן לו מוזיאון קטן המוקדש לבעלי חיים, צמחים ובתי גידול שונים האופייניים לאזור. הכניסה חופשית.

פיפקאר – Piffkar

במרחק נסיעה של 2.5 ק"מ לערך ממוזיאון הטבע האלפיני במורד הדרך צפונה ישנה נקודת תצפית נוספת הקרויה פיפקאר (Piffkar). גם מכאן ניתן לצפות הן בגרוסגליקנר ובגולדברג-גרופה.

פארק החיות פרלייטן - Ferleiten

5 ק"מ נוספים צפונה, סמוך לקופת הכניסה לדרך בה נסענו למי שמבקש להתחיל אותה מצפון לדרום, מצוי פארק חיות הבר פרלייטן. שביל הליכה מוביל בין בעלי החיים האלפייניים דוגמת מרמיטות, איילים וחיות בר, הסיור בגן החיות עשוי להימשך כשעה ומלווה נוף מרהיב של העמק סביב. בסמוך נמצא גן שעשועים המתאים לילדים קטנים. הכניסה אליו ללא תשלום אך שימוש בכל מתקן מחירו כיוור אחד.

הפארק פתוח מתחילת מאי עד תחילת נובמבר
מ- 08:00 בבוקר עד שקיעה.
7 יורו למבוגר, 3.50 יורו לילדים בגילאי 4-14.
חינם לבעלי כרטיס זלצבורגלנד.

מידע נוסף באתר: www.wildpark-ferleiten.at

כתובת: Wild and Freizeitpark Ferleiten, 5672 Fusch,

לסיום

בהמשך הדרך על כביש 107 צפונה, כעבור 7 ק"מ נמצא הכפר פוש (Fusch) בעמק פושר (Fuscher) כאשר כעבור 7 ק"מ נוספים נמצא הכפר ברוק (Bruck) וכעבור עוד 6 ק"מ נגיע לצל אם זה (Zell Am See). סיימנו את דרך גרוסגלוקנר או כפי שיא קרויה בפי המקומיים הוכאלפנשטראסה, החוצה את רכס "הוהה טאוארן" בפארק הלאומי בשם דומה. מומלץ מאוד !!! לפחות לגביי, אני יודע שזה אחד מהמקומות שציינתי ב-וי גדול ובולט וכאתר חובה בו אני אבקר בשנה הקרובה .

ביבליוגרפיה

Berlitz Austria pocket guid. Second Edition 2012. Reprinted 2015
. Pages 104-105

המשפחה המטיילת מאת שלומית יפת – ביאליק. מדריך לטיולי משפחות – אוסטריה.
מהדורה ראשונה 2015-2016.
עמודים 102-104.

פספורט. מדריך טיולים לאירופה – צ'כית, אוסטריה, הונגריה. מאת זאב יפת.
מהדורה עשירית 2008 בהוצאת "מוקד". הודפס במפעלי דפוס כתר, ירושלים.
עמודים 119, 128-131.

מדריכי כנרת. מערב אירופה – המדריך למטייל ברכב.
בהוצאת כנרת. שנת 2000.
עמודים 21-22.

העולם. מדריך EYEWITNESS אוסטריה. מהדורה שנייה. 2014.
בהוצאת שטיינהרט-שרב בע"מ.
עמודים 282-285.

נושא הרחבה : מנזר מלק - MELK ABBEY

המנזר הבנדיקטיני

בנדיקטוס הקדוש ייסד את המסדר הבנדיקטיני באיטליה במאה השישית לספירה. המנזר הראשון של המסדר באוסטריה נוסד בזלצבורג במאה השמינית אך רק במאה ה-11 הפך המסדר לכוח רב השפעה במדינה זו. התחזקותו של המנזר קשורה לשיפור במעמדה של אוסטריה תחת שלטון בית באבנברג שהבנדיקטיניים תיעדו את תולדותיו. בתקופה זו הוקמו מנזרים מבוצרים על פסגות נישאות ויישובים כפריים התפתחו למרגלותיהם ותחת חסותם. קווי המתאר המרשימים של המנזרים בולטים בפאר רב מעל סביבתם, חללי הפנים שלהם גדושים ביצירות מרהיבות, ובספריות הנפלאות שמורים

אוספים מקיפים של ספרים, מסמכים וכתבי יד עתיקים. מנזר מלק שבעמק ואכאו באוסטריה תחתית, מצוי כשעת נסיעה מערבית לווינה. זוהי ללא ספק אחת הנקודות המרשימות ומשיאי הארכיטקטורה הבארוקית באוסטריה. המנזר הבארוקי הגדול משתרע לאורך צוק הגרניט ונראה כאילו היישוב הסמוך - בעל אותו השם - הנמצא למרגלותיו, מתגמד לעומתו. אתר אסטרטגי זה הינו חלק מ"ערש אוסטריה" כיוון שהוא מצוי בה עוד מתקופת ימי הביניים, בתקופה בה שימש כארמונם של בני שושלת באבנברג, שליטי "אוסטרמארק" (אוסטריה כיום) – איזור הספר על גבולה הצפון-מזרחי של האימפריה הרומית הקדושה. רק כאשר נתרם למסדר הבנדיקטיני הפך למנזר.

היסטוריה קצרה

ההיסטוריה של המקום מתחילה למעשה בתקופת הפרהיסטורית. לרגלי המצוק עליו בנוי המנזר זורמים שני נהרות אל הדנובה. נהר מלק לצידו המערבי של הצוק ונהר פילאך לצידו המזרחי. ארכיאולוגים שונים דיווחו על ממצאים שונים שהתגלו באתר בו ממוקם המנזר ומעידים על יישוב מאוד קדום שהיה במקום. כמו כן דווח על ממצאים נוספים שהעידו על כך שעל גדות הדנובה לצד הצוק עליו "יושב" המנזר, בנו הרומאים מבצר קטן בשם "נאמארה" (Namera) ולצידו נמל. המבצר הוקם ככל הנראה קרוב לגשר החוצה את הדנובה בקרבת המנזר. לאחר הכאוס שיצרה נדידת העמים הגדולה בתחילת ימי הביניים,

שוחרר למעשה האזור שלאורך הדנובה באוסטריה. זמן לא רב לאחר מכן יושב האזור על ידי איכרים סלאבים שהגיעו ממזרח ומדרום. שמו של הנהר "מלק" ניתן לו בתקופה זו. זוהי למעשה מילה סלאבית שפרושה "זרימה איטית" והזרם בנהר מלק אכן איטי. האתר המרכזי במלק – עיירה המונה כ- 7,000

תושבים – הוא המנזר. זהו מנזר בנדיקטיני בין מאות שנים המדהים בשפע מוצגיו ובפאר הבלתי רגיל שלו המושך מאות אלפי תיירים ועולי רגל מידי שנה. יש לציין שמנזר זה שימש השראה עבור הסופר אומברטו אקו כשכתב את ספרו "שם הורד" שהפך גם לסרט בעל אותו שם בכיכובו של שחקן הקולנוע שון קונרי. במקום בו עומד המנזר, עמד מבצר תצפית מתקופת האימפריה הרומית עוד טרם תקופת ימי הביניים. על חורבותיו של המבצר העתיק נבנתה טירה, אותה בנה אחד מנסיכי גרמניה (מאזור רוזנהיים), שלימים (שנת 976) הפסיד אותה בקרב לליאופולד הראשון, השליט הראשון בשושלת באבנברג שהיו ילידי באווריה וקבעו

את מושבם במלך. המנזר ה"יושב" בצורה מפוארת ומרשימה על הצוק שחולש על עמק הדנובה שמתחתיו הוא יצירה ארכיטקטונית מפוארת שהצליחה לשלב בצורה יפה בין הטבע והאומנות הבארוקית, הכוללת הן את העיצוב החיצוני והן את העיצוב הפנימי. שני מגדלים נישאים לעבר השמיים מלב המנזר, אלו הם המגדלים בחזית הכנסייה העצומה הניבטת למרחק וכאילו מכריזה שעל הצוק הזה נישא מבצרו של האל. בעוד במנזרים אחרים הסגנון המפואר כאילו מאפיל על הכנסייה, במנזר מלך סגנון מפואר זה משמש כמסגרת דווקא כדי להבליט את המבנה הקדוש. כנסייה זו היא מהמובילות שנבנו בתקופת הבארוק.

בנוסף לכול כולל המנזר את יצירותיהם של כמה מהאומנים המפורסמים בכל הזמנים, בהם הארכיטקט יעקב פרנדטאואר ואמן הפרסקו פאול טרוגר. בתחילת המאה ה-12 (1113) הועברה חצר הדוכסות של שושלת באבנברג ליישוב קלוסטרניבורג שליד וינה וטירת מלך נתרמה למסדר הבנדיקטיני. התרומה שניתנה הייתה בין היתר על מנת שהמנזר יקבל על עצמו הקמת מיסיונים וחינוך הקהילה שבתחום אחריותו בענייני הדת והערכים שהונהגו באותה התקופה. קהילות אלו מצויות עד היום בתחום אחריותו של המנזר. סיבה נוספת שבעטיה ביקשה שושלת באבנברג שמלך ימשיך לתפקד - והעדיפו שיהיה בידי

נזירים - הייתה העובדה שקברי אבותיהם ממוקמים על הצוק שעליו "יושב" המנזר, וככל הנראה עקב כך קיבל המנזר סיוע כלכלי בתחילת דרכו משושלת באבנברג. המסמך מהמאה ה-12, על-פיו הוענק מבצר מלך נתרמה למסדר הבנדיקטיני מצוי במנזר עד היום, אך הוא מזויף, קרוב לוודאי שזיוף זה שנעשה לא מעט שנים אחרי שהמנזר כבר נתרם הלכה למעשה, היה כדי ליצור לגיטימציה למיקום הטריטוריאלי של המנזר.

האסונות של מלך

הנזירים הבנדיקטיניים הפכו את הטירה למנזר מבוצר, אלא שמאז, במהלך מאות השנים נחרב המקום מספר פעמים ובכל פעם שוקם מחדש. לעיתים לקח השיקום זמן רב. בשנת 1297 כילתה שריפה את מרבית אגפי הטירה כולל הספרייה הגדולה וכתבי היד הנדירים שהיו אצורים בה. השריפה שברה את רוחם של הנזירים, גם משום שעבודות השיקום תבעו משאבים כספיים שלא היו ברשותם. במהלך מאות השנים נשקלה לא פעם נטישת המנזר, במיוחד בסוף המאה ה-14 כאשר הגיע המנזר לשפל חסר תקדים כאשר פרנסיו שקעו בחובות כבדים. (בעלי החוב היו יהודים מלווים בריבית). נוסף על הצרות הכלכליות פקדו את

האזור מגיפת הדבר הקשה, ושנות בצורת שבאו בזו אחר זו ופגעו בנחלות שהיו שייכות למנזר הבנדיקטיני והביאו את הנזירים לחרפת רעב. בשלב זה התרופפה המשמעת ורבים מהנזירים נטשו את המנזר. למעשה הוחלט על נטישה סופית של המקום. היה זה ניקולאס סירינגר, רקטור אוניברסיטת וינה שהיה גם מראשי המנזר הבנדיקטיני שגאל את המקום ממש ברגע האחרון. בתוקף תפקידו הצליח סירינגר להנהיג סדרי מנהל תקין. (בין השנים 1418 – 1425), לגייס תרומות גדולות ולהפיח רוח חיים חדשה במנזר. המצב הכלכלי השתפר, המבנים שוקמו ונזירים צעירים וחדשים גויסו אל שורותיו. שמעו של מנזר מלך יצא

למרחוק - גם אל מחוץ לאוסטריה - בזכות המנזר שהפך את המקום למרכז דתי. אולם שוב פקד חורבן את המקום. היה זה ב-1683 עת פלשו התורכים לאזור וזרעו הרס וחורבן הן בווינה והן באזור כולו כולל ברבות מנחלותיו של מנזר מלך. שוב הורע המצב ושוב נשמעו דיבורים על נטישת המקום, אלא שהפעם היה זה ראש המנזר, ברתולד דיטמאייר, שדאג לגיוס תרומות מהיר והמנזר ניצל. במהלך עשרות השנים שלאחר מכן שופר מצבו של המנזר והחל משנת 1701 עברו המבנים השונים שבו שיקום יסוד. אמנים ידועים ומוערכים של אותה תקופה נטלו חלק בשיקום המנזר שהפך להיות פנינה בארוקית יפהפיה.

בשנת 1738 - כאשר חלק מהמבנים עדיין בתהליך שיקום - שוב פרצה במנזר שריפה שגרמה נזק רב. אבות המנזר שעקשנותם נזקפת לזכותם, החלו שוב לשקם אותו, וכעבור עשרות שנים הסתיימה המלאכה ומאז ועד היום לא חלו במנזר שינויים. מנזר מלך ממשיך גם כיום בפעילותו הן כמנזר והן כמוקד משיכה, כאמור לתיירים ועולי רגל. יש לציין שהמנזר מפורסם גם בהיותו מרכז למחקר ולמדנות וכמרכז רוחני, תרבותי ואינטלקטואלי במשך כ-1,000 שנים. נזירים לבושים גלימות שחורות נראים פה ושם ברחבי המנזר נחפזים לעיסוקיהם.

במהלך שתי מלחמות העולם

במהלך מלחמת העולם הראשונה היה שוב צורך בשיפוץ של המבנים עקב התיישנותם (כולל צנרת וחשמל). השיפוץ ארך זמן עקב משבר כלכלי שפקד את העולם כולו (1918) ובתוך כך את מנזר מלך שנאלץ למכור נכסים כגון שטחים באזור יער גמינג. (כ-30 ק"מ דרומית - מערבית למלך). בשנת 1938 כאשר סופחה אוסטריה ל"רייך השלישי", עמד המבצר בסכנה תמידית של פירוק ופיזור המסדר. אב המנזר ונזיריו אוימו על ידי הנאצים במעצר. פעילות בית הספר נלקחה מהנזירים וחדרים רבים במנזר הוחרמו ושימשו למעשה כבית ספר תיכון ופנימייה עבור הנאצים. רק חלק קטן מכל הקומפלקס הורשה לפעול כמנזר לשמו. נזירים

רבים גויסו למלחמה. ראש המנזר באותה התקופה, אמנד ג'ון, שנאבק נמרצות כנגד אלימות, ניסה שוב ושוב למנוע את התערבותו של המנזר במלחמה, אולם מאמציו לא נשאו פרי. ב-1942 הוא נפטר והמצב הפך לא-ודאי, הנזירים חששו שהנאצים ינצלו את ההזדמנות ויפרקו את המנזר. נדרשה פעולה מהירה ובאותו

אחר הצהריים בו נקבר ראש המנוזר, נבחר אחד חדש - מאורוס אופנמאייר (1942 – 1964). הממשל לא יכול היה למצוא בו פגם כלשהוא, והוא הצליח לשמור על המנוזר מפירוק. המשך קיומה של הקהילה עזר למנוזר לשרוד את ימי המלחמה האחרונים שהסבה נזקים כבדים למנוזרים השונים. במנוזר מלק הנזק הממשי לא היה כבד, גם לא נגנבו דברים רבים וחשובים.

תפקידי המנוזר

היסטורית, למנוזר מלק היו שני תחומים עיקריים בהם הוא עסק: האחד היה חינוך לאנשי הקהילה הצעירים והשני עבודה רוחנית. המנוזר ניהל בית ספר תיכון וחטיבה בו לימדו מקצועות שונים כגון: שפות קלאסיות ומודרניות, מדעי הטבע מוסיקה ואומנויות יפות, דהיינו ציור ופיסול. כמו כן הושם דגש על עידוד התלמידים למצוא תחומי עניין אישיים והעידוד התבטא בהצעה נרחבת של קורסי בחירה וקורסי העשרה. בשנת 2008 כלל בית הספר של המנוזר 34 כיתות עם כ- 930 תלמידים (בנים ובנות). יש לציין שמשנת 1966 ישנם חילופי תכניות למידה של בית הספר של המנוזר עם בית הספר של המנוזר הבנדיקטיני על שם ג'ון

הקדוש שבמיניסוטה שבארה"ב. מנוזר מלק מטפח את הערכים האנושיים והדתיים אצל תלמידיו ורואה בכך אחד מתפקידי העיקריים. עוד בתקופת שושלת באבנברג עת העניק לאופולד השני את המנוזר כתרומה לנזירים הבנדיקטיניים, הוא העניק להם גם חמישה אזורים קהילתיים לטיפולם, כאשר במהלך הדורות נוספו עוד אזורים ומספרם הגיע לכדי 29. כיום נותרו 23 ישובים קהילתיים באחריותו של מנוזר מלק, חלקם מרוחקים מהמנוזר ונמצאים באזור הגבול המזרחי של אוסטריה. בנוסף לתחומי האחריות המסורתיים, הפכו הנזירים במלק להיות מעורבים בסוגים חדשים של עבודת הקודש בשנים האחרונות.

המנוזר, על ערכיו התרבותיים הפך להיות מאוד מועיל בתחום הזה, פעילויות שונות עם הסטודנטים והדור הצעיר מהקהילות שבאחריותו לדוגמא: ימי אוריינטציה (הכוונה), אסיפות ותפילות לצעירים, הופעות מוסיקליות ועוד. כמו כן מתקיימים ימי התבודדות והתבוננות פנימית. פעילויות אלו הופכים את המנוזר למקום ידידותי עבור הצעירים, מקום בו הם יכולים להרגיש מוגנים ומעודדים. האווירה הביתית והקשר של הקהילה עם הנזירים הוכיחו את יתרונם. הרווחים המגיעים מתיירות ופעילות אחרות, משמשים כדי לממן את הפעילות השונות שמנהל המנוזר – בחלקם כאמור עבור הקהילה הסובבת אותו – ולתחזק את המבנים השונים שמרכיבים אותו. בדרך זו עובדים ומתפללים הנזירים הבנדיקטיניים קרוב ל- 900 שנה.

אופיים של המנוזרים הבנדיקטיניים באוסטריה

למנוזרים הבנדיקטיניים האוסטריים אופי ייחודי. לרוב, כאשר שומעים או נתקלים במילה נזיר, מיד חושבים על קהילה של גברים שחיים, מתפללים ועובדים יחדיו במנוזר, ורק במקרים חריגים עובדים הנזירים מחוץ למנוזר. תנאים ומצבים שונים בהיסטוריה האוסטרית הובילו להתפתחויות ייחודיות. המייסדים של המנוזרים האוסטריים העניקו לנזירים נכסים - דוגמת המנוזרים עצמם - לא רק כדי שתהיה להם פרנסה ומקור מחייה, אלא כחלק מציפייה שהם יפעלו כמיסיונרים וכמקור שידאג לתרבות את הקהילות השונות סביבו ובשליטתו של כל מנוזר. מאז מהפכת הרפורמציה נוהלו הקהילות השונות באזור

המנזרים על ידי הנזירים, וכך הפכה במהלך הזמן עבודת הקודש וגיוס מאמינים למשימה לגיטימית של הנזירים הבנדיקטינים האוסטריים, משימה שלמעשה לא יכלו הנזירים להתחמק ממנה. זה הוביל לצורך ולמצב בו מחצית מהנזירים במנזר עבדו בקהילות השונות שמחוץ למנזר. היבט החיים הנזירי הצטמצם (גם בגרמניה היו התפתחויות דומות) עבודת הקודש בקרב הקהילה הפכה לתפקיד מקובל של הנזירים. כיום ישנם במסדרים השונים באוסטריה נזירים שחיים ועובדים הן במנזר והן בקהילה. חיי הכמרים בשני המקומות דומים מאוד.

סיור באתר

הגעה

למנזר ניתן להגיע מהעיירה הסמוכה, מלק, דרך סדרת מדרגות תלולות הידועות בשם "מדרגות בגאר" (Begar Stairs) או דרך עלייה בשביל על הגבעה העולה מהעיירה לכיוון המנזר, שתי הדרכים אגב לא ארוכות ולא דורשות מאמץ מיוחד, אולם מרבית המבקרים מגיעים למגרש החנייה החדש, היכן שהמדרגות מובילות למקום בו קודם לכן היה גן פורח. מגרש החנייה והשביל המוביל ממנו למנזר נבנו ב-1980. בשנת 1993 הוצבו במקום שלושה פסלי ברזל מעוצבים על השביל הזה, שלושת הפסלים פוסלו סביב נושא ה"שלווה". הפסלים סימטריים על פי המסורת הבארוקית. הפסל במרכז המדרגות המובילות לשער

המנזר מאופיין בציר החודר ספיראלה כסימן ליצירת חיים חדשים. הציר מוחזק במרכזה של ערוגת פרחים עגולה באמצעות חמישה אלמנטים שמייצגים את חמשת היבשות, בקצהו הרחב של הציר ניתן לראות את המילה "PAX", ברכה לאלו המגיעים והצבת אתגר לעולם ולכל אחד באופן אישי כאשר יוצאים מהשער בתום הביקור במנזר.

המסעדה

נבנתה ב-1980 וממוקמת בחממה עשויה פלדה וזכוכית שהוקמה ב-1908. גם במסעדה – כמו במקומות נוספים במנזר – ציורי פרסקו. אלו צוירו ב-1835, אלא שהם נלקחו מקירות המנזר וכעת מעטרים את הקומה השנייה של המסעדה. במסעדה שלושה מפלסים. התחתונה היא קומת מרתף היינות. בקומת הקרקע (שהיא האמצעית) חדרי אירוח ל-600 אורחים, ובקומה השנייה והאחרונה, שני אולמות הסעדה. בחצר המסעדה 150 מקומות ישיבה בגן פורח. מאוד פופולארי בימים יפים.

סיור חיזוני

אזור הכניסה למנזר

שתי חומות מאגפים את הכניסה הראשית שבנייתה הסתיימה ב-1718, כאשר במקביל נחפר מרתף מתחת למנזר. בשנת 1650 נבנתה החומה הדרומית משברי אבנים מהצוק לצורך הגנה, החומה הצפונית נוספה על ידי האמן פרדנטאואר כדי ליצור כניסה סימטרית למנזר. בצידי הכניסה למנזר, מוצבים על כנים פסליהם של הקדושים ליאופולד וקולומאן, שניהם עוצבו בידי פסל החצר של משפחת המלוכה הונציאנית, לורנצו מטיאלי ב-1716 ופוסלו הלכה למעשה בידי חתנו של פרדנטאואר, פטר ויידרין. כמו-כן את שער הכניסה מעטר כוכב שנלקח מסמלו של ברטולד דיטמאייר, שהיה ראש המנזר במהלך שחזור המבנים לאחר החורבן שזרעו בו הטורקים ב-1683.

החצרות

החצר הראשונה

במעבר הכניסה המתומן ישנה כיפה פתוחה באמצע, מעבר זה מוביל לחצר גדולה המוקפת בפסליהם של פטרוני המנזר, סן ליאופולד וסן קולומאן. (זוהי החצר הראשונה מבין שתיים). מימין נמצאים "מגדלי באבנברג" שקיימים מתקופת שושלת באבנברג, דהיינו מהמאה העשירית. מגדלים אלו היו חלק מהמנזר המקורי. משמאל נמצא משרד המידע לתיירים ומשרד מכירת הכרטיסים לכניסה למנזר.

החזית המזרחית

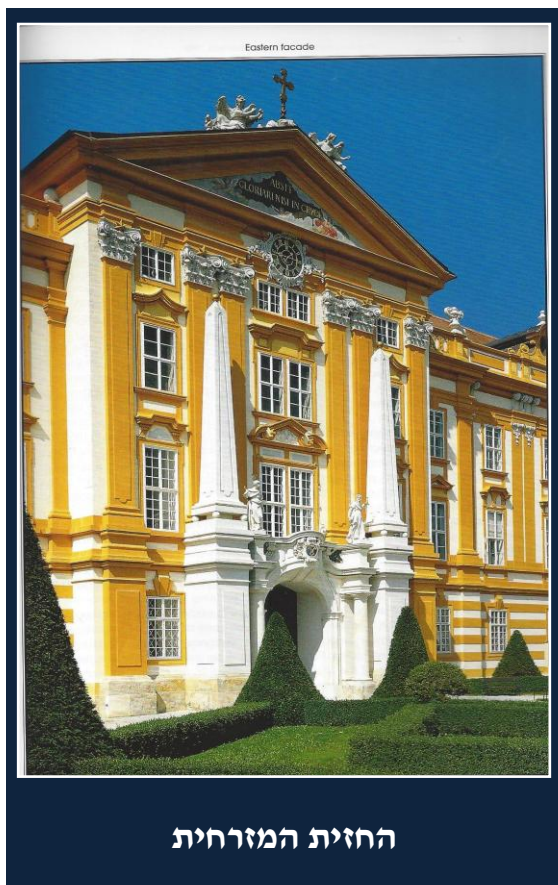
השער המעוטר בפסלי מלאכים ובסמל המנזר מוביל מחצר הכניסה למנזר לחצר נוספת, אולם לפני שנעבור אליה, העין נמשכת לחזית המזרחית המפוארת, מעל למעבר המקומר בקדמת החלונות האמצעיים של הקומה השנייה, ישנה מרפסת קטנה, ממנה נהג ראש המנזר לקדם בברכה את האורחים. מתחת למרפסת זו נראה סמל המנזר: שתי מפתחות מוזהבים החוצים זה את זה על רקע כחול. מעל לשער ישנו גם כוכב שגם הוא נלקח מסמלו של ראש המנזר - בתקופת הפלישה הטורקית - ברטולד דיטמאייר. פסליהם של פטרוס ופאולוס הנחשבים לפטרוני הכנסייה במנזר ניצבים על כנים קטנים בצידי המרפסת. מעל הגמלון של השער מתנשא העתק של "צלב מלק" ומתחתיו הכתובת: "תהילה תימצא רק בצלב". בתקרתו של השער מצוירת דמות של הקדוש בנדיקטוס, אבי המסדר הבנדיקטיני.

החצר השנייה

אולם בנדיקטוס וחצר ההגמונים

השער אותו עברנו מוביל לאולם שתקרתו פרסקו מרשימה, בה נראה בנדיקטוס הקדוש על רקע הר עם מקדש רומאי וצלב. מעקות העץ שבאולם דמויי אבן גרניט. מתוך האולם ניתן להבחין בכיפה ובמגדלי הכנסייה. מהאולם יוצאים הלאה לחצר ההגמונים - המוקפת בפסליהם של שנים-עשר השליחים - שנמצאת במרכזו של כל הקומפלקס שמרכיב את המנזר. צורתה של החצר הוא טרפז. הצד המנוגד לאולם בנדיקטוס, צר יותר. בכל צד - מארבעת צדדיה של החצר - נראים פסליהם של השליחים והמבשרים השונים, מוצבים על כרכובים. חלקם שוחזרו במהלך השנים עקב האסונות השונים כאמור שפקדו את המנזר.

החזית המזרחית

חזיתות חצר ההגמונים

בחזית המערבית ציור המראה דמות המביטה במראה, שתי דמויות נראות קוראות ודמויות נוספות מקשיבות. הסצנה נועדה להדגים את הדרך להשגת החוכמה. היא התבונה מגיע מהאל שאורו מאיר מתוך המראה כמשל ל"ראי התבונה".

בחזית הצפונית מוצגת המתינות על ידי דמות הצבועה אדום וכחול המוזגת אש ומים לתוך כד. שני יסודות אלו נחוצים לקיום האנושי ויש לשלבם בפרופורציות הנכונות כדי לאפשר את החיים.

בחזית המזרחית זהו הצדק המיוצג בעיצוב המסורתי של חרב המונפת כלפי קרבן עם עיניים קשורות. במשך השנים הוסיף האמן פיטר בישופ לפרשנות זו דמות המבקשת עזרה לרגלי הצדק.

בחזית הדרומית זוהי הגבורה שמוצגת גם היא באופן מסורתי על ידי עמוד ניצב ולצידו אריה ודמות בעמדת מגננה. ההיבט החדש שהוסיף בסצינה ספציפית זו הוא שהדמות פצועה, דבר הצביע על החוזק הנפשי בסירובה של הדמות להיכנע.

המזרקה

עד שנת 1722 עמדה במרכז החצר החצר מזרקה על שם קולומאן הקדוש שהוצבה במקום ב-1687. המזרקה נתרמה על ידי ברתולד דיטמאייר, ראש המנזר דאז, לעיירה הסמוכה – מלק, והיא נמצאת שם עד היום בכיכר העירייה. המזרקה שנמצאת כיום בחצר ההגמונים הובאה למקום מהמנזר שהיה בוולדהאוזן באוסטריה עילית בתחילת המאה התשע-עשרה.

סיור פנימי

המדרגות המלכותיות

מחצר ההגמונים במעבר המקומר בפינה הדרום-מערבית נכנסים למעבר דמוי סמטה המובילה לכנסייה ולמדרגות המלכותיות. מדרגות אלו מובילות לאגף שעוצב במיוחד עבור חצר המלוכה. המדרון התלול בצד הדרומי הגביל את אפשרויות הארכיטקטורה עד לקומה השנייה, אך מנקודה זו התבטאותם של האמנים השונים לא ידעה גבולות. המשטח שבסוף גרם המדרגות הראשון כולל קבוצת פסלי סטוקו לבנים ושלט בו נכתב המוטו של הקיסר קארל השישי: "בהתמדה ובאומץ". קיסר זה אהד את ראש המנזר ברתולד דיטמאייר ומנזרו. אחד הפסלים מייצג את אל הנהר הסמוך – הדנובה. במפלס אחד יותר גבוה מיוצגות

התהילה והתבונה בפסלים שנמצאים בגומחות מימין ומשמאל. יותר מעלה במדרגות מגיעים לקטע ממנו ניתן להשקיף על הנוף המרהיב, אולם העין נמשכת לדמויות שבתקרה, שני ילדים משחקים עם עיטים, דבר המצביע על סמל האימפריה הכולל את העיט הזהוב הדו-ראשי הנישא מעליהם.

האגף המלכותי

בקומה השנייה מובילות המדרגות אל המסדרון המלכותי שנמתח לאורך 196 מ', כמעט לכל אורכו של הצד הדרומי של המנזר. האפקט האופטי מאוד מרשים. על הקירות מוצגות מצוירות דמויותיהם של שליטי אוסטריה לאורך השנים בהם שושלת באבנברג ושושלת הבסבורג עד לאחרון שבהם – קארל הראשון. מתחת לכל דמות מידע אוטוביוגרפי קצר אודותיה. במעלה המדרגות המלכותיות ניתן להבחין בפורטרט של השליט הראשון לבית באבנברג – ליאופולד הראשון, שטבע את סמלה של אוסטריה בשנת 976. הוא כבש את מבצר מלק ושלט ממקום זה כקיסר האימפריה. האגף המלכותי יועד לחצר המלוכה ולאורחים שונים.

בצידו המערבי של גרם המדרגות המלכותיות ישנם חדרים שגם כיום משמשים כחדרי אירוח, אלו שבצידן המזרחי של המדרגות שימשו עבור משרתיהם של אנשי חצר המלוכה. הרהיטים המקוריים של החדרים המלכותיים ניתנו לארמון לקסנבורג. באמצע המאה ה-19 נבנתה קומה נוספת והושמו בה רהיטים חדשים. יצירות הסטוקו שהיו בתקרות של החדרים בצידן המזרחי של המדרגות המלכותיות נהרסו ברובן. שרידים נשארו רק בשני חדרים קטנים. בסופו של המסדרון המלכותי, בצד מזרח ישנו חדר גדול שידוע כ"אולם דיטמאייר", הוא נבנה בשנים 1725/6. במקור כונה "האולם הזעיר" ושימש לאורחים מכובדים ומידי פעם שימש כתיאטרון.

אולם הקיסרים

אולם זה שימש כאולם האירוח וכחדר האוכל לאירועים חגיגיים, במיוחד עבור אנשי חצר המלוכה. שם נוסף שניתן לו היה "אולם השישי" אולם שם זה מוטעה כיוון שרק מסגרת דלת הכניסה והעיטורים שמעליה עשויים שיש. הקירות והפלטסטרס מצופים סטוקו דמוי שיש. תקרת הפרסקו היא יצירתו של פאול טרוגר (1731). המשל המצויר תורגם במספר דרכים שונות. הציור מראה את האלה אתנה על מרכבתה הנמשכת בידי אריה כמשל לתבונה. הדמות המרכזית שעל הכרכרה עשויה להיראות קשורה איכשהו להרקולס שהורג את כלב הגיהנום בעזרת האלה שבידו, דימוי זה היה חשוב במיוחד לשושלת

הבסבורג (שבאה לאחר שושלת באבנברג) ושיקף את התגלמות הכוח האצור של מדינתם, ולכן פרסקו זה נראה כהוקרה עבור משפחת המלוכה השולטת באימפריה בתבונה המגולמת כאמור על ידי האלה אתנה והכוח הנחוץ המגולם על ידי הרקולס. אחת הגרסאות לנמשל עבור הציור מסמל את השליטים המובילים את העם ומוציאים אותו ממצב של חטאים ואפילה אל האור, התבונה ואימוץ המידות הטובות. ציור הפרסקו אם כך מתאר – בין יתר הפרשנויות – את השלטון הנאור.

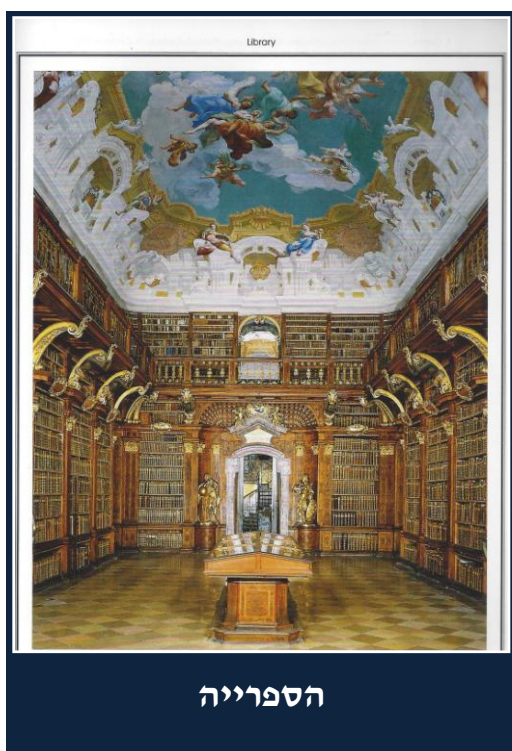

המרפסת

ביציאה מאולם הקיסרים לכיוון הספרייה עוברים דרך מרפסת נוף גדולה הסוגרת למעשה את הצד המערבי של המנזר. אם מסתכלים מהמרפסת אל פנים שטח המנזר ניתן לראות בין היתר את חזית הכנסייה. הרושם המתקבל הוא של מבנה עצום וקדוש המתנשא לשמיים. המשקיף מערבה יכול לראות את הדנובה הזורם למרגלות הצוק הנושא את המנזר ואת העיירה מלק, הסמוכה למנזר ובכלל את הנוף המקסים שמסביב, במיוחד ביום בו הראות טובה.

הספרייה

הספרייה

אל הספרייה נכנסים מהמרפסת (שאליה כאמור יצאנו מאולם הקיסרים). הספרייה זהו למעשה אחד המרכיבים החשובים בכל מנזר בנדיקטיני, ובמנזר מלק הספרייה מרשימה במיוחד תודות לתקרת הפרסקו – גם כאן, פרי יצירתו של פאול טרוגר (1731/2) – כאן מסמלת היצירה את האמונה וציורי המלאכים מייצגים את ארבע המעלות הטובות: תבונה, צדק, גבורה ומתינות. דמויות נוספות בציור מייצגות את האמנות והמדע. ארבע הדמויות המפוסלות בצידי הדלתות מייצגות את ארבעת הפקולטות האוניברסיטאיות: טכנולוגיה, פילוסופיה, רפואה ומשפט. שני גלובוסים גדולים, פרי יצירתו של וינצ'נזו קורונלי (1690) הם פריטים שניצלו מהשריפה במאה ה-18 והם מייצגים את השמיים והארץ. באולם הכניסה לספרייה – שהוא הקטן יותר – מעוצבות דלתות הכניסה באופן מרהיב בברזל הנראה כרקמת חוטי זהב, ותקרת הפרסקו – שוב יצירתו של פאול טרוגר – מתארת משל מתחום המדע. אל הקומה העליונה של הספרייה מובילות מדרגות ספירלות. בקומה זו שני חדרי קריאה בעיצוב בארוקי כמובן והם מעוטרים בציורי פרסקו. (של יוהאן ברגל). חדרים אלו לא פתוחים לציבור. בספרייה כ-100,000 ספרים, כ-1,600 מהם מראשית ימי הדפוס וכ-1,800 כתבי יד.

ההתחדשות של המנזר הבנדיקטיני במלק, אחרי האסונות שפקדו אותו, משכו מורים ובוגרים מאוניברסיטת וינה. מרבית הכתבים הועתקו לצורך שימור, כך שכתבי היד הישנים הם למעשה העתקים של כתבי יד מהמאה התשיעית. במהלך השנים הפך מנזר מלק למרכז לספרות תיאולוגית, מרביתם של הכתבים הינם דרשות ותפילות ספרותיות. כשני שליש מכתבי היד הם מתקופת הרפורמציה במאה ה-15.

חלק מהספרים אכן עוסקים בהטפה לנצרות, אך ישנם גם ספרים שעוסקים בספרות גרמנית גבוהה. הספרים ממוינים על פי נושאים ובהם: סיפורי התנ"ך, דת, משפט, גיאוגרפיה, אסטרונומיה, היסטוריה ואנציקלופדיה בתחום העיצוב הבארוקי. החל מתחילת המאה ה-18, פעלו במנזר היסטוריונים שונים שהשפעתם הייתה גדולה. האב איגנץ קלייבלינגר כתב במאה ה-19 את "ההיסטוריה של המנזר הבנדיקטיני מלק באוסטריה תחתית". האב הוגו האנטש היה פרופסור להיסטוריה מודרנית במשרה מלאה באוניברסיטת וינה בין השנים 1946 עד 1966.

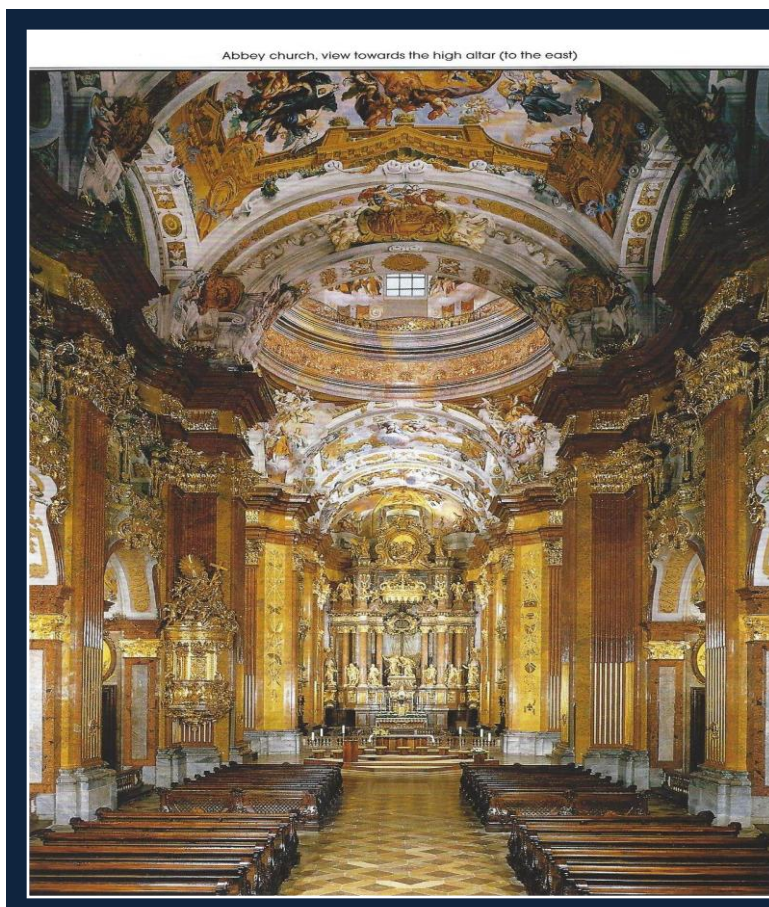
הכנסייה

יצירת מופת

המדרגות הספירליות – המוקדשות לפטרוס ופאולוס, הקדושים המגנים על הכנסייה - מובילות מהספרייה לכנסייה. הכלל של הקדוש בנדיקטוס שאומר ששירותי הפולחן יהיו הדבר החשוב ביותר בכנסייה מתורגם הלכה למעשה ובאופן מושלם במנזר מלק. פנים הכנסייה מרשים בבהירותו, תודות לחלונות הרבים. כל המי-ומי שבאמני הבארוק תרמו לעיצוב הכנסייה, הארכיטקטורה, הצבעים של תקרת הפרסקו ועיצובי הסטוקו דמויי השיש של הקירות, יחד עם מגוון הצבעים, בהם בולטים הזהב והכתום, יוצרים תפאורה מדהימה. בשנת 1701 (30/7/1701) רתם ראש המנזר, ברתולד דיטמאייר את הנזירים לבנות את הכנסייה שוב, לאחר האסון שפקד את המנזר. התוצאה שהתקבלה לאחר השחזור היא הכנסייה ממנה אנו מתפעלים כיום שנכללת בין המבנים הכי משמעותיים בסגנון הבארוק.

החזית

למביט על הכנסייה מהמרפסת (שבין אולם הקיסרים לספרייה כאמור) הצגה בארוקית לתפארת, שני המגדלים בחזית הכנסייה בסגנון הרוקוקו, נבנו מחדש לאחר השריפה שהחריבה את המנזר ב-1738. בחזית הכנסייה ניתן להבחין גם בפסליהם של פטרוס ופאולוס ומעל השער בפסלו של המלאך השומר הקדוש מיכאל. בין שני המגדלים הנישאים מעל לחזית הכנסייה, ניצב פסלו של ישו מוקף במלאכים, וכסימן לניצחונו על הסבל והמוות הוא נושא את הצלב בידו וכנראה שזהו המסר המרכזי של הכנסייה והמנזר בכלל – החיים גוברים על המוות.

הכנסייה

פנים הכנסייה

פנים הכנסייה עוצב ככל הנראה על ידי הארכיטקט האיטלקי אנטוניו בדוצ'י. ראש המנזר ברתולד דיטמאייר התווה עבורו את ההיבטים התיאולוגיים ובדוצ'י יצר סקיצות. העבודה בוצעה למעשה על ידי אמנים אחרים שנבחרו על ידי ראש המנזר והיו הכי טובים בתחומם, כל אחד בתחומו. למרכיבים אחרים

בכנסייה – כנראה פחות חשובים – בחר ראש המנזר באמנים מקומיים, שעבודתם לצד האמנים הגדולים דחפה אותם להצטיין. תקרת הפרסקו בכנסייה צוירה על ידי האמן יוהן מייקל רוטמאייר מזלצבורג על פי תכניתו של אנטוניו בדוצ'י האיטלקי. הכיפה נבנתה ב-1716/7 ותקרת הפרסקו הושלמה ב-1722. רק

הרעיונות התיאולוגיים בחלק המרכזי של הכנסייה (ה-Nave) ובאיזור הכיפה נשמרו, מסיבה זו קשה לפרש באופן מושלם את כל הסמלים בכנסייה.

המזבח העליון

הדבר החשוב בפירוש האיקונוגראפי בכנסייה היא הכתובת שעל המזבח העליון - המוקדש לפטרוס ופאולוס - שאומרת: "ללא מאבק צודק אין ניצחון". המאבק שמוביל לניצחון מצויר לצידה של הכתובת הזו ובו נראים הקדושים פטרוס ופאולוס עוברים ייסורים לפני "מות הקדושים" שלהם. הציוור ממשיך

ומתאר את מותו של פטרוס המנזר, הקדוש קולומאן. יצירה זו מייצגת את מאבקם של הנזירים להתנהגות מוסרית, וזה בולט במיוחד בציוור של הקדוש בנדיקטוס בפרסקו שבתקרת החלק המרכזי בכנסייה (ה-Nave). תיאור הניצחון נראה בעיקר תודות לעיטורי הניצחון המופיעים במזבח העליון ובכיפה.

בטרנספט נמצא מזבח שבצידו השמאלי נמצאים עצמותיו של הקדוש קולומאן. ראשו נמצא בכנסייה בהונגריה.

המוזיאון

בחדרים המלכותיים שבצידן המערבי של המדרגות המלכותיות הוקם מוזיאון שתכליתו להציג בפני המבקרים את ההיסטוריה של המנזר ואת תפקודו כיום, כמו-כן להציג את התפקידים השונים של המנזר ואת והשירותים השונים שהעניק המנזר - וממשיך להעניק - לקהילה, הן פוליטית, תרבותית וכלכלית וגם כאלו שלקח על עצמו לחדשם. בנוסף לכך מוצגות במוזיאון חלק מיצירות האומנות הכי מפורסמות שבו ומקורות היסטוריים בנוגע לעיצוב ולבנייה בסגנון הבארוק. המוזיאון מציג את הפריטים השונים בדרך יפה וחדשנית, על ידי שימוש באנימציות מחשב, מתקני וידאו ושימוש בקול, אור ועיצוב ויזואלי מרהיב השובה את העין ואת הלב. יש לציין שבמנזר שמורים צלבים בעלי חשיבות היסטורית, האחד, רומאנסקי מסוף המאה ה-12 לערך, והשני – שנוצר בסוף המאה ה-14 – מעוטר באבני חן ומכיל - לפחות על-פי האמונה – פיסה מהצלב האמיתי שעליו נצלב ישו.

מקומות נוספים בעלי עניין אמנותי

ברחבי המנזר מקומות נוספים בעלי עניין, ישנם מספר חדרים יפים ועבודות אמנות, אלא שלמרביתם של אלו אין גישה לציבור הרחב. דוגמאות לכך הם: בית התפילה הקיסרי בקומה השנייה של בית הדרן הפרסביטרי (של הכומר) בו ישנם ציורים ועבודות פרסקו של האמן פאול טרוגר. חדר תשמישי קדושה שפועל גם כיום בתפקיד זה. בעבר שימש כחדר תשמישי קדושה לעונת החורף. חדר נוסף הוא חדר ששימש לתשמישי קדושה לעונת הקיץ וכיום משמש כחדר תפילה קטן. בחדר זה נמצא אורגן יפה. קבר של אחד משליטי שושלת באבנברג ממוקם במסדרון צדדי בכנסייה. מבנה המנזר שמשמש את הנזירים נמצא בשטח

השמור אך ורק לנזירי המנזר. המקום מוקף גן פורח יפה וממנו ישנה גישה לחדרי המנוחה ולאולם ההתכנסות שגם משמשים את הנזירים וגם הם מחוץ לתחום הציבור הרחב. מרוחק במידת מה מהמבנה הנ"ל של הנזירים, נמצא מבנה ששימש כחדר האוכל הקייצי שכיום משמש כחדר רב תכליתי. מעליו נמצא אולם קולומאן הקדוש. זהו אולם נשפים גדול המשמש לאירועים שונים וגם בו תקרת פרסקו מעשה ידיו של פאול טרוגר (1745) ואורגן, פרי ידו של האמן פרנץ אולמן (1848). מקום מגוריו של ראש המנזר והחדרים הייצוגיים, נמצאים בקומה השנייה בצידה המערבי של חצר ההגמונים. בקפלה ובאולם של הבישוף ניתן גם

כן להבחין בתקרות פרסקו יפות. הפביליון המעוצב בציורי פרסקו וגן המנזר פתוחים לשם שינוי לציבור הרחב (ממאי עד אוקטובר) ושוויים ביקור.

קולומאן הקדוש

ברחבי המנזר ישנם ציורי פרסקו ופסלים לרוב המציגים קדושים שונים. כמעט כולם "מוכרים" והלגיטימציה להיותם במקום ברורה לנו, בהם ניתן למנות את שנים עשר השליחים כולל פטרוס ופאולוס, את בנדיקטוס מקים המסדר, את ליאופולד שהיה חלק משושלת באבנברג שתרמה את המבצר אותו הפכו הנזירים למנזר וכמובן את ישו. מיהו קולומאן?! ודאי תשאלו.

קולומאן הקדוש הוא הפטרון של מלך ושל מנזר מלך. מבצר מלך היה המטה המרכזי ממנו שלטה שושלת באבנברג על האימפריה הרומית הקדושה במאה ה-11. בשנת 1014, התגלתה באוסטריה גופתו הקבורה של קולומאן, עולה רגל אירי שהואשם בריגול והוצא להורג בתלייה שנתיים קודם לכן (ב-1012).

הקיסר היינריך הראשון, שראה באיש הקדוש הזה את הפטרון של אוסטריה, ציווה להביא את גופתו של קולומאן למנזר מלך, בו קודשה הגופה בידי הבישוף והוכנסה בברית הכנסייה. קולומאן נחשב כפטרון הקדוש של אוסטריה עד למאה ה-17, והפולחן סביבו פשט גם להונגריה ובאוריה. בשנת 1663 הועברה הפטרונות באוסטריה לקדוש ליאופולד. מאז המאה ה-11 נמצא ראשו של קולומאן בכנסייה בהונגריה וגופו קבור במזבח שבכנסייה במלך.

העיירה מלך

מי שמגיע לבקר במלך, עובר דרך העיירה כדי להגיע למנזר שנישא על הצוק מעל לעיירה. אם לא לחוצים בזמן, שווה לסייר קצת בעיירה. בעיירה מבנים מעניינים בהם הכנסייה הניאו-גותית ולצידה בית הכומר הבארוקי. בתים נוספים בסגנון הבארוק מצויים בעיירה – לרוב בני שתי קומות – והם ממוקמים לרוב

במדרחוב הצר ברחוב Hauptstrasse. ליד בנין העירייה ברחוב Kremser נמצאת לשכת התיירות המקומית ובכיכר הסמוכה נמצאת המזרקה שעליה פסלו של הקדוש קולומאן. מזרקה זו כאמור נתרמה לעיירה לפני מאות שנים (1722) על ידי המנזר הסמוך שעל הצוק. (מלך). גם את העיירה מלך פקדה שריפה שכילתה

כמעט את כל הבתים בה, רחוב שטרן היה היחיד שניצל מהשריפה, ברחוב זה מצויים בתים עתיקי-יומין. על אחד הבניינים ציורי פרסקו יפים ועל בית אחר המכונה "כוכב הזהב" – שנבנה ב-1736 – גילוף שנושא "הכתרת מריה הקדושה" ובנוסף מגן מסוגן שהיה סמלה של המשפחה שבנתה את הבית.

סיור לאורך הדנובה

שווה מאוד לערוך סיור קצר לאורך גדות הדנובה בסמוך למנזר. ניתן לצאת מהכיכר המרכזית שבעיירה לרחוב Kremser (ממנו אגב נכנסים לעיירה). מקצה רחוב זה מגיעים לגדת הדנובה ולגשר החוצה אותה ולכביש הראשי העובר ליד מנזר מלק במקביל לנהר. כשנטייל לאורך הכביש הראשי שליד המנזר נוכל להבחין ממול לגשר ב"בית זלצהוף", בית זה שנבנה ב-1750 ומכוסה כמעט כולו בשיחים, מתחבר באמצעות שער נמוך ל"ביתו של האחראי על הספינות" (בדנובה). בחזית הבניין מצוירות ספרות המציינות את גובה מי

הדנובה בשנים בהם גאו מימיה וגרמו לשיטפונות. תאריכים של שישה שיטפונות קשים במיוחד מצוינים במקום, הראשונה בשנת 1501 והאחרונה בשנת 1954. מספר מטרים קדימה נמצא "בית הסלע" שנבנה בשנת 1550. בשעתו שימש הבית – שנבנה על סלע המשקיף על הדנובה – מגדל שמירה במערכת ביצורי העיירה. לא ידוע מי גר בו כיום. המבנה אמנם שומר, אך הפך לחווילה מפוארת.

ימי ושעות פתיחה לביקורים

מנזר מלק פתוח לקהל הרחב
 מחודש מאי עד חודש ספטמבר בין השעות: 09:00 – 17:00
 בחודשים מרץ, אפריל ואוקטובר בין השעות: 09:00 – 16:00
 בשאר השנה בתיאום מראש.
 טלפון של המנזר: 0-43(0)2752 555
 משרד המידע לתייר נמצא בעיירה מלק ברחוב קרמסר 5.
 (Kremser Strasse 5 Melk). אתר האינטרנט: www.stiftmelk.at
 ניתן להגיע ברכב פרטי, אוטובוס, רכבת וגם דרך שייט בנהר הדנובה הסמוך.

ביבליוגרפיה

פספורט – צ'כיה, אוסטריה, הונגריה.

מאת זאב יפת. מהדורה עשירית. 2008.
בהוצאת "מוקד". הודפס במפעלי דפוס כתר ירושלים.
עמודים : 86-87

מדריך EYEWITNESS אוסטריה.

בהוצאת שטיינהרט-שרב בע"מ. מהדורה שנייה 2014.
עמודים : 146-147, 149.

Berlitz Austria pocket guide

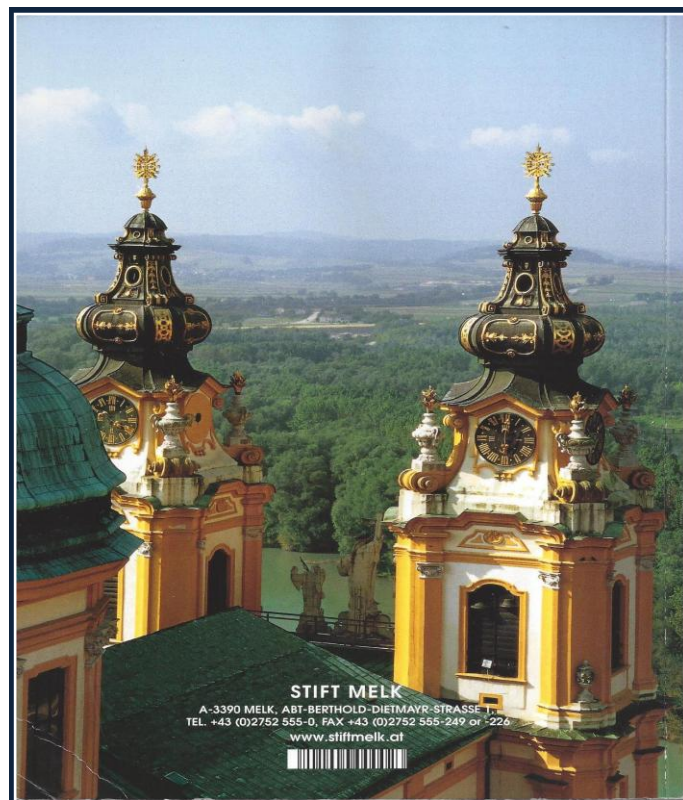
. Second Edition 2012. Reprinted 2015
. Pages: 57-58

Michelin Austria.

The Green Guide. Printed 2014.
Pages: 155-156

MELK ABBEY (STIFT MELK)

English Edition 2008. Published by Stift Melk. Printed by Alpina Druck , Innsbruck.
Pages: 3 , 4 , 9 , 24 , 30 – 33 , 51 , 67 – 73 , 88 , 90 , 92.

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי - וינה

day 1

כ"ח באייר התשע"ו

05.06.2016

יום ראשון:

 20 °C תחזית מזג האוויר להיום .	נמריא מנתב"ג לאוסטריה ננחת בווינה ונסייר רגלי .	השכמה. נסיעה לנתב"ג קבלת המטיילים 01: 00 01: 30 03: 00
--	--	--

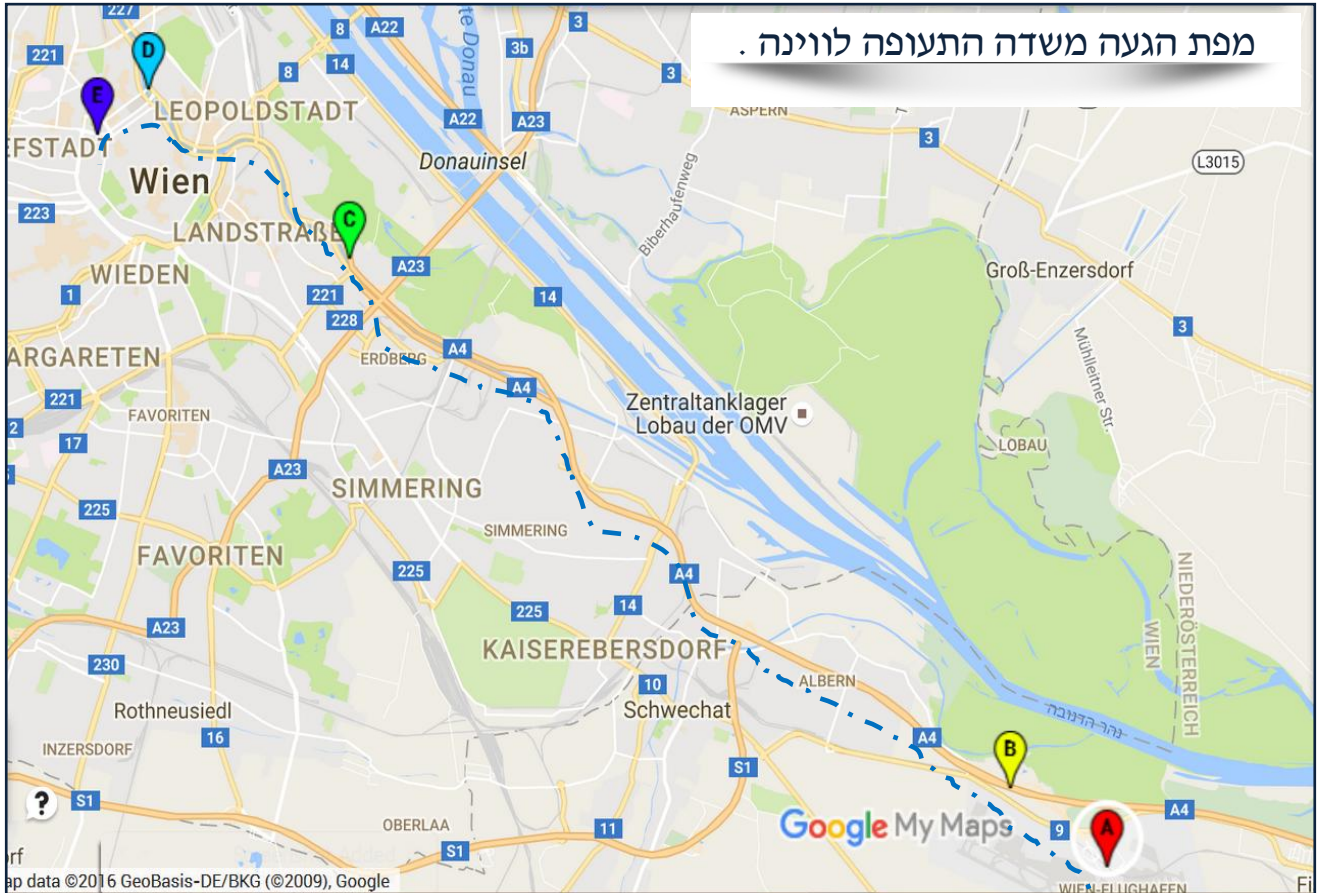
התחלה ק"מ:	אוטובוס מס': 12345 חברת: Austrian tour נהג: קורט ולדהיים
------------	---

מרחק בק"מ .	תאור המסלול	שעה:
	(מגיע כ-3.5 שעות לפני כולם)	02:30
	נפגשים בשער 32	03:00
	המראה מנתב"ג .	06:15 ישראל
	נחיתה , (זמן משוער) נפגשים ביציאה מן השרוול הפסקה לשירותיים (מתקשר לנהג) קריאת שמות , מעבר בביקורת דרכונים , ואיסוף מזוודות.	09:10 אוסטריה
20 ק"מ. (30 דקות)	פגישה עם הנהג יציאה מרוכזת מהטרמינל לאוטובוס העלאת המטיילים וקריאת שמות , נסיעה לכיוון וינה על כביש A4 - ירידה לכביש 227 עד מרכז וינה . הסבר כללי על העיר וינה באוטובוס ואת היעדים שנראה היום .	10:30
1.5 ק"מ	אוניברסיטת וינה , בורגתיאטר , בית הפרלמנט , כנסיית Katholische Kirche St. Michael מתחם ארמון הופנברג ובית הספר הספרדי לרכיבה	11:00
	הפסקת צהריים - (אוכלים ביחד ליצור גיבוש)	13:30
1.2 ק"מ	נמשיך לסייר ונראה - Austrian National Library מוזיאון Albertina לאומנות , פתוח (10:00-18:00) , ובית האופרה של וינה .	15:00
500 מ'	הליכה רגלית למלון , קבלת חדרים התארגנות לארוחת ערב.	19:00
100 מ'	נפגשים בלובי ליציאה לארוחת ערב בסמוך למלון	20:15
	ארוחת ערב במסעדת - Ristorante Danieli (פרטים בדף ספקים)	20:30
	סיום הארוחה ופרישה למלון לשינה מוקדמת עקב היום העמוס.	22:00
Austria Trend Hotel Europe Wien Kärntnerstraße 18 / Eingang Neuer Markt 3, 01. Innere Stadt, 1010 Vienna, Austria ☎ +43 149515		הערות

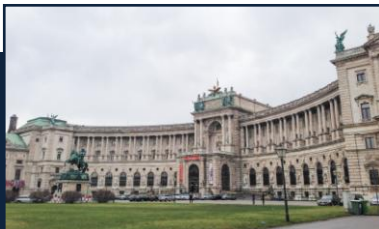

מפות היום הראשון 5.6.16

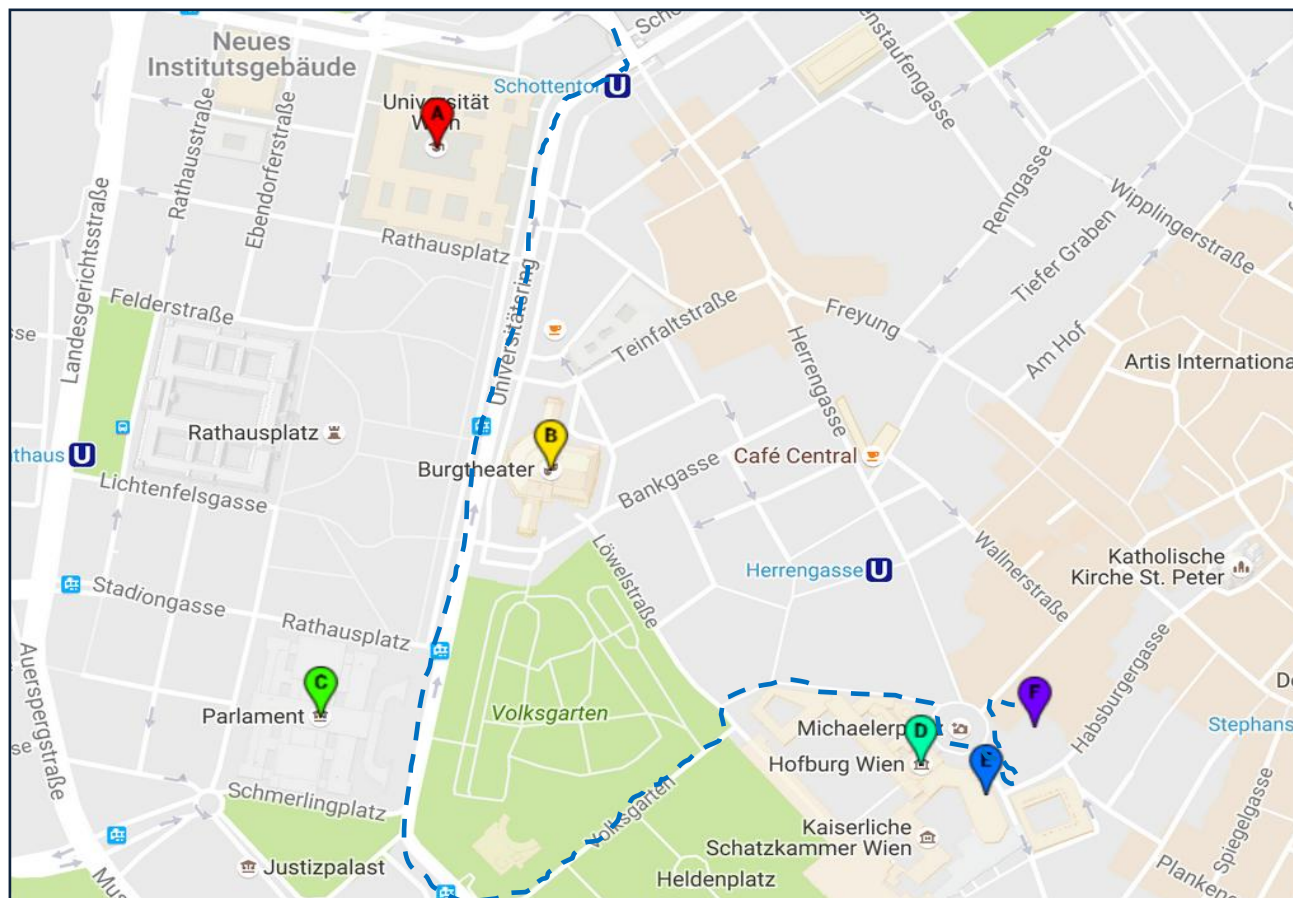
- A. יציאה משדה התעופה ווינה עד למחלף מס' 13. (flughafen)
B. במחלף מס' 13 יציאה לכביש A4 כיוון ווינה. (wien)
C. נסיעה עד ל יציאה לכביש 227 נסיעה עד לגשר - rossaue bruke.
D. בגשר (rossaue bruke) יציאה שמאלה לרחוב - turkenstrabe.
E. בסוף הרחוב בצומת T פניה שמאלה והגעה ליעד.

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

- A. אוניברסיטת ווינה.
- B. בורגתיאטר .
- C. בית הפרלמנט של ווינה .
- D. ארמון הופברג.
- E. בית הספר הספרדי לרכיבה .
- F. כנסיית : Katholische Kirche St. Michael

tutourist@gmail.com

אוסטריה עבודת גמר

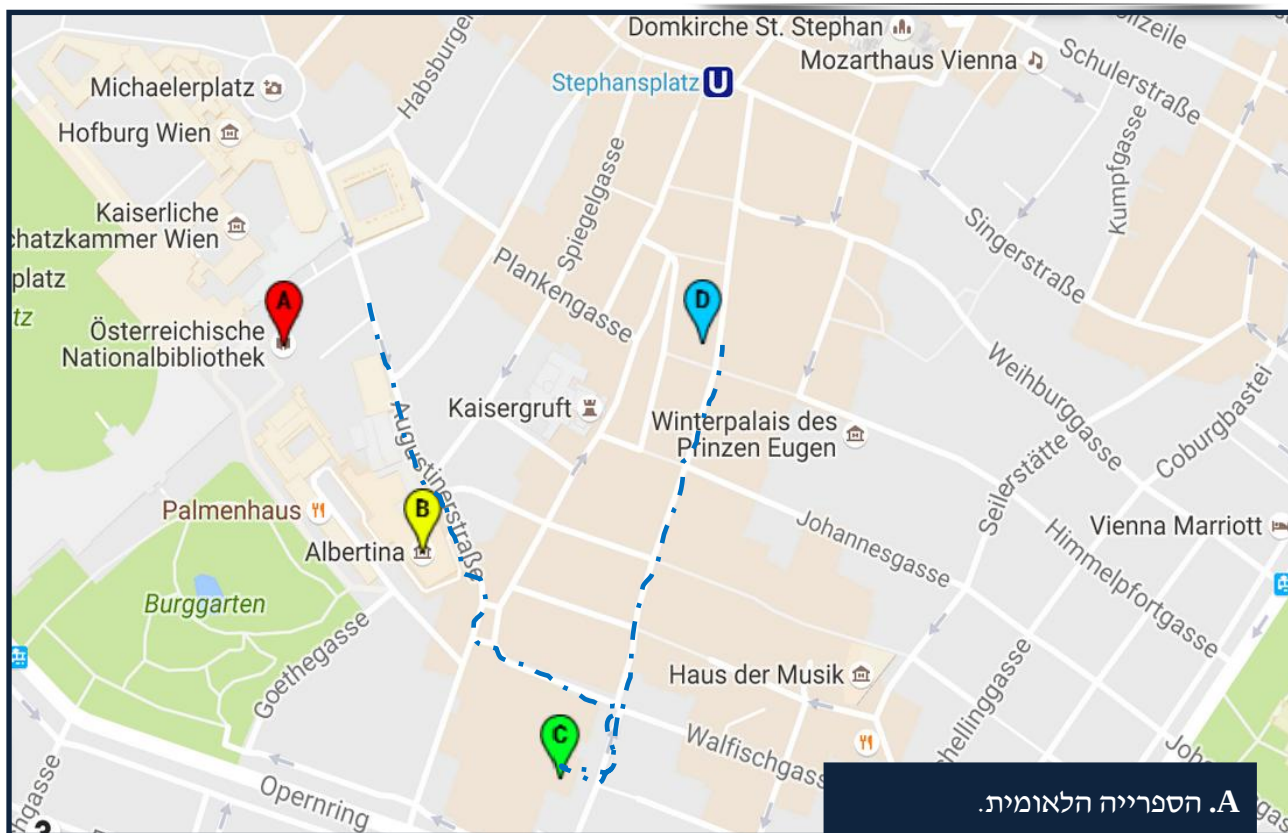
קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

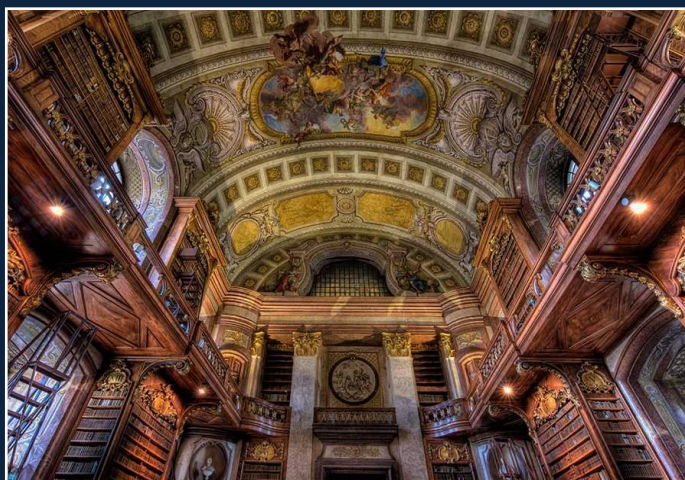
ווינה מסלול הליכה ב'

A. הספרייה הלאומית.

B. מוזיאון לאומנות אלברטינה.

C. בית האופרה של וינה.

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : וינה

day 2

כ"ט באייר התשע"ו

יום שני: 06.06.2016

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 °C	יום שכולו וינה בית חב"ד בית הכנסת היהודי הרובע היהודי	07: 00 השכמה. הוצאת מזוודות 07: 30 ארוחת בוקר . זיהוי מזוודות. 08: 00 יציאה.
---	--	---

התחלה ק"מ :	אוטובוס מס': 12345 חברת: <u>Austrian tour</u> נהג: קורט וולדאיים
-------------	--

מרחק בק"מ .	תאור המסלול	שעה :
300 מ'	הגעה לקתדרלת סטפנוס הקדוש	08: 15
250 מ'	בית מוצארט ביקור בו (חצי שעה)	09: 00
300 מ'	בית הבזיליסק Basilikenhaus (הסבר מבחוץ)	09: 30
500 מ'	בית הכנסת הגדול. (ביקור של חצי שעה)	10: 00
	הפסקת קפה / תה	10: 30
100 מ'	מדרגות תיאודור הרצל Theodor Herzl Stiege (הסבר במקום)	11: 00
	Judenplatz Holocaust Memorial (ולאחר מכן סיור חופשי של הקבוצה)	11: 30
2 ק"מ.	נוסעים לאכול צהרים לנגב חומס ב- "Tel Aviv Beach"	13: 00
	שייט על הדנובה עם עצירות לסרוגין	15: 00
	סיום השייט חזרה למלון	18: 30
	הגעה למלון התארגנות לארוחת ערב	19: 00
	נפגשים בלובי ויציאה לסיור בעיר וארוחת ערב עצמאית.	20: 00

הערות Austria Trend Hotel Europe Wien

Kärntnerstraße 18 / Eingang Neuer Markt 3, 01. Innere Stadt,
1010 Vienna, Austria
☎ +43 149515

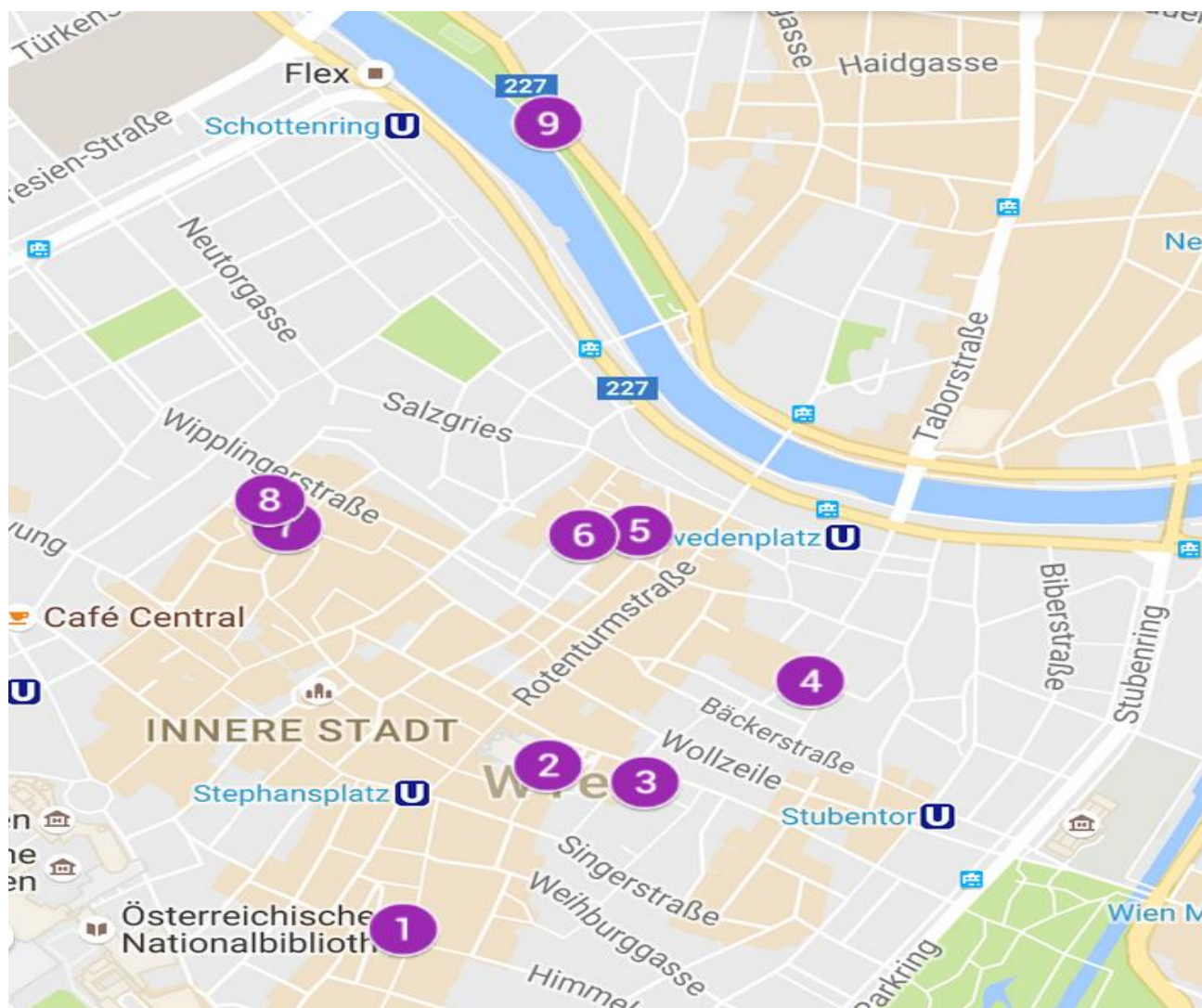

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

front of the judenplatz holocaust
memorial vienna

1. מלון
2. קתדרלת סטפנוס הקדוש
3. Mozarthaus Vienna
4. בית הבזיליסק (Basilikenhaus)
5. בית הכנסת הגדול
6. Theodor Herzl Stiege
7. Judenplatz Holocaust Memorial
8. כיכר היהודים - Judenplatz
9. Tel Aviv Beach

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי :מלק, גומדן , זלצבורג

day 3

א בסיוון ראש חודש התשע"ו

07.06.2016

יום שלישי:

 20 °C -	תחזית מזג האוויר להיום .	היום נצא מווינה ונבקר במנזר מלק ובעיירה גומדן , שנמצאת באגם - Traunsee נשוט באגם ולאחר השיט נגיע לזלצבורג לסיור לילי וארוחת ערב.	06: 30 השכמה. 08: 00 הוצאת מזוודות 08: 45 ארוחת בוקר . 09: 00 זיהוי מזוודות. יצאה.
--	---------------------------------	---	---

אוטובוס מס': 12345	חברת: Austrian tour	נהג: קורט וולדאיים	התחלה ק"מ:
--------------------	----------------------------	--------------------	------------

שעה:	תאור המסלול	מרחק בק"מ .
08:00	יציאה מווינה ונסיעה למלק דרך עמק הווכאו המרהיב ביופיו .	
09:30	הפסקה : לקפה , ותמונות .	
10:30		115 ק"מ
10:45	הגעה למנזר מלק הדרכה בכניסה למנזר לפני שניכנס פנימה , וסיור בו .	
12:00	יציאה ממנזר מלק ונסיעה לכיוון העיירה Gmunden שנמצאת באגם " Traunsee "	
13:30	ארוחת צהריים שנקבעה מראש למי שמעוניין (" Osteria am Platzl) ולאילה שלא ירצו ישנם אפשרויות אחרות בסביבה . סיור קצר בעיירה .	145 ק"מ.
16:00	נפגשים ונסיעה קצרה באוטובוס ל - Schloss Ort (5 דקות) סיור רגלי במקום	1.5 ק"מ.
16:30	נסיעה למעגן - ATO Gmunden Rathausplatz	1.5 ק"מ.
17:00	הפלגה במעבורת עד ל- ATO Traunkirchen Schiffstation (האוטובוס ימתין לנו פה) .	10 ק"מ.
18:00	עליה לאוטובוס ונסיעה לזלצבורג .	85 ק"מ.
19:30	הגעה למלון חלוקת חדרים התארגנות ליציאה לסיור בעיר אך לפני כן נאכל ארוחת ערב. (ערב קודם קיבלתי במייל את רשימת החדרים מהמלון)	
20:30	יציאה לארוחת ערב ב - BioBurgerMeister	400 מ'
22:00	סיור קצר בעיר וחזרה למלון.	1000 מ'

Hotel am Mirabellplatz

Paris-Lodron-Straße 1, 5020 Salzburg

+43 662 881688

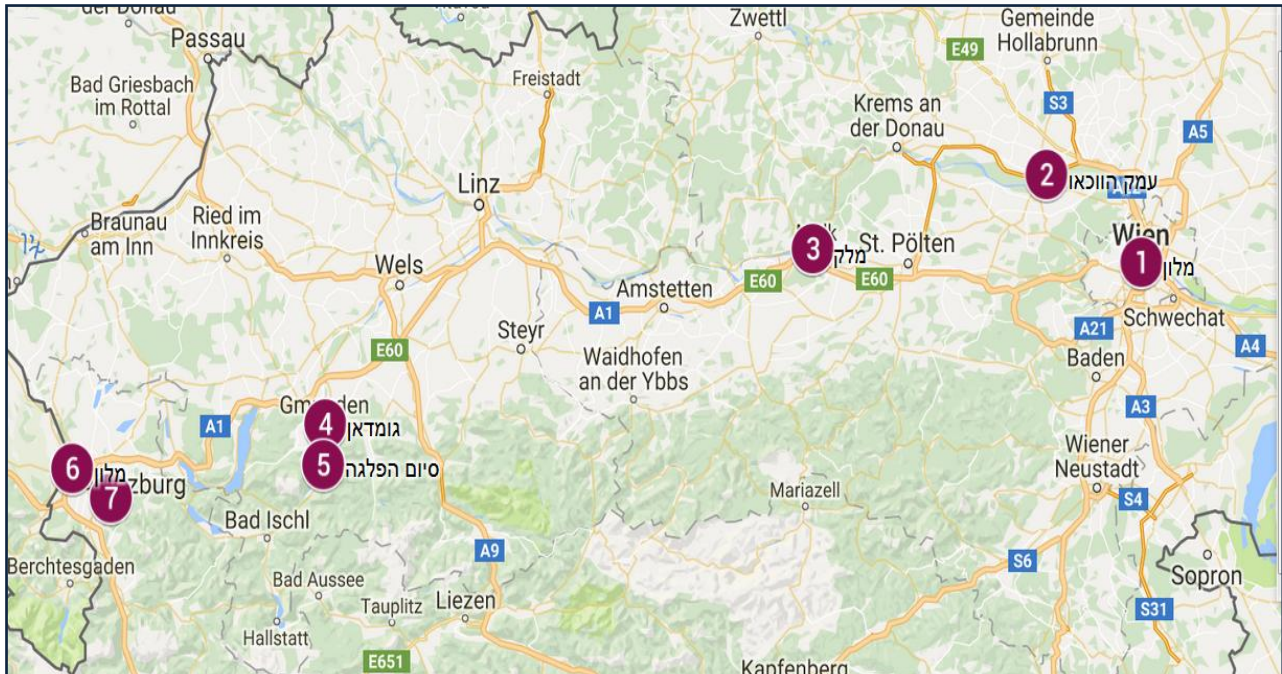
@ -- salzburg@austrotel.at

הערות

מווינה לזלצבורג 07.06.2016

1. נצא מווינה ונעלה על כביש A-22 עד לכביש S5- (שמאלה)
2. במחלף knoten jettendorf- יוצאים לכביש S-33 . במחלף knoten st. poiten- יוצאים לכביש E- 60 . במחלף מלק " melk " יוצאים לכביש - 3a .
3. ממלק נחזור לכביש E-60 / (A 1) עד שנגיע למחלף " regan" נצא לכביש- 145 (gmanden)
4. הגעה למסעדה (ארוחת צהרים) נסיעה קצרה - ל - schloss ort תצפית וחזרה למעגן הספינות . הפלגה באגם והגעה ל - ATO Traunkirchen Schiffstation
5. נצא מהמעגן ונחזור לכביש 145- במחלף " regan " נצא לכביש - A1 לכיוון זלצבורג .
6. במחלף - " salzburg mitte " נצא ונעלה על כביש - 155 למרכז זלצבורג נפנה ימינה לרחוב - planstrbe
- 1.2 ק"מ והגענו למלון .

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191

ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : זלצבורג

day 4

ב' בסיוון התשע"ו.

יום רביעי : 08.06.2016

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 °C	היום נבקר בעיר הנפלאה זלצבורג את רוב המסלול נעשה בהליכה בעיר ונשוטט בין רחובותיה.	07: 00 השכמה. אין הוצאת מזוודות 07: 30 ארוחת בוקר . אין זיהוי מזוודות. 08: 00 יציאה.
---	--	---

התחלה ק"מ :	אוטובוס מס' : 12345 חברת : <u>Austrian tour</u> נהג : קורט וולדאיים
-------------	---

מרחק בק"מ	תאור המסלול	שעה :
200 מ'	יציאה מהמלון והליכה (10 דקות) - Mirabell Palace כניסה וסיור במקום (שעות פתיחה 08: 00- 18: 00)	08: 00
300 מ'	סיום סיור הליכה (10 דקות) ל - Dreifaltigkeitskirche (כנסיית השילוש הקדוש) תצפית מבחוץ והדרכה .	09: 00
100 מ'	הליכה (5 דקות) ל - Mozart-Wohnhaus בית המגורים של מוצארט ומוזיאון . הסבר קצר בחוץ וכניסה לסיור (שעות פתיחה 09: 00 - 17: 30) (שירותים במקום)	09: 30
700 מ'	הליכה (30 דקות) ל - Salzburg Cathedral הגעה לקתדרלה של זלצבורג הדרכה מבחוץ וסיור בפנים . שעות פתיחה : sunday - 13:00- 18:00 monday- saturday 08:00- 18:00	10: 00 10: 30
400 מ'	הליכה למבצר - Fortress Hohensalzburg (30 דקות ישנו מתלול וטיפוס במדרגות) שעות פתיחה 09: 00-19: 00 הגעה למבצר הסבר וסיור בו	11: 30 12: 00
400 מ'	סיום הסיור חזרה לעיר .	13: 00
5 ק"מ	ארוחת צהרים חופשית בכיכר ליד הקתדרלה .	13: 30
5 ק"מ	נסיעה להאנגר 7 מוזיאון - רד בול (redbull)	15: 00
	הגעה למוזיאון רד בול - (redbull) סיור במקום כשעה וחצי ... שעות פתיחה כל יום 09: 00-22: 00	15: 30
5 ק"מ	חזרה לעיר לשופיינג	17: 30
	שופיינג ברחוב - Getreidegasse	18: 00
	נפגשים לארוחת ערב קבוצתית באחת המסעדות שבעיר .	20: 30
650 מ'	חזרה למלון באוטובוס .	22: 00

הערות

Hotel am Mirabellplatz

Paris-Lodron-Straße 1, 5020 Salzburg

☎ +43 662 881688

@ -- salzburg@austrotel.at

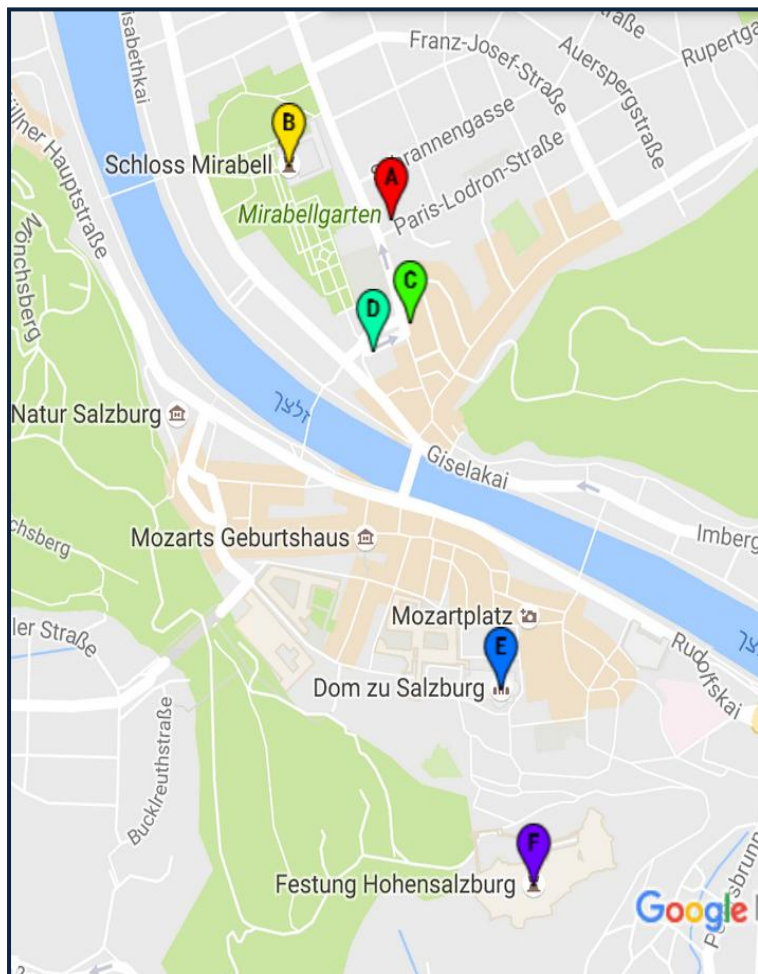

rdtouristg@gmail.com

139

זלצבורג 08.06.2016

A. יציאה מהמלון נפנה ימינה לרחוב
Mirabellplatz - ל"ארמון מיראבל" - 200 מ'

B. יציאה מארמון מירבל לרחוב "Mirabellplatz"
והליכה ישר לרחוב 14 "Dreifaltigkeitsgasse"
הגעה לכנסיית השילוש הקדוש -
"Dreifaltigkeitskirche" (300 מ').

C. מכנסיית השילוש בכיכר נפנה לבית מוצארט.
100 מ'

d. מבית מוצרט נפנה שמאלה לרחוב -
Theatergasse נמשיך ונחבור לרחוב -
Schwarzstraße בסוף הרחוב נחצה ונפנה
ימינה לגשר - Staatsbrücke נחצה אותו וניכנס
לרחוב "Rathauspl" בסוף הרחוב נפנה שמאלה
לרחוב "Kranzlmart" נמשיך ונפנה ימינה
לרחוב "Alter Markt" בסוף הרחוב נפנה שמאלה
וכעבור 100 מ' הגענו לקתדרלת זלצבורג
"Salzburg Cathedral".

E. נצא מקתדרלת זלצבורג לכיוון Fortress -
Hohensalzburg "נפנה לרחוב - Festungsgasse
ונטפס רגלית למבצר. 350 מ'.

F. במצודת Fortress Hohensalzburg נסייר
כשעה ולאחר מכן נחזור למרכז העיר לא. צהרים.

בית מוצארט

Hohensalzburg- Fortress

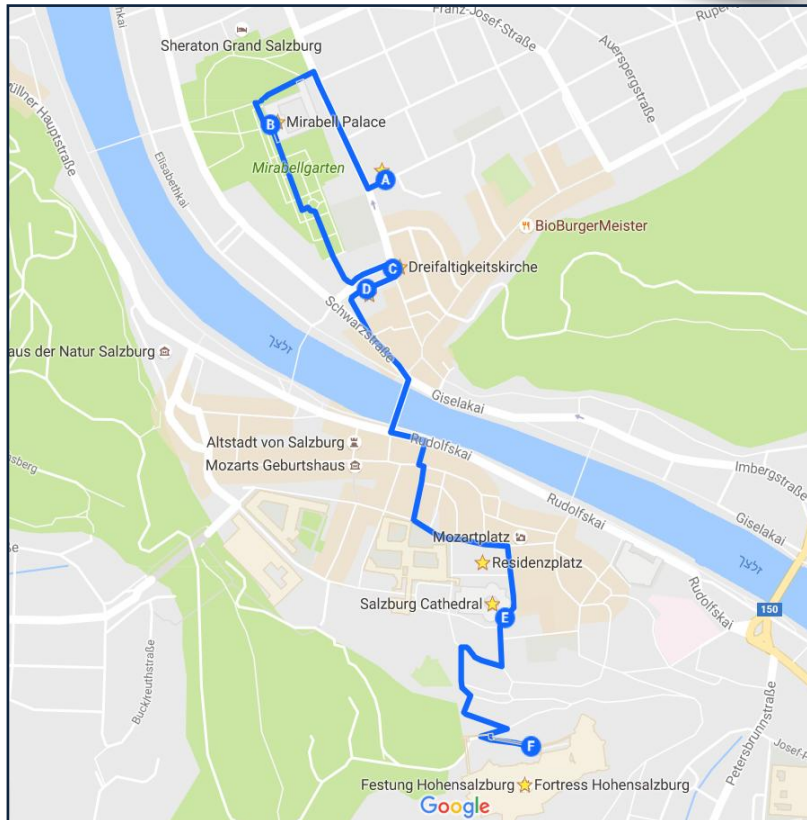
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

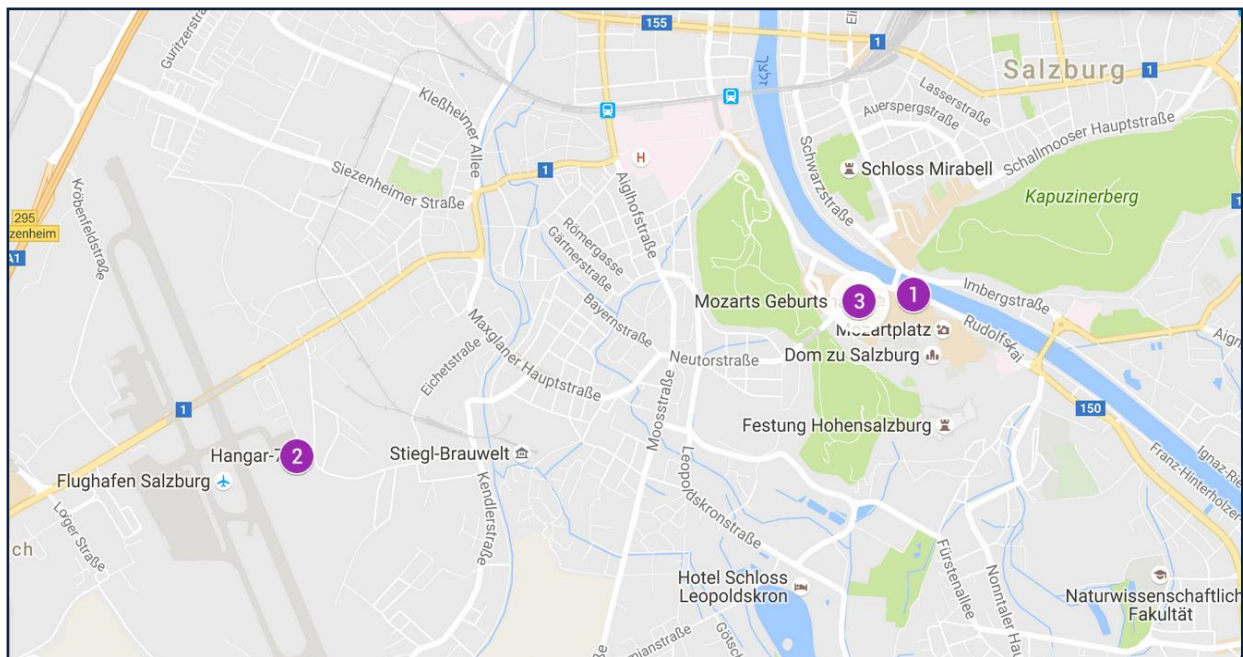

זלצבורג מסלול הליכה 08.06.2016

- a. - מלון
- b. - ארמון מירבל
- c. - כנסיית השילוש הקדוש
- d. - בית מוצארט
- e. - הקתדרלה של זלצבורג
- f. - מצודת Hohensalzburg

1. איסוף הקבוצה ונסיעה להאנגר - 7
2. יציאה מהאנגר - 7 למרכז זלצבורג לשופינג
3. שופינג ברחוב - Getreidegasse רחוב המסעדות והקניות

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : שאפברג, אלשטט

day 5

ג' בסיוון התשע"ו

יום חמישי: 09.06.2016

תחזית מזג האוויר להיום .	07: 00	השכמה.
 °C - 20	-	הוצאת מזוודות
	07: 30	ארוחת בוקר .
	-	זיהוי מזוודות.
	08: 00	יציאה.

התחלה ק"מ :	אוטובוס מס': 12345 חברת: <u>Austrian tour</u> נהג:
-------------	--

שעה:	תאור המסלול	מרחק בק"מ .
08:00	יציאה לתצפית שאפברג	40 ק"מ.
09:30	הגעה לתצפית שאפברג. (הפסקת קפה / שירותים.)	
10:00	תצפית שאפברג	
10:30	יציאה לאלשטט	52 ק"מ.
12:00	הגעה לאלשטט סיור בעיר וביקור בכנסיית - Hallstatt Lutheran Church	
13:30	ארוחת צהרים ב - Restaurant Bacht's Polreich (00:00 12:00) יש להזמין מקום מראש (+43 676 6515594)	
15:00	יציאה לכיוון מערת הקרח אייסריסנוולט - (Eisriesenwelt) (בגדים חמים)	70 ק"מ.
16:00	הגעה לחניה הליכה של כ - חצי שעה עד לפתח המערה .	500 מ'
16:30	הגעה למערה וסיור בה	
17:30	יציאה מהמערה והליכה לחנין	500 מ'
18:00	יציאה ונסיעה חזרה לזלצבורג למלון	52 ק"מ.
19:00	הגעה למלון להתארגנות לארוחת ערב .	
20:30	לילות בלוח המודעות למחרת בבוקר יש להוציא מעילי גשם יציאה לארוחת ערב (הולכים ברגל בסמוך למלון חופשי)	

Hotel am Mirabellplatz
Paris-Lodron-Straße 1, 5020 Salzburg
☎ 881688 662 43+
-@ -- salzburg@austrotel.at

הערות

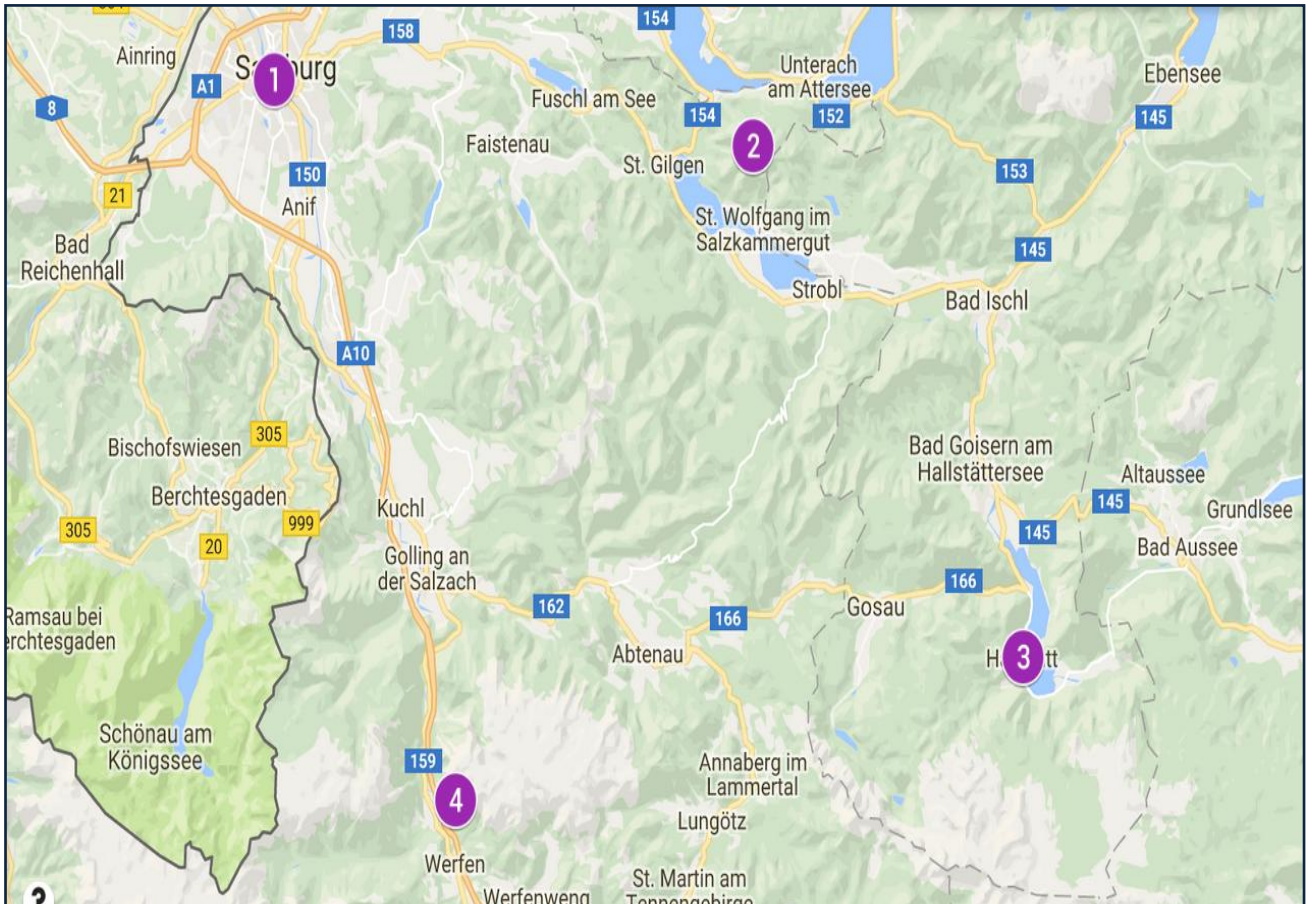
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

שאפברג- אלשטט - אייסריסנוולט 09.06.2016

1. מלון בזלצבורג.
2. תצפית שאפברג.
3. Hallstatt Lutheran Church - אלשטט.
4. מערת אייסריסנוולט (Eisriesenwelt).

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : קניון ליכטנשטיין , זל אמ זי

day 6

ד' בסיוון התשע"ו

יום שישי : 10.06.2016

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 °C	היום נבקר בקניון ליכטנשטיין (לא קניות) ובעיריה זל אמ זי (יש להוציא מעילי גשם בהישג יד)	06: 30 השכמה. 07: 00 הוצאת מזוודות 07: 15 ארוחת בוקר . 07: 45 זיהוי מזוודות. 08: 00 יציאה.
---	---	---

התחלה ק"מ :	אוטובוס מס': 12345 חברת : <u>Austrian tour</u> נהג :
-------------	--

מרחק בק"מ .	תאור המסלול	שעה :
65 ק"מ.	יציאה לכיוון קניון ליכטנשטיין (יש להוציא מעילי גשם בהישג יד)	08:00
500 מ'	(שעות פתיחה 08:00 - 18:00)	09:15 הגעה לחניון
	הפסקת " קפה "	09:30
	התחלת הטיול סיור בן שעה	10:00
42 ק"מ.	יציאה ל - Zell am See	11:00
	הגעה ל - Zell am See ביקור בעיריה ובכנסיית Heiliger Hippolyt-	12:00
	ארוחת צהרים חופשי...	13:30
128 ק"מ.	נסיעה לכיוון אינסברג לחנות Swarovski Kristallwelten- (08: 30-19: 30)	15:00
	אשר נמצאת ב - Wattens	
	הגעה ל - " Swarovski " הפסקת " קפה "	17:00
	כנסייה לחנות וסיור בה.	17:30
20 ק"מ.	נסיעה לכיוון המלון	18:30
	הגעה למלון חלוקת חדרים	19:00
	יציאה לסיור רגלי בעיר ולארוחת ערב - " Limerick Bill's Irish Pub "	
	הזמן מקום מראש. שעות פתיחה : 16: 30-06: 00 .	20:30

Hotel Best Western Plus
herzog-Friedrich-Straße 6, 6020 Innsbruck,
goldeneradler.com
☎ +43 512 5711110

הערות

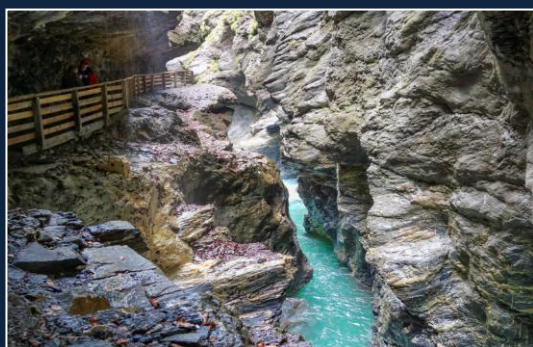
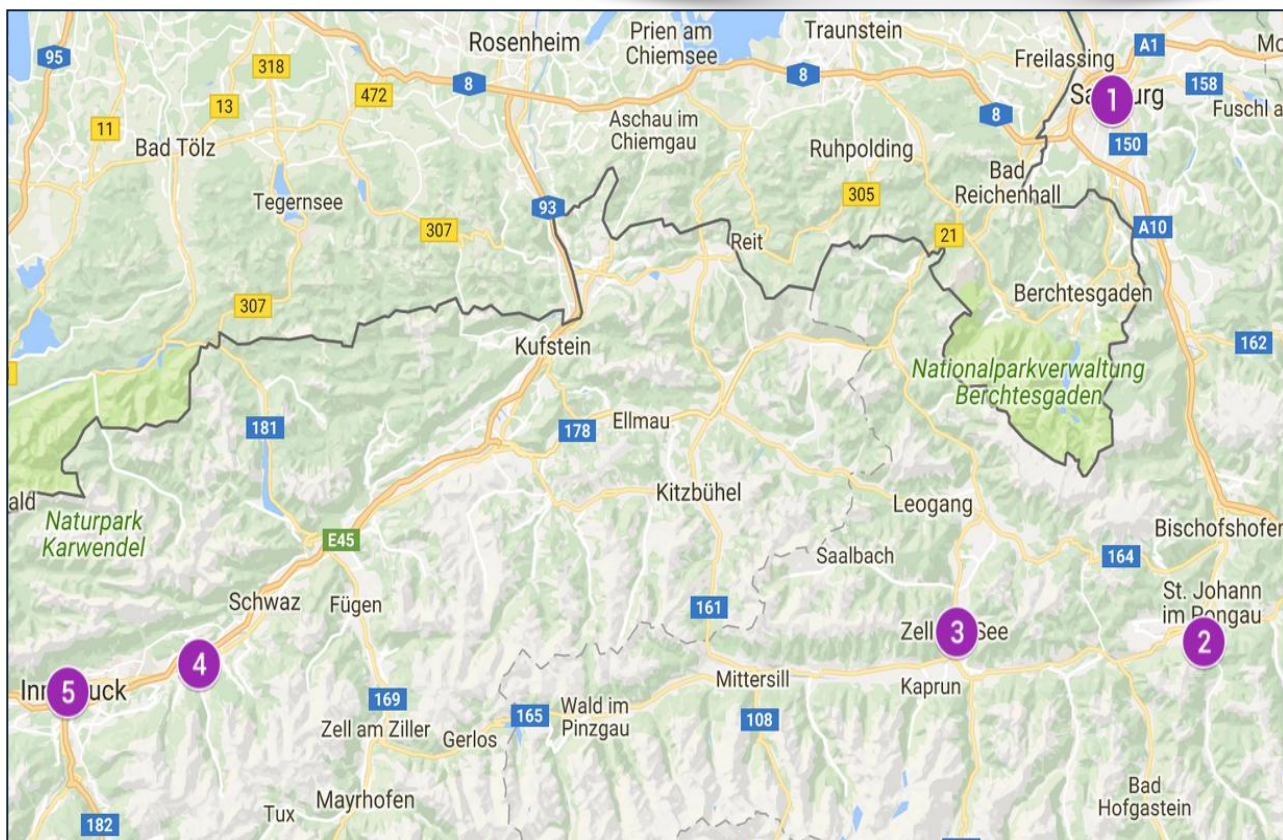
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

קניון ליכטנשטיין זל אמ זיי 10.06.2016

1. מלון בזלצבורג.
2. קניון ליכטנשטיין
3. zell am see
4. Swarovski Kristall welten
5. Hotel Best Western Plus

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : אינסבורג

day 7

ה' בסיוון התשע"ו

יום שבת: 11.06.2016

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 °C	היום נבקר במטבעת אינסבורג , נעפיל ברכבל לתצפית על כל האזור נבקר בטירות המופלאות : Ambras Schlosswirt Tratzberg	07: 00 השכמה. אין הוצאת מזוודות 07: 30 ארוחת בוקר אין זיהוי מזוודות. 08: 00 יציאה.
---	---	---

התחלה ק"מ:	אוטובוס מס': 12345 חברת: <u>Austrian tour</u> נהג:
------------	--

מרחק בק"מ .	תאור המסלול	שעה:
10 ק"מ.	ניסע ממרכז אינסבורג למטבעה ומוזיאון (Burg Hasegg) . יש לתאם מראש	08: 10
	הגעה למוזיאון - (+43 5223 56695) ☎	08: 30
	התחלת הסיור במוזיאון המטבעה	08: 45
30 ק"מ.	עליה לאוטובוס ונסיעה לרכבל (Alpengasthaus Karwendel) 17: 00- 08: 00	09: 30
	☎ +43 5243 6301	
	הגעה לרכבל " הפסקת קפה "	10: 00
	עליה לתצפית ברכבל	10: 30
11 ק"מ	נסיעה לטירת : Tratzberg Castle	11: 30
	הגעה לטירה וסיור בה .	12: 00
250 מ'	הליכה מהטירה לארוחת צהרים במסעדת שף (Schlosswirt Tratzberg)	13: 00
30 ק"מ.	הזמן מקום מראש	
	נסיעה לטירת - Ambras Castle ונסייר בה ובגנים .	15: 00
7.5 ק"מ.	נצא מ" Ambras Castle , חזרה לעיר אינסבורג לסיור של אחה"צ ושופיינג .	16: 30
	חזרה למלון הליכה רגלית התארגנות לארוחת ערב .	19: 00
	יציאה לארוחת ערב	20: 00
		הערות

Hotel Best Western Plus

herzog-Friedrich-Straße 6, 6020 Innsbruck,
goldeneradler.com
☎ +43 512 5711110

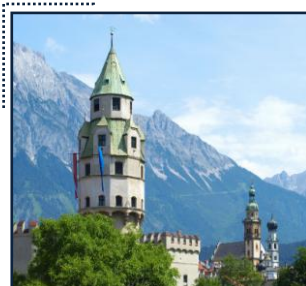
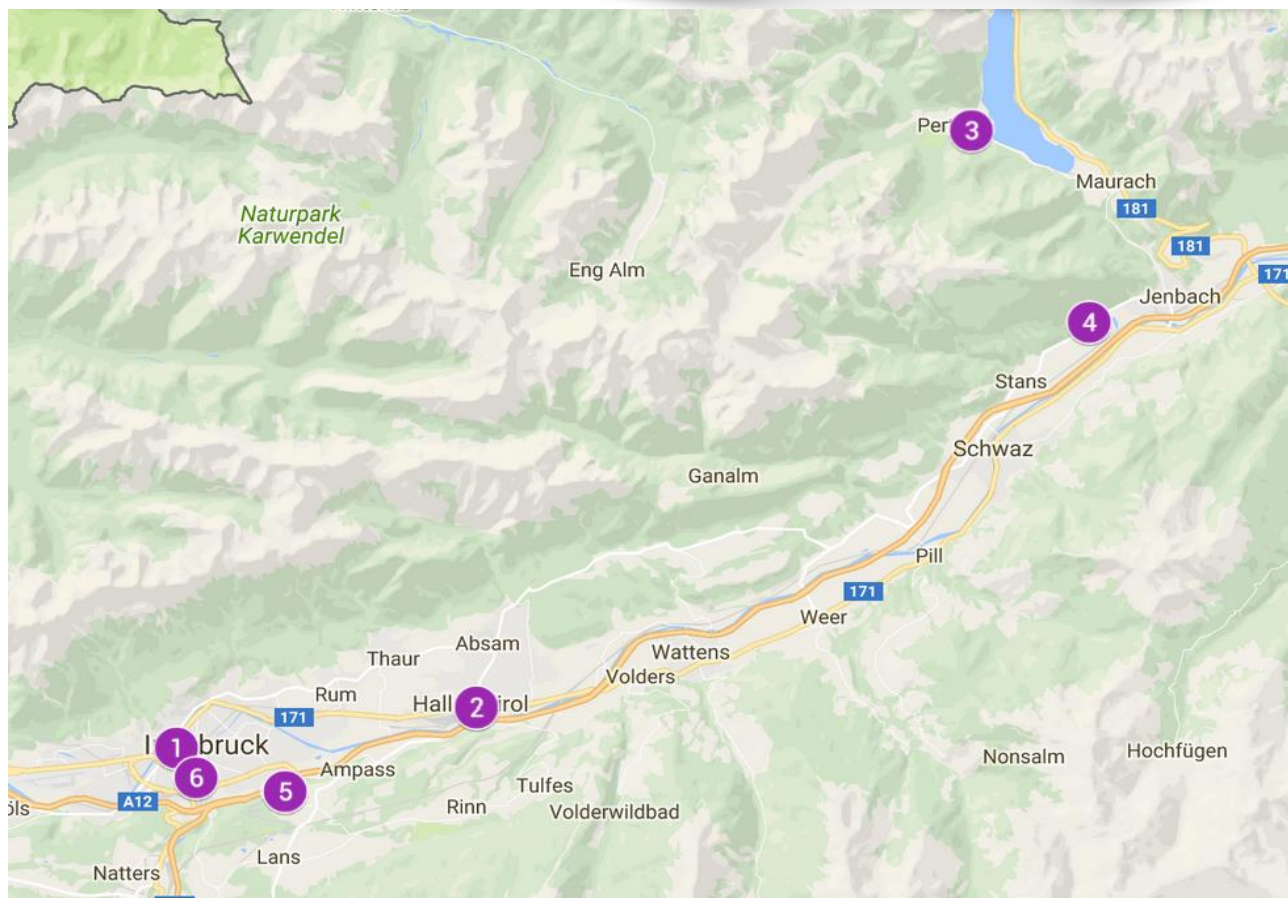
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

אינסבורג - 11.06.2016

1. מלון באינסבורג

2. המטבעה

3. רכבל - Alpengasthaus Karwendel

4. טירת - Tratzberg Castle ומסעדה

5. טירת - Ambras Castle

6. מרכז העיר אינסבורג ומרכז קניות

Kaufhaus Tyrol

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : מפלי קרמייל

day 8

ו' בסיוון התשע"ו

12.06.2016

יום ראשון:

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 - °C	היום נבקר במפלי קרמייל וניסע לקלנפורט דרך גרוסלקנור.	06: 30 השכמה. 07: 30 הוצאת מזוודות 08: 00 ארוחת בוקר . 08: 45 זיהוי מזוודות. 09: 00 יציאה.
---	---	---

התחלה ק"מ :	אוטובוס מס': 12345 חברת: <u>Austrian tour</u> נהג:
-------------	--

מרחק בק"מ .	תאור המסלול	שעה :
	יציאה	08:00
98.5 ק"מ.	הגעה לחניה למפל הפסקה לקפה / שירותיים	09:30
500 מ'	הליכה למפל קרמייל .	10:00
	הגעה למפל	10:45
500 מ'	יציאה חזרה לכיוון החניה	11:15
	הגעה לחניון ונסיעה לארוחת צהרים	12:00
53 ק"מ	ארוחת צהריים (באזור זל אמ זי)	13:30
200 ק"מ	נסיעה לתצפית גרוסלקנור ונסיעה לכיוון קלנפורט (למלון	15:30
	הגעה למלון	19:30
	יציאה לא. ערב	20:30
	סיור לילי במרכז קלנפורט	22:00
		24:00

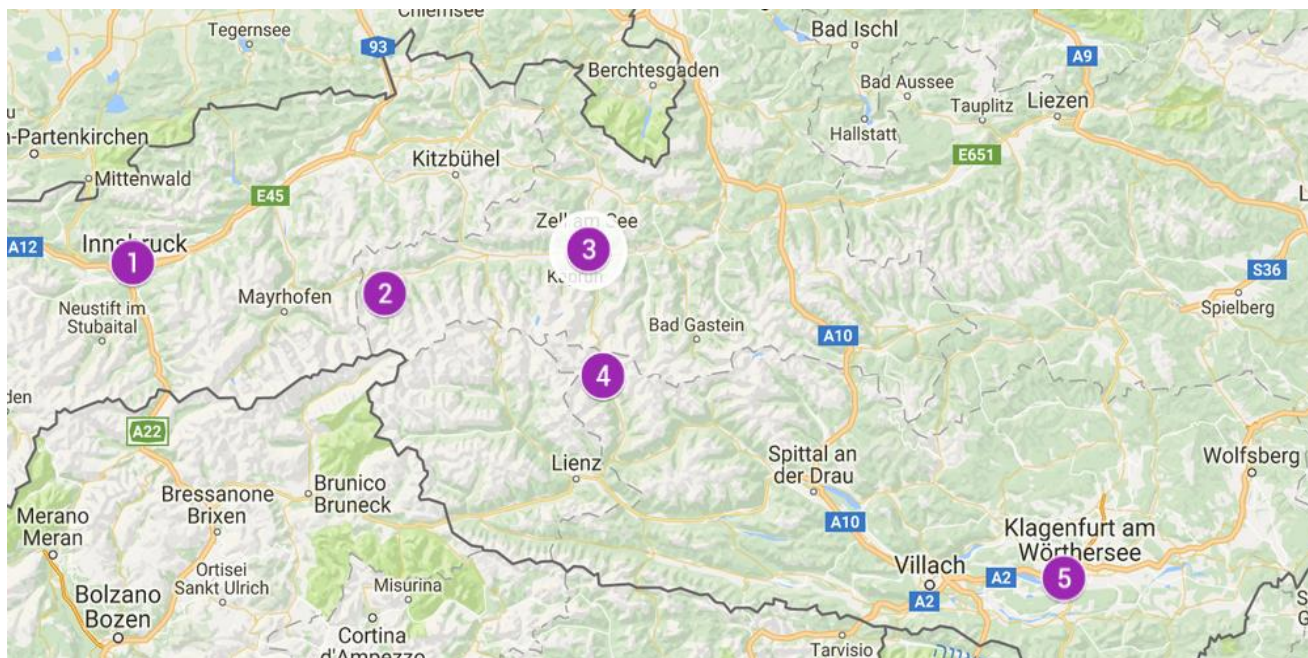
Hotel Plattenwirt
Friedelstrand 2, 9020
Klagenfurt am Wörthersee
+43 463 21173

הערות

מאינסבורג לקגלנפורט - 12.06.2016

1. מלון באינסבורג
2. מפל קרמייל
3. ארוחת צהריים
4. תצפית ונסיעה על כביש
- גרוסלקנור
5. מלון בקגלנפורט

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : קגלנפורט

day 9

ז' בסיוון התשע"ו

יום שני: 13.06.2016

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 °C	היום נבקר במינימונדוס , מרכז העיר קגלנפורט וחצי יום ים ומתקני מים. לקחת בגדי ים	07:00 השכמה. 07:30 הוצאת מזוודות 07:45 ארוחת בוקר . 08:15 זיהוי מזוודות. 08:30 יציאה.
---	--	--

התחלה ק"מ:	אוטובוס מס': 12345 חברת: Austrian tour נהג:
------------	--

מרחק בק"מ	תאור המסלול	שעה:
550 מ'	הליכה מהמלון ל - "Minimundus"	08:30
	הגעה " Minimundus " כניסה וסיור .	09:00
4.5 ק"מ.	ניסע מ " Minimundus " לקניות ב- (City Arkaden Klagenfurt)	11:00
	קניות בקניון סיור בעיר חופשי נפגשים ב-13:00	12:00
15 ק"מ.	נסיעה מהקניון לאגם - Wörthersee	13:00
	ארוחת צהרים (הוזמן מקום מראש) - Jilly Beach Wörthersee Restaurant - Bar - Lounges +43 4272 2391	13:30
300 מ'	הליכה רגלית והגעה לחוף זמן חופשי (הוראות בטיחות) Promenadenbad der Gemeinde Pörtschach am Wörther See	15:00
12 ק"מ	יציאה מהחוף ונסיעה למלון	18:30
	הגעה למלון להתארגנות	19:00
4.5 ק"מ.	יציאה לארוחת ערב (חופשי) נפגשים ב- 21:30 במרכז העיר לסיור לילי .	20:00

הערות Hotel Plattenwir

Friedelstrand 2, 9020

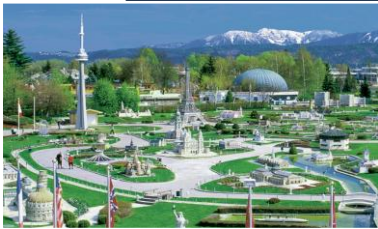
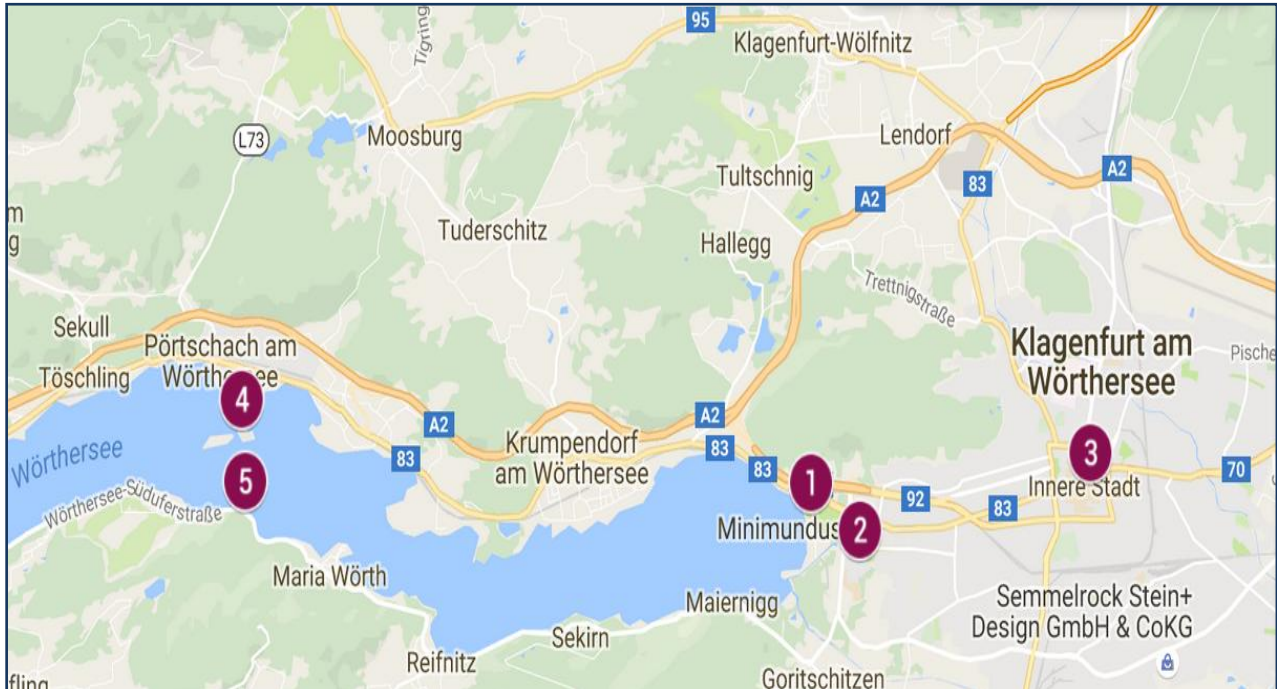
Klagenfurt am Wörthersee

+43 463 21173

קגלנפורט - 14.06.2016

1. המלון בקגלנפורט .
2. Minimundus .
3. City Arkaden Klagenfurt .
4. Restaurant - Bar - Lounge .
5. Jilly Beach Wörthersee .
6. Pörtschach am Wörther See .
- (חוף ים)

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : מקגלנפורט לגרץ

day 10

ח' בסיוון התשע"ו

יום שלישי : 14.06.2016

20°C -

תחזית מזג האוויר להיום .

היום מקגלנפורט לגרץ - Maria Saal , -
Sankt Veit מצודת - Hochosterwitz
Castle , טעימות יין ומשם לגרץ.

השכמה.
הוצאת מזוודות
ארוחת בוקר .
זיהוי מזוודות.
יציאה.
06: 30
07: 00
07: 30
08: 15
08: 30

התחלה ק"מ :

אוטובוס מס' : 12345 חברת : **Austrian tour** נהג :

שעה :	תאור המסלול	מרחק בק"מ .
08: 30	מקגלנפורט ניסע כל כביש s37 ונצא לכיוון - Freilichtmuseum Maria Saal	14 ק"מ.
09: 00	הגעה לכנסיה וסיום	
09: 30	סיום סיור נסע על כביש s37- ונפנה במחלף " Veit an der " לכיוון - Stadtgemeinde Sankt Veit	14 ק"מ.
10: 30	התחלת סיור לאחר (שירותיים)	
11: 30	סיום הסיור ונסיעה לכיוון מבצר - (" Hochosterwitz Castle ") על כביש מס' 82 יציאה שמאלה בכיכר לכיוון - (" Krappfeld Landesstraße ")	11 ק"מ.
12: 00	הגעה למבצר וסיור (Hochosterwitz Castle)	
13: 30	ארוחת צהרים בסמוך למבצר - (Cafe-Restaurant Tatzer - +43 4213 2614)	
15: 00	נסיעה ליקב על כביש 82 לגרץ נעלה על a2 ונרד במחלף leibnitz לכביש 74 - לאחר 6 ק"מ נפנה ימינה ליקב.	121 ק"מ
17: 00	הגעה ליקב סיור וטעימת יין - (Winzerhaus Kogelberg) 12: 00 - 21: 00 + 43 3452 83451 ☎	
18: 00	נסיעה לעיר גרץ	42 ק"מ.
19: 00	הגעה למלון להתארגנות	
20: 00	יציאה לארוחת ערב וסיור רגלי בעיר	
24: 00		

HOTEL WIESLER

GRIESKAI 4-8, 8020

GRAZ

info@hotelburgenland.at

0 / 696 43-2682 + ☎

הערות

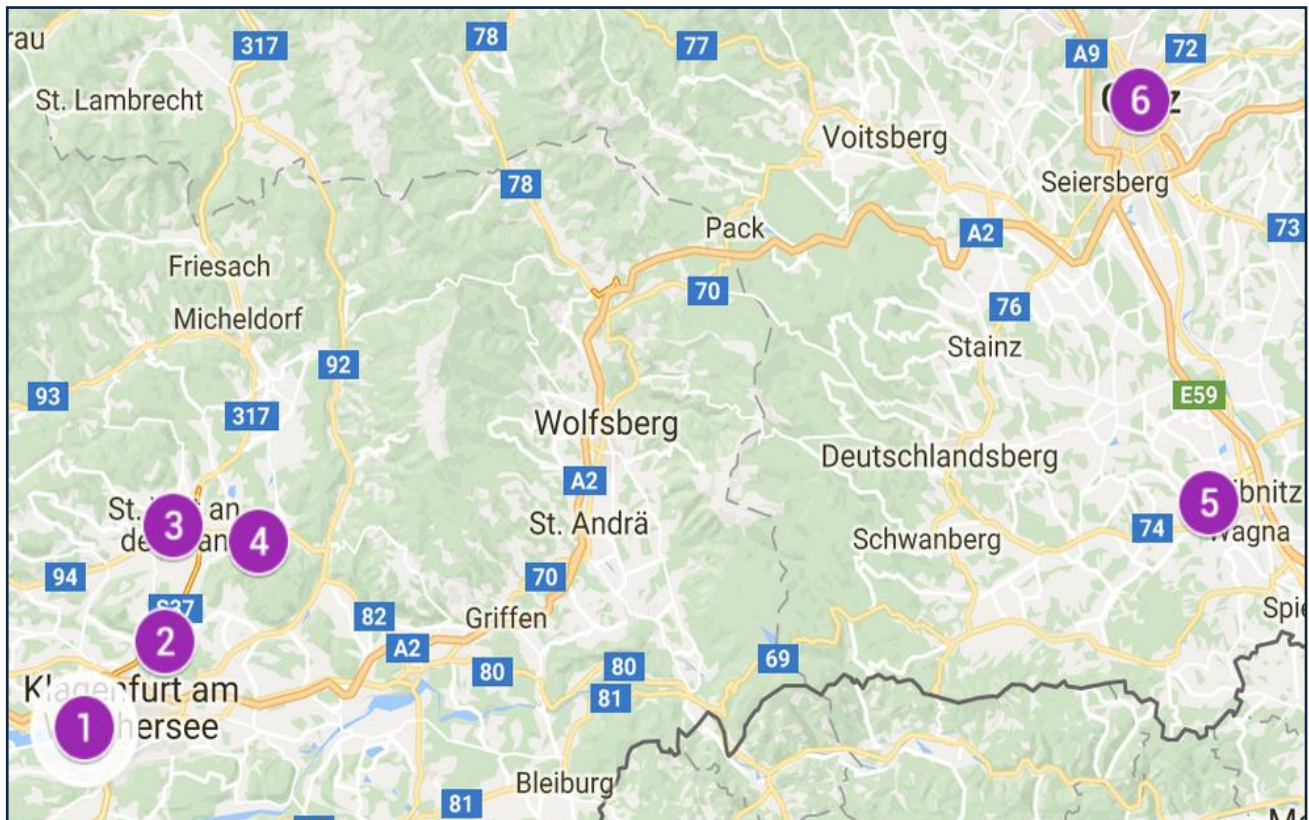
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל
216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

14.06.2016 מקגלנפורט לגרץ

1. יציאה מהמלון בקגלנפורט .
2. Freilichtmuseum Maria Saal .
3. Stadtgemeinde Sankt Veit .
4. Hochosterwitz Castle .
5. Winzerhaus Kogelberg .
- יקב יין

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : גרץ

day 11

ט' בסיוון התשע"ו

15.06.2016 **יום רביעי:**

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 °C	יום שכולו גרץ	06:30 השכמה. 07:00 הוצאת מזוודות 07:15 ארוחת בוקר . 08:45 זיהוי מזוודות. 08:00 יציאה.
---	----------------------	--

התחלה ק"מ:	אוטובוס מס': 12345 חברת: Austrian tour נהג:
------------	--

שעה:	תאור המסלול	מרחק בק"מ .
08:00	נצא מהמלון	
08:15	נבקר בכנסיית - Franziskanerkloster	250 מ'
09:00	סיור בעיר בכיכר - Hauptplatz Graz	150 מ'
	הפסקת קפה / תה	140 מ'
10:30	נראה את ה - Dompfarramt (הקתדרלה של גרץ)	400 מ'
11:00	מגדל השעון ותצפית על העיר גרץ (schlossberg)	450 מ'
11:30	גולת הכותרת מחסן הנשק העתיק - (Landeszeughaus)	
13:30	ארוחת צהרים	
15:00	סיום הארוחה ועליה לאוטובוס נסיעה לאיזנשטט	200 ק"מ.
17:30	הגעה לאיזנשטט	
18:00	קבלת החדרים והתארגנות	
19:00	נפגשים בלובי יציאה לסיור רגלי וארוחת ערב ...	

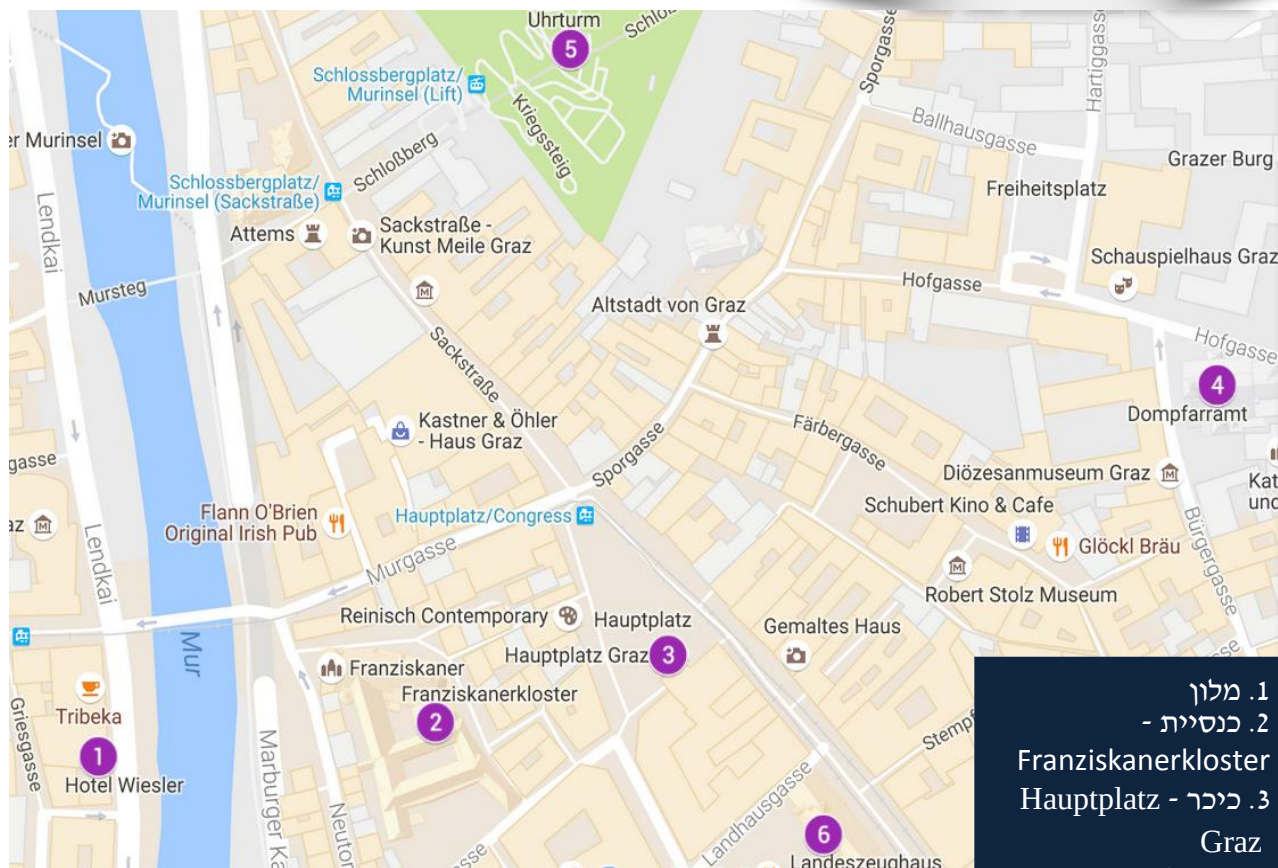
Hotel Burgenland

הערות

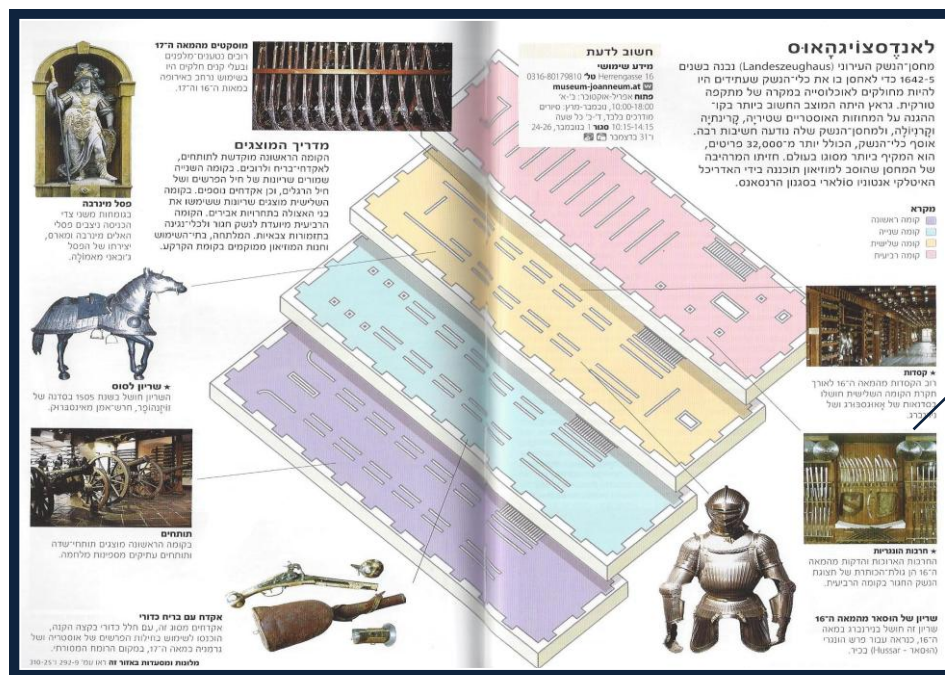
7000, Franz Schubert-Platz 1
info@hotelburgenland.at
☎ + 43-2682 696 / 0

גרץ 154.06.2016

1. מלון
2. כנסיית -
Franziskanerkloster
3. כיכר - Hauptplatz
Graz
4. קתדרלת גרץ -
Dompfarramt
5. מגדל השעון ותצפית
- schlossberg
6. מחסן הנשק העתיק -
(Landeszeughaus)

EYEWITNESS

אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל 216191
ספטמבר - 2016

בס"ד

מסלול יומי : איזנשטט וטיסה

day - 12

י' בסיוון התשע"ו

יום חמישי : 16.06.2016

 תחזית מזג האוויר להיום . 20 - °C	נשקים קום באייזנשטט נבקר ברובע היהודי ובבית העלמין , נבקר במבצר שלוס אסטרהאזי , ובבית היידן ולאחר מכן ניסע לשדה התעופה חזרה לארץ.	06: 30 השכמה. 07: 30 הוצאת מזוודות 08: 00 ארוחת בוקר . 08: 45 זיהוי מזוודות. 09: 00 יציאה.
---	--	---

התחלה ק"מ :	אוטובוס מס' : 12345 חברת : <u>Austrian tour</u> נהג :
-------------	---

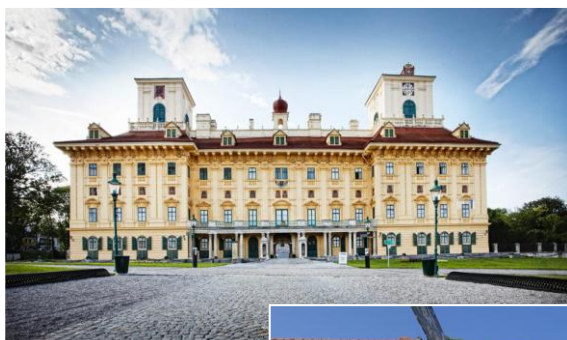
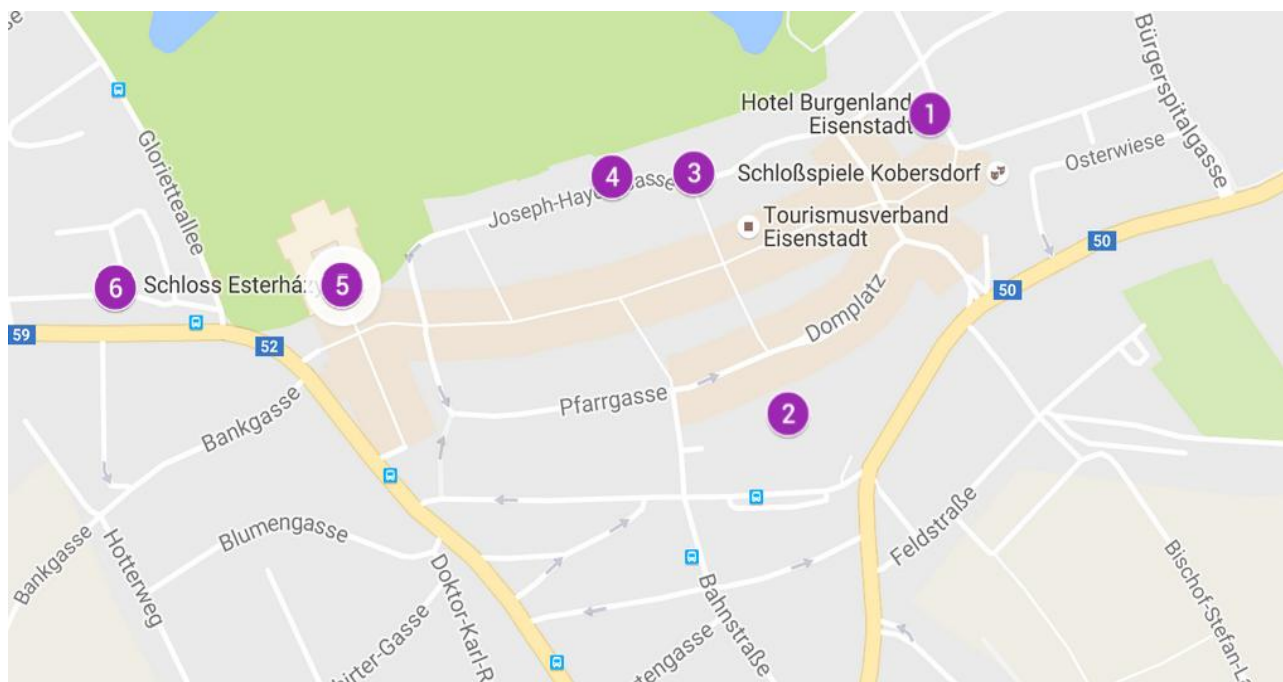
מרחק בק"מ .	תאור המסלול	שעה :
	נצא מהמלון לכיוון כנסיית - domkirche	08:00
300 מ'	הגעה לכנסיית - domkirche (הסבר מבחוח)	08:15
170 מ'	נבקר בכנסיית - Franziskanerkirche	08:45
80 מ'	נבקר בבית המלחין היידן . (שירותיים)	09:45
350 מ'	נבקר במצודת - Esterházy Palace	10:45
60 מ'	נבקר במתחם - Burg Forchtenstein	11:30
300 מ'	נבקר במוזיאון היהודי - Österreichisches Jüdisches Museum	12:30
	ארוחת צהרים	13:30
	שופינג אחרון	15:00
63 ק"מ	נסיעה לכיוון שדה התעופה	16:00
	הגעה לשדה התעופה : ציק אין - דיוטי פרי - המתנה לטיסה .	17:00
	זמן הטיסה	20:30
	הערות	

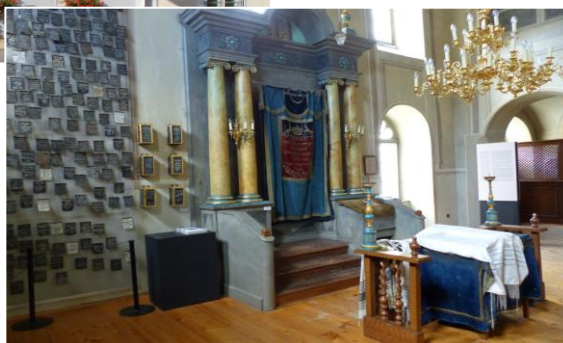
אוסטריה עבודת גמר

קורס מדריכי נסיעות לחו"ל
2016 - ספטמבר

בס"ד

1. מלון Hotel Burgenland
2. כנסיית domkirche
3. Franziskanerkirche
4. בית היידן
5. Esterházy Palace
6. Österreichisches Jüdisches Museum

קורס מדרכי טיולים לחו"ל - 216191

rdtouristg@gmail.com

חגג' דודו - ת.ז - 023056179

חברוני רוני - ת.ז - 059274852

דודו : 050-5070427

רוני : 052-6153337